

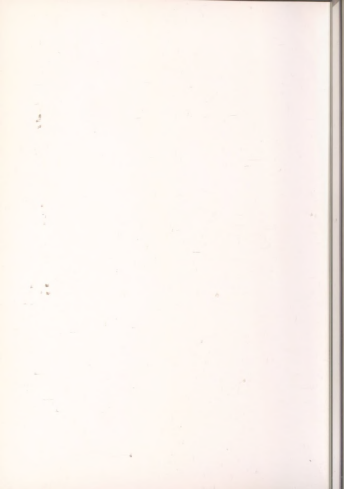
ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

Cilt • 8

Anıtkabir Derneği Yayınları

-I-

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

“Altını Çizdiği Satırları, Özel İşaretleri, Uyarıları,
Düştüğü Notlar ve Kitap İçerisindeki Özel Yazıları İle”

Cilt 8

Osmanlıca Kitaplar

Anıtkabir Derneği Yayınları

-I-

Başbakanlık Tanıtım Fonu Katkılarıyla

**Orijinal metinlerde Atatürk'ün altını ve
yanını çizdiği satırların Türkçeleri koyu
harflerle dizilmiştir.**

TERCÜMELER

Osmanlıca Tercüme

Bekir Koç • Hakkın Eroğlu

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

*İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Yunanca
tercümeler Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi
tarafından yapılmıştır.*

TÖMER Tercüme Editörü

Selen Doğan

Fransızca Tercüme

Ali Osman Durmaz

İngilizce Tercüme

Özlem Kitapçı Kara • Önay Çokluk • Fatih Ekinci

Almanca Tercüme

Ayşe Bılgı • Özmen Kara

İtalyanca Tercüme

Suna Ertekin

Yunanca Tercüme

Özge Ceylan

KİTAPIN HAZIRLANIŞI HAKKINDA BİLGİ

İçindekiler

Kıtabın Hazırlanışı Hakkında Bilgi	III
Küçük Türk Telebbulan	1-18
Fransa'da İktisadî Gelişmeler	19-144
Sosyalizm ve Kapitalizm Konusu	145-192
Hukuk-i Esasiyye	193-326
Dünya Tarihinin Müstakbel Safhası	327-337
Zabit ve Kumandan	339-386
Akl-ı Selim	387-407
Hürriyet	409-436
Fenn-i Ruh	437-442
Ruhûl Kavanin	443-447
Kur'anıkerim Tercümesi	449-457
Din Yok Milliyet Var	459-467
Sahih-i Buharî	469-489
Kitab-ı Mukaddes	491-494

KİTABIN HAZIRLANIŞI HAKKINDA BİLGİ

Mustafa Kemal ATATÜRK kısa süren yaşamı boyunca, bir insan ömrüne kolay kolay sığmayacak kadar büyük işler başarmıştır. Başarıyla sonuçlandırdığı Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi ile dünya tarihi içerisindeki onurlu yerini çoktan almıştır.

ATATÜRK'ün yaşamı ve yaptığı işlerle ilgili yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından kütüphaneler dolusu eser yazılmıştır. Çeşitli dillere çevrilen bu eserler sayesinde ATATÜRK dünyanın her tarafındaki entelektüel, asker, bilim ve siyasi adamlar tarafından çok iyi tanınmaktadır. Eylem ve düşünceleriyle bütün insanlığı etkileyen ATATÜRK'ün, düşünce yapısını tarihi süreç içerisinde hangi olaylar, düşünürler ve yazarlar etkilemiştir? İşte, bu sorunun yanıtlanmasına katkı niteliği taşıyan ve Gürbüz Tüfekçi tarafından hazırlanan "ATATÜRK'ün Okuduğu Kitaplar" adlı eser istisna tutulursa bu amaca yönelik ayrıntılı bir çalışma henüz yapılmamıştır.

O'nun düşünsel alt yapısını araştırmak isteyenler için, satırlarının altını çizdiği, özel işaretler, uyarılar koyduğu, notlar düştüğü veya bazı açıklamalarda bulunduğu eserleri Türkçe'ye çevirerek 20 cilt halinde sunmayı planladığımız bu çalışma da yukarıdaki sorunun yanıtlanması amacına yönelik küçük bir katkı olarak algılanmalıdır.

Bu çalışmanın ortaya çıkarılabilmesi için ATATÜRK'ün okuduğu kitapların hepsine ulaşılmaya çalışılmışsa da, bu ana kadar ANITKABİR ve Çankaya'daki ATATÜRK Kitaplığı ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Samiun Gazi İl Halk Kütüphanesi dışındakilere henüz ulaşamamıştır. Ulaşılmayan kitapların sayısı mevcut kitap sayısı içerisinde çok önemli bir miktar olmamakla birlikte, yapılacak çalışmaya bütünlük sağlaması açısından önemlidir.

ATATÜRK'ün Askeri Ateşe olarak Sofya'da görev yaptığı sırada okuduğu kitapların Sofya Büyükelçiliğimizde olduğu konusunda alınan duyum üzerine elçilik görevlileri ve orada olduğu söylenen kitapların uzmanlar tarafından araştırılması için ATATÜRK Araştırma Merkezi Başkanlığı ile gerek-

İl koordineler yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucu daha sonra basılacak ciltlere yansıtılacaktır.

Ankara Halkevi'ndeki kitapların bir kısmının ANITKABİR'e verildiğini biliyoruz. Verilenler dışında ATATÜRK'e ait kitap olup olmadığının araştırılması amacıyla Kültür Bakanlığı ile gerekli yazışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın da sonucu beklenmektedir.

Bu güne kadar tespit edilen ATATÜRK'ün okuduğu kitapların sayısı; 1741'i Çankaya'da, 2151'i ANITKABİR'de, 102'si İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde ve 3'ü Samsun Gazi İl Halk Kütüphanesi'nde olmak üzere 3997'dir. Cilt sayıları ile, dergi, harita, atlas ve nota albümleri bu sayının dışındadır.

Hazırlanan 20 ciltlik eserde; ATATÜRK'ün okuyup satır altlarını çizdiği, sayfa kenarlarına notlar aldığı, özel işaretler koyduğu, açıklamalar yaptığı kitap ve dergilerin bu bölümlerinin tamamına yer verdik.

Yalnız bu işaretli yerlerin çok az bir kısmının ATATÜRK dışındaki kişiler tarafından çizilmiş olması olasılığı üzerinde durular da vardır. Başkalarının işaretlediği birkaç eser, diğerlerinden, bu konuda araştırma yapan kişiler tarafından kolaylıkla ayırt edilebilir.

Yabancı dilden tercüme edilen metinlerin bugünkü dile aktarışında özgün niteliklerinin korunmasına özen gösterilmiştir. Ancak; bu yapılırken yazın kurallarında ve noktalama işaretlerinin kullanımında özellikle Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı "İmlâ Kılavuzu" ve Millî Eğitim Bakanlığı'na benimsenen ilkeler esas alınmıştır.

Eserlerin Türkçe'ye çevrilmesinde şöyle bir yöntem izlenmiştir.

- Çeviride ATATÜRK'ün altını çizdiği, işaret koyduğu veya bir açıklama yaptığı cümle, paragraf ve sayfalar dikkate alınmıştır.

- Aynı konuya ilişkin iki yer işaretlenmiş ya da çizilmişse daha ayrıntılı plana öncelik verilmiştir.

- Bütünlögü ve anlamayı kolaylaştırmak için bir veya iki kelimesi çizili cümlelerin tamamı, bazen de bütün paragraf çevrilmiştir.

- Altı çizili sözcük, cümle ve paragraflar koyu olarak gösterilmiştir.

- ATATÜRK'ün el yazalarının çevirisi orijinal sayıların yanına verilmiştir.

- Kitap ve dergilerdeki Önsöz, Giriş, Özelsöz ve Açıklamalar planlanan

cilt sayısını aşmaması için çoğunlukla özet halinde verilmiştir.

- Köşeli parentezler çevirenlerin müdahalelerinde kullanılmıştır.
- Özellikle Osmanlıca çevirilerde okumayı ve anlamayı zorlaştıracak kelimelerin bugünkü kullanılışları tercih edilmiş ve daha çok okuyucu kitlesine hitap edebilmek amacıyla da o dönem kurum ve kuruluşlarına günümüz terminolojisine yakın bir karşılık verilmiştir.

• Değişik konulardaki yüzlerce özel isim doğrusuna ulaşıldığı ölçüde güncelleştirilmiş, ulaşılamayanlar da ise Osmanlıca okunuşları esas alınmıştır.

• Yine Osmanlıca çevirilerde metnin dili sadeyse kesinlikle müdahale edilmemiş yazının ifade şekli esas alınmıştır.

• Kitap ve dergiler konularına göre [Tarih, Edebiyat, Hukuk vb.] ayrılmış ve her cilt aynı konuda fakat farklı alanlarda yazılmış ve okuyucuyu sıkımsayacak hacimde ve konu yelpazesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Ayrıca kitabın teknik özelliklerini açıklayan bir bölüm hazırlanmıştır. Eserin, bu konuda çalışmaya yapacak araştırmacılar için temel kaynak olacağı inancındayız.

Recep Cengiz
Yayın Koordinatörü

تورک جہولیت رئیس عالیی مصلحتی ای و شہ قوتیہ تعلیمات عظیمہ

استانبول ۱۳۱۱/۱۲/۱۷

۱. غایت

کوچک تورک تہلار

E. 486

استانبول دارالکتوب مدرسلرین وچورتکیز علوم وفنون آکادمیاسی افاضلین

آورام غالاتی

رجحی جلد

492
استانبول

کافدجیلک و مطبعہ جیلک آنونیم شریکتی

۱۳۱۱ - ۱۳۲۵

Türkiye Cumhuriyeti Reis-i Âlisi Gazi Mustafa Kemal Paşa

Hazretlerine taktimât

17/12/1341 A. Galanti

Küçük Türk Tettebbuları

**İstanbul Darü'l-fünûnu müderrislerinden ve
Portekiz Ulûm ve Fünûn Akademisi Âzâsından
Avram Galanti**

Birinci Cilt

**İstanbul
Kağıtçılık ve Matbaacılık Anonim Şirketi
1341-1925**

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 492

Yazar : Avram Galanti [Bodrumlu]

Cild : Yeşil

Ebadı :

En : 14 cm.

Boy : 20 cm.

Sayfa Adedi : 181 + 3

Sayfa : 1

السلامة

« دارالفنون ادبیات فاکولتسی مجموعه سی » ایله « یکی مجموعه ده » وجراند
یومیه نك بعضیلرند تورکیانك مختلف موضوعلریندا اثر یازدیغ کوجو ك قیملری،
طاغیبق حاللرند قورتارمق ایچون ، بر جلدده طویلامق مناسپ کوردم .
بو قیقات ، شمدی به قدر هیچ بر یرده انتشار ایچین اوچ یکی قیبع علاوه
ایندم . قیملرک بعضیلری، مؤخر تدقیقات نئجه سی اوله روق تمدیل ویا توسیع
ایدیلرکندن ، آیریمجه تمدیلا ، توسیعا کله رله کوبسترلدی . ایلریده جمع
ایدیلجك اولان یوقیل یکی مازمه ، آیریمجه جلد حالده طبع ایدیلجکی ایچون،
بو اثری برنخی جلد عد ایندم .

مدروس آورام غالاتی

Sayfa 1

Önsöz

"Dar'ül Fünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası" ile "Yeni Mec-
mua"da ve günlük gazetelerin bazılarında Türkiye'nin çeşitli konulan-
na ilişkin yazdığım küçük incelemeleri, dağınık durumlarından kur-
tarmak için bir ciltte toplamayı uygun gördüm. Bu incelemeye şim-
diye kadar hiç bir yerde yayınlanmayan üç yeni inceleme ekledim.
İncelemelerin bazılarını daha sonraki araştırmaların sonucu olarak
düzeltilerek genişletildi. Ayrıca düzeltilmiş ve genişletilmiş sözcükler-
le gösterildi. İleride toplanacak olan bu tür yeni malzeme ayrıca cilt
halinde basılacağı için, bu eseri birinci cilt kabul ettim.

Profesör Avram Galanti

Sayfa 3

۱ - « تورك » كلمه نك منشأ المرافندہ (۵)

« بىي مجموعه » نك اوتوز برنجى سايىندە ، خيا كوك آل بلك نثر
ايشىدىكى « توران نذر » ، عنوانى مقاله نك باش طرف ، آئىدەكى سطرلى
محتويدى :

« بو كوك اوروپايلار تورك توككسە ، توركيا ، ديدكلىرى كچى وقتى
ايرىلىدە ، او زمانى تورك خطىنە « توران » نامى ورورل ايدى . اسكى
ويكى تورك وطنلىك بويىكى اسى ، شكلا اجنى اولفله برابر ، همايكيسىدە
مىل بر جوهردى ، ينى تورك اسىندى اشتقاق ايتىدور .

بوسطرار ، بىي ، تورك كلمه نك منشأ المرافندە ، سوبىلىن سوزلار ، علاو
اولق اوزرە ، بر قاچ سوز سولك سوق ايدور . بورادە ، بو مىثله حقتە
بورودە ، بىيگم هئاگمك ومطالماك اساسى ، اسكىدن برى وحى بو كوكقادر ، كىت
عبرانيەدە ، توركيا تىبرى ايجون قوللانىلان « توغارمه » و « تورك » تىبرى
ايجون استعمال اولان « توغار » تىبراندە آرامق لازم كلىر .

عهد عتيق ، لك اسكى عبرانيه اثر اولدىنى ايجون ، اول امرە اوندىن
باشلايم . عهد عتيقده ، « توغارمه » تىبرى دوت دفعە لصادف اولتور . [۱]
تكون مخلوقاندە ، توغارمه تىبرى ، سام ، حام ووقت نسللىك تقىساتى
كوسون جدولە مىدرچدر . بو جدول مويىنچە ، توغارمه يانك اوغلارندى
برى اولان غومرك اوغلارندى بىدر . تواريخ اول ، تكون مخلوقانك
بر تىكرى اولدىنى ايجون ، اوندىكى توغارمه تىبرى ، تكون مخلوقانككىنك
عيتدور . سز قىياك بىكرى پدىنچى بابندە ذكر اولان توغارمه حقتەكى قىرە

(۵) ۲۸ مارت ۱۹۱۸ تاريخى ۲۲ نومبردى بىي مجموعهدە (« تدبىل و توبىا »)

[۱] برنجى دفعە ، تكون مخلوقات ، باب ۱۰ ، قىرە ۱۳ ايتكىن دفعە ،

« تواريخ اول » ، باب ۱ ، قىرە ۱۶ اوچىنچى دفعە ، « سز قىيال » ، باب ۲۲ ، قىرە

۱۱۱ دردىنچى دفعە ، « سز قىيال » ، باب ۳۸ ، قىرە ۶ .

Sayfa 4

- 4 -

روجہ زرد: «تواریخ خاندان سنک پاشو لک انلر و سواریلر وقا طرار کتورولر ایدی». کذلک عین کتابک اوتوز سکرچی بایندہ ذکر اولان تواریخ خاندانکی فقرہ روجہ زرد: «غور ایلہ بتون جنودی، تواریخ خاندان، اقصای نیال ایلہ بتون جنودی، اقوام متعددہ، سنک یازد عیملرک اولہ جدر»

بو معلومات وردکن صکر، «تواریخ لغیریک بولدینی کتابلرک فقرہلری تحلیل ایدلم:

تکون خلوقاندکی انسال جدولہ نظرآ، تواریخ طوعریدن طوعریہ یافت یعنی الیوم هند - اوروپائی دنیلن نسلہ منسوب دکل ایلہدہ، بائک اوغلرندن بری اولان غوزمک اولادندن بری اولهرق کوسقربیلور. حالوکہ، تواریخ اولدیغنی فرض ایتمکیز تورکک، لسان جہتندن، سام حام و یافت لسان زمرہلرندن بریتہ قرابتی اولدیغنی، بوگونکی علم السنہ اثبات ایدور. ذاتاً تکون خلوقاندکی نسل جدولک بض اقسام، «متوغریاق اولوقندن زبده جغرافی و سیاسیدر. مثلا سیاسة آؤرستانہ تابع اولان تلامیتر، ولودیلر، جدول مذکورک حام شجرہسی میانه، و کذلک مصر ایلہ مناسبی اولان کتایلر، حام شجرہسی میانه ادخال ایدلشدو. حالوکہ تلامیتر ایلہ لودیلرک نیکدیگری ایلہ ندہ آتوریلر ایلہدہ قرابتلری اولدیغندن، اقوام سامیہن مدود دکلدر. عبرانیلر ایلہ قرابتلری اولان کتایلر» عیج بروقت حامی بر قوم دکل ایدی.

حزقیال [۱] کتابندہ بولوب یوقاردہ کین و کندیلرندہ تواریخ لغتی بولان ایک فقرہدن بریحسی، «صور شهریک سطون و شاتک سطونک دائر یازیلان مرتبہدہ مذکوردر».

Sayfa 3

Yeni Mecmua'nın 31. sayısında, Ziya Gökalp Bey'in yayımladığı "Turan Nedir?" adlı makalenin baş tarafı aşağıdaki satırları içerir:

"Bugün Avrupalılar Türk ülkesine Türkiye dedikleri gibi bir zamanlar İranlılar da o zamanki Türk Turan adını verirdiler. Eski ve yeni Türk vatanlarının bu iki adı, şekil olarak yabancı olmakla birlikte, her ikisi de ulusal bir kaynaktan, yani Türk adından ortaya çıkmıştır."

Bu satırlar beni Türk sözcüğünün kökeni çerçevesinde söylenilen sözlere ek olarak, birkaç söz söylemeye yöneltti. Bu sorun hakkında burada yürüteceğim yargının ve değerlendirmenin temelini, eskiden beri -ve hatta bu güne kadar- İbranî kütüphanesinde Türkiye deyimini karşılamak için kullanılan "Tuğarma" ve Türk'ü tanımlamak için kullanılan "Tuğar" deyimleri oluşturmaktadır.

"Ahd-ı Afk" en eski İbranice eser olduğu için, öncelikle ondan başlayalım. Ahd-ı Afk'de "Tuğarma" deyimine dört kez rastlanılır(1).

"Tekvin Mahlukâtı"nda "Tuğarma" deyimini Sam, Ham ve Yafes soylarının dağılımını gösteren çizelgede yer alır. Bu çizelge gereğince, Tuğarma, Yafes'in oğullarından biri olan Gavmir'in oğullarından biridir. "Tevârih-i ewel", Tekvin Mahlukâtı'nın bir tekrarı olduğu için, ondaki Tuğarma deyim, Tekvin Mahlukâtı'ndakinin aynıdır. "Hezkal"ın 27. bâbında geçen Tuğarma hakkındaki fıkra [sayfa 4] aşağıdaki gibidir: "Tuğarma hanedanından senin çarşular ki atlar ve süvariler ve katırlar getirirlerdi." Yine, aynı kitabın 38. bâbında adı geçen Tuğarma hakkındaki fıkra da şu şekildedir: "Gavmir ile bütün ordulan, Tuğarma hanedanı, Kudüs'ün kuzeyi ile bütün askerler, türlü türlü kavimler, senin yardımcı olacaklardır."

Bu bilgiyi verdikten sonra, Tuğarma deyiminin bulunduğu bütün kitapların fıkralarını çözümleyelim:

Tekvin Mahlukâtı'ndaki soylar çizelgesine göre, Tuğarma doğru-

dan doğruya Yafes yani bugünkü Hint-Avrupa denilen soya ait değilse de, Yafes'in oğullarından biri olan Gavmir'in çocuklarından biri olarak gösteriliyor. Oysa Tuğarma olduğunu sandığımız Türk'ün, dil bakımından, Sam, Ham ve Yafes dil ailelerinden birine akraba olmadığını, bugünkü dilbilim kanıtıyor. Zaten Tekvin Mahlukâtı'ndaki soy çizelgesinin bazı kısımları, etnografik olmaktan çok coğrafi ve siyasiyedir. Örneğin siyasi olarak Asuristan'a bağlı olan Elamîlar ve Ludîler adı geçen çizelgenin Ham şeceresinin içinde ve aynı şekilde Mısır ile doğuyla ilişkili olan Kenanîler, Ham şeceresinin içinde gösterilmiştir. Oysa Elamîlar ile Ludîler ne birbirleri ile ne de Asurlular ile akraba olmadıklarından Samî kavminden aynı değildirlir.

Hezkıyal (2) kitabında bulunup yukarıda geçen ve kendilerinde Tuğarma kelimesi bulunan iki fıkradan birincisi, Sur şehrinin güç ve şanının sona ermesine dair yazılan mersiyede adı geçendir.

1- Birinci kez Tekvin Mahlukât, Bâb 10, Fıkra 3; İkinci kez Tevârih-i evvel, Bâb 1, Fıkra 6; Üçüncü kez Hezkıyal, Bâb 27, Fıkra 14; Dördüncü kez Hezkıyal, Bâb 38, Fıkra 6.

2- Beni Hezkıyal, müllâdan tahminen 458 sene evvel yaşamıştır.

Sayfa 5

اوغوز افسانسی . کتب عبرانیہ آئیدہ کی شکلہ کوشترشد :
 . تورکرک باباسی ازلوب توغار (عبرانیہ توغر یازیلیر) باخود توراغ
 (عبرانیہ تورغ یازیلیر) [یهودیئرک ، تورک قومنی اقاده ایتک اییمون
 فوللاندقاری توغار و توغارمه لیبیرلری بوکلہدن آلتشد] تسمیه اولتان منبر

Sayfa 6

- 6 -

بر ذاتك آلتی اوغل وار ایدی . اوغلاری قیرہ کوندردیکی کون ، قیرده
بولقلاری اوچ اوق ایله بر یای باالریته کتیردیلر . باالری . یای قیراوق اوچ
بیوک اوغله وردی . بولر بوزوق لسیه اولدیلر . اوچ کوچوک اوغلنده
اولقلری وردی . ایشته بونک ایموندو . اوچ اوق لسیه اولدیلر . .

بالاده . تورغ و تورغ لیمیزی کیدی . بو ایکی گلهک حرقلی بر .
قط (غر) و (رغ) هالاری تشکیل ایدن حرقلر مقدم و مؤخرور . عجباً
بو تقدیم و تأخیرک سیی نه اوله ییلر ؟ فکرمه کوره ، بونک سیی عهدهتیق
Septante [۷۰] یعنی « تیشتر » ترجمهده لوامق لازم کلیر .

« تیشتر » ترجمهده ، توغارمه . Thorgama صورتنده کوسرلشدر .
امدی بو گلهک اوچ حرقل حریف اولتورده Thorg قالمکه ، اوده . بالاده
ذکری یکن « تورغ » گلهک عینی اولور . لیسونده . (غ) ایله (ک) ک
خرجلی بر اولدلی ایچون (غ) رینه (ک) کلیر و بنا علیه « تورغ » گلهسی
« تورک » اولور . بوندن بشفه ، خیرانیجهده . توغارمه ، (و) ایله یازلدلی کچی
(و) سزده یازیلیر . عین حال تورکجهدهده واقعدر . تورک گلهسی هم (و) ل هم
(و) سز یازیلیر .

توغارمه لیمیزی حقیقه سرده اولسان مطالعات لویه و تألیفیه تدقیق
ایشه کدن صکره . بوده توغارمه قومک موقع جغرافیسی لیمیت چاپلیم :
Dillmann ک ، تکون مخوقاتک سال جدول حقیقه یازلدلی برقیمهده
توغارمه ک موقع جغرافیسی ارمنستان اولدلینی کوسرلشدر . de Lagarde [۷]

[۷] لیلادهن تقریباً ۲۶۰ سده اول ، قش مترجم عهدهتیق میرانیجهدن برانیجهده
ترجمه ایشکلری ایچون ، ترجمه « تیشتر » نایله مروضدر .

[۷] Armenische Studien ، صحنه ۲۰۶ . و Gesammelte
§ . Abhandlungen ۸۶۰

Sayfa 7

— ۲ —

Dittman دیتمان فکریه اشراق ایدور. [۱] Dellitzsch خط میخی ایجاز یلوب
توغارمه اولدین ادا ایتدیکی Til-Garimmu موقعی ، Cappadocia ده
کائن طوروس طاعتک نیلده کوسقرور. Til-Garimmu تیسری، یوطافده
کائن قاتلو موقعی جوارنده سارغون [۲] طرفندن دکنر اولتشی بر کتابده
مذ کوردور. Halevy [۳] Til-Carimmu موقعی ، Cappadocia ده
کائن Melitene یعنی ملاطیده کوسقرور .

مطالعات آقندن مستقان اولدینته کوره ، توغارمه مملکتک وضعیت
جغرافیسی ، آسیای صغراک وسط و شرق طرفندن کوسقریلور . میلادک
۱۷۲۸ — ۱۷۸۶ سنسده باشامش اولان عهد حقیقک مشهور عیرانی مفسر لرندن
مندلسون = Mendelssohn شجره سالدن باحث اولان تکون عتوقاقلک
اولنجی فصلک اولونجی فقره سی قسیر ایدو ایکن بروجه زیر اداره کلام ایدپور :
« موسوی مورخ یوسف فلاویوس = Joseph Flavins [۱] کوردور .
توغارمندن اون سفله لشف ایشیدور . اولاردن بری لودکیاندر که یو کونه
هدر ، اییاده کائن مجستانک یانی باشند یولان اسلام مملکتیدور ،

[۱] Wo lag das Paradies ، هیله ۲۱۶ . یو آرک اسیر ، ۵۰ بیتک
بری نروده ایدی « دیکور . یو چندن ملصد ، تورانه کوره ، آدمک لاشکانه
غیمس اولتشی هدر .

[۲] سارغون آتور حکمداردر : آتور تاریخده ، بری میلاددن ۲۰۰۰ سنه
اول ، دیکری ۲۲۴ - ۷۰۰ سنه اول یشامی ایکی حکمدارک اسیدور . بوراده
موضوع حه اولان سارغون ، آتور حدودی آسیای صغرای قدر توسیع ایکن
ایکتنی سارغوندر .

[۳] Mélanges de Critique هیله ۱۶۳

[۴] یوسفک آری Antiquités Judaïques در .

Sayfa 5

Oğuz Efsanesi, İbranî kitaplarında aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

"Türklerin babası olup Tuğar (İbranicede Tuğr yazılır) yahut Turağ (İbranicede Turğ yazılır; Yahudilerin Türk kavmini ifade etmek için kullandıkları Tuğar ve Tuğarma tabirleri bu kelimedenden alınmıştır) adı verilen saygın [sayfa 6] bir zâtin altı oğlu vardı. Oğullarını kına gönderdiği gün, kında buldukları üç ok ile bir yayı babalarına getirdiler. Babaları yayı kırarak üç büyük oğluna verdi. Bunlara Bozok adı verildi. Üç küçük oğluna da okları verdi. İşte bunun içindir ki bunlara da Üçok dendi"

Yukarıda Tuğr ve Turğ adları geçti. Bu iki kelimenin harfleri aynı fakat ğr ve rğ hecelerindeki harfler yer değiştirmiştir. Acaba bunun nedeni ne olabilir? Fikrime göre, bunun nedenini Ahd-ı Atik'in Septante(3) yani "Yetmişler" çevirisinde aramak lazımdır.

"Yetmişler" çevirisinde Tuğarma, Thorgama şeklinde gösterilmiştir. Şimdi bu kelimenin üç harfi dikkate alınmazsa Thorg kalır ki o da yukarıda adı geçen "Turğ" kelimesinin aynı olur ve böylece Turğ kelimesi Türk olur. Bundan başka İbranice'de Turğama v ile yazıldığı gibi v'siz de yazılır. Aynı durum Türkçe'de de vardır. Türk kelimesi hem v'li hem v'siz yazılabilir. (Arap harfleri ile)

Tuğarma kelimesiyle tarihi ve etimolojik değerlendirmeleri yaptıktan sonra, bu defa Tuğarma kavminin coğrafi konumunu tayine çalışalım. Dillmann'ın, Tekvin Mahlukât'ının nesil cetveli hakkında verdiği bilgiye, Tuğarma'nın coğrafi konumunun Ermenistan olduğunu gösteriyor. De Lagarde(4) [sayfa 7] Dillmann'ın fikrine katılıyor. Dellitzsch(5)'in , Tuğarma olduğunu iddia ettiği Til-Garimmu mevkini, Cappadocia'da Toros dağının kuzeyinde gösteriyor. Til-Garimmu adı, bu dağda bulunan Kamano mevkii civarında Sargon(6) tarafından dikilmiş olunmuş bir kitabede adı geçendir. Halevy(7) Til-Garimmu mevkini, Cappadocia'da bulunan Melitene yani Malatya'da gösteriyor.

Açıklamadan anlaşıldığına göre, Tuğarma ülkesinin yeri, Küçük Asya'nın orta ve doğu taraflarında gösteriliyor.

3- Milâddan yaklaşık 260 sene önce, 70 çevirmen Ahd-ı Atik'i İbrani'ce'den Yunanca'ya çevirdikleri için, bu çeviri "Yetmişler" adıyla bilinmektedir.

4- Armenische Studien, s.257 ve Gesamalte Abhandlungen s.865.

5- Wo lag das Paradies, s.246. Bu eserin ismi "Cennetin Yeri Nerede İdi" demektir. Bu cennetten amaç, Tevrat'a göre, Adem'in ikâmetgâhına tahsis olunmuş yendir.

6- Sargon Asur hükümdarıdır. Asur tarihinde biri milâddan 2000 sene önce, diğeri 705-723 sene önce yaşamış iki hükümdarın ismidir. Burada konu edilen Sargon, Asur sınırları Küçük Asya'ya kadar genişleten II. Sargon'dur.

7- Melanges de Critique, s. 163.

Sayfa 11

قدیم ایرانک شرق و شمال طرفلرئک استیلرئدہ پشامش بدولرک قسم اعظمی - بودولری اداوماجئش اولان دؤسانک اسملری ایرانی اولمرئہ نظرأ - اغلباحیال ابرائیدر. مہدور. اوقسوس = Oxus و یاقسارتس = Yaxartes نہرلرئکدورا ابتدکلری اراضیدہ و بر آئشالیدہ پشامش اولان ساکس = Sakes و ساکس بلکدوقیلہ برتودک قیلہسی ایدی، بدور [۲]. یتہ بومورخ ماسکئ زماندہ یاقسارتسک شالیدہ کی استیلرئدہ پشامش ماساجہ تئرک = Massagetes، و بالآخرہ عربہ ہجرت ایدن ساوروماتئرک = Sauromates ایلہ اسکولتئرک = Skolotes ایرانی اولدقلرئخ ایدہر. یونانیلر، بوتون یوقاتل ایلہ بحر خزر دئن شرقی ایرانک نہایتہ قدر استدار ایدن اراضیدہ اقاست ائجئش اولان قبائلہ اسکیت = Scythes نامی و ابرائیلر ایسہ ساک نامی ورمشلرئدہ. یو ایکی قیلہ، ملئتن زیلدہ یوزئرک عرب و عاداتہ اشارت ایدر.

Sayfa 11

Eski İran'ın doğu ve kuzey taraflarının steplerinde yaşamış Bedevilerin büyük bölümü, bu Bedevileri idare etmiş olan rüesanın (askeri şef) isimleri İranîdir. Mayer, "Oksus(Oxus) ve Yaksartes(Yaxartes) nehirlerinin geçtikleri arazide ve biraz kuzeyinde yaşamış olan Sakler (Sakes) veya Sacas belki vaktiyle bir Türk kabilesi idi" diyor(8). Yine aynı tarihçi "Eski zamanda Yaksartes'in kuzeyindeki steplerde yaşamış Masacetler (Massagetes)'in ve daha sonraları batıya göç eden Savurmatlar (Sauromates) ile Iskolatlar(Skolates)'in İranî olduklarını iddia ediyor. Yunanlılar, bütün bu kabileler ile Hazar Denizi'nden doğu İran'ın sonlarına kadar uzanan arazide ikâmet etmiş olan kabilelere "İskit" (Scythes) adını ve İranîler ise "Sak" adını vermişlerdir. Bu iki tabir, milliyetden çok bunların örf ve âdetlerine işaret eder.

8- Eduard Mayer'in Geschichte des Altertums'un 2. cildinin 905. sayfası.

Sayfa 13

بالاد و برین قصبیلان اکلشیلاجنی وجهه، ساک، یاخود اسکیت،
یاخود توران استیلانده باشاش اولان اقوام، معین متنوشهراقبا حدودندن
عروم برخیطه تشکیل ایشلر و آریه نلر ایله تورانیلر، زمانک حیاتک تأثیرانی
آلئند. قاللاردر. ایران مصال، غیریوی آریه نلرک دشمنلریه «تورا و توران»
اسمنی ورمشدر. مصال، توران ایله ایران لرمندهکی دشمنلک حیاتیله
مشبوعدر. بو ایکی دشمن بکدیگرکی تذلیل ایدر وهربری کندیشنی یو کک
و دشمنی دون بر مرتبهده کورور ایدی.

Sayfa 13

Yukarıda verilen bilgilerden anlaşılabacağı üzere, Sak ya da İskit, yahut Turan steplerinde yaşamış olan kavimler, belirli etnoğrafya sınırlarından mahrum bir kanşık toplum oluşturmuşlar ve Aryanler ile Turaniler, döneminin yaşam koşullarının etkisi altında kalmışlardır. İran masalı, Bedevî olmayan Aryanlerin düşmanlarına "Tura ve Turan" is-

mini vermiştir. Masal, Turan ile İran arasındaki düşmanlığın hissiyatıyla doludur. Bu iki düşman birdiğerini hor görür ve her biri kendisini üstün ve düşmanını ise daha aşağı bir mertebede görürdü.

Sayfa 17

— ۱۲ —

قطعه نظرند قابل مناقشه در . لسانك اسكی . هم پشیری دها اسکی
بر تاریخچه پاشانش اولیور . هرنه ایله ، اوستاده ، رقیه اسی (۱) اولهرق
« توران » وصفی « تور » قوللائسی ، معنای اصلیی « طایغ » و معنای مجازیسی
« یوگک » دیک اولان « عریجه » طور « کلمی دکلدر . چونکه ، عریجه ده کی
« طور » سایی برکلمدر . السنه سامییدن بالکتر آراجیه و عریجه ده کی « طور » ،
طایغ و عریجه ده ، علی الخصوص « طور سینا » افاده ایدر . بوندن پیشه ،
جنراقی و ضمیمه و تاریخچه ده کی قدملری اعتباریه ، عربیله ایله آوامیلرک ، استع
اقوامی ایله که مبادله ایدنک درجه ده بولندقلری آشکارد . حالوکه ، نمدان
نوری الفندیك خاص اسکی تورکجه اولان آثار سوزلرند . هیچ مناسبی اولمان
و هیچ برنی افادایتمن عریجه « طور » کلمی نه آزار « عریجه ده طور کلمسک
خصوصیت کلمجه ، بوضر وارددر . چونکه آنا سوزلرینک لسانك اسکیلی
نظر اعتباره آئیرایله ، تاریخ هیردن دها اسکیدر . بناء علیه « تور » کلمی ،
تورکجه در . و طوغریدن طوغری به « توران » کلمسبه علاقه داردر .

فکره کوره ، « طغرا » کلمی « تور » ایله بردر . « قانون » مناسنده
قوللاندیمز و « تور » = Türe تلفظ ایتدیکنز که دخی ، « تور » دن
پشه برنی دکلدر . و قیله فرمانلرک و مبانی رسمیه ک اوسته وضع اوله کلتی
« طغرا » کلمی ایله ، « قانون » مناسیه هر شیک فوقی افاده ایدن « تور »
کلمی دخی ، مجازاً یوگککک مناسنی افاده ایدرلرکه ، نمدان نوری الفندیك
« تور » کلمه و برمنش اولدیقی « موقع عالی » مناسنی تأیید ایدرلر . معلومدر که
« تور » نك تلفظ حمیی بالاده سولندیکی کی Toûra در . تورکر ، عریجه
پازییی قبول ایتکری وقت ، عریجه املاسیتمنی ده قبول ایتکریدن و عریجه
املاده وزن اصولی موجود اولدیندن Toûra کی تلفظ اولان « تور » کلمه

[۱] آناهجده . قیله ، یی افاده ایدن کله ، « عرق » ده افاده ایدر .

« صراء » وزن اوزرته تلفظ اولان « طعرا » وزن ویرلشدو . « صراء »
« طعرا » کلهزنده کی (غ) حرف ، (ر) دن اول کلهزکندن ، علم تصویک
تقییت ایندیکی قاعده موجنبه ، غیر محسوس بر صورتدو . Soḡra, Toḡra
شکللرند تلفظ اولتور . ایسته بوکا کورد ، « البوم بر طرف » طعرا « بی دیگر
طرف » یازی « بی احتوا ایدن آلتون » کوش « بقر مسکوکایه اویتایلان
اویون » یقن الوام « تورا » « یازی » اویونی نامیه معروف اولوب ، « طعرا »
« یازی » نامیه معروف دکلدر . بوقاعده موجنبه « مغرب » کلمسی Marib کبی
تلفظ اولتور . ملاحظات آغندن طعرا = تورا = توردا اولدنی طعرا بیدور . ایسته
بویا بقدر در میان ایندیکم ملاحظه استلدا ، « طعرا » توردا « می اولان توردا ملئتک
« توران » داید بر اولدنی یا خود توران داید توران آراستد مناسب اولدنی فکرندهیم .
بوشکری « آلتی عصر حجرده یازیش بر اثر تأیید ایدور . شوطه که :
حجر تک آلتی عصر تک نهایت طوغری یا شامش اولان محمد بن محمد بن عبدالجلیل
المصری ، « جوامع القلاید و زواید القراید » نام انشا کتابنده . بو کتاک شهر
حکمداری اولان دادسپهالار بکندن تلیحاً بحت ایدر ایکن استعمال ایندیکی مولانا
ولی التم الامیر الاسفها لار الاجل الکبیر العالم العادل التؤید النظر المنصور
اختیار الدولة والدين نصره الاسلام و السلمین کاج الامیر شرف توران طغرل
قلیچ اسفها لاریک بن شجاع محمد بن الحسن بن عبدالرحمن حمام امیر المؤمنین
لا زالت دلمات دوتک منصوره و المات صولک منصوره » [۱] جمله سنده کی « شرف
توران » کلملری چاب دقتدر . حکمداری توصیف ایدن مؤلف « اونی
« شرف توران » وصفیه توصیف ایدور که بوشکری « حجر تک آلتی عصر خنده توران دوتک
« توران » « اولان نسیبتک نه قدر زنده اولدنی اوانه انمکه کایدور .

Sayfa 17

Avesta'da, bir kabile ismi(9) olarak "Turan" ve sıfatı "Tur" kullanılması, asıl anlamı "dağ" ve mecazî anlamı "yüksek" demek olan Arapça "Tur" kelimesi değildir. Çünkü Arapça'daki "tur" Samî bir kelimedir. Samî dillerinden yalnız Ramca ve Arapça'daki "tur", dağ ve

Arapça'da "Tur-ı Sina" ifade eder. Bundan başka, coğrafi durum ve tarihteki varoluş zamanları itibarıyla, Araplar ile Ramilerin, step kavimleri ile kelime değiştirmedikleri bilinmektedir. Hâlbuki Numan Nuri Efendi'nin eski Türkçe olan atasözlerinde, hiç ilişkisi olmayan ve hiçbir şey ifade etmeyen Arapça tur kelimesi ne anlamaktadır? Atasözlerinin dilinin eskiliği dikkate alınır ise, hicrî tarihten daha eskidir. Bununla beraber tur kelimesi, Türkçe'dir. **Bu doğrudan doğruya Turan kelimesiyle ilgilidir.**

Fikrime göre "Tuğra" kelimesi "Tura" ile birdir. Kanun manasında kullandığımız töre (ture) kelimesi dahi, tur'dan başka bir şey değildir. Vaktiyle fermanların ve resmî belgelerin üstündeki Tuğra kelimesi ile kanun manasıyla herşeyin fevkin, üst, maddî-manevî ifade eden töre kelimesi dahi, mecâzen yükseklik manasını ifade ederler ki Numan Nuri Efendinin Tür kelimesine vermiş olduğu "Mevk-i il"[Yüksek mevkil] manasını teyid ederler. Malumdur ki Tura'nın doğru telaffuzu yukarıda söylendiği gibi Toura'dır. Türkler, Arapça yazıyı kabul ettikleri zaman, Arapça imlâsını da kabul ettiklerinden ve Arapça imlâda vezin usûlü mevcut olduğundan Toura gibi telaffuz olunan Tura kelimesine [sayfa 18] "Suğra" vezni üzerine telaffuz olunan Tuğra vezni verilmiştir. Suğra, Tuğra kelimelerindeki ğ harfi r'den önce geldiğinden Toura, Soura şekillerinde telaffuz olunur. İşte buna göre, bir tarafı Tuğra'yı, diğer tarafı yazıyı içeren altın, gümüş ve bakır paralarla oynanan oyun, halk dilinde "Tura-yazı" oyunu adıyla bilinmekte olup, tuğra-yazı olarak bilinmemektedir. Bu kaide gereğince mağrib [batı] kelimesi M'arib gibi telaffuz olunur. Sonuç olarak Tuğra, Tura, Töre olduğu ortaya çıkıyor. İşte buraya kadar yaptığım açıklamalara dayanarak Tuğra ve Töre'si olan Türk milletinin Turan ile bir olduğu yahut Türk ile Turan arasında ilişki olduğu kanısını taşıyorum.

Bu fikrimi, hicrî altıncı asırda yazılmış bir eser teyid ediyor. Şöyle ki: Hicretin altıncı asrının sonlarına doğru yaşamış olan Muhammed bin Muhammed bin Abdülcemilü'l-Amrî, "Cevâhirü'l-Kalayid ve Zevâ-

yidü'l-Ferâyid" adlı inşâ kitabında, Yuğnak şehri hükümdan olan Dâd Sipahsalar Bey'den üstü kapalı olarak bahsederken kullandığı Mevlana Veliyyü'n-niamü'l-emirü'l-isfihârü'l-edlîl-kebirü'l-âlemü'l-âdil el-müeyyidü'l-muzafferü'l-mansur ihtiyarü'd-devletü ve'd-din nasaratü'l-islâm ve'l-müslimin tâcü'l-ümerâ-i şeref-turan Tuğrul Kılıç isfihârlar beg bin Sücâ Muhammed bin el-Hasan bin Abdurrahman Hûsan emirü'l-mü'minin lâ-zâlet -i râyât-ı devletü mansure ve âyâtü savletü menşure"(10) cümlesindeki "Şeref-turan" kelimeleri dikkat çekicidir. Hükümdan tavsif [vasıflandırma] eden yazar onu "Şeref-turan" vasfıyla tavsif ediyor ki bu vasif göçün altıncı asrında Türk'ün Turan'a olan oranının ne kadar zinde olduğunu göstermeye yeterlidir.

9- Almanca'da kabileyi ifade eden kelime, ırkı da ifade eder.

10-Bu Arapça cümle "Habbetü'l-Hakayık" eserinin onüçüncü sayfasının girişinden alınmıştır. Bu eserin yazarı Ahmed bin Mahmud Yuğnağî ve Türkçe'ye nakleden Dârü'l-fünûn müderrislerinden Necib Asım Bey'dir.

Sayfa 23

داور شهرينك .

شعارين شومر حلكتند بولنسي وعوصك(اوغوزك)داور دماقمانجش اولسي
كيفتي،اقامدين افسانهدين چيقار بور وبني علمايتند مناقشه موضوعي تشكيل ايدن
شومرجه - توركه قراشي مسئلنك شوريت قوت ور بور . هومدل، توركه منك
شومرجه قراشي اولدني سوليور [۲] .

اك اسكي شومر حكمدار ليست لرنده [۳] پاتسي عنواني اوش =

Onch و حكمدار عنواني اوقوش = Okonch نامده ايكي حكمدارك

اسنه تصادف اوليور . Onch و Okonch كهاري ، تلفظده عوص و اوغوز

كهالرت بكمزديكندن ، اسكي توركلر ايله شومر ليلر آرمسده موجود اولدني

ادعا ايديلن مناسبك طوغريلني كوسرمك ياردم ايدرلر .

Sayfa 23

Geschichte des alten Morgenlandes, # F. Hommel [۲]

اثری ، محیطه ۳۰ .

Geschichte des Altertums # Ednard Meyer [۳]

جلدینك ۵۰۰ نیمی محیطه و ۵۰۰ نوسرولو ۵ شومرجه به بکر . بن نوریکه کله لر .
عوالی نیده مراجعت .

Sayfa 23

Ur şehrinin Şen'ar yani Şumer memleketinde bulunması ve Avası'n (Oğuz'un) Ur'da ikamet etmiş olması durumu, efsaneyi efsaneden çıkıyor ve bazı ulema arasında tartışma konusu oluşturan Şumerce-Türkçe akrabalığı meselesini kuvvetlendiriyor. Humel, Türkçe'nin Şumerce'ye akrabalığı olduğunu söylüyor(11) .

En eski Şumer hükümdar listelerinde (12) Patesi ünvanlı Uş (Ouch) ve hükümdar ünvanlı Okuş (Okouch) adında iki hükümdarın ismine rastlanır. Ouch ve Okouch kelimeleri, telaffuzda Avas ve Oğuz kelimelerine benzediğinden, Eski Türkler ile Şumerliler arasında mevcut olduğu iddia edilen ilişki doğruluğunu göstermeye yardım ederler.

11- F. Hommel'in "Geschichte des alten Morgenlandes", adlı eseri, s.35.

12- Éduard "Meyer'in Geschichte des Altertums" adlı eserinin birinci cildinin 500. sayfasının ve 5 numaralı Şumerce'ye benzeyen Türkçe kelimeler ünvanlı çalışmasına müracaat.

Sayfa 125

۲۳ — نوريه جفانباغي (*)

ملکتنز ، حرث و مدنجه يك اسكى بر یردو . تلرخ ، حرب عمومیدن سوکره بزه قاتلن طور اقلرده بیه ، میلادین اون دوت عصر اول پاشامش و اسلری آتقیك یقین بر زمانده بزه مطوم اولمش اولان اقوام حقتده وثائق قید و حفظ ایچئدو . بو وثائق ۱۹۰۹ء اسکی حقیقت ایچراطورلنک پایتختی اولان و یوزلرک یکریمی کیلو مترو غریبنده بولان بوغاز کونیده بولئشدر . بولر ، قومانا = Komana پرنسلی ایله میتانی = Mitani امیراطورلری آرمسته لحاطی ایچلش برطافم مکتوبلردن عیارئدر .

اقوام قدیمه شرقیه تاریخنی کونئدن کونه زئکینلشدون سفرات جدیده کتابلارنده ، یکی و اسکی خراطلرده اسلریته مصادف اولدیلر متعدد شهر و موقع اسلری ذکر ایدلور . بو ، ثابت طبیعدر . زیرا ، اونلرجه عصر اول خراب اولمش ملکتنلر ، شهرلر ، موقعلر یا خاطره انامدن تمامیه سیتمش باخود جاریق لفظلر ایله زامانلر قدوکه بامشدر .

Sayfa 125

Memleketimiz Kültür ve Medeniyette pek eski bir yerdir. Tarih, genel savaşları sonra bize kalmış topraklarda bile, milattan ondört yüzyıl önce yaşamış ve isimleri ancak pek yakın bir zamanda bize malûm olmuş olan kavimler hakkındaki belgeleri kaydetmiş ve korumuştur. Bu belgeler 1906'da, eski **Hittit** İmparatorluğu'nun başkenti olan ve Yazgafın 20 km batısında bulunan Boğazköy'de bulunmuştur. Bunlar Komana Prensları ile Mitani İmparatorlarının birbirlerine yazdıkları bir takım mektuplardan ibarettir.

Eski doğu kavimlerinin tarihini günden güne zenginleştiren kitabelerde, yeni ve eski haritalarda isimlerine tesadüf ettiğimiz çeşitli şehir ve bölge isimleri zikrediliyor. Bu gayet doğaldır. Zira, onlarca yüzyıl önce harap olmuş memlekeler, şehirler, mevkiiler ya insanlığın hafızasından tamamiyle silinmiş yahut çarpık telaffuzlar ile zamanımıza kadar gelebilmiştir.

524

FRANSA'DA
İKTİSADİ
GELİŞMELER

MİNE

KOŞU

FRANSA'DA İKTİSADÎ GELİŞMELER

Çankaya Atatürk Kütüphanesi Bilgileri

Envanter No : 524

Yazar : ---

Cild : Bordo

Ebadı :

En : 23.5 cm.

Boy : 38 cm.

Sayfa Adedi : 90 yaprak

Not : Müsvette halinde Elyazmasıdır.

Sayfa : 2

و محامد و ایچید، اندر دلم مجامد و ایچید، محامد و ایچید : .. (۹) مردی کتبک شایسته
حققت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

.. حقیقت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

و اگر تا حد شایسته، این طریقت، اندر دلم مجامد و ایچید، محامد و ایچید : .. (۹) مردی کتبک شایسته

حققت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

.. حقیقت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

و اگر تا حد شایسته، این طریقت، اندر دلم مجامد و ایچید، محامد و ایچید : .. (۹) مردی کتبک شایسته

حققت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

.. حقیقت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

و اگر تا حد شایسته، این طریقت، اندر دلم مجامد و ایچید، محامد و ایچید : .. (۹) مردی کتبک شایسته

حققت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

.. حقیقت و تائید، بهر حال، شایسته که کسی فکر و تخیل، انجمنه در این حق و حقیقت است.

و اگر تا حد شایسته، این طریقت، اندر دلم مجامد و ایچید، محامد و ایچید : .. (۹) مردی کتبک شایسته

Sayfa 1

Burada eğer bir gün -ve bugün, farz ettiğiniz kadar uzak değildir- siz ve ben aynı ortak menfaat, aynı kardeşlik dairesinde bu memleketin hükümet şartlarını yakalayıp ele geçirmeyi başaracak olursak, o zaman Fransa için ve Fransa adına oradan gitmeyeceğiz. Ordu adına teşekkür ederim. Eğer fırsat elverecek olursa memleketin selameti için hizmet vermeye karar vermiş (bugün 800 subaya sahip) bir askeri birliğin Paris'te bulunduğunu söylemekten korkmuyorum. Hangi mahiyette olursa olsun ve herhangi bir grev, dahili ve harici bir buhrandan doğmuş bulunsun, Paris'te vahim bir buhran ortaya çıkacak olursa bu birlik bütün üyelerini Vagram Salonu'nda toplanmaya davet edecek ve aynı zamanda sizi de davet edeceğiz. Siz buraya güvenlik altında sakin ve azimli olarak gelmek gerektiğini söyleyeceksiniz. Bir askerî kuta gibi ortaya çıkacak ve o gün Fransa'nın dehası bizi nereye yönlendirecek olursa oraya gideceğiz. Masyö Piyu [sayfa 2] "mücadeleler için, her türlü mücadeleler için hazır olalım!" Dinsizlik okulunun savunması hakkındaki kanun projesinin tartışılmasının fikirleri heyecana getirmiş olduğu doğrudur. "Hakkıyla Fransız olan gençlerden her ne bahane olursa olsun hürriyeti müdafaa etmelerini ve eğer kanun kabul edilecek olursa bu kanunu ihlâl edeceklerine dair yemin etmelerini talep ederim." Çocuklarımızın ruhlarını incitenler ve onları sıkıştıranlar aleyhinde mücadele etmek için bu kuvvet aracılık eder. Zafer ancak cû'etkâr olanlara gelir. Karşı saldırı kararlaşmasını bileceğiz. Genç Serbest Cumhuriyetçileri olarak hürriyet eğitimi aleyhindeki haksız kanunlara karşı gerekirse zor ve kuvvetle mücadele etmeyi bileceğiz.

Sayfa 3

Hükümet idaresini siyaseten serbestlik idaresine tercih edenler bile halihazırda varlığı gerekli olan hürriyetleri savunmak zorundadırlar.

Çirkın bir şekilde tasarruf sahibi olan Katoliklerin serbestliğini savunuyorsa bunu açıktan açığa ifade eder. Kalabalıkların sahte ithamlarından korkacak kadar alçalmaz. O bütün iyi niyet sahibi insanlara yardımcı olur.

Birlik ancak büsbütün açık ve meydanda bir birlik. Kraliyet taraftarlarına diyorum ki; siz bizim mütteliklerimizsiniz sizinle aynı saflarda savaşacağız. Cumhuriyetçilere de dedim ki; bizim yardımımızı, dostluğumuzu, arzu ediyorsanız bunu size bağışlıyoruz. Genel seçimlerin arefesinde özellikle 1902 senesinde Serbest Halkçı Hareketi, sağ unsurların gerekli olduğunu takdir etmişti.

[sayfa 4] Bugün, Fransa, istenilsin ya da istenilmesin iki partiye ayrılmıştır. Bir cephesinde bütün zar ve şiddet taraftarları, bütün jakobenler, "collectiviste"ye dayanan bütün tutucu aşınlar (sectaires) ve diğer tarafta vatanseverler, bütün bağımsızlar, bütün hürriyetseverler, Muhafazakârlara yaslanan bütün ilimliler bulunmaktadır. Bundan böyle bu iki partiden birini veya diğerini seçmek lâzımdır. Birlikten uzaklaşma zamanları geçmiştir.

Ancak "Serbest Halkçı Hareketi" hâkimiyetini bütün muhalefete kabul ettirmeye çalışmıyor. Muhalefetin bir kısmını teşkil etmektedir. Eğer bir orduda çeşitli üniformalar, silâhlı piyade, topçu ve süvari gibi çeşitli savaş araçları ve etkenleri olabileceğini kabul etmemiş olsaydık, biz vatanperver adamlar olmuş olmayacaktık. Bununla birlikte Halkçı Hareket ne ise o kalmak, kişiliğini korumak fikrindedir.

Sayfa : 7

... "بیت خلقی" است که با مدرسه جدید شروع . ممکن است
 فخر اینجاست که منتهای آرزوی اینجاست که اینجاست
 که هر چه در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 اینجاست که هر چه در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا

به اینجاست که هر چه در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا

در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا

در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا
 در این دنیا و بعد از آن دنیا و در این دنیا و بعد از آن دنیا

Sayfa 5

Bilhassa meslek ilkelerine ve programının tamamına kayıtsız ve şartsız onay vermeyi teklif eder. Gerçekten Serbest Halkçı Hareketi kuvvetli bir parti teşkilâtı şeklinde kendini ortaya koyar. Öyle bir parti ki teşekkül etmek için gayret sarfeden, unsurlarından ve mücadele zemininden şüpheli, karanlıkta etrafını yoklayarak gidiyor.

Serbest Halkçı Hareketi on seneden beri partiyi kurmaya çalışıyor. Bu partidir ki meşrutiyet sayesinde karşımızdakini yenecek ve günün birinde onun yerine geçecektir. Serbest Halkçı Hareketi şu anki durumda biricik çıkar yol, iktidarı elde etmek için şiddete başvurmadan mücadele edecek, ancak bir hükümet partisi kuruluşundan ibaret olduğunu daima düşünmüştür.

[sayfa 6] Serbest Halkçı Hareketi'nin asıl gerçek fikri ve varlığının prensibi hüriyetin savunulmasıdır. Vicdanların, kişilerin ve milletin hüriyeti fevkalâde bir tehlike içindedir. Saygıya lâyık hiçbir hisle çatışmayan hüriyet prensibi adına davet... İşte Serbest Halkçı Hareketi'nin varlık nedeni Serbest Halkçı Hareketi mücadeleye devam ediyor. Memleketin Hristiyan ve vatanperver vicdanlarından, gelecek için bir karar vermeyi rica ediyor. Eğer ümitlerimizi kuşatan gecede, ızdırap veya alaya bir ifadeyle ile "Gece ne yapıyorsun?" diye soracak olursa sadık bir nöbetçi gibi bu cevabı veririz: "Memleketi bekliyoruz."

[sayfa 7] Serbest Halkçı Hareketi şiddetle masonluk aleyhtandır. Çocuklarının zekâ ve kalpleri, vicdan ve fikirleri üzerine prensip ilbaniyle pederin mutlak egemenliğini yerlere atmak ve sonra da bu doğa üstü bilgi yanında "herkes için hüriyet" diye bir siyasi kural koymak ve anarşi tohumu atmak demektir.

Bütün pedlerin hukuku eşit olduğu için, sendikaların çocuklarına ilkokul eğitimi yanında kendi bakış açılarına ve kendi ümitlerine uygun özel eğitimde bulunulmasını isteyebileceklerdir. Zaten şimdiden, küçükler için Fransız Tarihi başlıklı Masyö Herve'nin bir broşürü bulunmaktadır. Birlik okulları meselesi "Genel İşçi Birliği" tarafından daha evvelce söz konusu edilmiştir (Bu birliğin 450.000 üyesi vardır). Okulların kısmen ayrılması kanunlarımızla konulacak olursa, bunlar öğrencilerinin sayısına orantılı olarak parasal yardımdan paylarına düşeni talep etmeyecek midir?

Sayfa : 10

کتاب اصول - مع فقط فقط خود به سند یا اینکه به قلم خود در اول و دوم
 اینکه اگر که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 به دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 مگر به دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 تا به دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید

بسیار است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید

کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید
 کتاب است که در دست آید و سوا سوا که به دست آید و سوا سوا که به دست آید

Sayfa : 11

۱- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۲- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۳- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۴- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۵- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۶- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۷- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۸- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۹- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد
 ۱۰- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد

۱۱- جماعت باشد. نقد را که بداند حکومت آنچه میگوید حقیر میگوید
 ندرت و محبت و محبت که بداند به ساعد بر حقد

Sayfa 10

Ancak ruhsal durum açısından bir sendikalistin bütün fikirlerine olan iştirakini görmek arzusu, Katolik, Protestan, Musevî ve Serbest fikirli bir peder hakkında olduğu kadar soygiya lâyık değil midir? Bazı odaklarda devrim fikri pek aşinya kaçmış değil midir? Buralarda kahramanlarının ismi ve şehitlerinin adı hatıra getirilemez mi?

Basit formüllerin tehlikesi buradadır. Okul meselesi yalnız başına "okullarda kısmî ayrılma" heyetî tarafından halledilemeyecek kadar kanşık ve naziktir.

Serbest Halkçı Hükümeti, müstesna kanunların aleyhindedir ve herkes için ortak bir hukukun uygulanmasını talep eder. Son kırk sene zarfında parlamentolardaki fiilî idarelerde Avrupa'nın her tarafında uygulanan kanunları özel vaziyetlerle kaynaştıracak bir şekilde özelleştirmek endişesi hakim olmuştu. Genel hukuk kilise, için serbest bir biçimde ve istediği gibi oluşmaya uygun bir ortam sağlamaz.

[sayfa 11] Bir toplumun, vekili bulunan hükümet için varlığını tehlikeye koyacak bütün zümre ve cemiyetlere karşı kendini savunma hakkı vardır.

İyi veya kötü olan istisnâî kanunlar için de vaziyet aynıdır. Ve hiç kimseye meçhul değildir ki 1894 senesinde yayılan anarşist tahrirlere ait kanunlar ile, 1911 senesinde ordudan uzaklaştırılanlar aleyhindeki kanuna bazı odaklarda "caniyane kanunlar" adı verilmektedir. Halbuki bu kanunlar halkın selameti ve ahlâkı için az gerekli değildir.

İktisadî sahada Serbest Halkçı Hareketi'nin bakış açısı pek yüzeysel olmakla beraber ihtimal ki bir parça soyut ve teoriktir. Bundan başka işçilerin pek çoğu bugün bir dine bağlı değildir.

Nihayet, toplumsal konuların halkın tamamının güvenini kazanmak için bir araçtan başka bir şey olmadığı söyleniyor.

Sayfa : 12

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

...دوره ای که در آن زمان در فرانسه وجود داشت

Page : 14

100

[illegible]

Sayfa 12

Son olarak en ziyade samimî olanlar arasında, siyasi endişenin, dini duyguların hakiki surette uygulanamadığını görmek pek üzüntü verici oluyor.

Serbest Halkçı Hareketi iş ve vazife kuvvetine el koymuş olanların (patronlar, tüccarlar, sanayiciler ve emlak sahipleri)-bunlardan pek çoğu Katolik olup, Katolik olanlar bile hizmetlerine alacakları adamların dindar adamlar olmasını arzu ediyorlar ve sermaye kuvvetine sahip bulunanların vazifelerini yerine getireceklerini ve şahsi tercihlerini ve tavsiyelerini [sayfa 13] dostlarına ve dindaşlarına ve Serbest Halkçı Hareketi üyelerine hissettireceklerini kesin kabul ediyorlar. Bu talimat harfiyen uygulanacak olursa, Serbest Halkçı Hareketi'ne dahil olmayan işçi ve memurlarla tüccardan, birincilerin iş bulamayacakları, diğerlerinin de işbu gruba eğilimli olan odalarda müşterileri tedarik edemeyecekleri şüphesizdir.

Zannımıza göre Serbest Halkçı Hareketi Fransa'da iktisat âlemi-ne bu tür yorumları getiren ve böyle mücadele yöntemlerini başlatan ilk siyasi teşkilâttir.

Eski Siyon ve Genç Cumhuriyet

Siyon, bir hareket, bir hayat, bir ortak ruh olmuştur ki en temel prensibi "bütün ruhıyla gerçeğe doğru girmek"ten ibarettir. Hiçbir zaman bir parti olmamıştır. Amacı, Fransa'da demokrat, namuslu, adil bir cumhuriyet meydana getirmektir.

[sayfa 14] Başlıca prensipleri şunlardı: Ewclâ, Katoliklikde cumhuriyetçilik arasında tam bir uyum bulunduğu, demokratlık ve cumhuriyetçilikle de namuslu, yasal ve yüce her ne iyi özellik varsa bunların hepsi bir yönden hristiyanlıkta bulunmaktadır.

Şayfa : 18

35

سید الشهدا اول رفیع ترین مرتبه است .

(۱۹۰۹ - ۱۹۱۰) انجمن سوسیالیست فرانسوی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سازمانده یزیکچیلک تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سید (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰) انجمن سوسیالیست فرانسوی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

(۱۹۰۹ - ۱۹۱۰) انجمن سوسیالیست فرانسوی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

(۱۹۰۹ - ۱۹۱۰) انجمن سوسیالیست فرانسوی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سیاس و دین سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

سوسیالیست تئوریک و عملی (۱۹۰۹ - ۱۹۱۰)

Sayfa : 19

birlikte düşünce hareketi içinde bulundukları bir saatte, bütün bu düşünceleri
 kısaca özetle yazmışlardır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

(Ayrıca) bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır. Bu özet, bütün bu düşünceleri özetlemek için yazılmıştır.

Sayfa 18

1894 senesinde İstanisles kuvvetleri, yer altı mahzeninde ve 1895-96 senelerinde Politeknik Okulu'nun koşuşlarında verilmiş olan konferanslardan başlayarak en büyük Siyon adı altında taksim etti. Eyaletlerdeki Siyonlar Paris'teki merkezî Siyon'a bağlıydılar. Bu teşkilât 1909'da Papa'nın müdahalesi üzerine ortadan kalktı. Bu müdahalenin her vakit Siyon'un en hararefli rakiplerinden olan bazı sağcı siyâsî ve dinî grupların teşebbüsü ile gerçekleştiği söylendi.

Bu hareketin liderinin o zaman yeni bir partinin kuruluşunu temenni ettiği zannedildi. Bu reform projelerinin, bugün partilerin izah ettikleri engeller dolayısıyla ancak ortak çalışmada bulunabilen bu kadar iyi niyet sahibini bir yere toplayacak kadar açık düşünceye sahip, yeni bir siyâsî bir grubun esasını oluşturmaya aracı vasıta olarak kabul edilmesi hususunun düşünülmemiş olması üzüntü vericidir.

[sayfa19] Bu yeni partinin doğuşu daha önceden bildirilmişti. Bu saatte Fransa'da mevcut olan çeşitli partiler, hemşehrilerimizden büyük bir kısmını tamamen tatmin etmiyor. Fransa'da yeni bir parti için yer vardır. Bütün odalarda, muhalif odalarda olduğu kadar radikal gruplar ile bazı bağımsız sosyalist odalarda bir gençleşme lüzumu hissediliyor. Fakat bunun zamanı henüz gelmemiştir. Yeni bir partinin oluşturulmasını düşünmeden evvel, toplumun gelişmesine ve buna uygun bir duruma gelmesine izin verilmelidir.

Bununla beraber şimdilik kurmak istediğimiz sadece "Birlik"tir. Öyle bir siyâsî ve iktisadî birlik ki aklâde bir seçim hareketine değil, memlekette ihtimal ki henüz falan veya filanın adaylığını başarmak değil memleketin genel ahlâkını düzeltmek ve meydana getirmek gayesine yönelik toplumsal bir hareket yapmak fikrindeyiz.

Bu yeni birliğin dayanacağı esaslı prensipler, Siyon prensiplerine benzemektedir. Eğer milletvekili ve ayan meclislerini islah etmek istiyorsak, öncelikle kendimizi islah etmekle işe başlamalıyız. Bu reform yalnız özel [sayfa 20] ve bireysel hayatımıza değil genel hayatımıza da yayılmalıdır. Bundan başka ahlâkî ve manevî bir hayatın da gerekli olduğunu zannediyoruz.

Cumhuriyet ve demokrasinin hemşehrilerimizin çoğunluğunun manevî kuvvetlerini elinde tutan kaynaklara da hürmet etmelerine, eğer yeni parti bir gün teşekkül edecek olursa Hristiyanların ve bil-hassa Katoliklerin –modemki bunların Fransa memleketinde sayılan en fazladır- cumhuriyetin müşterek ve genel olan hanesinde acze düşmeksizin ve hiç kimse tarafından aşağılanmaksızın başları yukarıda olarak çalışmak hakkına sahip olmalarını talep etmeleri lâzımdır.

Bu, dinî ve gayr-ı dinî propagandaları yasaklamayacak, fakat hemşehrilerin cumhuriyet sahasında toplanmalarını ve sonra bu siyasi bağın Katoliklik düşüncesine düşmanlık telkin etmek için kullanılmasına engel olacaktır. Hatta Katoliklik, bu dinî bağı cumhuriyete karşı bir kin aracı olarak kullanmalarına engel olacaktır.

Nihayet bizim genç Cumhuriyet Birlikçilerinin istedikleri şey, özel hayatlarımızdaki eylemleri icra için sarf ettiğimiz aynı namuslu bağlılık ve özen çerçevesinde politikaçılık yapmaktır. [sayfa 21] Bu sadakat ve siyasi hedefi elde etmek için son derece şiddetle mücadele etmeyi arzu ederim.

Birliğin maksat ve gayesi: Bizim istediğimiz cumhuriyetin sevilmesi ve cumhuriyetin Fransa ruhunun canlı bir organı özelliğini kazanabilmesidir. Ülkeye, millî gelenekler ile bağını kesmemiş bir gelecek için olan ümitlerimizden feragat etmemiş bir cumhuriyet, demokratik, pratik ve aynı zamanda mefkureci bir cumhuriyet teklif etmek çaresine sahip olmamız lâzım gelir.

Esasen demokrat olan birliğin, siyasi açıdan programı şöyledir: Kamuoyu bile söz konusu olsa özel bir şekilde "nisbi temsil" isteriz. Bu bize pek demokratik geliyor. Mümkün olduğu kadar süratle memurlar hakkında bir kanun çıkarmalıyız. Bunu da demokratik bir hale getirilmiş olan orduya kadar yaymak gerekmez. Vergi konusunda yapılacak reformlarda da demokratik bir düşünceye sahip olmamız lâzım gelir. Bu ancak demokratik bir tarzda ıslah edilmesi gereken seçim yöntemine kadar genişletilmelidir. İşçileri koruyucu özel bir kanun çıkarılması lâzımdır.

İktisadî açıdan:

Sayfa : 22

دانشمندان کرده اند و چون با وجود که در آن روزها (سیرتیارم)

نموده اند (سیرتیارم) ملکیت شخصی داشته ، یعنی برای خودشان درجه های شایسته را در دست

استیجاریه ها به ملکیت شخصی در تصرف عام به تصرف و خودشان

شخص به ملکیت امر به ملکیت اشخاص اجزای مختلفه ، در اقتصاد و

به نوعی و در آنجا که تجار و سرمایه داران

ملکوت کرده و در آنجا که رعایای و رعایای معینند بدو قسم ^{مستقیم} و غیر مستقیم اقتصادی

آمالی و ... این در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

به نوعی و در آنجا که در آنجا که اشخاص از طرف سایر افراد (و)

Sayfa : 23

59

تصنيفه و وضعه اجتماعي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ اختياره او رفضه على حاز
 و انما هو من حيث المبدأ هو اختياره او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصنيفه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ

تنقيح

اولا كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ

وهو من حيث المبدأ هو اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 او كذا هو تصنيف اقتصادي و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ
 تصفيه او رفضه و ليس له من حيث المبدأ ما يستحقه من حيث المبدأ

Page : 29

[illegible][illegible]

تعداد سینه های تنه ای و جوده در کله
در فیلد یی و شیرین در دانه های
مرد و سرور و زنده اچا می گویند

[illegible]

۱- در صورتی که در یک سال دو بار باران ببارد و در سال بعد باران نبارد، در این صورت باران در سال اول باران است و در سال دوم باران نیست.

در این کتاب، که در سال ۱۳۰۲ خورشیدی در تهران چاپ شده است، به بررسی و نقد ادبی و تاریخی آثار و اشعار شاعران و نویسندگان ایرانی پرداخته شده است. این کتاب یکی از مهم‌ترین آثار دکتر شریعتی در زمینه نقد ادبی و فرهنگی است.

مجلس شورای ملی
تاریخ: ۱۳۰۲/۱۲/۲۵
شماره: ۱۲۵۴
موضوع: درخواست اعطای امتیاز

[illegible]

...

Sayfa 22

İşçilerin kendi işlerini bizzat öğrenmeleri lâzımdır (Sendikalizm-Korperasyon). Özel mülkiyet yanında aynı imalâthanede çalışan el ve fikir işçilerine ait bir genel mülkiyetin ve kamu yarar için yapılan girişimlere yönelik bir mülkiyetin gelişmesi gereklidir. Bu iktisadî değişiklikler bir çeşit vücut gelişimi sonunda olmalıdır.

Hükümet bireye aykırı olmamalı ve millî faaliyetlerin bütün çarklarını tekeline almamalıdır. En çok, Fransa'nın gelişmesi için zaman harcamalı. Birlik programını araştırarak eksikliklerini kongrelerle tamamlamak ve tespit etmek niyetindeyiz. Bu vazifeye seçilmemiş olanları, madencileri ve kadınları davet ediyoruz.

Bu birliğin hareket noktası, teşkilâtı neden ibarettir? Birliğin gazetesini, günlük olarak çıkan Demokratik Gazetesidir. Merkez Paris'te Raspoy Bulvarı'nda 34 numaradadır. 1 Temmuz 1903 tarihli kanunun özel maddesine dayanarak beyanname vermiş bir demektir.

[sayfa 23] Her sene bir defa toplanan genel meclis, 4 sene müddetle, üçte biri tekrar seçilmek hakkında sahip 21 üyeden ibaret bir millî meclisi seçer. Bu meclis birliği temsil eder ve çeşitli seçimlerde birliğin yardımıyla bulunacağı adayları gösterir (madde 6).

İşte genç Cumhuriyetçiler inançlarından ve bağlı oldukları baş rahiplere karşı taahhütlerinden hiçbir şey feda etmeksizin genel işlerin idaresine katılıyorlar. Kilise gizli siyasî amaçları terk etmedikçe, yeni birliğin varlığına değilse bile, bağımsızlığına zarar vermeye çalışacaklarından korkulur.

Demokratik Cumhuriyetçi Partisi:

Demokratik Cumhuriyetçi Partisi 1 Mayıs 1901 tarihinde (Fransa

Günleri) gazetesi idarehanesinde Mösyö A. Kartu, Pollu dö la Borliyer ve Aspilen tarafından kurulmuştur.

Siyasetin almakta olduğu şekilden korkarak, yükselmekte olan Yahudi aleyhtarlığı ve hükümet, huzur ve genel güvenlik ve bizzat cumhurbaşkanının şahsı, millî tehditlerden [sayfa 24] mahcup ve etkilenmiş olarak, dağınık olan cumhuriyet kuvvetlerini bir araya toplamak çarelerini düşünmek için toplandı ve maksadı; "Demokrat Cumhuriyetçiler Birliği" kelimeleri ile ifade olunan demeği oluşturmayı başardı.

Fakat, aslında bizi tehdit eden irtica aleyhinde oluşturulan grubumuz, devrimci bir anarşi tehlikesine karşı kendilerini koruyamıyordu.

Demokratik Cumhuriyet Birliği'nin Mefkuresi Nedir?

Herkes için eşit bir adalet, herkes için hümiyet, toplumsal barış, reformcu cumhuriyetin durmaksızın gelişmesi ve vatanın yükselmesi; büyük bir milletin maddî menfaatlerden daha başka yaşama nedenlerine sahip olduğunu memleketle hatırlatmak, onu alçakça ve kötü ihtirasların üstüne çıkarmak, bireysel gayret ve faaliyetleri uyusuk bulundukları yerden çıkararak harekete geçirmek, Fransız gelenekleri kavramını yosun tuttuğu her yerden meydana çıkarmak, milletin birick namus ve kuvvetini [sayfa 25] meydana getiren yüce fikirleri devam ettirmek ve cumhuriyetin bütün asalet ve bütün manevî kuvvetini ifade etmek!

Karakteri ve ön plana çıkan özellikleri nelerdir?

O aynı zamanda gelişme ve kanuna uygunluk isteyen cumhuriyetçilerin önünü açmıştır. Cumhuriyetçi olmuştur. Ancak bu yalnız memleketin kanuna uygun yönetim biçimini kabul etmiş demek değildir. Bu cumhuriyetin birer isimden ibaret olmayıp prensipleriyle ve bilhassa bu prensipleri uygulamaya koyan kanunlarıyla bir kıymete sahip gibi kabul edildiğini anlatmıştır.

Sayfa : 28

58

hükümetin müfettihi oldu. 9
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 10
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 11
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 12
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 13
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 14
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 15
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 16
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 17
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 18
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 19
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 20

« Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 21
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 22

« Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 23
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 24
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 25
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 26
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 27
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 28
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 29
 « Birlik hükümeti içinde, hareketi tazyik ve zorla, bir hükümeti, hükümetin müfettihi oldu. 30

Sayfa : 29

حکومت بصره و کربلا و غیره -
 بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره

بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره
 بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره

بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره
 بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره

بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره
 بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره

بر اینجه
 چنانچه مکتوب منکره بر اینجه
 دره مکتوب بصره و کربلا و غیره

Sayfa 27

Memleket intizam ve kanuna uygunluk çerçevesinde istikrar istiyor. Eylemlerinde azimli, sorumluluklarında cesur ve yaşamak endişesine varlığının onurunu ve muhakeme kuvvetini feda etmeye eğimli olmayan bir hükümet olmasını diliyor.

Demokrasinin cumhuriyetçi birliği öyle bir siyaset uygulamıştır ki buna irtica ile ve ne de onların hiç biriyle çalışmayan ve hakikaten dinsiz bir fikirle beslenmiş olan ve demokrasiye karşı mecbur olduğu görevlerinin farkında olan solcu cumhuriyetçilerinden başkasına elini uzatmamıştır. Adı geçen birlik ilerlemeyi, kendisinden korkanlarla buna engel olmak isteyenlere karşı ve düzeni de karışıklığa düşürmek ve anarşi müjdecilerine karşı vatani, onu inkâr eden ve ona ihanet etmekle tehdit edenlere karşı savunmak için müdahalede bulunmuştur. Bütün iyi hemşeriler için kendisini göstermek, söylemek ve hareket etmek zamanı gelmiştir. Karışmış ve yönünü kaybetmiş olan memlekette şiddetli bir itiraz ve saldırıya devresi başlamıştır. Fransa'dan ümidini kesenler bizzat onun katilleri sayılırlar.

[sayfa 28] Hükümetin görevi nedir?

Hükümet olmak, halkı yönetmek ve hürriyeti sağlamaktır. Ancak intizam dairesinde ve kanuna itaat etmek şartıyla. Kanuna karşı gelen bir hemşehri millete karşı da gelmiş olur. Hükümetin birinci ve en şiddetli görevi her tarafta kimseli ayırmaksızın kanunu hakim kılmak ve vatandaşları korumaktır. İkinci derecede hükümetin işleri idare edebilmesini temenni edelim.

Yapılacak en birinci reform nedir?

Cumhuriyetçi Parti, ruhban mallarının devlet mallarına çevrilmesi ve sosyal çalışmalar ile pek meşgul olduğu için hükümet politikalarının ıslahı **[sayfa 29]** sorununa henüz el atamamıştır.

Cumhuriyet düşmanları, hükümetin merkezîyetçilikten uzak bir

yönetimi uygulamaya gücünün yetemeyeceğini iddia ediyorlar. Gerçek şudur ki Restorasyon devresinden beri bütün partiler muhalefet konumunda bulundukları sırada yönetimde reform istemişlerdir.

Memurların görevleri hakkındaki nizamnameler hakkında da böyle olmuştur. Adli rezaketler, memurların isyanı siyaseti, adam kayırmacılık, mahalli zulümler, resmi adaylıklar, bütün bu fenalıklar ve suistimallerin biricik bir sebebi vardır ki o da Cumhuriyetçi hükümet şekliyle kısır bir hükümet konusu arasındaki esas çelişkidir.

Eğitim Konusunda:

Bütün salık Cumhuriyetçiler gibi, Dinsiz Okulu da lâyık olmadığı saldırılara karşı savunmaya; Biz, Klerikalizm'e karşı hoş görünmeye çalışmakta suçlanamayız. [sayfa 30] Ancak, okulun kendisine verilmiş bütün görevleri etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için, yalnız fikirleri değil karakterleri de düzeltmeye ve terbiye etmeye kendini adanmalıdır. Bütün Cumhuriyetçiler dinsizlik prensibini, demokrasinin güzel bir sonucu ve gereği olarak varsaymaktadırlar. Din, papazın görevidir. Bu, hiçbir şekilde öğretmenin görevi olamaz. Zira bu konuda kendisi hiçbir şekilde yetki sahibi değildir. Aile hukuku ile millet hukukunun birleştirilmesi söz konusudur.

Vergiler Konusu:

Doğrudan doğruya tahsil olunan vergi usulümüzün eskimiş olduğunu, içimizden hiçbirimiz inkâr etmeyiz.

Vergi kayma, siyasî cesaret şekillerinden biri ve belki en kolay olanıdır. Siyasî cesaret bütün şekillerinde zayıflamış olduğu için bunu canlandırmaya mecburuz. Eskimiş olan vergi usulümüz gerçek durumlara uygun değildir. Fransa, bütün devletler gibi askerî ve sosyal harcamalar gibi iki seçenekli yüke tahammül etmek zorundadır. Henüz kendisine bunlardan birini seçme izni verilmemiştir.

Sayfa : 34

49

ایضا و اما در اینجا آمده است که طبعی سازش از نظر هیچ یک از اینها
مستبعد است و اینها علم اند و به جهت لغزش و لغزشها بر یکدیگر
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها

مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها

تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها

تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها

تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها
تکلیف و مستعدا میباشند. ایضا و به جهت تغییر و استعدا اینها

Sayfa : 35

4. Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Ticaretin durmasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
(9)

5. Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
(10)

6. Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
(11)

7. Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
(12)

8. Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
Savaşın başlamasıyla birlikte - Savaşın başlamasıyla birlikte -
(13)

5. $1000 \div 100 = 10$

سید قطب الدین عارف غفرلہ کی تصانیف

میرزا محمد علی خان قزوینی

[illegible][illegible]

تجارت اور صنعت کے شعبوں میں سرمایہ کاری کی ضرورت ہے۔

آری بر روی کار با کف

(1) = ...

— 1/2 —

و در صورتی که هیچ یک از اینها را نداشته باشد و در صورتی که در هر یک از اینها

[illegible]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

الحمد لله الذي جعل في كل شيء
لنا حكمة وعبرة

پاکستان کے لیے ایک نیا دور

... ..

[illegible]

.....

(١) .

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$

(Faint handwritten notes visible through the paper)

5

Sayfa 31**Teknik Açıdan:**

Hukuk ve düzenin korunmasından, kanunların uygulanmasından daha az önemli olmayan bir görevi vardır ki oda kanun çıkarma meselesidir. Her şeyi çürüten, geçici izlenimleri kesintisizce devam etmiş yorumlar gibi varsayıyor olmamızdır. Çoğunlukla Fransa'nın geleceğinin maddî ve manevî zenginliğinin, dünyadaki nüfuz ve hakimiyetinin bizim elimizde olduğunu bazen pek kolaylıkla unuturuz. Biz kendimizi sınırsız bir kuvvet ve iktidar sahibi zannetmekle, pek kendimizi beğenmiş insanlar oluruz. Baş ve âcızane hareketlerle yetinmeye mecbur kalmak ihtimaline rağmen, daima memleketin geleneklerini ve hatta batıl fikir ve inançlarını düzenlemeye dikkat etmek zorundayız.

Ekonomi alanında Demokrat Cumhuriyetçi Birliği milli ekonominin bütün kaynaklarını elde etmeyi temenni etmektedir.

Bu şekilde bir yönetimde bulunmaya azmetmiş bir hükümet, yalnız faydalı yeni reformlar yapmak değil, memleket faaliyetlerini geliştirerek servetini artırmaya hizmet etmek için istikrarını sağlamaya çalışmış da olur.

[sayfa 32] Demokrat Cumhuriyetçi Birliği iş âleminin hakim fikirlerine tam bir sadakatle tercüman olmakta övünebilir. Mösyö Mora, yazmış olduğu parlak sahifelerde Cumhuriyetçilerin devletçiliğe olan eğilimini eleştiriyor. Ancak, kralliyet veya cumhuriyet taraftan olsun, bütün dünya hükümetleri bugün aynı prensiplerden ilham almaktadır. Bu devlet hareketinin gelişimi "Kollektivizm'e" doğru ciddi bir giriş olarak nitelenemez.

Sosyalist partisinde özellikle memnun olmayan sesler işitilmekte ve bu parti prensiplerini terk ederek yapılmaktadır. Bunların katılım-

ci fikirleri sınırlı yerlerde geçerli olmakta, başka yerlerde, özellikle demokratik odaklarda bireycilik bu prensiplere üstünlük kurmaktadır.

İş meclislerine, daimî hüküm meclisleri gibi yasal bir yetki vermek istiyoruz. Ta ki bir grevden bir mücadele çıkaracak yerde bir tartışma meydana gelsinler. Vergilerle kanun adamları üzerine çökmüş, engellerle mahvolmak derecesine gelmiş olan araziye kurtarmak mümkün olabilsin.

[sayfa 33] Sosyal Alanda:

Fransa, cumhuriyetten pek büyük şeyler bekliyor. Ancak bunların arasında birisi vardır ki bunu herhangi bir diğerinden daha kuvvetle umuyor ve bekliyoruz. Bu da toplumsal barıştır. Çünkü bu olmadan hiçbir şey yapılamaz. Zira toplumsal barış ilerleme ve refah için çok gerekli olan bir koşuldur. Hayat, ihtiyarlık, işsizlik, kaza, hastalık ve sakatlığa karşı sosyal sigorta sistemimiz henüz taslak halindedir. Bunların faaliyete geçmesi konusunda tembellikten kaçınmamız gerekmektedir. Nakdi yardım toplumsallıkta öyle bir kötü gidiştir ki basiretsizliğe bir mükâfat verilmiş olur. Sigorta, tasarruf için çalışan halk arasında istikbal fikrini sağlıyor. **[sayfa 34]** Birlik, insanlar için aralarındaki doğal eşitsizlikleri hiçbir şekilde izale etmek mümkün olacağını zannettirecek sihirli ve marifetli bir kelime olarak varsayılmıyor.

Üçüncü Cumhuriyet, gün geçtikçe toplumsal sahada babalanmanın hiç tanımadıktan yeni bir hak oluşturmuyordu. Meslek sendikalarına tasarruf hakkı vermek, kolektif sözleşmelerin anonim şirketlerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. İdarî işlerin takviyesi hakkında ki kanun hükümlerinin değiştirilmesi ve işçinin katılımda bulunabileceği şirketlerin oluşturulması işçiyi şirketin ortak bir üyesi haline getirecektir. **[sayfa 35]** Sermaye ile işçiliği birbirleriyle kaynaştırmak için

bundan daha iyi bir yöntem bulunamaz.

Demokrat Cumhuriyetçi Birliği'nin Programı Nedir?

Bu program son seçimlerde halka açıklanmıştı. Programda bulunmayan uygun temsil meselesi hakkında çelişkili görüşler bulunmaktadır.

Vergiler Hakkında:

İstediğimiz şey, servetleri değilse bile vergilendirmede eşitliği mümkün kılacak bir programımız olmalıdır.

Teşkilât

1911 senesi Temmuz'undan beri 1901 Mayıs'ında kurulmuş Cumhuriyetçi Birliğinin parti teşkilâtını esas teşkilât olarak kabul eden bir Cumhuriyetçi Parti mevcuttu. [sayfa 36] Yönetim birliği, bir partinin birinci varlık koşulu ise, bu büyük cumhuriyetin bu büyük sığara tamamen layık olduğu söylenebilir. Cumhuriyetçi Parti bir parti olmuştur. Daha sonra Cumhuriyetçi Demokrat Partisi'nden bahsedildiği zaman, onun yalnız adının söz konusu edildiği bilinmelidir. Biz bir parti olmak istiyorduk ve olduk. Zira, açık ve diğer partilerin programlarından ayrı bir programa sahibiz. Teşkilâtımızı yapalım. Kendimize has fikirlerimizi savunalım. Bizzat kendimiz ölelim. Demokrat Cumhuriyetçi Birliği, bugün Mösyö Karto'nun başkanlığında, Genel Sekreter ve yardımcısı tarafından yönetilmektedir. Bu heyete, bir Komiteleyi Katibi (her eyaletten bir kişi olmak üzere genel delegelerden oluşturulan bir yüce Meclis eklenmiştir. Bu, çeşitli üyeler ve bir parça kanşık olan bir şekil çerçevesinde ve filen kendi aralarında daha önceden onaylan alınmış olanlardan seçilir.

Sayfa 37

Parti ne şekilde oluşturulmuştur?

Öncelikle mevcut birliklerimizi ve komitelerimizi yeni bir motivasyonla taksim etmek lazımdır. Sonra yeni komiteler oluşturmak ve bu komiteleri aralarında nahiye, kaza ve eyalet itibarıyla birbirine bağlamak gerekir. Her eyalette açılan bir merkezi komite oluşturulmasının gerekli olduğu konusunda ısrar ediyoruz. Gerek parlamento mensup olsun gerek olmasın; bütün delegelerimizden bu teşkilâtı meydana getirmek için aracılık etmelerini talep ediyoruz. Diğer üyelerimizi de nahiye ve kazalarda yerel komiteler oluşturmaya, derhal geçici bürolar, eyalet komitesi, yerel delegelerimiz ve partinin genel sekreterleriyle temasa geçmeye davet ediyoruz. Demokrat Cumhuriyetçi Birliği'nin yayın organı nedir? Haftalık bütünden başka:

Nahiye, kaza, sancak ve eyaletlerdeki demekler, bulundukları yerlerde, kulüpler, gece dersleri, toplantı salonları, kütüphaneler, eğlenceler vs. oluşturarak medenî terbiye ve toplum hayatını her türlü araç ile geliştirmeye gayret edeceklerdir.

[sayfa 38] Demokrat Cumhuriyetçi Birliği'nin noksansız parlak bir kurmay heyeti ve arkasında hiçbir şey olmayan bir cephe oluşturduğunu söylemişlerdir. Ancak hiç olmazsa seçim zamanında birçok seçmen birliğin, fikirlerine katılmıştır. Çünkü, 1911 senesinde birlik, Milletvekilleri Meclisi'nde 140 sandalyeye sahipti. Bunlardan 71'i demokrat sol, 50'si radikal sol ve 15 kadını da radikal sosyalistlerin sol partilerindendi. Ayan Meclisi'nde Cumhuriyetçi Birliği'ne dahil 80 milletvekilimiz vardı. Bununla beraber özel bir grup oluşturmayan parlamento seçmenleri belirli ve sınırlı görünmüyordu.

Demokrat Cumhuriyetçi Birliđ'nin önemini daha çok artıran, gerek radikal ve gerek ılımlı Cumhuriyetçilerle işbirliği yapabilme ihtimalidir.

Diğer partilerin adaylarının seçmenlerle karşı karşıya geldikleri zaman, bizim tarafımıza geçerek başaranlar için gerekli gördükleri yardımlarını istiyorlar. Bu durum, programımızın, son senelerdeki politikamızın gelişmiş olduğunun [sayfa 39] parlak bir göstergesi değil midir? Cumhuriyetçi Birlik mensuplarının sayısı tahminimize göre yayılmış değildir.

Demokratik Cumhuriyetçi Birliği, prensiplerinden ilham almış olan ve fikirlerine iştirak ettiklerini açıklayan bütün hükümetlere yardım etmiştir. Birlik, irtica tehditlerine olduğu kadar, devrim tehlikesinden de endişeli olan bütün sadık cumhuriyetçilerin birleşmesini beklemektedir. O, özellikle 1911 senesi Temmuz'unda cumhuriyetçi kuvvetlerin bir birliği şeklini almıştır. Sosyalist radikallerle kaçmaktan şiddetle kaçındığı için, bazen bağımsız radikaller ve bazen de ılımlı veya Teraküperver Parti üyelerine iştirak etmiştir. Zannediyoruz ki "solcu cumhuriyetçiler" şeklinde yapılan yeni tanımlama özellikle kendi üyeleri için oluşturulmuştur.

Hükümet dini kongreler ve kilisenin ayrılması hakkındaki kanunlarını mediste onaylatıldığı zaman, radikallerle radikal sosyalistlere yakınlaşmıştır.

Page : 40

Only with data in the last column.

(۱) ~~در صورتی که در این مورد~~
~~در صورتی که در این مورد~~
~~در صورتی که در این مورد~~

[illegible][illegible]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

والتاريخ المذكور في المتن هو التاريخ الذي ذكره المؤلف في المتن وهو التاريخ الذي ذكره المؤلف في المتن

مجلس شورای ملی - تهران - ۱۳۰۲

... ..
... ..
... ..

Sayfa : 41

41

تعدد در هر طرف چشم که می بیند و در هر دو طرف مساوی است و استقامت در
فنا شده است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

مستور و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
فرد و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
اینکه در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است
و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است و در هر دو طرف مساوی است.

Sayfa : 43

(۶)

۱۶

با قاعده جدید (آمنه و آس) که تفرقه و جداسازی را به راجع می نماید

تجربه و اختراعاتی که در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

اختراع کرده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

(۶)

تجربه و اختراعاتی که در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

در دست آورده اند و در این راه به دست آمده است و نام و نام دیگران که در این راه

Sayfa 40

Eleştiri

İşte tam bir sistem ve ilkelerin, yeni fikirlerin harekete geçiricisi olacak ilkelerin, iyi kurulmuş bir an' anenin ortadan kalkması, demokrat cumhuriyetçilik birliğini gerçekten büyük bir siyasi parti olarak kabul etmemize engel olmuştur, zannında bulunuyoruz. Radikaller tarafından düşünülmüş olduğu şekilde Kalkınmacılık aleyhtarlığını kabul etmek, onların iktisadî ve sosyal programlarını reddeden genel bir siyaset kuralını, özellikle bunalım ve sıkıntı zamanında hükümetin durumuna uygun bir yöntem gibi kabul etmek olursa da bu, farklı ve özel bir ilkeyi uygulamak demek değildir.

Şüphesiz memleketin önemli bir kısmı bu programı onaylıyor görünüyorsa, bu, [sayfa 41] çeşitli zümreler tarafından kendilerine yapılan müracaattan yönlerini kaybetmiş ve şaşırmış olmalarından kaynaklanmaktadır.

İlimli ve demokratik iki partiden hangisi Cumhuriyetçi Federasyon ve Birlik partilerinin hangisinin teşkilâtı, varlığını kanıtlamaya çalıştığımız, fakat ikisinden birini diğeriyle aynı şekilde zannettiğimiz, bu muhafazakar ve ilerlemeci partinin yerini tutacağını burada aramaya çalışacak değiliz. Ne kadar ehliyetli olursa olsun, din meselesi diğer her konuda aynı ilke ve aynı programa sahip olan iki siyasi teşkilât birbirinden ayırt etmeye yeterli olmayabilir.

Kilsenin savunmasını halihazırdaki bütün sorunların üstünde tutan ilimli cumhuriyetçiler, ihtimal bir gün sağa doğru yani, gerek liberal harekete ve gerek genç cumhuriyet partilerine doğru yöneleceklerdir. Kendilerine Gambeta/Julferi adını verdikleri ikinci tarz görünüşe göre, artık Cumhuriyetçi Birlik ile birleşmek için önemli nedenler bulamayacaklardır. Ancak radikal sosyalistler arasında bir

aynılık ve çelişki ortaya çıkmasın; bunların içerisinde tekellerden, son derece devletçilikten ve birleşik sosyalistlerle anlaşmaktan fergat etmek isteyenler, kalabalıklar aleyhtarlığı alanında birleşmiş ve cumhuriyetçi demokratlarla pek fazla yakınlaşmış bulunacaklardır.

[sayfa 42] Bu iki ihtimalden hiçbirisi de gerçekleşmeyecek olursa Demokratik Cumhuriyetçi Birliği, komşuları bulunan teşkilâttan ne biri ve ne de diğeriyle birleşemeyecek olurlarsa, bu birlik muhtemelen daha bir müddet için siyasî kuvvetlerin merkez noktası olarak kalacaktır. Radikal sosyalist partileri arasında, 1901 senesinden beri, Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi bir taraftan, İlmî Cumhuriyetçi Partisi ve Cumhuriyetçi Demokrat Partisi, diğer taraftan Birleşik Demokrat Partisi arasında bir de Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi bulunmaktadır.

Bunlar her şeyden önce Fransız, cumhuriyetçi ve reformcu kalmayı arzu eden sosyalistlerdir. Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi'nin teşkilâtı pek yenidir. Zira bu teşkilât, 1910 senesinden geriye gitmez. Bu partinin temsil ettiği fikirler, yaklaşık yarım asırdan beri Fransız demokrasisini tahrik etmiş olan prensiplere uygun düşmektedir. Birbirlerine rakip olan eski sosyalist teşkilât yanında parti mücadelelerine katılacak yerde, daima reform peşinde koşan Sosyalistler bulunmuştur.

[sayfa 43] Özellikle uluslararası Amsterdam Kongresi'nden ve yabancı sosyalistlerin istek ve uyarısı üzerine Toplumsal Birlik adını verdikleri harekete yöneldiklerinden beri, o vakte kadar kendilerinin gibi olan siyaseti az bir zaman içinde terk etmekten geri duran, kendilerine Fransız toplumsalcılığının, gelenek, ilke, özellik ve kuvvetini oluşturur gibi görünen özellikleri değiştiren birçok mücadelecî sosyalistler bulunmuştur. Nihayet, her gün halihazırdaki ekonomik ve sosyal sorunların samimi bir şekilde araştırılması, sosyal sonuçlara götüren fakat yapılması mümkün olmayan bir eser ile, çelişkili

bir eseri birbirine karıştırmaktan çekinen demokratik etkenler pek çoktur. Bunlar hareketlerini çağdaş Fransa'da da mevcut olan demokratik ve cumhuriyetçi ortamdan soyutlamaktan çekinmektedirler.

Sosyalist Cumhuriyetçi Partisi nasıl ortaya çıkmıştır?

1910 yılındaki milletvekili seçimlerinin hemen ertesinde, bu fikirleri temsil eden önemli bir grup, mecliste (Cumhuriyetçi Sosyalist Grubu) adı altında ortaya çıkmıştır. [sayfa 44] Aynı tarihte eski Fransız Sosyalist Partisi teşkilatının kurucuları olan cumhuriyetçi bağımsız sosyalistleri Sen vilâyetinin reformcu sosyalistleri tek bir eyalet birliği şeklinde birleştiriyorlar. Bu birlik Sen Eyâleti Cumhuriyetçi Sosyalistler Birliği adını alıyordu. Eyâlette 1905 senesinde Birleşik Sosyalist Partisine katılmayı arzu etmeyen özerk taşra birlikleri vardı. 9-10 Temmuz 1911 tarihinde yapılmış olan bu konferansta, Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi'nin kurulması ve bu partinin ilk ulusal kongresinin 1911 senesi Kanun-ı Ewvelî'nin 24 ve 26. günlerinde yapılması kararlaştırılmıştır.

Partinin başlıca prensipleri nelerdir?

Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi, sosyalizm ile cumhuriyetin, çözümleri mümkün olmayan bir birlik olduğunu açıklıyor.

Sayfa : 45

تحت نظر ! محمد علی سرسپایت و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

ویدیه که ویرانه ایجه . آتیه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

درود حقیر فرستاده ایجه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

و عثمان احمد چاییشلی که کتبه و عثمان احمد چاییشلی که کتبه

Sayfa 45

Hemşehriler! cumhuriyetçi sosyalist davası için çalışmakla, Fransa için kendi davasını hiçbir vakit medeniyet davasından ayırmamış olan gerçek Fransa için de çalışıyoruz. Cumhuriyetçiyiz; zira biz cumhuriyeti toplumsal reform için gereken sosyalistiğin doğal bir aracı olarak düşünüyoruz. Cumhuriyetçiyiz, çünkü irticanın karşısındayız.

Nasıl sosyalistiz? İşçi ve sanatkarlar, bir imalâthanenin ücretli işçileri, tüccarları, beden ve fikir işçileri, işte Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi'nin kurucuları bunlardır. Partinin "kendi kurucuları" adını verdiği işçilerdir.

Biz kelimenin gerçek anlamıyla ve bu kelimeye yüklenmek istenen müthiş anlamıyla bir sınıf yaratmış değiliz. Biz bütün faydalı ve aktif sosyal tabakaların partisi, demokrasi ve toplum partisiyiz(a).

[sayfa 47] Acilen yapılması gerekli olan reform için istisnasız bütün işçileri, aralarındaki farkları gözetmeksizin bütün sosyalistleri davet ettiğimiz gibi, demokrasi geleneklerini korumuş ve sosyal adalete tutkun ve bağlı olan bütün cumhuriyetçileri, kısaca iyi niyet ve inanç sahiplerinin tamamını davet ediyoruz (b).

Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi'nin ekonomik ve sosyal konulardaki yöntemi nedir? Bu konulardaki açıklaması parti programıyla konuşuluyor.

Cumhuriyetçi, verdiği bütün vaatleri yerine getirmeyecek ve uyandırdığı bütün ümitleri vücuda getirmeyecek olursa hiçbir şeydir.

a- *Doğunun Kalkınması Dergisi*, bu kongrenin zabıtlarını 1911 senesi Kamun-ı evvelî'nin 26/28 ve 29 tarihli nüshalarında ve *İnterfederal Konferansı*'nın tutanaklarını da 10 Temmuz 1911 tarihli nüshasında yayımlanmıştır.

b- *Misyö Zevaves*'in adı geçen Nutku, *Broşür*, s.9-14

Medenî eşitliğe, siyasi eşitliğe ve toplumsal eşitliğe bir katkıda bulunmayacak olursa yine bir hiçtir.

[sayfa 48] Bu toplumsal eşitlik kavramından kastımız, sefaletle ve orta halliliğe yol açan bir eşitlik değil, bütün halk çocuklarına ve milletin fertlerine her açıdan ilerleme fırsat ve araçlarını sunan bir eşitliktir. Oldukça güç olan toplumsal reform, ancak rahat ve mutluluğa ulaşmış ve genel hizmetlerin son derece iyi bir şekilde sunulduğu memleketlerde mümkün olabilir. Fransa'nın büyüklüğünü, rahat ve mutluluğunu sağlamak için vergi sistemini, yönetim organlarını düzeltmek, memurların ve demeklerin yönetim organlarını düzeltmek, memurların ve demeklerin yasal haklarını düzenlemek, işçiler arasında işbirliği yapmak partinin önem verdiği işlerdendir.

Ulusal bağımsızlık aleyhinde yapılacak her türlü tahrife karşı azimli olmakla beraber parti, açıktan açığa banşçı bir politika izleyeceğini beyan eder. [sayfa 49] Bütün sol partilerin ortaklaşa çalışmalarını sağlamak emelinde bulunan parti, mensuplarına cumhuriyetin yüce menfaatlerinden ilham alan toahhüfleri hiçbir şekilde unutmamak vazifesiyle mükellef bulunduklarını açıklar.

Ekonomik Alanda:

"Esas" teşkil eden bu noktada hepimiz aynı fikirdeyiz: Burada halihazırdaki kapitalist yönetim uzun süre daha devam edemeyecektir. Zira bir cemiyetin sayıca ve iktidaren birbirinden pek farklı olan iki cemiyi (kollektivite) yan yana yaşatmakta devam etmesini anlayabilmek mümkün değildir.

Bir taraftan sayılan günden güne azalan [sayfa 50] bir azınlık, onun yanında emekçiler ordusunun kendisine bağlı bulunduğu par-

tinin huzur ve rahatından endişeli gündelikli işçi... Bu iki tür toplum-salcılar arasında daha bugün de orta bir sınıf mevcuttur. Fakat büyük gelir sahipleri, zayıfların bazı spekülâtorler tarafından yok edildiğini gördükleri gibi küçük tacirler de büyük mağazaların acımasız rekabetine kurban gittiklerini de görmektedirler. Küçük patronlarla sanatkârların makinecilik ve büyük sanatın gelişimiyle mahvolduklarını söylüyorlar(d). Makineciliğin gelişimi ve sermayelerin toplumsal katlipleri ücretli işçi derecesine indirdiği sınıf, ticarî ve zirai teşebbüslerde herkesin tasarrufa katılımı, yalnız kolektif veyahut toplumsal bir şekilde takip edilebilir. Bu katılım bütün işçilerin sendika ve kooperatif teşkilâtlarını geliştirmekle sağlanabilir.

d- *Mösyö Zervavès'in Nutku, Broşür, s.9-11*

Sayfa : 54

۵۶
 ۱۸۸۹ سنس قتریه تانیتمکله قورقما ییتمکله قورقما قورقما
 آتدک کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز
 کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز کیمین کاز
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما

قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما

قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما

قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما
 قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما

قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما قورقما

Sayfa 51

Né görüyoruz? Millî bir kurum olan bankanın, birkaç maliyecinin elinde olduğu; yine faydalı bir ulusal girişim olarak kabul edilen tren-yollarının, hâkim bir oligarşinin (sınırlı bir zümrenin) elinde bulunduğu, ulusal zenginliklerden olan madenlerin "Fransa Maden Kumpanyaları" adı altında sendika oluşturmuş kuvvetli şirketlerin elinde bulunduğu görünmektedir. Şeker üretim haneleri, Fransa'da piyasayı belirlemek ve yönlendirmek için aralarında anlaşan 4000 adet büyük ve kuvvetli ticarethanenin malıdır. Herhangi bir yerde bir tekel kurulmuşsa, Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi'nin hak ve görevi bu tekel ve tekelcilerle mücadele etmek ve yerine millî menfaatleri koymaktır.

[sayfa 52] Toplumsal Alanda:

Cumhuriyetçi Sosyalist Partisi küçük toprak sahiplerini hiçbir şekilde rencide etmek niyetinde değildir.

Tuluz Kongresi'nde gerçekleşen bir tartışmadan sonra sendikalar ve kooperatiflerin ekonomik teşkilâtlarının fikir ve yorumları her neden ibaret olursa olsun, bütün işçiler açık olan müstakbel toplumsal organların partiye katılması için davet edilmesi karar verilmiştir.

[sayfa 53] Partinin diğer siyasî gruplarla ilişkisi nasıldır? Radikal parti, özellikle kalerikalizm, kilise ve konfederasyonlar aleyhinde mücadele etmek için, kurulmuş bir partiydi. Dinden uzak kanunlar ortaya konup onaylandığı için artık partinin varlık nedeni ortadan kalkmıştır. Halihazırdaki ekonomik uğraşlar ve diğer sorunlar önünde, güya kendisine karşı güvensizliğe uğramış gibi, ahengini bozmuş, konumunu kaybetmiştir.

Birleşik sosyalistlere, programlarına ve özellikle yöntemlerine başka türlü eleştiriler yönelmek hakkına sahibiz. Biz, onlar gibi bir

silirbaz değneği darbesinin veya feci bir musibet ve felaâketten yardım ummanın, mevcut sorunlardan en büyük ve en önemlisinin çözümüne yeteceği gibi hayaller peşinde koşmayız. Onların her zaman ki asker aleyhtarlığı, vatan aleyhtarlığı mücadelesine, doğrudan doğruya taarruzlara, suikastlara gelince, bunların açıktan açığa karşındayız. Yüksek sesle beğenmediğimizi, onaylamadığımızı ifade ederiz. Biz, ne grev sırasında buna katılmak isteyenleri onaylarız, bununla beraber ne radikalleri ne de birleşikleri isteriz. (e)

[Sayfa 54] Teşkilât:

Partinin iç teşkilâtı bir parça birleşik sosyalistler teşkilâtını andırmaktadır. Bu siyasî grubun önemi nedir? Bu parti henüz oluşmak üzeredir. Mensuplarının sayısı henüz açıklanmamıştır. 1911 yılında meclisteki grubu ancak 22 üyeden oluşmaktaydı.

Eleştiri:

Bu grup, gerçekte bir parti değildir. Siyasî hedeflerinde prensipleri, teorileri, esaslı bir yol ve yöntemleri yoktur. Toplumsal ve ekonomik alanlarda yeni icat şekillerde bulunduğu da mümkün değildir. Fazla büyük tekelleri millileştirmek veya ortadan kaldırmak programının iki esaslı maddelerini oluşturuyor. Hâlbuki bunlar diğer partilerin programlarında da aynen bulunmaktadır.

Nihayet cumhuriyet ve sosyalizmin birliğini sağlamak için iyi niyet sahiplerinin tamamından yardım istiyoruz.

d - *Müeyyit Zevceves'in Nutku, Broşür, s.9-12*

Sayfa : 57

نظیر اینجا شد به شکلی در پنج به قدر خوبه و گوییم اینها:

(۱-۲) «ما بین اروپا و لیبر صنعتکاران» (۱۰)

بسیار خوب است احسان به صنعتی که منافع مدافع ایمن علیه کارخانه دارد
و صنعت ... سید بقا و در حدی بسیار ...

آنگاه به شماره چاهین شد نظیر دیگر که گوییم (۱۱) «صنعتکاران»

صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۲) «صنعتکاران»
صنعتکاران (۱۳) که نه لایق شایسته گوییم و اما که گوییم (۱۴) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۵) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۶) «صنعتکاران»

صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۷) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۸) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۱۹) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۰) «صنعتکاران»

صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۱) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۲) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۳) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۴) «صنعتکاران»

صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۵) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۶) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۷) «صنعتکاران»
صنعتکاران و صنعتکاران اما که گوییم (۲۸) «صنعتکاران»

Sayfa 55

Bu tabirler, bir çok hemşehrilerin ağızından çeşitli şekillerde işitilmiş şeylerdir. Bu partinin en önemli özelliği, pratik ve olumlu reformculuğu büsbütün objektivizm ve realizm (hakikiyyun mesleği) ve toplumsal işlerle ve toplumsalcılık aleyhtan işler arasındaki açıktır. Kendini radikal sosyalistlerden ayıran mesafe ondan büyük değildir.

Devrimci Sendikalizm

Sendikalizm, hâlen hiçbir şekilde siyasî bir partinin prensibini oluşturmadığı gibi, genel işbirliği hiçbir şekilde bir parti teşkilâtı olmamakta beraber, yeni sendikalizm veyahut devrimci sendikalizmi ivedilikle incelemeden, bu yorumumuzu tamamlamak istemiyoruz.

Ekonomik alanda (anî olarak ortaya çıkan grev, demiryolları gibi kuruluşlara saldırı, boykotlar, grevden kaçınan işçiler hakkında yapılan baskılar) ve nihayet toplumsal alanda (aşınıya kaçan demokrasi, çoğunluk kanununu eleştiri, cüretkar ve faal azınlıkların müdahalesi).

[sayfa 56] Yeni sendikalizm kendisinin gerçek sosyalizm olduğunu, patronlara ait imalâthaneleri başka bir şekilde koyarak dünyayı yenileştireceğini açıklıyor.

Bu ekonomik toplumsal bir kuvvet, bir fikir hareketi, kelimenin özel anlamında olduğu kadar burada durağan olması lâzım gelen millî anlamı ile siyasî anlamda büyük bir yankısı olan önemli olaylardır.

Sendikalizm kelimesine bugün çeşitli anlamlar verilmektedir.

1. Genel anlamında sendikalizm aşın ferdîyetçiliğin aleyhine hareket ederek, aynı toplumsal sınıftan olan şahıslar arasındaki gereksinimlerdeki benzerlik konusunda olduğu kadar, ekonomik faydalardaki işbirliği açığına kavuşluğu gibi, bazıları savunur ve diğer ki-

sınırları da [sayfa 57] uygulamak için etkili ve toplu bir harekete teşvik eder.

2. İkinci bir anlamda, çalışma şartlarında bugün (mecburi toplu sözleşme) medenî ve ticarî kabiliyetin artması gibi yarın tasgarî ücret, kâra iştirak vs.) gibi değişiklikleri kanuna uygun ve bânî bir şekilde talep eden meslek ve esnaf teşkilâtlarının harcadıkları gayreti gösterir.

İşçi ve memurlar için de gelişme noktasında çeşitli beklentiler...

Hâlihazırdaki hükûmetin güç ve sınırlarında gelişen bu hareket, Serbest İşçiler Birliği'ne (mensupları 15.000 kişidir) serbest iş birliklerine (üye sayısı 200.000) ve tarafsız sendikalar ile memur demeklerine dayanmaktadır. Bunların yeni sendikalist okulu ile teorik bakımdan hiçbir ortak benzerlikleri yoktur.

[sayfa 58]

3. Diğer bir kabul edilmiş yöntemle göre sendika hareketi, çeşitli toplumsal görev ve memuriyetler üstlenmiş olan özerk ve sorumlu bir camia ile evvelce birleşmiş ve sendikaya mensup sanatkarlar marifetiyle ortaya çıkmış bir teşkilât demektir.

Çeşitli toplumsal sınıflar aynı zamanda kendi özerklik ve bağımsızlıklarını sürdürürler. Bunlar sendikalizm aracılığıyla kendilerine belirli bir yasal açıklık vermekte ve hatta kendilerine yüklenen toplumsal görevin idaresini ele geçirme eğilimindedirler. Bunlar, muhtemelen pek yakın bir gelecekte hükûmet görevini sade bir kontrol ve gözetime bırakma konusunda mecbur olacaklarından, merkezi hükûmetin etki ve kuvvetini şimdiden sınırlamışlardır.(e)

e - *Toplumsal Hukuk, Kişisel Hukuk ve Hükûmetin Değişim Şekli*, s.102; 1908 senesi *Sendikalist memurluk adına* Karnevil tarafından 1908 yılında *parlamento ve Politika Dergisi*'nde yayımlanmıştır. Mösyö Bertelini tarafından 51-65. sayfelerinde karpık verilmiştir.

Sayfa : 61

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

Sayfa 59

4. Sendikalizm hareketi ve devrimci sendikalizm veyahut da işçi sosyalizmi mücadele etmek, hükümet ve patronları devirmek ve mevcut cemiyetlerinin yerine yeni bir cemiyet koymak, özellikle kendine ait kuruluşlardaki işçi sınıfına ait bulunduğu prensibi kayıyor demektir. Biz, burada yalnızca devrimci sendikalizm ile meşgul olacağız. Körnüs'e göre bunun uzak esasları ve yeni felsefenin ortaya koyduğu sorunlar, özellikle Masyö Bergoso'nun "Yaratıcı Gelişme ve Vicdan ve Bilincin Mutabakat Ediş" adlı eserinde bulunabilecektir.

Masyö Sorel'e göre; Pesimistlik (kötümserlik)(fi), çoğunlukla tasvir ettikleri karikatürlerden bûsbütün başka bir şeydir. [sayfa 60] Emekçilerin şiddete yönelmesi, her türlü mücadelenin manzarasını değiştirmektedir. Zira burjuvazinin kuvvetini inkâr ve bunun merkezi çekirdeğini oluşturan hükümeti yıkmak iddiasında bulunur. Büyük toplumsal hareketlere katılan insanlar bağımsız eylem ve hareketlerini kendi kendilerine, davalarına başarı ve zafere yaklaştıracak bir savaş şeklinde gösterirler.

Bu bilgilere sahip olmak bir tarihçi için o kadar önem arz eden kanşımara, efsane adını vermeyi teklif ediyorum. Sendikalistlerin genel grevi ve Marks'ın felâkete yol açan efsaneleridir. Bu efsanelerin dikkat çekici örneklerini, ilk Hristiyanlık, Luther ve Kalven'in reformculuk devresi devrimlerinde ve İtalya'daki meşhur Korbonazi Cemiyeti'nin Marzini Partisi mensupları tarafından kurulmak istenilen hareketlerde gözlemledim. Bu tür tasvir ve örnekleri analiz etme-

f- "Şiddet Üzerine Görüşler", adlı eserin önsözü Masyö Jorj Sorel tarafından Masyö Halevi'ye mektup. Sosyalist Hareket sene 1907 Üçüncü seri, s.127. Bu eser, Serbest Sahifeler Kitabevi tarafından yayımlanmıştır.

ye çalışmamalıdır. Bunları tarihî kuvvetler gibi kitle halinde olmalıdır. Genel grev efsanesinin, bütün içeriği açısından akıllı insanların pek çoğunu soğuttuğunu anladım. Sosyalizm tamamen insana yönelik bir inanç halinde kaldıkça, onu daha makul bir yöne doğru çevirmek mümkündür. Fakat kesin bir devrim anlamını içeren genel grev efsanesi [sayfa 61] açık bir şekilde mümkün görünmemektedir. Bu efsane sosyalizme o kadar büyük bir manevî kaymet ve o derece büyük bir cesaret bahşetmektedir. İnsan düşüncesi eşyanın içeriğini ve nedenini öğrenmek ister. Halbuki Ahlakçılık, şahsımızda, gerçekten esaslı olmak üzere mevcut olan şeyler hakkında hemen hiçbir vakit herhangi bir yargılamada bulunmaz.

Mösyö Bergson, bilakis bizi işin iç yüzüyle uğraşmaya ve yaratıcı hareket sırasında gelip geçeni araştırmaya davet ediyor. Bu hareketle çeşitli iki "Ma" bulunmaktadır ki bunların biri diğerinin dahili ve adeta toplumsal bir örneği olacaktır. Hareket ettiğimiz zaman, hal-kan önüne konulmuş ve bizim iktidarımız altında bulunan hareketten oluşan tamamen yapay bir alem yaratmış oluruz. Bu yapay dünya, genellikle hiçbir anı bırakmaksızın kaybolur. [sayfa 62] Fakat kitleler bağılıklarını ortaya koydukları zaman, toplumsal efsaneyi temsil eden bir levhayı temsil etmek mümkün olur. Bilakis hurafeler, bütün toplumsal bünyeler gibi tartışılabilir. Uzun müddet sosyalizm tarafından başka bir şey yapılmamıştır. Bu, hükümetli ve tasarrufu yok etmek isteyen büyük sanayide istihdam edilen kitlelerin bir çeşit hazırlamasıyla ortaya çıkmıştır. Daha sonra, insanlar gelecekteki mutluluktan faydalanabilmek için nasıl bir tavır almalı gerektiğini arıyorlardır.

Sayfa : 65

70. (1) ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾ ⁽¹⁷⁾ ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾ ⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾ ⁽²³⁾ ⁽²⁴⁾ ⁽²⁵⁾ ⁽²⁶⁾ ⁽²⁷⁾ ⁽²⁸⁾ ⁽²⁹⁾ ⁽³⁰⁾ ⁽³¹⁾ ⁽³²⁾ ⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾ ⁽³⁵⁾ ⁽³⁶⁾ ⁽³⁷⁾ ⁽³⁸⁾ ⁽³⁹⁾ ⁽⁴⁰⁾ ⁽⁴¹⁾ ⁽⁴²⁾ ⁽⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁾ ⁽⁴⁵⁾ ⁽⁴⁶⁾ ⁽⁴⁷⁾ ⁽⁴⁸⁾ ⁽⁴⁹⁾ ⁽⁵⁰⁾ ⁽⁵¹⁾ ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾ ⁽⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁾ ⁽⁵⁶⁾ ⁽⁵⁷⁾ ⁽⁵⁸⁾ ⁽⁵⁹⁾ ⁽⁶⁰⁾ ⁽⁶¹⁾ ⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾ ⁽⁶⁴⁾ ⁽⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁾ ⁽⁶⁷⁾ ⁽⁶⁸⁾ ⁽⁶⁹⁾ ⁽⁷⁰⁾ ⁽⁷¹⁾ ⁽⁷²⁾ ⁽⁷³⁾ ⁽⁷⁴⁾ ⁽⁷⁵⁾ ⁽⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾ ⁽⁸⁰⁾ ⁽⁸¹⁾ ⁽⁸²⁾ ⁽⁸³⁾ ⁽⁸⁴⁾ ⁽⁸⁵⁾ ⁽⁸⁶⁾ ⁽⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁾ ⁽⁸⁹⁾ ⁽⁹⁰⁾ ⁽⁹¹⁾ ⁽⁹²⁾ ⁽⁹³⁾ ⁽⁹⁴⁾ ⁽⁹⁵⁾ ⁽⁹⁶⁾ ⁽⁹⁷⁾ ⁽⁹⁸⁾ ⁽⁹⁹⁾ ⁽¹⁰⁰⁾ ⁽¹⁰¹⁾ ⁽¹⁰²⁾ ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾ ⁽¹⁰⁶⁾ ⁽¹⁰⁷⁾ ⁽¹⁰⁸⁾ ⁽¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁾ ⁽¹¹¹⁾ ⁽¹¹²⁾ ⁽¹¹³⁾ ⁽¹¹⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁾ ⁽¹¹⁶⁾ ⁽¹¹⁷⁾ ⁽¹¹⁸⁾ ⁽¹¹⁹⁾ ⁽¹²⁰⁾ ⁽¹²¹⁾ ⁽¹²²⁾ ⁽¹²³⁾ ⁽¹²⁴⁾ ⁽¹²⁵⁾ ⁽¹²⁶⁾ ⁽¹²⁷⁾ ⁽¹²⁸⁾ ⁽¹²⁹⁾ ⁽¹³⁰⁾ ⁽¹³¹⁾ ⁽¹³²⁾ ⁽¹³³⁾ ⁽¹³⁴⁾ ⁽¹³⁵⁾ ⁽¹³⁶⁾ ⁽¹³⁷⁾ ⁽¹³⁸⁾ ⁽¹³⁹⁾ ⁽¹⁴⁰⁾ ⁽¹⁴¹⁾ ⁽¹⁴²⁾ ⁽¹⁴³⁾ ⁽¹⁴⁴⁾ ⁽¹⁴⁵⁾ ⁽¹⁴⁶⁾ ⁽¹⁴⁷⁾ ⁽¹⁴⁸⁾ ⁽¹⁴⁹⁾ ⁽¹⁵⁰⁾ ⁽¹⁵¹⁾ ⁽¹⁵²⁾ ⁽¹⁵³⁾ ⁽¹⁵⁴⁾ ⁽¹⁵⁵⁾ ⁽¹⁵⁶⁾ ⁽¹⁵⁷⁾ ⁽¹⁵⁸⁾ ⁽¹⁵⁹⁾ ⁽¹⁶⁰⁾ ⁽¹⁶¹⁾ ⁽¹⁶²⁾ ⁽¹⁶³⁾ ⁽¹⁶⁴⁾ ⁽¹⁶⁵⁾ ⁽¹⁶⁶⁾ ⁽¹⁶⁷⁾ ⁽¹⁶⁸⁾ ⁽¹⁶⁹⁾ ⁽¹⁷⁰⁾ ⁽¹⁷¹⁾ ⁽¹⁷²⁾ ⁽¹⁷³⁾ ⁽¹⁷⁴⁾ ⁽¹⁷⁵⁾ ⁽¹⁷⁶⁾ ⁽¹⁷⁷⁾ ⁽¹⁷⁸⁾ ⁽¹⁷⁹⁾ ⁽¹⁸⁰⁾ ⁽¹⁸¹⁾ ⁽¹⁸²⁾ ⁽¹⁸³⁾ ⁽¹⁸⁴⁾ ⁽¹⁸⁵⁾ ⁽¹⁸⁶⁾ ⁽¹⁸⁷⁾ ⁽¹⁸⁸⁾ ⁽¹⁸⁹⁾ ⁽¹⁹⁰⁾ ⁽¹⁹¹⁾ ⁽¹⁹²⁾ ⁽¹⁹³⁾ ⁽¹⁹⁴⁾ ⁽¹⁹⁵⁾ ⁽¹⁹⁶⁾ ⁽¹⁹⁷⁾ ⁽¹⁹⁸⁾ ⁽¹⁹⁹⁾ ⁽²⁰⁰⁾ ⁽²⁰¹⁾ ⁽²⁰²⁾ ⁽²⁰³⁾ ⁽²⁰⁴⁾ ⁽²⁰⁵⁾ ⁽²⁰⁶⁾ ⁽²⁰⁷⁾ ⁽²⁰⁸⁾ ⁽²⁰⁹⁾ ⁽²¹⁰⁾ ⁽²¹¹⁾ ⁽²¹²⁾ ⁽²¹³⁾ ⁽²¹⁴⁾ ⁽²¹⁵⁾ ⁽²¹⁶⁾ ⁽²¹⁷⁾ ⁽²¹⁸⁾ ⁽²¹⁹⁾ ⁽²²⁰⁾ ⁽²²¹⁾ ⁽²²²⁾ ⁽²²³⁾ ⁽²²⁴⁾ ⁽²²⁵⁾ ⁽²²⁶⁾ ⁽²²⁷⁾ ⁽²²⁸⁾ ⁽²²⁹⁾ ⁽²³⁰⁾ ⁽²³¹⁾ ⁽²³²⁾ ⁽²³³⁾ ⁽²³⁴⁾ ⁽²³⁵⁾ ⁽²³⁶⁾ ⁽²³⁷⁾ ⁽²³⁸⁾ ⁽²³⁹⁾ ⁽²⁴⁰⁾ ⁽²⁴¹⁾ ⁽²⁴²⁾ ⁽²⁴³⁾ ⁽²⁴⁴⁾ ⁽²⁴⁵⁾ ⁽²⁴⁶⁾ ⁽²⁴⁷⁾ ⁽²⁴⁸⁾ ⁽²⁴⁹⁾ ⁽²⁵⁰⁾ ⁽²⁵¹⁾ ⁽²⁵²⁾ ⁽²⁵³⁾ ⁽²⁵⁴⁾ ⁽²⁵⁵⁾ ⁽²⁵⁶⁾ ⁽²⁵⁷⁾ ⁽²⁵⁸⁾ ⁽²⁵⁹⁾ ⁽²⁶⁰⁾ ⁽²⁶¹⁾ ⁽²⁶²⁾ ⁽²⁶³⁾ ⁽²⁶⁴⁾ ⁽²⁶⁵⁾ ⁽²⁶⁶⁾ ⁽²⁶⁷⁾ ⁽²⁶⁸⁾ ⁽²⁶⁹⁾ ⁽²⁷⁰⁾ ⁽²⁷¹⁾ ⁽²⁷²⁾ ⁽²⁷³⁾ ⁽²⁷⁴⁾ ⁽²⁷⁵⁾ ⁽²⁷⁶⁾ ⁽²⁷⁷⁾ ⁽²⁷⁸⁾ ⁽²⁷⁹⁾ ⁽²⁸⁰⁾ ⁽²⁸¹⁾ ⁽²⁸²⁾ ⁽²⁸³⁾ ⁽²⁸⁴⁾ ⁽²⁸⁵⁾ ⁽²⁸⁶⁾ ⁽²⁸⁷⁾ ⁽²⁸⁸⁾ ⁽²⁸⁹⁾ ⁽²⁹⁰⁾ ⁽²⁹¹⁾ ⁽²⁹²⁾ ⁽²⁹³⁾ ⁽²⁹⁴⁾ ⁽²⁹⁵⁾ ⁽²⁹⁶⁾ ⁽²⁹⁷⁾ ⁽²⁹⁸⁾ ⁽²⁹⁹⁾ ⁽³⁰⁰⁾ ⁽³⁰¹⁾ ⁽³⁰²⁾ ⁽³⁰³⁾ ⁽³⁰⁴⁾ ⁽³⁰⁵⁾ ⁽³⁰⁶⁾ ⁽³⁰⁷⁾ ⁽³⁰⁸⁾ ⁽³⁰⁹⁾ ⁽³¹⁰⁾ ⁽³¹¹⁾ ⁽³¹²⁾ ⁽³¹³⁾ ⁽³¹⁴⁾ ⁽³¹⁵⁾ ⁽³¹⁶⁾ ⁽³¹⁷⁾ ⁽³¹⁸⁾ ⁽³¹⁹⁾ ⁽³²⁰⁾ ⁽³²¹⁾ ⁽³²²⁾ ⁽³²³⁾ ⁽³²⁴⁾ ⁽³²⁵⁾ ⁽³²⁶⁾ ⁽³²⁷⁾ ⁽³²⁸⁾ ⁽³²⁹⁾ ⁽³³⁰⁾ ⁽³³¹⁾ ⁽³³²⁾ ⁽³³³⁾ ⁽³³⁴⁾ ⁽³³⁵⁾ ⁽³³⁶⁾ ⁽³³⁷⁾ ⁽³³⁸⁾ ⁽³³⁹⁾ ⁽³⁴⁰⁾ ⁽³⁴¹⁾ ⁽³⁴²⁾ ⁽³⁴³⁾ ⁽³⁴⁴⁾ ⁽³⁴⁵⁾ ⁽³⁴⁶⁾ ⁽³⁴⁷⁾ ⁽³⁴⁸⁾ ⁽³⁴⁹⁾ ⁽³⁵⁰⁾ ⁽³⁵¹⁾ ⁽³⁵²⁾ ⁽³⁵³⁾ ⁽³⁵⁴⁾ ⁽³⁵⁵⁾ ⁽³⁵⁶⁾ ⁽³⁵⁷⁾ ⁽³⁵⁸⁾ ⁽³⁵⁹⁾ ⁽³⁶⁰⁾ ⁽³⁶¹⁾ ⁽³⁶²⁾ ⁽³⁶³⁾ ⁽³⁶⁴⁾ ⁽³⁶⁵⁾ ⁽³⁶⁶⁾ ⁽³⁶⁷⁾ ⁽³⁶⁸⁾ ⁽³⁶⁹⁾ ⁽³⁷⁰⁾ ⁽³⁷¹⁾ ⁽³⁷²⁾ ⁽³⁷³⁾ ⁽³⁷⁴⁾ ⁽³⁷⁵⁾ ⁽³⁷⁶⁾ ⁽³⁷⁷⁾ ⁽³⁷⁸⁾ ⁽³⁷⁹⁾ ⁽³⁸⁰⁾ ⁽³⁸¹⁾ ⁽³⁸²⁾ ⁽³⁸³⁾ ⁽³⁸⁴⁾ ⁽³⁸⁵⁾ ⁽³⁸⁶⁾ ⁽³⁸⁷⁾ ⁽³⁸⁸⁾ ⁽³⁸⁹⁾ ⁽³⁹⁰⁾ ⁽³⁹¹⁾ ⁽³⁹²⁾ ⁽³⁹³⁾ ⁽³⁹⁴⁾ ⁽³⁹⁵⁾ ⁽³⁹⁶⁾ ⁽³⁹⁷⁾ ⁽³⁹⁸⁾ ⁽³⁹⁹⁾ ⁽⁴⁰⁰⁾ ⁽⁴⁰¹⁾ ⁽⁴⁰²⁾ ⁽⁴⁰³⁾ ⁽⁴⁰⁴⁾ ⁽⁴⁰⁵⁾ ⁽⁴⁰⁶⁾ ⁽⁴⁰⁷⁾ ⁽⁴⁰⁸⁾ ⁽⁴⁰⁹⁾ ⁽⁴¹⁰⁾ ⁽⁴¹¹⁾ ⁽⁴¹²⁾ ⁽⁴¹³⁾ ⁽⁴¹⁴⁾ ⁽⁴¹⁵⁾ ⁽⁴¹⁶⁾ ⁽⁴¹⁷⁾ ⁽⁴¹⁸⁾ ⁽⁴¹⁹⁾ ⁽⁴²⁰⁾ ⁽⁴²¹⁾ ⁽⁴²²⁾ ⁽⁴²³⁾ ⁽⁴²⁴⁾ ⁽⁴²⁵⁾ ⁽⁴²⁶⁾ ⁽⁴²⁷⁾ ⁽⁴²⁸⁾ ⁽⁴²⁹⁾ ⁽⁴³⁰⁾ ⁽⁴³¹⁾ ⁽⁴³²⁾ ⁽⁴³³⁾ ⁽⁴³⁴⁾ ⁽⁴³⁵⁾ ⁽⁴³⁶⁾ ⁽⁴³⁷⁾ ⁽⁴³⁸⁾ ⁽⁴³⁹⁾ ⁽⁴⁴⁰⁾ ⁽⁴⁴¹⁾ ⁽⁴⁴²⁾ ⁽⁴⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁴⁾ ⁽⁴⁴⁵⁾ ⁽⁴⁴⁶⁾ ⁽⁴⁴⁷⁾ ⁽⁴⁴⁸⁾ ⁽⁴⁴⁹⁾ ⁽⁴⁵⁰⁾ ⁽⁴⁵¹⁾ ⁽⁴⁵²⁾ ⁽⁴⁵³⁾ ⁽⁴⁵⁴⁾ ⁽⁴⁵⁵⁾ ⁽⁴⁵⁶⁾ ⁽⁴⁵⁷⁾ ⁽⁴⁵⁸⁾ ⁽⁴⁵⁹⁾ ⁽⁴⁶⁰⁾ ⁽⁴⁶¹⁾ ⁽⁴⁶²⁾ ⁽⁴⁶³⁾ ⁽⁴⁶⁴⁾ ⁽⁴⁶⁵⁾ ⁽⁴⁶⁶⁾ ⁽⁴⁶⁷⁾ ⁽⁴⁶⁸⁾ ⁽⁴⁶⁹⁾ ⁽⁴⁷⁰⁾ ⁽⁴⁷¹⁾ ⁽⁴⁷²⁾ ⁽⁴⁷³⁾ ⁽⁴⁷⁴⁾ ⁽⁴⁷⁵⁾ ⁽⁴⁷⁶⁾ ⁽⁴⁷⁷⁾ ⁽⁴⁷⁸⁾ ⁽⁴⁷⁹⁾ ⁽⁴⁸⁰⁾ ⁽⁴⁸¹⁾ ⁽⁴⁸²⁾ ⁽⁴⁸³⁾ ⁽⁴⁸⁴⁾ ⁽⁴⁸⁵⁾ ⁽⁴⁸⁶⁾ ⁽⁴⁸⁷⁾ ⁽⁴⁸⁸⁾ ⁽⁴⁸⁹⁾ ⁽⁴⁹⁰⁾ ⁽⁴⁹¹⁾ ⁽⁴⁹²⁾ ⁽⁴⁹³⁾ ⁽⁴⁹⁴⁾ ⁽⁴⁹⁵⁾ ⁽⁴⁹⁶⁾ ⁽⁴⁹⁷⁾ ⁽⁴⁹⁸⁾ ⁽⁴⁹⁹⁾ ⁽⁵⁰⁰⁾ ⁽⁵⁰¹⁾ ⁽⁵⁰²⁾ ⁽⁵⁰³⁾ ⁽⁵⁰⁴⁾ ⁽⁵⁰⁵⁾ ⁽⁵⁰⁶⁾ ⁽⁵⁰⁷⁾ ⁽⁵⁰⁸⁾ ⁽⁵⁰⁹⁾ ⁽⁵¹⁰⁾ ⁽⁵¹¹⁾ ⁽⁵¹²⁾ ⁽⁵¹³⁾ ⁽⁵¹⁴⁾ ⁽⁵¹⁵⁾ ⁽⁵¹⁶⁾ ⁽⁵¹⁷⁾ ⁽⁵¹⁸⁾ ⁽⁵¹⁹⁾ ⁽⁵²⁰⁾ ⁽⁵²¹⁾ ⁽⁵²²⁾ ⁽⁵²³⁾ ⁽⁵²⁴⁾ ⁽⁵²⁵⁾ ⁽⁵²⁶⁾ ⁽⁵²⁷⁾ ⁽⁵²⁸⁾ ⁽⁵²⁹⁾ ⁽⁵³⁰⁾ ⁽⁵³¹⁾ ⁽⁵³²⁾ ⁽⁵³³⁾ ⁽⁵³⁴⁾ ⁽⁵³⁵⁾ ⁽⁵³⁶⁾ ⁽⁵³⁷⁾ ⁽⁵³⁸⁾ ⁽⁵³⁹⁾ ⁽⁵⁴⁰⁾ ⁽⁵⁴¹⁾ ⁽⁵⁴²⁾ ⁽⁵⁴³⁾ ⁽⁵⁴⁴⁾ ⁽⁵⁴⁵⁾ ⁽⁵⁴⁶⁾ ⁽⁵⁴⁷⁾ ⁽⁵⁴⁸⁾ ⁽⁵⁴⁹⁾ ⁽⁵⁵⁰⁾ ⁽⁵⁵¹⁾ ⁽⁵⁵²⁾ ⁽⁵⁵³⁾ ⁽⁵⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁵⁾ ⁽⁵⁵⁶⁾ ⁽⁵⁵⁷⁾ ⁽⁵⁵⁸⁾ ⁽⁵⁵⁹⁾ ⁽⁵⁶⁰⁾ ⁽⁵⁶¹⁾ ⁽⁵⁶²⁾ ⁽⁵⁶³⁾ ⁽⁵⁶⁴⁾ ⁽⁵⁶⁵⁾ ⁽⁵⁶⁶⁾ ⁽⁵⁶⁷⁾ ⁽⁵⁶⁸⁾ ⁽⁵⁶⁹⁾ ⁽⁵⁷⁰⁾ ⁽⁵⁷¹⁾ ⁽⁵⁷²⁾ ⁽⁵⁷³⁾ ⁽⁵⁷⁴⁾ ⁽⁵⁷⁵⁾ ⁽⁵⁷⁶⁾ ⁽⁵⁷⁷⁾ ⁽⁵⁷⁸⁾ ⁽⁵⁷⁹⁾ ⁽⁵⁸⁰⁾ ⁽⁵⁸¹⁾ ⁽⁵⁸²⁾ ⁽⁵⁸³⁾ ⁽⁵⁸⁴⁾ ⁽⁵⁸⁵⁾ ⁽⁵⁸⁶⁾ ⁽⁵⁸⁷⁾ ⁽⁵⁸⁸⁾ ⁽⁵⁸⁹⁾ ⁽⁵⁹⁰⁾ ⁽⁵⁹¹⁾ ⁽⁵⁹²⁾ ⁽⁵⁹³⁾ ⁽⁵⁹⁴⁾ ⁽⁵⁹⁵⁾ ⁽⁵⁹⁶⁾ ⁽⁵⁹⁷⁾ ⁽⁵⁹⁸⁾ ⁽⁵⁹⁹⁾ ⁽⁶⁰⁰⁾ ⁽⁶⁰¹⁾ ⁽⁶⁰²⁾ ⁽⁶⁰³⁾ ⁽⁶⁰⁴⁾ ⁽⁶⁰⁵⁾ ⁽⁶⁰⁶⁾ ⁽⁶⁰⁷⁾ ⁽⁶⁰⁸⁾ ⁽⁶⁰⁹⁾ ⁽⁶¹⁰⁾ ⁽⁶¹¹⁾ ⁽⁶¹²⁾ ⁽⁶¹³⁾ ⁽⁶¹⁴⁾ ⁽⁶¹⁵⁾ ⁽⁶¹⁶⁾ ⁽⁶¹⁷⁾ ⁽⁶¹⁸⁾ ⁽⁶¹⁹⁾ ⁽⁶²⁰⁾ ⁽⁶²¹⁾ ⁽⁶²²⁾ ⁽⁶²³⁾ ⁽⁶²⁴⁾ ⁽⁶²⁵⁾ ⁽⁶²⁶⁾ ⁽⁶²⁷⁾ ⁽⁶²⁸⁾ ⁽⁶²⁹⁾ ⁽⁶³⁰⁾ ⁽⁶³¹⁾ ⁽⁶³²⁾ ⁽⁶³³⁾ ⁽⁶³⁴⁾ ⁽⁶³⁵⁾ ⁽⁶³⁶⁾ ⁽⁶³⁷⁾ ⁽⁶³⁸⁾ ⁽⁶³⁹⁾ ⁽⁶⁴⁰⁾ ⁽⁶⁴¹⁾ ⁽⁶⁴²⁾ ⁽⁶⁴³⁾ ⁽⁶⁴⁴⁾ ⁽⁶⁴⁵⁾ ⁽⁶⁴⁶⁾ ⁽⁶⁴⁷⁾ ⁽⁶⁴⁸⁾ ⁽⁶⁴⁹⁾ ⁽⁶⁵⁰⁾ ⁽⁶⁵¹⁾ ⁽⁶⁵²⁾ ⁽⁶⁵³⁾ ⁽⁶⁵⁴⁾ ⁽⁶⁵⁵⁾ ⁽⁶⁵⁶⁾ ⁽⁶⁵⁷⁾ ⁽⁶⁵⁸⁾ ⁽⁶⁵⁹⁾ ⁽⁶⁶⁰⁾ ⁽⁶⁶¹⁾ ⁽⁶⁶²⁾ ⁽⁶⁶³⁾ ⁽⁶⁶⁴⁾ ⁽⁶⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁶⁾ ⁽⁶⁶⁷⁾ ⁽⁶⁶⁸⁾ ⁽⁶⁶⁹⁾ ⁽⁶⁷⁰⁾ ⁽⁶⁷¹⁾ ⁽⁶⁷²⁾ ⁽⁶⁷³⁾ ⁽⁶⁷⁴⁾ ⁽⁶⁷⁵⁾ ⁽⁶⁷⁶⁾ ⁽⁶⁷⁷⁾ ⁽⁶⁷⁸⁾ ⁽⁶⁷⁹⁾ ⁽⁶⁸⁰⁾ ⁽⁶⁸¹⁾ ⁽⁶⁸²⁾ ⁽⁶⁸³⁾ ⁽⁶⁸⁴⁾ ⁽⁶⁸⁵⁾ ⁽⁶⁸⁶⁾ ⁽⁶⁸⁷⁾ ⁽⁶⁸⁸⁾ ⁽⁶⁸⁹⁾ ⁽⁶⁹⁰⁾ ⁽⁶⁹¹⁾ ⁽⁶⁹²⁾ ⁽⁶⁹³⁾ ⁽⁶⁹⁴⁾ ⁽⁶⁹⁵⁾ ⁽⁶⁹⁶⁾ ⁽⁶⁹⁷⁾ ⁽⁶⁹⁸⁾ ⁽⁶⁹⁹⁾ ⁽⁷⁰⁰⁾ ⁽⁷⁰¹⁾ ⁽⁷⁰²⁾ ⁽⁷⁰³⁾ ⁽⁷⁰⁴⁾ ⁽⁷⁰⁵⁾ ⁽⁷⁰⁶⁾ ⁽⁷⁰⁷⁾ ⁽⁷⁰⁸⁾ ⁽⁷⁰⁹⁾ ⁽⁷¹⁰⁾ ⁽⁷¹¹⁾ ⁽⁷¹²⁾ ⁽⁷¹³⁾ ⁽⁷¹⁴⁾ ⁽⁷¹⁵⁾ ⁽⁷¹⁶⁾ ⁽⁷¹⁷⁾ ⁽⁷¹⁸⁾ ⁽⁷¹⁹⁾ ⁽⁷²⁰⁾ ⁽⁷²¹⁾ ⁽⁷²²⁾ ⁽⁷²³⁾ ⁽⁷²⁴⁾ ⁽⁷²⁵⁾ ⁽⁷²⁶⁾ ⁽⁷²⁷⁾ ⁽⁷²⁸⁾ ⁽⁷²⁹⁾ ⁽⁷³⁰⁾ ⁽⁷³¹⁾ ⁽⁷³²⁾ ⁽⁷³³⁾ ⁽⁷³⁴⁾ ⁽⁷³⁵⁾ ⁽⁷³⁶⁾ ⁽⁷³⁷⁾ ⁽⁷³⁸⁾ ⁽⁷³⁹⁾ ⁽⁷⁴⁰⁾ ⁽⁷⁴¹⁾ ⁽⁷⁴²⁾ ⁽⁷⁴³⁾ ⁽⁷⁴⁴⁾ ⁽⁷⁴⁵⁾ ⁽⁷⁴⁶⁾ ⁽⁷⁴⁷⁾ ⁽⁷⁴⁸⁾ ⁽⁷⁴⁹⁾ ⁽⁷⁵⁰⁾ ⁽⁷⁵¹⁾ ⁽⁷⁵²⁾ ⁽⁷⁵³⁾ ⁽⁷⁵⁴⁾ ⁽⁷⁵⁵⁾ ⁽⁷⁵⁶⁾ ⁽⁷⁵⁷⁾ ⁽⁷⁵⁸⁾ ⁽⁷⁵⁹⁾ ⁽⁷⁶⁰⁾ ⁽⁷⁶¹⁾ ⁽⁷⁶²⁾ ⁽⁷⁶³⁾ ⁽⁷⁶⁴⁾ ⁽⁷⁶⁵⁾ ⁽⁷⁶⁶⁾ ⁽⁷⁶⁷⁾ ⁽⁷⁶⁸⁾ ⁽⁷⁶⁹⁾ ⁽⁷⁷⁰⁾ ⁽⁷⁷¹⁾ ⁽⁷⁷²⁾ ⁽⁷⁷³⁾ ⁽⁷⁷⁴⁾ ⁽⁷⁷⁵⁾ ⁽⁷⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁷⁾ ⁽⁷⁷⁸⁾ ⁽⁷⁷⁹⁾ ⁽⁷⁸⁰⁾ ⁽⁷⁸¹⁾ ⁽⁷⁸²⁾ ⁽⁷⁸³⁾ ⁽⁷⁸⁴⁾ ⁽⁷⁸⁵⁾ ⁽⁷⁸⁶⁾ ⁽⁷⁸⁷⁾ ⁽⁷⁸⁸⁾ ⁽⁷⁸⁹⁾ ⁽⁷⁹⁰⁾ ⁽⁷⁹¹⁾ ⁽⁷⁹²⁾ ⁽⁷⁹³⁾ ⁽⁷⁹⁴⁾ ⁽⁷⁹⁵⁾ ⁽⁷⁹⁶⁾ ⁽⁷⁹⁷⁾ ⁽⁷⁹⁸⁾ ⁽⁷⁹⁹⁾ ⁽⁸⁰⁰⁾ ⁽⁸⁰¹⁾ ⁽⁸⁰²⁾ ⁽⁸⁰³⁾ ⁽⁸⁰⁴⁾ ⁽⁸⁰⁵⁾ ⁽⁸⁰⁶⁾ ⁽⁸⁰⁷⁾ ⁽⁸⁰⁸⁾ ⁽⁸⁰⁹⁾ ⁽⁸¹⁰⁾ ⁽⁸¹¹⁾ ⁽⁸¹²⁾ ⁽⁸¹³⁾ ⁽⁸¹⁴⁾ ⁽⁸¹⁵⁾ ⁽⁸¹⁶⁾ ⁽⁸¹⁷⁾ ⁽⁸¹⁸⁾ ⁽⁸¹⁹⁾ ⁽⁸²⁰⁾ ⁽⁸²¹⁾ ⁽⁸²²⁾ ⁽⁸²³⁾ ⁽⁸²⁴⁾ ⁽⁸²⁵⁾ ⁽⁸²⁶⁾ ⁽⁸²⁷⁾ ⁽⁸²⁸⁾ ⁽⁸²⁹⁾ ⁽⁸³⁰⁾ ⁽⁸³¹⁾ ⁽⁸³²⁾ ⁽⁸³³⁾ ⁽⁸³⁴⁾ ⁽⁸³⁵⁾ ⁽⁸³⁶⁾ ⁽⁸³⁷⁾ ⁽⁸³⁸⁾ ⁽⁸³⁹⁾ ⁽⁸⁴⁰⁾ ⁽⁸⁴¹⁾ ⁽⁸⁴²⁾ ⁽⁸⁴³⁾ ⁽⁸⁴⁴⁾ ⁽⁸⁴⁵⁾ ⁽⁸⁴⁶⁾ ⁽⁸⁴⁷⁾ ⁽⁸⁴⁸⁾ ⁽⁸⁴⁹⁾ ⁽⁸⁵⁰⁾ ⁽⁸⁵¹⁾ ⁽⁸⁵²⁾ ⁽⁸⁵³⁾ ⁽⁸⁵⁴⁾ ⁽⁸⁵⁵⁾ ⁽⁸⁵⁶⁾ ⁽⁸⁵⁷⁾ ⁽⁸⁵⁸⁾ ⁽⁸⁵⁹⁾ ⁽⁸⁶⁰⁾ ⁽⁸⁶¹⁾ ⁽⁸⁶²⁾ ⁽⁸⁶³⁾ ⁽⁸⁶⁴⁾ ⁽⁸⁶⁵⁾ ⁽⁸⁶⁶⁾ ⁽⁸⁶⁷⁾ ⁽⁸⁶⁸⁾ ⁽⁸⁶⁹⁾ ⁽⁸⁷⁰⁾ ⁽⁸⁷¹⁾ ⁽⁸⁷²⁾ ⁽⁸⁷³⁾ ⁽⁸⁷⁴⁾ ⁽⁸⁷⁵⁾ ⁽⁸⁷⁶⁾ ⁽⁸⁷⁷⁾ ⁽⁸⁷⁸⁾ ⁽⁸⁷⁹⁾ ⁽⁸⁸⁰⁾ ⁽⁸⁸¹⁾ ⁽⁸⁸²⁾ ⁽⁸⁸³⁾ ⁽⁸⁸⁴⁾ ⁽⁸⁸⁵⁾ ⁽⁸⁸⁶⁾ ⁽⁸⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁸⁾ ⁽⁸⁸⁹⁾ ⁽⁸⁹⁰⁾ ⁽⁸⁹¹⁾ ⁽⁸⁹²⁾ ⁽⁸⁹³⁾ ⁽⁸⁹⁴⁾ ⁽⁸⁹⁵⁾ ⁽⁸⁹⁶⁾ ⁽⁸⁹⁷⁾ ⁽⁸⁹⁸⁾ ⁽⁸⁹⁹⁾ ⁽⁹⁰⁰⁾ ⁽⁹⁰¹⁾ ⁽⁹⁰²⁾ ⁽⁹⁰³⁾ ⁽⁹⁰⁴⁾ ⁽⁹⁰⁵⁾ ⁽⁹⁰⁶⁾ ⁽⁹⁰⁷⁾ ⁽⁹⁰⁸⁾ ⁽⁹⁰⁹⁾ ⁽⁹¹⁰⁾ ⁽⁹¹¹⁾ ⁽⁹¹²⁾ ⁽⁹¹³⁾ ⁽⁹¹⁴⁾ ⁽⁹¹⁵⁾ ⁽⁹¹⁶⁾ ⁽⁹¹⁷⁾ ⁽⁹¹⁸⁾ ⁽⁹¹⁹⁾ ⁽⁹²⁰⁾ ⁽⁹²¹⁾ ⁽⁹²²⁾ ⁽⁹²³⁾ ⁽⁹²⁴⁾ ⁽⁹²⁵⁾ ⁽⁹²⁶⁾ ⁽⁹²⁷⁾ ⁽⁹²⁸⁾ ⁽⁹²⁹⁾ ⁽⁹³⁰⁾ ⁽⁹³¹⁾ ⁽⁹³²⁾ ⁽⁹³³⁾ ⁽⁹³⁴⁾ ⁽⁹³⁵⁾ ⁽⁹³⁶⁾ ⁽⁹³⁷⁾ ⁽⁹³⁸⁾ ⁽⁹³⁹⁾ ⁽⁹⁴⁰⁾ ⁽⁹⁴¹⁾ ⁽⁹⁴²⁾ ⁽⁹⁴³⁾ ⁽⁹⁴⁴⁾ ⁽⁹⁴⁵⁾ ⁽⁹⁴⁶⁾ ⁽⁹⁴⁷⁾ ⁽⁹⁴⁸⁾ ⁽⁹⁴⁹⁾ ⁽⁹⁵⁰⁾ ⁽⁹⁵¹⁾ ⁽⁹⁵²⁾ ⁽⁹⁵³⁾ ⁽⁹⁵⁴⁾ ⁽⁹⁵⁵⁾ ⁽⁹⁵⁶⁾ ⁽⁹⁵⁷⁾ ⁽⁹⁵⁸⁾ ⁽⁹⁵⁹⁾ ⁽⁹⁶⁰⁾ ⁽⁹⁶¹⁾ ⁽⁹⁶²⁾ ⁽⁹⁶³⁾ ⁽⁹⁶⁴⁾ ⁽⁹⁶⁵⁾ ⁽⁹⁶⁶⁾ ⁽⁹⁶⁷⁾ ⁽⁹⁶⁸⁾ ⁽⁹⁶⁹⁾ ⁽⁹⁷⁰⁾ ⁽⁹⁷¹⁾ ⁽⁹⁷²⁾ ⁽⁹⁷³⁾ ⁽⁹⁷⁴⁾ ⁽⁹⁷⁵⁾ ⁽⁹⁷⁶⁾ ⁽⁹⁷⁷⁾ ⁽⁹⁷⁸⁾ ⁽⁹⁷⁹⁾ ⁽⁹⁸⁰⁾ ⁽⁹⁸¹⁾ ⁽⁹⁸²⁾ ⁽⁹⁸³⁾ ⁽⁹⁸⁴⁾ ⁽⁹⁸⁵⁾ ⁽⁹⁸⁶⁾ ⁽⁹⁸⁷⁾ ⁽⁹⁸⁸⁾ ⁽⁹⁸⁹⁾ ⁽⁹⁹⁰⁾ ⁽⁹⁹¹⁾ ⁽⁹⁹²⁾ ⁽⁹⁹³⁾ ⁽⁹⁹⁴⁾ ⁽⁹⁹⁵⁾ ⁽⁹⁹⁶⁾ ⁽⁹⁹⁷⁾ ⁽⁹⁹⁸⁾ ⁽⁹⁹⁹⁾ ⁽¹⁰⁰⁰⁾ ⁽¹⁰⁰¹⁾ ⁽¹⁰⁰²⁾ ⁽¹⁰⁰³⁾ ⁽¹⁰⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁰⁵⁾ ⁽¹⁰⁰⁶⁾ ⁽¹⁰⁰⁷⁾ ⁽¹⁰⁰⁸⁾ ⁽¹⁰⁰⁹⁾ ⁽¹⁰¹⁰⁾ ⁽¹⁰¹¹⁾ ⁽¹⁰¹²⁾ ⁽¹⁰¹³⁾ ⁽¹⁰¹⁴⁾ ⁽¹⁰¹⁵⁾ ⁽¹⁰¹⁶⁾ ⁽¹⁰¹⁷⁾ ⁽¹⁰¹⁸⁾ ⁽¹⁰¹⁹⁾ ⁽¹⁰²⁰⁾ ⁽¹⁰²¹⁾ ⁽¹⁰²²⁾ ⁽¹⁰²³⁾ ⁽¹⁰²⁴⁾ ⁽¹⁰²⁵⁾ ⁽¹⁰²⁶⁾ ⁽¹⁰²⁷⁾ ⁽¹⁰²⁸⁾ ⁽¹⁰²⁹⁾ ⁽¹⁰³⁰⁾ ⁽¹⁰³¹⁾ ⁽¹⁰³²⁾ ⁽¹⁰³³⁾ ⁽¹⁰³⁴⁾ ⁽¹⁰³⁵⁾ ⁽¹⁰³⁶⁾ ⁽¹⁰³⁷⁾ ⁽¹⁰³⁸⁾ ⁽¹⁰³⁹⁾ ⁽¹⁰⁴⁰⁾ ⁽¹⁰⁴¹⁾ ⁽¹⁰⁴²⁾ ⁽¹⁰⁴³⁾ ⁽¹⁰⁴⁴⁾ ⁽¹⁰⁴⁵⁾ ⁽¹⁰⁴⁶⁾ ⁽¹⁰⁴⁷⁾ ⁽¹⁰⁴⁸⁾ ⁽¹⁰⁴⁹⁾ ⁽¹⁰⁵⁰⁾ ⁽¹⁰⁵¹⁾ ⁽¹⁰⁵²⁾ ⁽¹⁰⁵³⁾ ⁽¹⁰⁵⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁵⁾ ⁽¹⁰⁵⁶⁾ ⁽¹⁰⁵⁷⁾ ⁽¹⁰⁵⁸⁾ ⁽¹⁰⁵⁹⁾ ⁽¹⁰⁶⁰⁾ ⁽¹⁰⁶¹⁾ ⁽¹⁰⁶²⁾ ⁽¹⁰⁶³⁾ ⁽¹⁰⁶⁴⁾ ⁽¹⁰⁶⁵⁾ ⁽¹⁰⁶⁶⁾ ⁽¹⁰⁶⁷⁾ ⁽¹⁰⁶⁸⁾ ⁽¹⁰⁶⁹⁾ ⁽¹⁰⁷⁰⁾ ⁽¹⁰⁷¹⁾ ⁽¹⁰⁷²⁾ ⁽¹⁰⁷³⁾ ⁽¹⁰⁷⁴⁾ ⁽¹⁰⁷⁵⁾ ⁽¹⁰⁷⁶⁾ ⁽¹⁰⁷⁷⁾ ⁽¹⁰⁷⁸⁾ ⁽¹⁰⁷⁹⁾ ⁽¹⁰⁸⁰⁾ ⁽¹⁰⁸¹⁾ ⁽¹⁰⁸²⁾ ⁽¹⁰⁸³⁾ ⁽¹⁰⁸⁴⁾ ⁽¹⁰⁸⁵⁾ ⁽¹⁰⁸⁶⁾ ⁽¹⁰⁸⁷⁾ ⁽¹⁰⁸⁸⁾ ⁽¹⁰⁸⁹⁾ ⁽¹⁰⁹⁰⁾ ⁽¹⁰⁹¹⁾ ⁽¹⁰⁹²⁾ ⁽¹⁰⁹³⁾ ⁽¹⁰⁹⁴⁾ ⁽¹⁰⁹⁵⁾ ⁽¹⁰⁹⁶⁾ ⁽¹⁰⁹⁷⁾ ⁽¹⁰⁹⁸⁾ ⁽¹⁰⁹⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁰⁾ ⁽¹¹⁰¹⁾ ⁽¹¹⁰²⁾ ⁽¹¹⁰³⁾ ⁽¹¹⁰⁴⁾ ⁽¹¹⁰⁵⁾ ⁽¹¹⁰⁶⁾ ⁽¹¹⁰⁷⁾ ⁽¹¹⁰⁸⁾ ⁽¹¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹¹⁰⁾ ⁽¹¹¹¹⁾ ⁽¹¹¹²⁾ ⁽¹¹¹³⁾ ⁽¹¹¹⁴⁾ ⁽¹¹¹⁵⁾ ⁽¹¹¹⁶⁾ ⁽¹¹¹⁷⁾ ⁽¹¹¹⁸⁾ ⁽¹¹¹⁹⁾ ⁽¹¹²⁰⁾ ⁽¹¹²¹⁾ ⁽¹¹²²⁾ ⁽¹¹²³⁾ ⁽¹¹²⁴⁾ ⁽¹¹²⁵⁾ ⁽¹¹²⁶⁾ ⁽¹¹²⁷⁾ ⁽¹¹²⁸⁾ ⁽¹¹²⁹⁾ ⁽¹¹³⁰⁾ ⁽¹¹³¹⁾ ⁽¹¹³²⁾ ⁽¹¹³³⁾ ⁽¹¹³⁴⁾ ⁽¹¹³⁵⁾ ⁽¹¹³⁶⁾ ⁽¹¹³⁷⁾ ⁽¹¹³⁸⁾ ⁽¹¹³⁹⁾ ⁽¹¹⁴⁰⁾ ⁽¹¹⁴¹⁾ ⁽¹¹⁴²⁾ ⁽¹¹⁴³⁾ ⁽¹¹⁴⁴⁾ ⁽¹¹⁴⁵⁾ ⁽¹¹⁴⁶⁾ ⁽¹¹⁴⁷⁾ ⁽¹¹⁴⁸⁾ ⁽¹¹⁴⁹⁾ ⁽¹¹⁵⁰⁾ ⁽¹¹⁵¹⁾ ⁽¹¹⁵²⁾ ⁽¹¹⁵³⁾ ⁽¹¹⁵⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁵⁾ ⁽¹¹⁵⁶⁾ ⁽¹¹⁵⁷⁾ ⁽¹¹⁵⁸⁾ ⁽¹¹⁵⁹⁾ ⁽¹¹⁶⁰⁾ ⁽¹¹⁶¹⁾ ⁽¹¹⁶²⁾ ⁽¹¹⁶³⁾ ⁽¹¹⁶⁴⁾ ⁽¹¹⁶⁵⁾ ⁽¹¹⁶⁶⁾ ⁽¹¹⁶⁷⁾ ⁽¹¹⁶⁸⁾ ⁽¹¹⁶⁹⁾ ⁽¹¹⁷⁰⁾ ⁽¹¹⁷¹⁾ ⁽¹¹⁷²⁾ ⁽¹¹⁷³⁾ ⁽¹¹⁷⁴⁾ ⁽¹¹⁷⁵⁾ ⁽¹¹⁷⁶⁾ ⁽¹¹⁷⁷⁾ ⁽¹¹⁷⁸⁾ ⁽¹¹⁷⁹⁾ ⁽¹¹⁸⁰⁾ ⁽¹¹⁸¹⁾ ⁽¹¹⁸²⁾ ⁽¹¹⁸³⁾ ⁽¹¹⁸⁴⁾ ⁽¹¹⁸⁵⁾ ⁽¹¹⁸⁶⁾ ⁽¹¹⁸⁷⁾ ⁽¹¹⁸⁸⁾ ⁽¹¹⁸⁹⁾ ⁽¹¹⁹⁰⁾ ⁽¹¹⁹¹⁾ ⁽¹¹⁹²⁾ ⁽¹¹⁹³⁾ ⁽¹¹⁹⁴⁾ ⁽¹¹⁹⁵⁾ ⁽¹¹⁹⁶⁾ ⁽¹¹⁹⁷⁾ ⁽¹¹⁹⁸⁾ ⁽¹¹⁹⁹⁾ ⁽¹²⁰⁰⁾ ⁽¹²⁰¹⁾ ⁽¹²⁰²⁾ ⁽¹²⁰³⁾ ⁽¹²⁰⁴⁾ ⁽¹²⁰⁵⁾ ⁽¹²⁰⁶⁾ ⁽¹²⁰⁷⁾ ⁽¹²⁰⁸⁾ ⁽¹²⁰⁹⁾ ⁽¹²¹⁰⁾ ⁽¹²¹¹⁾ ⁽¹²¹²⁾ ⁽¹²¹³⁾ ⁽¹²¹⁴⁾ ⁽¹²¹⁵⁾ ⁽¹²¹⁶⁾ ⁽¹²¹⁷⁾ ⁽¹²¹⁸⁾ ⁽¹²¹⁹⁾ ⁽¹²²⁰⁾ ⁽¹²²¹⁾ ⁽¹²²²⁾ ⁽¹²²³⁾ ⁽¹²²⁴⁾ ⁽¹²²⁵⁾ ⁽¹²²⁶⁾ ⁽¹²²⁷⁾ ⁽¹²²⁸⁾ ⁽¹²²⁹⁾ ⁽¹²³⁰⁾ ⁽¹²³¹⁾ ⁽¹²³²⁾ ⁽¹²³³⁾ ⁽¹²³⁴⁾ ⁽¹²³⁵⁾ ⁽¹²³⁶⁾ ⁽¹²³⁷⁾ ⁽¹²³⁸⁾ ⁽¹²³⁹⁾ ⁽¹²⁴⁰⁾ ⁽¹²⁴¹⁾ ⁽¹²⁴²⁾ ⁽¹²⁴³⁾ ⁽¹²⁴⁴⁾ ⁽¹²⁴⁵⁾ ⁽¹²⁴⁶⁾ ⁽¹²⁴⁷⁾ ⁽¹²⁴⁸⁾ ⁽¹²⁴⁹⁾ ⁽¹²⁵⁰⁾ ⁽¹²⁵¹⁾ ⁽¹²⁵²⁾ ⁽¹²⁵³⁾ ⁽¹²⁵⁴⁾ ⁽¹²⁵⁵⁾ ⁽¹²⁵⁶⁾ ⁽¹²⁵⁷⁾ ⁽¹²⁵⁸⁾ ⁽¹²⁵⁹⁾ ⁽¹²⁶⁰⁾ ⁽¹²⁶¹⁾ ⁽¹²⁶²⁾ ⁽¹²⁶³⁾ ⁽¹²⁶⁴⁾ ⁽¹²⁶⁵⁾ ⁽¹²⁶⁶⁾ ⁽¹²⁶⁷⁾ ⁽¹²⁶⁸⁾ ⁽¹²⁶⁹⁾ ⁽¹²⁷⁰⁾ ⁽¹²⁷¹⁾ ⁽¹²⁷²⁾ ⁽¹²⁷³⁾ ⁽¹²⁷⁴⁾ ⁽¹²⁷⁵⁾ ⁽¹²⁷⁶⁾ ⁽¹²⁷⁷⁾ ⁽¹²⁷⁸⁾ ⁽¹²⁷⁹⁾ ⁽¹²⁸⁰⁾ ⁽¹²⁸¹⁾ ⁽¹²⁸²⁾ ⁽¹²⁸³⁾ ⁽¹²⁸⁴⁾ ⁽¹²⁸⁵⁾ ⁽¹²⁸⁶⁾ ⁽¹²⁸⁷⁾ ⁽¹²⁸⁸⁾ ⁽¹²⁸⁹⁾ ⁽¹²⁹⁰⁾ ⁽¹²⁹¹⁾ ⁽¹²⁹²⁾ ⁽¹²⁹³⁾ ⁽¹²⁹⁴⁾ ⁽¹²⁹⁵⁾ ⁽¹²⁹⁶⁾ ⁽¹²⁹⁷⁾ ⁽¹²⁹⁸⁾ ⁽¹²⁹⁹⁾ ⁽¹³⁰⁰⁾ ⁽¹³⁰¹⁾ ⁽¹³⁰²⁾ ⁽¹³⁰³⁾ ⁽¹³⁰⁴⁾ ⁽¹³⁰⁵⁾ ⁽¹³⁰⁶⁾ ⁽¹³⁰⁷⁾ ⁽¹³⁰⁸⁾ ⁽¹³⁰⁹⁾ ⁽¹³¹⁰⁾ ⁽¹³¹¹⁾ ⁽¹³¹²⁾ ⁽¹³¹³⁾ ⁽¹³¹⁴⁾ ⁽¹³¹⁵⁾ ⁽¹³¹⁶⁾ ⁽¹³¹⁷⁾ ⁽¹³¹⁸⁾ ⁽¹³¹⁹⁾ ⁽¹³²⁰⁾ ⁽¹³²¹⁾ ⁽¹³²²⁾ ⁽¹³²³⁾ ⁽¹³²⁴⁾ ⁽¹³²⁵⁾ ⁽¹³²⁶⁾ ⁽¹³²⁷⁾ ⁽¹³²⁸⁾ ⁽¹³²⁹⁾ ⁽¹³³⁰⁾ ⁽¹³³¹⁾ ⁽¹³³²⁾ ⁽¹³³³⁾ ⁽¹³³⁴⁾ ⁽¹³³⁵⁾ ⁽¹³³⁶⁾

Sayfa 63

Sendikalist olan anarşistler gerçek bir düşmanlığa sahip olmuşlardır. Bunlar özellikle işçilere şiddetli fiil ve hareketten dolayı kızanp mahcup olmak gerektiğini öğretmişlerdir. Bu yeni sendikalistler bu şiddetlere, mücadelenin doğal bir şekilde ortaya çıkışı gözüyle bakmış olan ve bunun sonucu da Ticaret Birliği'ne karşı beslenen düşmanlıktan vazgeçilmiştir. Şu halde devrimci sendikalizm gençliğin bir hatası değil, burjuvazi eğilimlerine karşı bozulmayıp tavsif etmeye gelen insanlar tarafından meydana getirilmiş bir kurtuluş ürünüdür.

Mösyö Tebert "İrkan ve Siyaset Tacirleri" başlıklı makalesinde yeni sendikalizmden farklı bazı olaylara işaret etmiştir.

"Sendikalizm çağdaş hükümet alanında kalmakla beraber hükümetçi aşırıklar içinde tahrif edilmiş ve boğulmuş toplumsal hayatı bulmak istemekle beraber Mösyö Bergson gibi büyük ve ünlü bilim adamlarına dayanarak aşırıklar arasında bozulmuş ve ihlâl edilmiş derin hayatı bulmak istiyoruz.

Manevî hayatın hükümet zulmünden azat edilmesi gerektiği gibi [sayfa 64] üretimin de mübadele gaddarlığından kurtulması gereklidir. Fakat bu üç çeşit kurtuluş her ne şekilde olursa olsun duygusal, feodal veya ekonomik bir kişisel menfaat düşüncesine hücum etmemelidir (g).

Kurtuluş ve düzen, harici (bir partiye yabancı olan şahs) burjuvazinin dediği gibi tacir bir toplumun esas ihtiyacıdır. Sendikalist şiddetler, yalnız toplumsal kurtuluş, hâkemlik ve banştan başka bir şey arzu etmeyen Parlamenter burjuva sosyalistlerinin küçük düzeltmelerini fazlasıyla ihlâl eder(h). Parlamento demokrasisi ilâhî bir hak değildir. Kraldan, güya millî hakimiyeti yorumlamakla görevli partilere

g- Sosyalist Hareketi, yıl 1907, Üçüncü Seri, s.6-8

h- Aynı yer.

geçen kuvvet ve kudret de değildir. Çağdaş yaşama yöntemi eski bağlılıklardan daha esir edici bir kimliğe sahiptir. Devrimci sendikalizm, işle bu yaşama yöntemine karşı isyan etmiş ve halihazırdaki parlamentarizme karşı doğrudan doğruya etkide bulunmuştur (1).

Böylece sendikalizmin teorik esasları Mäsyö Marks'ın tarihi maddeciliğinden başka, emekçilerin şiddet hareketi (Proleteryan) ve genel grev efsanesidir. Sendikalizmin başlıca prensipleri aşağıdaki şartlarda sunulmuştur:

[sayfa 65] 1. Sendika, sınıf mücadelesinin doğal bir aracıdır. Sınıf mücadelesi bütün sosyalizm ise, denilebilir ki bütün, sosyalizm içinde bulunmaktadır. Zira sendikalizm haricinde sınıf mücadelesi yoktur.

2. Doğrudan doğruya olan etkisi:

İşçi sınıfı kendisi için bizzat kendisi çalışmak, harekette bulunmak istiyor. Doğru hareket, cüretkâr azınlıkların doğrudan doğruya etkide bulunmasını tasavvur ediyor. Halen (demokraside olduğu gibi) kanunu yapan sayıca üstünlük olmasına rağmen, çokluk nizam ve kural değildir. Ancak bunlardan seçkin bir zümre oluşur ve özellikle kitleyi arkasından sürükler ve toplumu mücadele yoluna sevkeder. Bunlar arasında bir sınıf meydana gelir. Etkili olmak için faaliyette bulunan –ancak manevî bir kuvvete sahip olup zorlama gücünden yoksun olan– bu azınlıklar, kitlelerin samimi duygularıyla temas halinde bulunmalıdırlar. Doğrudan doğruya faaliyet, özellikle imalat-hane içerisinde emekçilerin daimî bir devrimci hareketi demektir. Sendikalizmin gelişmesine en uygun olan ulusal ortamlar, tarihi ve siyasî şartların, emekçilerin en büyük azınlıklarına ve diğer sınıflarla aynılığa uygun olanlardır.

1- Sosyalist Hareketi, yıl 1907, Üçüncü Seri, s.1

Sayfa 66

Bu ne büyük talim ve terbiye kudretidir.

Sendikalizmin ön plana çıkan özelliklerinden biri de hayat üzerinde kendisini kabul ettirmek şeklindeki daimî endişesidir. Sınıf mücadelesinin sınıf teşkilâtı tarafından yönlendirilmesi ve yerine getirilmesi gereklidir. Bu yeni buluş ve anlayış (genel idareleri ele almak sorununu değil) emekçiliğin tabiatından kopup geliyor. Hergün ona hayat veriyor. Eğer bir defa tıpkı hayat gibi mahcup ise her şeye rağmen bu faaliyet ateşiyle aydınlatır. Hayatta yalnız faaliyetlerin önemi var. Bize yönelen bazen direnemeyeceğimiz, [sayfa 67] hafta hayatın bile direnemeyeceği bu tecrübe size de yönelecektir. Sendikalizmi, yüksek yaşam kurallarını (demokrasi hayatı) oluşturan bir işçi hareketi olmak üzere göz önüne koyuyorum. Demokrasi yeni değerler oluşturmaya muktedir değildir. Sendikalizm hayatı takviye eder. Hâlbuki demokrasi onu düzenleyecek güce sahip değildir.

Sendikalizm bu şekilde üstünlüğünü kanıtlar. Zira hayat çarpışmalar ve mücadelelerle doludur. Artık ne inanç, ne şekil ne de kuralları! Artık gelecekteki toplum için tartışmalar yok! Bunun yerine pratik ile hayat bulan yeni bir mücadele yöntemi uygulanmalıdır.

[sayfa 68] Yeni Sosyalizm; Realist (gerçekçi) ve pratik, deneysel ve işçi sınıfına has hükümet aleyhtarıdır! Kaza ve kadere inananların aleyhindedir. Her şeyden önce gereken şey, uzak ve gerçekleşmesi imkânsız gelecekteki toplum üzerine bilgiççe düşünce değişikliği değil! Mümkün olmadığını bildiğimiz anı devrim için bilmem hangi davetler de değil! Arkası gelmeyecek siyasi ayaklanma ve isyanlar da değil! Ancak sosyalizm damgasıyla damgalanmış günlük bir hareket icrasına ve sosyalist fikirlerle beslenmiş bir harekete yönelmektir.

Sosyalizm her türlü huraladan uzaktır. Bu nedenle konumu, daha önceden belirlenmiş şartlar tarafından düzenlenir (i). Sosyalizm; her gün varlığını bir parça daha ortaya koyar. Sendikalizm için işçilik ve teoriklik özellikleri birbirine karışır. Devrimci olan söz değil, eylemdir. Yalnız günlük bir fil ve hareket devrimci bir değer kazanır. Toplumsal imkânsızlık bir gün olup da meydana gelecek ancak, bu fil ve hareketin geliştirilmesi şeklinde ortaya çıkacaktır(İ). [sayfa 69] Bizim için peygamberce iş görmek mümkün değildir. Onsekizinci asrın düşünürleri, yazar ve filozoflar feodal yönetim şeklini kökünden nasıl baltalamışlarsa biz de bugünkü idareyi öylece baltalayacağız. Onlar bir devrim hazırladılar. Biz de hazırlayacağız. Onlar burjuvazi toplumunun kadrosunu daha evvelden çizmekten aciz kaldılar. Biz de bir sürü bağımsız toplum ortaya koymak için öyle olacağız(İ).

Asıl lâzım olan şey sermayedar şirketin sosyalist şirkete geçiş uzun bir taahhütler serisinin aynı zamanda uzatılmasından başka bir şey olmayan ve uygulanması mümkün olmayan bir iş gibi işçi kitlesi marifetleriyle vücut bulmasıdır(İ).

i- 1908 senesindeki Sosyalist Kongresinin Tutanakları, s.252-256.

j- Sendikalizm ve Sosyalizm Broşürü, s.7.

k- Sınıf mücadelelerinin hedefi, s.264-268.

l- Sınıf mücadelelerinin Hedefi, s.35-30.

Sayfa 70

İşçi tecrübesi sendikacı (Sendicaliste) sosyalist politikası hakkında pratik bir fikir ve anlayış vermek için bize kesin bir tanım sunuyor. Biz burada fakir halk sınıfına (proletariat) ders yazdıracak değiliz. Onun ortaya koyduğu yöntemlerden yararlanmaya ve dünyaya getirdiği yeni prensipleri de genel kültür alanında uygulamaya çalışacağız(1). Fakir halk sınıfı halkçılığın (democratic) olumsuz tecrübesini yaparken aynı zamanda kendi sınıfına mahsus eylemlerin de (action) olumlu tecrübesini icra etmiştir ki biri bireysel diğeri zıt ve yararlı bu iki tecrübe gereğince kendisine sendikacı terbiyesi demıştır(2).

İşçi sınıfına (Classe ouvriere) mahsus durum şudur:

Sendika, doğrudan doğruya gerçekleşen (action directe) eylem, genel tatil, işgal (greve generale) gibi üç sendikalist gereğinden bir sonuç çıkıyor ki bunlardan birincisi toplumsal yapıyı değiştirmek istiyor. Yani hedef işçi hareketinden kaynaklanan sosyalist düşünce ve sistemini meydana getirmektir. Ondan sonra bir takım sosyalist olan şeyler ve sosyalist olmayan şeyler vardır(3).

Araçsız eylemden maksat, fakir halk sınıfının(4) kendi teşkilâtını bizzat meydana getirip kurmaktır. Üretici sınıfla siyasetçilerine karşı daimî bir [sayfa 71] fikir ve isyan hareketi ile kınlgan işçi sınıfının kendi doğal kadrolarının yenilenmesinin ve kendisi için ayrıca her türlü teşkilât yapmak, umde ve mefkureler yaratmak işçi sınıfı tarafından üstlenilmiş bir sınıf mücadelesidir(5). Her sınıf kendisi için bir kurtuluş yolu, bir araç yaratarak kendi olumlu üretimlerini geleneksel kurumlara karşı tutmakta ve kullanmaktadır(6). Biz ilim ve irfanla aydınlanmış bir topluluk veya işçi sınıfını düşünen bir sosyalist zümre görü-

1- 1918 Senesi Kongre Tutanağı, s.254-263

2- Sendikalizm ve Sosyalizm, s.40-51

3- Sınıf Mücadelelerinin Hedefleri, s.264-268

4- Sınıf Mücadelelerinin Hedefleri, s.264-268

5- Sendikalizm ve Sosyalizm, s.46-52

6- Sendikalizm ve Sosyalizm, s.46-52

nümünde değiliz. Biz, bizzat işçi sınıfının karşısında bulunuyorduk. Bu sınıf kendi deneyimleri çerçevesinde bir takım yepyeni ufuklara yükleyemediği ümit dolu manzara ve istikametlere şüpheden uzak gizli yöntemlere tesadüf etmiş, kasacası taze hayat için taze kaynaklar bulmuştu. Bir işçi ancak kendisine güvenebilir. Bu nedenle birinden (işyeri sahibi-patron) faydalanmalar, diğerinden (hükümet sahibi-Le tal) azatlıklar (Les Libertés) talep ve iddia etmek için işçi sınıfı hareketleri daima bu sınıfın ihtiyacı, ön plana çıkan özelliği olarak kalması gerekir.

Sendikacılık kanun ve düzene düşman (anti-legataire) olmak demektir.

[sayfa 72] Hükümetçiliğin ve muhafazakarlığın şiddetle inkarcısı ve aleyhtandır (antistatistale- antiprovidentiel).

"İşçi sınıfının kişiliği, bizzat terbiyeden ve mücadeleci özelliklerin elde edilmesi konusunda yaptığı aşırılıklardan dolayı bağımsız, uzlaşmacı ve ılımlı işçilerle açık ve kesin bir çelişki oluşturuyor. Toplumsal siyaset ve sessiz toplum siyaseti sınıf mücadelesi terbiyesi hedefine hizmet eden devrimci sosyalist bir politika olmayıp ancak, toplumsal çelişki ve muhalifleri bastırmaya mahsus muhafazakar bir halkçılık politikasından ibarettir(7). Sendikacılık bizim işimize yaradı; çünkü sosyalist partisinin radikal partilerden aynen almış olduğu hükümetçilik yerine olumlu ve pratik bir hükümet aleyhtarlığı koydu(8). İşçi sınıfı daimî bir devrim fikri ile meşguldür(9). Elverir ki fakir halk sınıfı savaşçı özelliklerini mütemadiyen uyanık durumda saklayabilsin ve fatihler yetiştiren maceraperestlik gücünü ve ruhunu kaybetmesin. Eğer sosyalist düşünceler etkili olur ve halk kitleleri içinde bu düşüncelerin etkisiyle oldukça fazla isyan eğilimi yayılırsa o vakit bütün bunların ne hüküm ne önemi kalır!

7- 1908 Sosyalist Kongresi, s.266-271

8- Sendikacılık ve Sosyalizm, s.51-55

9- Sendikacılık ve Sosyalizm, s.51-55

Sams : 79

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

سورة الفاتحة والحمد لله رب العالمين

[illegible]

شماره شصت و یکم - روزنامه کیهان - تهران - ۱۳۴۵

مجلس شورای ملی - تهران - ۱۳۰۲

[illegible]

کتابخانه عمومی و اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

... ..

— انما امر سيرة ابيك يا فتى

مجلس شورای ملی - تهران - ۱۳۰۲

در این مورد، کما شفا بعد از گذشتن از این مرحله، اعضای حزب را به

برونفیلڈ (Barnfield) کی طرف سے

میرزا حسن علی خان، خاندان سلطنتی، ترقی پسند، رنیلو -

[illegible]

مجلس الشورى

Sayfa : 78

pratique (pratique) *pratique*
(lebut et experimental) *lebut et experimental*

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

... *pratique* ... *lebut et experimental* ...

Sayfa : 79

- ۷۶ -

دولت انجمنی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

تجدید و ترمیم که مندرج (۱)

عقد و ترمیم که مندرج (۱) حاکمیت جدید و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

به عنوان ...
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب
شرکتی که شرکاتی که عقد حقوق و سکه و سایر حقوقی تعقیب

(۱) - (۲) - (۳) - (۴) - (۵) - (۶) - (۷) - (۸) - (۹) - (۱۰) - (۱۱) - (۱۲) - (۱۳) - (۱۴) - (۱۵) - (۱۶) - (۱۷) - (۱۸) - (۱۹) - (۲۰) - (۲۱) - (۲۲) - (۲۳) - (۲۴) - (۲۵) - (۲۶) - (۲۷) - (۲۸) - (۲۹) - (۳۰) - (۳۱) - (۳۲) - (۳۳) - (۳۴) - (۳۵) - (۳۶) - (۳۷) - (۳۸) - (۳۹) - (۴۰) - (۴۱) - (۴۲) - (۴۳) - (۴۴) - (۴۵) - (۴۶) - (۴۷) - (۴۸) - (۴۹) - (۵۰) - (۵۱) - (۵۲) - (۵۳) - (۵۴) - (۵۵) - (۵۶) - (۵۷) - (۵۸) - (۵۹) - (۶۰) - (۶۱) - (۶۲) - (۶۳) - (۶۴) - (۶۵) - (۶۶) - (۶۷) - (۶۸) - (۶۹) - (۷۰) - (۷۱) - (۷۲) - (۷۳) - (۷۴) - (۷۵) - (۷۶) - (۷۷) - (۷۸) - (۷۹) - (۸۰) - (۸۱) - (۸۲) - (۸۳) - (۸۴) - (۸۵) - (۸۶) - (۸۷) - (۸۸) - (۸۹) - (۹۰) - (۹۱) - (۹۲) - (۹۳) - (۹۴) - (۹۵) - (۹۶) - (۹۷) - (۹۸) - (۹۹) - (۱۰۰)

Sayfa 75

Hür düşünce ve yorum, semavî izin sınırı dışında işçinin yaptığı ve yapacağı kişisel eylemlere delalet eder. Kendi irademize ve Allah'ın ve hükümetin diye tarif edilen fiillere boyun eğmek ve bağlı olmak kanunu yerine sendikacılık, toplumsal devrim istikametine, gündelikçiler (salaries) tarafına yönelen dosdoğru fiiller koymuştur. Bu şekilde sendikacılığın, Allah fikrine ve hükümetin kurtuluşçuluk değer ve özelliklerine şiddetle karşı olduğu görülmektedir. Şu halde işçinin hükümetten ve işletme sahibinden bekleyeceği hiçbir şey yoktur. İşte bu karşıtlık ve salkın yüzünden mücadeleler çıkıyor. Fakir halk sınıfı kurtuluş sahasına varmak için mücadele çabasını elde etmek zaruretindedir.

Sendikacı sosyalizmin gelecek için hayalleri hiç gerçekleşmemiş ve şimdiye kadar içimizden hiçbir kimse tarihin bu karanlık esranına girememiş olmasına rağmen sendika elebaşları kehanetlikle fikirlerini onaylatmaya çalışıyor. Pek çok gerçekçi (realiste) tavr alıyorlar.

Genel iş tatili; toplumsal üretimin durdurulmasıdır, deniyor. Bu düşünce acaba ham bir hayal midir? Bir rüya mıdır? Bunu iddia etmek bir cinnettir. Böyle bir peygamber işini yapmak mümkün değildir.

[sayfa 78] Pek gariptir ki kendisini pratik gerçekçi ve tecrübi bir işçi (pratique realiste epherimental) olduğunu bildiren sendikacılığın doğal hukuk ilkelerinden olan bir çeşit yüce adalet anlayışından yardım istediği görülmektedir.

İşletme sahibine ait bütün haklarına karşı sendikacılık ayaklanarak işletme sahibinin güç ve nüfuzunu kısıltmak ve ayrıcalıklarını azaltmak, fabrikanın havasını tasfiye etmek, yeni haklar kazanmak, kurtuluş ve özgürlüğün tamamına yaklaşırken yeni güvenceler ele geçirmek için fakir işçinin çalışmasının, sahip olduğu doğal hukukun gereklerinden olduğunu ilan ediyor. Hükümet hukukuna karşı yapılan her eylem ve harekete karşı da fakir işçi (proletaire)'nin sendikacılık yöntem ve kurallarına uygun hareketle mücadelelere hazırlan-

masını ve hükümetçe konulan kuralları ancak fakir işçiyi koruyan ve ona yardım eden durumlara göre göz önüne alınabileceğini açıklıyor[12].

Sendikalizm teorisyenleri dünyaya getirecekleri yeni haklardan bir çok münasebetle bahsetmişlerdir.

"Doğrudan eylemler (action directe) işletme sahiplerinin, işçilerin çalışma saatlerini tanzim konusunda kullandıkları hukukun ve işçilerin bizzat çalışma saatlerinin düzenlenmesi konusunda sahip oldukları hukukun genişlemesine [sayfa 79] delalet eder ki bu hal her sahada işçi hukukunun, işveren hukukunu baskı altına almakta olduğunu gösterir"[13].

İşletme sahibinin fenalığı ve gündelikçinin fenalığı, ortak kötülüğü, bütün diğer kötülükleri doğuran şey, ekonomik haksızlıktır. Sendikacılık da ekonomik haksızlıktan türemiştir. Şu halde ahlaki duygular bizi yalnız müteessir etmek, gayrete getirmek için değil, belki görevlerimizi ve duygularımızı hak ve adaletten ilham alan bir insanlık gayesine yükseltmek için bize lazımdır.

Sendikacılık Nedir?

"İşletme ve imalathanelerde haklarına tamamen ulaşmak isteyen işçi sınıfının harekâtıdır. Bu harekât gösteriyor ki mesainin azaltılmasını gerçekleştirmek amacına yönelik olan bu yoldaki tetihler ancak işçiler tarafından yapılacak kişisel ve doğru gayretlerinin ürünü olabilecektir"[14].

Sendikacılığın Amacı Nedir?

"Sosyalizmin amacı bir işletmeyi, sahibinin hüküm ve nüfuzundan, toplumun tamamını hükümetin egemenliğinden çıkarmak ve kurtarmaktır.

10- *Sınıf Mücadelelerini Hedefi*, s.34-66

11- *Sınıf Mücadelelerini Hedefi*, s.34-66

12- *Sınıf Mücadelelerinin Hedefleri*, s.214-242

13- *Sınıf Mücadelelerinin Hedefleri*, s.214-242

14- *Sınıf Mücadelelerinin Hedefleri*, s.214-242

Sayfa : 81

(5)

مرستقو مصنف در کتاب بر فقه ایت مجرب خود در لغت خود بر تالیف
کرده . ضمیمه تاریخ بر نام نظام نامه - ماعدا بر خود پیوسته به نامه
ایست . و در وقت و بلیط بر تالیف کتابا - جسم و فقه مجتهد فخریه نامه است

نفسه تاریخ اولیاد ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
میرد و با نام نامه ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
بوده . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود

در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
بوده . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود

نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
بوده . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود

نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
بوده . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود
نفسه و بلیط ایست . و در وقت و بلیط نامه است . و در تالیف خود

Sayfa : 83

«...مؤرخانہ کی روش واضح اور آزاد ہے۔ یہ عکس العمل اور اپنے ہر وقت شہید پر مبنی ہے۔

روح قدرت فطریہ اور «...» اپنے وقت میں پیدا ہوئی۔ ہر وقت کو جیتنے والا

افضل ہے۔ اس کی روش عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

«...» ہر وقت میں ہے۔ یہ عکس العمل اور فطریہ ہے، یہ موجود ہے۔

Sanya : 84

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m \dot{x}^2 \right) = m \dot{x} \ddot{x} = m \dot{x} a$

[illegible]

کتابخانه عمومی
کتابخانه عمومی
کتابخانه عمومی

مجلس شورای ملی
روزنامه

[illegible]

مجلسه اول

وہاں سے آکر کراچی پہنچا۔ وہاں سے آکر کراچی پہنچا۔ وہاں سے آکر کراچی پہنچا۔

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

الحمد لله الذي جعلنا من عباده المخلصين

وہاں سے لے کر پورے ملک تک

وہوئے اس کی

[Faint, illegible handwritten notes]

... ..

... ..

(continued)

... ..

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

موسم سرما، ایشیائی کھیت و زراعت کی خصوصیت ہے۔ اس لیے ایشیائی کھیت و زراعت میں موسمیاتی تبدیلیوں کا اثر زیادہ ہے۔

است از روی درجه کمال و عرض.

مجلسه در روز شنبه ۱۳۰۲/۱۲/۲۵

نقد و نظر حضرت مولانا بر کتب و اشعار و کلام

تاریخ و نام : ...
محل : ...
تاریخ : ...

١٠٧

١٠٨

١٠٩

١١٠

١١١

١١٢

١١٣

١١٤

١١٥

١١٦

١١٧

١١٨

١١٩

١٢٠

١٢١

١٢٢

١٢٣

١٢٤

١٢٥

١٢٦

١٢٧

١٢٨

١٢٩

١٣٠

١٣١

١٣٢

١٣٣

١٣٤

١٣٥

١٣٦

١٣٧

١٣٨

١٣٩

١٤٠

١٤١

١٤٢

١٤٣

١٤٤

١٤٥

١٤٦

١٤٧

١٤٨

١٤٩

١٥٠

١٥١

١٥٢

١٥٣

١٥٤

١٥٥

١٥٦

١٥٧

١٥٨

١٥٩

١٦٠

١٦١

١٦٢

١٦٣

١٦٤

١٦٥

١٦٦

١٦٧

١٦٨

١٦٩

١٧٠

١٧١

١٧٢

١٧٣

١٧٤

١٧٥

١٧٦

١٧٧

١٧٨

١٧٩

١٨٠

١٨١

١٨٢

١٨٣

١٨٤

١٨٥

١٨٦

١٨٧

١٨٨

١٨٩

١٩٠

١٩١

١٩٢

١٩٣

١٩٤

١٩٥

١٩٦

١٩٧

١٩٨

١٩٩

٢٠٠

٢٠١

٢٠٢

٢٠٣

٢٠٤

٢٠٥

٢٠٦

٢٠٧

٢٠٨

٢٠٩

٢١٠

٢١١

٢١٢

٢١٣

٢١٤

٢١٥

٢١٦

٢١٧

٢١٨

٢١٩

٢٢٠

٢٢١

٢٢٢

٢٢٣

٢٢٤

٢٢٥

٢٢٦

٢٢٧

٢٢٨

٢٢٩

٢٣٠

٢٣١

٢٣٢

٢٣٣

٢٣٤

٢٣٥

٢٣٦

٢٣٧

٢٣٨

٢٣٩

٢٤٠

٢٤١

٢٤٢

٢٤٣

٢٤٤

٢٤٥

٢٤٦

٢٤٧

٢٤٨

٢٤٩

٢٥٠

٢٥١

٢٥٢

٢٥٣

٢٥٤

٢٥٥

٢٥٦

٢٥٧

٢٥٨

٢٥٩

٢٦٠

٢٦١

٢٦٢

٢٦٣

٢٦٤

٢٦٥

٢٦٦

٢٦٧

٢٦٨

٢٦٩

٢٧٠

٢٧١

٢٧٢

٢٧٣

٢٧٤

٢٧٥

٢٧٦

٢٧٧

٢٧٨

٢٧٩

٢٨٠

٢٨١

٢٨٢

٢٨٣

٢٨٤

٢٨٥

٢٨٦

٢٨٧

٢٨٨

٢٨٩

٢٩٠

٢٩١

٢٩٢

٢٩٣

٢٩٤

٢٩٥

٢٩٦

٢٩٧

٢٩٨

٢٩٩

٣٠٠

٣٠١

٣٠٢

٣٠٣

٣٠٤

٣٠٥

٣٠٦

٣٠٧

٣٠٨

٣٠٩

٣١٠

٣١١

٣١٢

٣١٣

٣١٤

٣١٥

٣١٦

٣١٧

٣١٨

٣١٩

٣٢٠

٣٢١

٣٢٢

٣٢٣

٣٢٤

٣٢٥

٣٢٦

٣٢٧

٣٢٨

٣٢٩

٣٣٠

٣٣١

٣٣٢

٣٣٣

٣٣٤

٣٣٥

٣٣٦

٣٣٧

٣٣٨

٣٣٩

٣٤٠

٣٤١

٣٤٢

٣٤٣

٣٤٤

٣٤٥

٣٤٦

٣٤٧

٣٤٨

٣٤٩

٣٥٠

٣٥١

٣٥٢

٣٥٣

٣٥٤

٣٥٥

٣٥٦

٣٥٧

٣٥٨

٣٥٩

٣٦٠

٣٦١

٣٦٢

٣٦٣

٣٦٤

٣٦٥

٣٦٦

٣٦٧

٣٦٨

٣٦٩

٣٧٠

٣٧١

٣٧٢

٣٧٣

٣٧٤

٣٧٥

٣٧٦

٣٧٧

٣٧٨

٣٧٩

٣٨٠

٣٨١

٣٨٢

٣٨٣

٣٨٤

٣٨٥

٣٨٦

٣٨٧

٣٨٨

٣٨٩

٣٩٠

٣٩١

٣٩٢

٣٩٣

٣٩٤

٣٩٥

٣٩٦

٣٩٧

٣٩٨

٣٩٩

٤٠٠

٤٠١

٤٠٢

٤٠٣

٤٠٤

٤٠٥

٤٠٦

٤٠٧

٤٠٨

٤٠٩

٤١٠

٤١١

٤١٢

٤١٣

٤١٤

٤١٥

٤١٦

٤١٧

٤١٨

٤١٩

٤٢٠

٤٢١

٤٢٢

٤٢٣

٤٢٤

٤٢٥

٤٢٦

٤٢٧

٤٢٨

٤٢٩

٤٣٠

٤٣١

٤٣٢

٤٣٣

٤٣٤

٤٣٥

٤٣٦

٤٣٧

٤٣٨

٤٣٩

٤٤٠

٤٤١

٤٤٢

٤٤٣

٤٤٤

٤٤٥

٤٤٦

٤٤٧

٤٤٨

٤٤٩

٤٥٠

٤٥١

٤٥٢

٤٥٣

٤٥٤

٤٥٥

٤٥٦

٤٥٧

٤٥٨

٤٥٩

٤٦٠

٤٦١

٤٦٢

٤٦٣

٤٦٤

٤٦٥

٤٦٦

٤٦٧

٤٦٨

٤٦٩

٤٧٠

٤٧١

٤٧٢

٤٧٣

٤٧٤

٤٧٥

٤٧٦

٤٧٧

٤٧٨

٤

مجلس شورای ملی و سید محمد باقر

تبریکات و تحنن و قدس و ...

[illegible]

وَأَمَّا الْفُلُ فَأُرْسِلَتْ بِرَحْمَةٍ مِنَّا لِيُبَيِّنَ لَكُمْ آيَاتِنَا فَتَدَارَكُوا أَلَمًا لَّيِّنًا

معدن سیمین ترکمن و اوکا نهم ان منطقه را در بر میگیرد.

[illegible]

دیناں آئیں اور وہاں سے باہر نکلے۔ یہاں پر سب سے پہلے ایک بڑا سا دروازہ تھا جس پر ایک بڑا سا لکڑی کا تختہ لگا ہوا تھا جس پر لکھا تھا کہ "ہرگز نہ داخل"۔

تشیع ایچریکدن بیزنس کیلیجور - سنی ایچریکدن سولایس کیلیجور

فایده‌های آن عبارتند از: کاهش مصرف انرژی، کاهش هزینه‌های تعمیر و نگهداری، افزایش ایمنی و کاهش آلودگی.

تقریر کے باعث ترقی — فقہاء کی پرفتن و ترقی

$$-W = 1.2 = 1.2 \times 10^3 \text{ J}$$

5090 : 87

1000

خطوط انتقالی که در آن به یکدیگر می‌رسند، نباید هم ، خطوط انتقالی فرجه و گنج ، اینچنین است

۱۷۰. در هر یک از اینها، عبارت $\frac{1}{x^2}$ را به x^{-2} تبدیل کنید.

تحت إشراف: *أ.م.ع. د. محمد عبد الحليم عبد الله*
تحت إشراف: *أ.م.ع. د. محمد عبد الحليم عبد الله*

تفصيل الحقائق: التفصيل في الحقائق هو التعمق في التفاصيل، وهو ما يتطلب من الباحث أن يجمع بين الملاحظة الدقيقة والتحليل المنطقي، وذلك من أجل فهم أعمق للظواهر التي يدرسها.

کتابخانه عمومی خواجه نصیر

ما کتبہ نے یہ کتاب درج ذیل محفل و اجتماعات میں شائع کی ہے۔

بجاءه و... ایستادند با چهره‌های
بی‌حس و آنرا که در آنجا بودند و آنرا که
در آنجا بودند و آنرا که در آنجا بودند

کتاب: *تاریخ و جغرافیہ* (1) - مصنف: *میرزا یحییٰ خان*

دستورالعمل: (۱) جدول را در جدول زیر درج کنید.
دستورالعمل: (۲) جدول را در جدول زیر درج کنید.

سنتی و شریعتی از آن است که در این کتاب آمده است و در این کتاب آمده است
به ترتیب و اختصار در این کتاب آمده است و در این کتاب آمده است
و در این کتاب آمده است و در این کتاب آمده است و در این کتاب آمده است

[illegible][illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

مجلسه استیضاح اسماء الحسنى

١٠٠ - صنف بارباری . صنفی صنف ١٧

Sayfa 81

Hükümet denilen tehlikeli kabarak dahi insan topluluğunun rahatına engel olmamak için üstünden kalkmazsa o üretici halk varlığını nasıl koruyabilir? Sosyalizmde ortaya konulan bütün problemler toplumsal ilişkilerin bütününe esasından değiştirebilme kudretini işçi sınıfı nasıl elde edeceğini bilmemektedir. Üretime bir düzen vermek yoluyla üreticinin işten kurtulabilmesi amacı fakir halk teşkilatının (organisation proletariennes) devrimci hareketi (pratique revolutionnaire) sayesinde meydana gelmedikçe işçi sosyalizminin emeli gerçekleşmiş olamaz.

Sendikacı her hareket, sermayeciliğin (capitalisme) çabuklaştırdığı yöntem ve kurallar yerine üreticilerin (producteurs) arzularına bağlı bir yöntemi koymaktan başka bir amaç gözetmez.

[sayfa 82] Her toplumsal devrim işletmenin bahsedilen dönüşümü içinde gerçekleşebilir.

"Sendikacılığın yaydığı ve telkin ettiği işçi isyanı ve işten kaçınma düşünceleri, hükümetin yıkılıp tamamen parçalanması, siyasî otoritenin tamamen ortadan kaldırılması, işletme sahipliğinin de yok edilmesinin sağlanması ve sonra da ayrıntı ile uğraşmaksızın "geleceği hazırlamaktır."

"Hayat için böyle bizzat yaratılan şeyler kuralcı fabrikatörlerin ilkellerinden daha zengin ve büyük olacaktır".

Hangi durum ve koşullar sendikacı hareketinin doğmasına neden olmuştur:

"Sosyalist ve anarşistlerin rekabetini birçok zamandan beri parçalanmış ve hayal kırıklığına uğramış olan fakir ve çileli halk kendisini yüceltmek için sahiplendi. Sendikacılık ilk önce Mesai Borsaları

Birliği (Federation des Bourses du Travail) tarafından kısmen tasarlanmış ve bir şekil almıştır. Adı geçen birliğin sekreteri Pellotier (Pellocitier), 1895 tarihinde kurulan C.G.T. komitesi teşkilâtında hazır bulunduğu kadarını alarak aynen uygulamıştır. O tarihte [sayfa 83] demokrasîye karşı gerçekleşen bir tepki üzerine bu parti tehlikeye girmişti. Parti, hükûmetin etkisiyle yönetilmek isteniyordu. Her türden devrimci işçiler kendiliğinden toplanarak yekvücut olmuştu. İşte bu birleşmeden sendikacılık adı verilen bu yeni hareket doğmuştur(15). Bütün unsurların aynı hareket dahilinde (action commune) birbiriyle kaynaşmasından meydana gelen gelişim ve bir de geçmişte kalan ve hâlâ yaşayan bir takım durum ve uygulamaların maruz kaldığı çöküş sonucunda işçi hareketleri ortasında ne parlamentocu sosyalist (socialiste parlementaire) ve ne de parlamentoculuk karşıtı anarşist (anarchiste antiparlementaire) olan bir yeni sınıf siyaseti ortaya çıkmıştır. Bu siyaset tamamıyla sendikacı ve fakir çiftçi halka hasır. Fakir halkın çoğunluğu üstünde hakim olan bu yeni siyaset en sonunda sesini çıkarabilmiştir: "Yalnız ben; artık yeter!"

İşte böylece sendikacılık tarih nazarında aynı zamanda hem işçi hem de devrimci bir hareket gibi ortaya çıktı.

Siyasî, ekonomik ve toplumsal alanlarda sendikacılığın yol ve yöntemi nedir? Sendika sınıf mücadelesinin bir aleti, bir aracıdır. [sayfa 84] Sendikalizmin esas ve birinci fikri budur. Bunun da nedeni şudur: Çünkü bu araç ile üreticiyi toprağında tutar, kendi sınıfı sınırları içinde hapseder. Üretici olmayanların hepsine karşı onu gözetir. Bundan başka işçinin hizmet başında olduğunu varsayar. Öyle bir surette ki bir insan gücünün hayret verici bütün görünüşleri bu hizmet sayesinde imkân bulur. Üreticilerin ve hatta işletme sahiple-

15- Sendikalizm ve Sosyalizm, s.7

rinin takipçisi olan sendika içerisinde ortaya çıkacak aradaki bağlantıyı kurar, üreticileri birbirleriyle kaynaştırır. Bu sayede onların donuk ve durağan kitlelerini canlı bir kümeye çevirir. Sendikacılık işçi sınıfını mücadele teşkilâtı içinde saklar. Her sınıfın kurtuluşu için kendisine gereken çare ve araçları araştırır ve yaratır. Sendikalar yalnız menfaatleri savunmak için değil, belki yeryüzüne getirecekleri yeni hukukun düzenlenmesi düşüncesiyle de [sayfa 85] hareket etmektedirler. Yeni hukuk... Evet; iş için serbest bulunmak. Serbest toplum içinde serbest işe dair böyle bir ilke sendikacı zümreden başka nerede var olabilir?

Devrimci sendikalar özgürlük üzerine kurulmuş bir teşkilâtın canlı bir örneğini arz etmektedirler. Sendika içinde sendikaya mensup serbest birey, federasyon içinde serbest sendika, konfederasyon içinde serbest federasyon(16).

Sendikaya bağlı bireyler tarafından yapılan eylemlerin siyasal alanında bazı etki ve yansımaları vardır. İşçi sınıfı bir gün işletmede sermayedarlığı devralmak, aynı zamanda hükümet yandaşı dalkavuk kesimin elinden toplumun tamamını kurtarmak düşüncesiyle donatılmış olmalıdır. Sendikacılığın ikinci esas hedefi mücadeleciler için işçi halkı girişim ve sorumluluk isteyen işlere davet etmektir. Ayrıca işçinin kişiliğini yüceltmek ve kudretini artırmak da bu hedeflerdendir.

İki hedef birbirleriyle mücadele ediyor. Bunlardan biri demokrasinin ve bunu izleyen parlamentocu sosyalizmin hedefi olan doğru olmayan eylemlerdir ki temsil edenini temsil edilmeyenin yerine geçiriyor. Sendikalizmin hedefi olan doğru fiil ise iradeli araç kaldırıp atı-

16- Sosyalizm ve Sendikalizm, s.47-48

yor. Yalnız alakalı (interessel)'yi, yani pratiği bırakıyor, koruyor. Sendikacılıkta pratik ile teori birbirine karşıyor, bu karşımdan pratik, hem de devrimci bir pratik çıkıyor. [sayfa 86] Bunun için işçi kitlelerinin zihninde genel tatil (greve generale) düşüncesi siyasî devrim düşüncesinin yerini almıştı. Doğru eylem işçilerin her kanunî düşüncesinin, her dinsel izin ve yetkinin sınır dışında bulunan kişisel eylemine delâlet eder. Çalışan kesimler ancak kendisine güvenebildikten sonra harekete geçebilir. Doğru eylem, hareket ve mücadeleden başka bir şey değildir ki bu da sendikacılığın hedeflerinden biridir.

Fabrika sahibi ve hükümet üzerine sendikacılığın kullandığı başlıca baskı araçları, iş bırakma, makinelerin tahrip edilmesi, boykotlar ve genel grevdir.

Çileli işçi sınıfı (proletariat) üyelerindeki hayaf yükünün ağırlığından sıyrılmak için mücadele pratiğini kazanmalıdır(17). İş bırakma ve işgal, toplum tarafından işçi sınıfının eline verilen en önemli silâhtir. Adı geçen sınıf bütün varlığını helâk edercesine harcadığı fabrikada, tatil, işgal gibi eylemlerle işini yoluna koyar, harekete başlar, reform istediği fabrika sahibine doğrudan doğruya darbe vurur. Bu dakikadan itibaren işçi, fabrika sahibinin egemenliğini hiç tanımaz(18). Hâlbuki işçinin fabrika sahibine karşı güveni vardı. Sendika tarafından yapılan tahriklerin amacı bu güveni, saygı ve bağlılıktan kaynaklanan bu güveni yok etmektir. Bu itibarla [sayfa 87] iş bırakma en güzel bir mücadele şekli demektir. Bununla beraber iş bırakma ve işgal, rakibi sarstığı, işçiyi kışkırttığı, yetiştirdiği, savaşçı yaptığından dolayı işçi sınıfı için çok lazımdır(19).

17- *Sınıf Mücadelelerinin Hedefi*, s.23-26.

18- *Sınıf Mücadelelerinin Hedefi*, s.23-26.

19- *Sınıf Mücadelesinin Hedefleri*, s.57

İş bırakma bir eğlence, bir oyun ve oyuncak değildir; bir ihtiyaçtır; gerekli bir kötülüktür. İşçi sınıfı iş bırakma eyleminin ardına takılınca, onları arzularının aksine, sürükler götürür.

Makinelerin tahrip edilmesi nedir? İş bırakma eyleminin zıddı olan, işçye mahsus bir mücadele şeklidir. İş başında yapılan bir eylemdir. Bu türlü mücadele ancak fabrika sahibinin az yarar elde etmesini gerektirecek şekilde gündelikçinin az iş görmesinden ibarettir(20). Nasıl ki tüccarlar, sanatkarlar bir takım hileli yöntemlerle tüketici ve müşterileri zarara sokuyorlar, sendikacılıkta makine tahripliğine (sabotaj) bir düzen vermek istiyor. Daha bilinçli bir hale getirmek için tembellik ve kayıtsızlık usulünden (ki daima eline geçen paraya göre yaptığım yeter, fabrika patronu kazanacağını kazandı) gibi yorumlardan ibarettir. Daha mantıklı bir şekil uygulamak ve meydana getirmeye çalışıyoruz. Bu uygulamada pek az ve nadiren başarılı oluyoruz. Fakir işçiler tarafından yapılan günlük mesai, sendikacılık, iş bırakma ve makinelerin tahribi yöntemlerini birer silâh gibi değerlendiriyor.

20. *Sınıf Mücadelesinin Hedefleri*, s.57

Sayfa 88

Teşrin-i Sani 1908'de Marsilya'da C.G.T. komitesi tarafından yapılan kongrede özellikle askerlik aleyhtarlığı ve savaş sırasında işçi sınıfının durumu hakkında uzun bir tartışma gerçekleşmiştir. Konuşmacıların çoğu vatançlık ve askerlik karşıtlığı lehinde söz söylemişlerdir(22).

Ebers diyor ki: "Sendikacının görevi vatan ve askerlik karşıtı olmak ve vatani inkar etmektir. Saatlerce söz söylenebilir ki bu bir hata ve unutkanlık eseridir. Kudretli olanlar için vatan mevcut değildir. Bizim övecek bir şeyimiz yoktur. Yanlış inançları ortadan kaldırmak laâzımdır. Asıl yanlış inanç vatanseverlik denilen batıl inançtır. Sendikacılık yalnız ivedi olan ilgi ve menfaatleri sağlamak ve korumak için yapılmamıştır. Sendikacılık bir okuldur. Size orada vatana lânet ve ihanet etme yolları öğretilecek. Bize karşı olanlar yalnız burjuvazi, sermaye ve hükümet değil; vatan fikirlerinin kurbanı olan birçok çilekeş fakir işçi de bu düşman gruplarına dahildir. Dünyada uluslararasılık taraftarları olsun da bunlar vatansever olsunlar, bunu anlayamıyorum. Size miras kalmış bir malınız olmadıkça bu vatani savunmak neye yarar?" Bordaki ise, şöyle diyor:

[sayfa 89] "Biz askerlik karşıtlığı yapıyorsak bu öncelikle iş bırakma eylemlerinde katliamlardan korunmak ve bir de anlaşmazlık çıkması halinde işçilerin hâl ve durumuna hakim olmalarını sağlamak içindir. Bu ayaklanma ve devrimin başarılı olabilmesi için eğer yanınızda silahınız yoksa rüşvet ve suistimalleri söndürmeyi nasıl başarabilirsiniz?" Giran Juan (Grand Jouan) da şöyle diyor: "Vatan sermayeciliğin duygusal bir şeklidir. Vatan bizim düşmanımızdır. Vatan karaborsacıların sığınağı, sendikasıdır." Trotebas: "Askerlik karşıtlığı baş-

22- 1908'de Marsilya'da düzenlenen kongre tutanakları, s.177-179-183

lica vatan karşıtlığına bağlıdır. İkisi tek bir vücut gibidir. Vatanseverlik işçi sınıfının doğrudan doğruya düşmanıdır." Janviyon (Janvion): "Askerlik nedir? Vatan denilen şey harita çizgileri ile sınırlandırılarak verilmiş bir arazidir ki ordu tarafından savunulan emlak ve arazi sahibi bir sermayeyi temsil etmektedir. Kısacası vatan silahlanmış bir sermayedir. Sendikacılık bir meslek ve inanca, bir topluma mahsus ilgi ve müttefiklerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Onun beniciliğinin yerini devrimci bir terbiye alınca toplumun dar kadrosundan çıkacak, derhal etrafa dal budak [sayfa 90] saracak ve aynı zamanda sağında sosyalist siyaseti, solunda doğrudan ve aracısız eylem (Action directe) ile donanmış olarak askerlik, vatan ve parlamento aleyhtarlıklarıyla kendisini temsil edecektir[23]." Korts (Cortes)'a gelince: "Mademki ordu işçileri müdafaa, hayır müdafaa değil, tam tersine zulüm altında ezmek için oluşturulmuş bir şeydir. O halde, biz bu orduya katılmaya çağıldığımız gün isyan etmeliyiz" diyor. Şaber (Chaber) de "Bizim müttefikimiz asker ve vatan karşıt olanlardır"; Tomas (Thomas) ise: "Sermaye sahibini idare eden ve koruyan ordu" fikrindedir.

Vatanın şu andaki şekliyle koruyacak hiçbir kimse ayağa kalkmamıştır. Yalnız birkaç konuşmacı askerlik ve vatan aleyhtarlığının sendikalizmi işgal eden ve siyasî teşkilatı meydana getiren iktisatçılık mahiyetinden mahrum birer sorundan ibaret olduğunu ispata çalışmışlardır.

Boden (Bodin) şöyle demiştir: "Vatan öyle bir şeydir ki onu kimse inkâr edemez. Biz eğer bu vatani kendimize işçi vatani yapmak istiyorsak, vatani sermayeciliğin malikanesi olmaktan kurtarıcı çare ve araçları araştırmalıyız, bu görev bize düşer"[24].

Şu halde işçi sınıfı vatanın durumunu göz önüne almadan önce kendi menfaatlerini savunmalıdır. Niyel (Niel) şu şekilde [sayfa 91]

23 - 1908'de Marsilya'da toplanan kongre tutanakları, s.192-196

24 - 1908'de Marsilya'da toplanan kongre tutanakları, s.192-196

anlatıyor: "Savaş zamanında isyan çıkarmak meselesini sendikaya sokmaya hakkınız yoktur. Sonuç itibariyle sendikacılık din ve savaşa karşı rıza göstermek düşüncesine, vatanseverlik duygusuna veyahut da batıl vatan inancına karşı daimi bir savaş demektir."

1906'da Amiens (Amiens) şehrinde, bütün politiklara karşı alınan kararlar çerçevesinde tartışmalarımıza bu sorunu da ilâve etmek imkânı yoktur. Eğer bu meseleleri de kanıştıracak olursak, vatan aleyhtarlığı gibi bütün toplumsal olayların gerçekleştiği yere sendikacılığı sürükleyip götürürüz. O zaman vatan aleyhtarlığı da sendikacılık tarafından siyasî partiler tarzında işçileri kendi etrafında toplar. Bu mesele benim gözümde siyasî bir meseledir. Benim nazarımda bütün karşılıklı siyasî fikirler ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Sendikacı usulüyle genel iş tatili yapmak istiyorsanız, ekonomik konuların dışında bunu yapmaya hakkınız yoktur derim. İşçinin kurtuluşu sorunu pek kanışktır. Çünkü bu kurtuluş, çeşitli alanlarda, çeşitli çare ve araçlarla, çeşitli adamlarla olacaktır. Sendikalizmin bu işte payı vardır; ancak bu işin tamamını yapmak onun elinden gelmez. Öyleyse onun faaliyet payı nedir? Ordunun grevlere müdahalesine karşılık [sayfa 92] askerlik aleyhinde propaganda yapmak ve bütün ülkelerdeki sendika teşkilatları arasında uluslararası ilişkiler kurmaktır. Rénar (Renard) bu konuda bir fikir yürütüyor: "Askerlik yükümlülüğünü protesto ediyoruz. Fakat biz toplumsal ve meslekî alanda yalnız sendikacılıkla ilgili sorunlarla meşgul olmak istiyoruz. Siyasî ve felsefî işlere dalarak askerlik ve savaş karşıtlığını bırakıyoruz, unutuyoruz. Siz ise savaş durumunda genel iş bırakma eylemi yaptığınızı söylüyorsunuz. Bu ne güç bir şeydir. Zira savaş çıktığında toplumsal faaliyetler kesintiye uğrar". Öte taraftan Gera (Guerard) şöyle diyor: "Askerlik ve vatan aleyhtarlığı sendikacılığın sorunlarından değildir."

380

SOSYALİZM
VE
KAPİTALİZM
KONUSU

YANKIYA
MURİ
KÖŞK
KUTUPHANESİ

SOSYALİZM VE KAPİTALİZM KONUSU

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 380

Yazar : ---

Cild : Bordo

Ebadı :

En : 23.4 cm.

Boy : 31.1 cm.

Sayfa Adedi : 26 yaprak

Not: Elyazması

500/200 : 4

1000

[illegible]

507/00 : 7

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

Sayfa : 10

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...
 14. ...
 15. ...
 16. ...
 17. ...
 18. ...
 19. ...
 20. ...
 21. ...
 22. ...
 23. ...
 24. ...
 25. ...
 26. ...
 27. ...
 28. ...
 29. ...
 30. ...
 31. ...
 32. ...
 33. ...
 34. ...
 35. ...
 36. ...
 37. ...
 38. ...
 39. ...
 40. ...
 41. ...
 42. ...
 43. ...
 44. ...
 45. ...
 46. ...
 47. ...
 48. ...
 49. ...
 50. ...
 51. ...
 52. ...
 53. ...
 54. ...
 55. ...
 56. ...
 57. ...
 58. ...
 59. ...
 60. ...
 61. ...
 62. ...
 63. ...
 64. ...
 65. ...
 66. ...
 67. ...
 68. ...
 69. ...
 70. ...
 71. ...
 72. ...
 73. ...
 74. ...
 75. ...
 76. ...
 77. ...
 78. ...
 79. ...
 80. ...
 81. ...
 82. ...
 83. ...
 84. ...
 85. ...
 86. ...
 87. ...
 88. ...
 89. ...
 90. ...
 91. ...
 92. ...
 93. ...
 94. ...
 95. ...
 96. ...
 97. ...
 98. ...
 99. ...
 100. ...

Sayfa : 12

۹۵

فرستاد (مؤلفه و مؤلفه) :
 ۱. اینک که در این مورد ...
 ۲. ...
 ۳. ...
 ۴. ...
 ۵. ...
 ۶. ...
 ۷. ...
 ۸. ...
 ۹. ...
 ۱۰. ...
 ۱۱. ...
 ۱۲. ...
 ۱۳. ...
 ۱۴. ...
 ۱۵. ...
 ۱۶. ...
 ۱۷. ...
 ۱۸. ...
 ۱۹. ...
 ۲۰. ...
 ۲۱. ...
 ۲۲. ...
 ۲۳. ...
 ۲۴. ...
 ۲۵. ...
 ۲۶. ...
 ۲۷. ...
 ۲۸. ...
 ۲۹. ...
 ۳۰. ...
 ۳۱. ...
 ۳۲. ...
 ۳۳. ...
 ۳۴. ...
 ۳۵. ...
 ۳۶. ...
 ۳۷. ...
 ۳۸. ...
 ۳۹. ...
 ۴۰. ...
 ۴۱. ...
 ۴۲. ...
 ۴۳. ...
 ۴۴. ...
 ۴۵. ...
 ۴۶. ...
 ۴۷. ...
 ۴۸. ...
 ۴۹. ...
 ۵۰. ...
 ۵۱. ...
 ۵۲. ...
 ۵۳. ...
 ۵۴. ...
 ۵۵. ...
 ۵۶. ...
 ۵۷. ...
 ۵۸. ...
 ۵۹. ...
 ۶۰. ...
 ۶۱. ...
 ۶۲. ...
 ۶۳. ...
 ۶۴. ...
 ۶۵. ...
 ۶۶. ...
 ۶۷. ...
 ۶۸. ...
 ۶۹. ...
 ۷۰. ...
 ۷۱. ...
 ۷۲. ...
 ۷۳. ...
 ۷۴. ...
 ۷۵. ...
 ۷۶. ...
 ۷۷. ...
 ۷۸. ...
 ۷۹. ...
 ۸۰. ...
 ۸۱. ...
 ۸۲. ...
 ۸۳. ...
 ۸۴. ...
 ۸۵. ...
 ۸۶. ...
 ۸۷. ...
 ۸۸. ...
 ۸۹. ...
 ۹۰. ...
 ۹۱. ...
 ۹۲. ...
 ۹۳. ...
 ۹۴. ...
 ۹۵. ...
 ۹۶. ...
 ۹۷. ...
 ۹۸. ...
 ۹۹. ...
 ۱۰۰. ...

Seite : 12

[illegible]

نورث ، شریعہ ، خاندانیت ، عیش و عشرت ، شہدائے اسلام

2076 J. Neurosci., June 23, 2010 • 30(25):2070–2076 • 2076

[illegible]

تولید حضرت ابی بن کعبه را در کربلا میخواند که در ترکیب سوره فلق و فاتحه را

Sayfa 1

Şu anki toplumun iki sınıfı arasında azaltılması pek mümkün olmayan bir düşmanlık, bir zıtlık hüküm sürmektedir. Siyasal ve toplumsal gücü ne olursa olsun dünya tarihinde yeni bir toplumsal olgu olan avam tabakası (proletaryat) zafere ulaşarak toplumun idaresini ele aldığı ve sonuç olarak bütün sınıf mücadeleleri ortadan kalktığı zaman bu düşmanlık sona erecektir.

Bugün bir sınıfın diğer bir sınıfa karşı sahip olduğu güç ve kudretten başka bir şey olmayan devlet yıkılacak ve yine bütün bu şeylerin geniş ve kapsamlı bir idaresi gelecektir.

Kapitalist yönetimin yıkılıp tamamen yokoluşu muazzam bir karışıklık sayesinde sağlanabilecek olmakla birlikte, ortaya çıkacak suistimaller, aşırıklar ve düzensizlikler birbiri arkası gelen buhranların doğmasına neden olacaktır.

Bu ekonomik ve toplumsal devrim avam tabakaları tarafından genel kuvvetin kazanılması ve çeşitli memleketlerde ücretli olarak çalışanların işbirliğiyle ivedilik kazanacaktır.

Bu teoriden sosyalizmin başlıca kuralları ortaya çıkar ki o da "üretim ve ekonomik değişim araçlarının toplumsallaştırılması, sosyalletin, çalışanlar ve işçiler arasında uluslararası bir birlik oluşturulması, sınıf partisi şeklinde oluşan avam tabakalarının bütün kuvvetlere el koyması."

Fransa'daki tarife göre de şöyledir:

"Bir sınıf partisi olan Sosyalist Parti'nin maksadı üretim ve değişim araçlarını toplumsallaştırmak, topluma mal etmek yani kapitalist toplumu kolektivist ve komünist topluma dönüştürmektir. Ayrıca ve adigeçen araçları da avam tabakalarının siyasal ve ekonomik olarak ele geçirmesidir. Sosyalist partinin amaç ve ideali ve kullandığı araçlarıyla bütün sınıflar tarafından talep ve iddia olunan yenilik ve reformların gerçekleşmesini takip etmekle beraber bir reform

(reformel) partisi olmayıp, mücadele, sınıf ve devrim partisidir."

Bu durumda parti başlı başına bir sınıfın, ücretle çalışanlar sınıfının partisidir. Parti bu sınıf için yaşar ve onun istekleri doğrultusunda hareket eder. Partinin varlığı, bu sınıfın varlığına bağlıdır. Ondan başka bir şey olamaz. Biz bu kongrede onun için müzakere ediyoruz ve yalnız onunla meşgul oluyoruz. Daima tekrarlamak gerekir ki biz avam tabakasının terbiyecileri, rahipleri rolünü yerine getiriyoruz, çünkü bütün herşey onun üzerine kurulmuş ve ona dayanmaktadır. Sosyalist Partisi işçi sınıfının partisidir. Biz onun sayesinde ayakta duruyoruz. Varlığımızı sürdürüyorsak onun fikrini de bilmek ve anlamak zorundayız. Onun dilini konuşmalıyız. [sayfa 2] Faaliyetlerimizi onun şu an ki gereksinimleriyle uygun olarak sevk ve idare edelim. İşte o zaman o bizi anlamış olacak. Biz, avam sınıfıyla işbirliği içinde olmalıyız. Ondan bir takım boş nutuklardan, formüllerden başka ne kalır? Bu parti işçi sınıfı partisidir. O, avam tabakasının ne üstünde ne de altındadır. O siyasî hareket için hazırlanmış, düzenlenmiş ve sıraya konmuş avamın (proletariat) kendisi olmalıdır. İşçi Demeğî'nin (C.G.T.) yüce bir yansımasından başka bir şey olmadığımız gün, Sosyalist Partisinin hali ne olacak? C.G.T. işçi toplumunun genelinin açıktan açığa oynadığı rol gibi sendikadan mahrum bir takım işsiz ve sınıfsızlar kulislerde rollerini oynamış olacaktır.

İşçi Sınıfının partisi olmakla beraber Sosyalist Partisi şu an ki toplumu tamamıyla değiştirmek ve çeşitli unsurlarından hiç birine lâkayt ve ilgisiz kalmamak ihtiyacını his ve kabul etmektedir.

"Biz, bizzat işçi sınıfının sınırlarının son noktasına kadar göz atmak göreviyle yükümlüyüz. Çünkü sınırlarının ötesinde işçi sınıfının kurbanı olduğu "kapitalizm" denilen bir takım sefaletler mevcuttur. Bir takım etkisi olmayan tedbirler teklif etmek maksadıyla değil "kapitalizm" hakkında lâzım gelen bilgi ve haberleri vermek için küçük tüccarlara gideceğiz. Küçük emlak ve arazi sahibi köylülere giderek seni besleyen toprağın değildir, onu besleyen sensin. Kolekti-

vizm”de kaybedeceğin şey çalışmaktan başka bir şey değildir. Sınıfın zevk ve mutluluktan hayat ile kaçacak ve bilim dallarının herkes için faydalı olacağı bu yeni toplumda bilim ve sanatların herkes tarafından değer kazanacağını düşünce sahibi insanlara giderek söyleyeceğiz. Biz gerçekten bütün insanlık için bir nisbet dairesinde mücadeleyi toplumun bütününe yayarak vicdanen ve aklın mazbut olanları kurtarmak istiyoruz. İşte sosyalizmin büyüklüğü. Sosyalist Partisi bir devrim partisidir.

“Kongre sınıf mücadelesi üzerine kurulmuş olan parlak usul ve mesleğimizi değiştirmeye ve burjuvazi aleyhine ortaya alınan yüksek mücadele siyaseti yerine tolere edici bir siyaseti koymaya yönelik bütün girişimleri şiddetle reddediyoruz.

Böyle bir durumun sonucu, burjuvazi toplumunu mümkün olduğu kadar çabuk bir şekilde sosyalist topluma dönüştürme amacını güden ve sonuç olarak kelimenin en iyi anlamıyla devrimci olan bir partiden burjuvazi toplumunu yenilemekle yetinen bir parti meydana getirilmiş olacaktır.

Bundan dolayı meseleyi yeniden incelemek için, varolan eğilimin tersine olarak sınıflar arasındaki kin ve düşmanlıklar azaltmak şöyle dursun bilakis daha fazla şiddetini artıracığına emin olan [sayfa 3] ve hükim sınıfın bütün gücüyle iktidarda kalmasını sağlamaya yönelik araçların hiç birini onaylamayan kongre sosyalist demokrasi-nin burjuvazi sınıfa mensup bir hükümete iştirakini kabul edeceği gibi burjuvazi partileriyle işbirliği yapılmasını kolaylaştırmak maksadyla daima sınıflar arasında var olan ve gittikçe artan düşmanlığı gizlemek şeklindeki herhangi bir teşebbüsü reddeder ve kınar.”

Sosyalist Partisi hükim sınıf mensupları arasında bulunan ihtilâllardan, çalışanların yararına olarak istilade etse veya avam tabakasının hak ve menfaatlerini savunmak ve korumak için bir siyasî partinin faaliyeti ile kendi hayalini gerçekleştirebilmiş ola. Esas itibarıyla bütün burjuvazi sınıfa ve onun egemenliğindeki hükümete karşı

bizzat aykırı ve muarız bir parti olarak kala.

Bu beyanatı aşağıdaki hükümler izlemektedir:

Partinin seçilmişleri parlamentoda bulunan bütün burjuvazi partilerine karşı birleşmiş bir zümre oluşturur. Parlamentoda bulunan sosyalist grup, parlamentoda burjuvazi hâkimiyetini ve onun iktidar-da kalmasını sağlayacak bütün araçları ve bunların bütününe hükûmete karşı redde mecbur olduğu gibi, çalışanların siyasi hürriyet ve haklarını savunmaya ve genişletmeye ve işçi sınıfının mücadelesine ve yaşam koşullarını düzeltmeye gayret etmelidir.

Parti esas itibarıyla meseleyi yeniden inceleme ve teftiş etme taraftan olan sosyalistler ve radikal sosyalistlerle herhangi bir birliği reddettiği gibi, reform taraftan konfüzyonizm mesleğini de şiddetle yasaklar.

Parti enternalist (enternationalist) barış ve huzur taraftan olup aynı zamanda askerlik karşıtıdır.

Ana kurallarından biri "çalışan kesimin ve işçilerin uluslararası hareket ve eylemler ile işbirliğine girebilmiş olmalarıdır. Bu nokta Fransız sosyalistlerini üçe ayırır gibi görünüyor. Öncelikle "Herve", hali hazırda şekline göre vatan kavramını inkâr ederek diyor ki: "Vatan, yoksulların anası gibidir. Vatanımız sınıfımızdır. Vatanlarımızdan nefret ediyoruz. Biz vatansever değiliz. Seferberlik ilânında evimizde oturacağız. Biz ihtiyatlık görevini yapacağız. Silahlı kuvvetler sınırlarda çarpışırken biz hep birden ayaklanacağız ki bu da topyekûn bir isyana neden olacaktır." İkinci olarak diğer Sosyalistler de şöyle diyor:

[sayfa 4] Vatan kavramı gerçek değildir. Milletler vardır, fakat milliyetler yoktur. Gerçek durumda vatan yoksa, vatanseverlik ve bunun sonucu olarak vatan düşmanlığı da olamaz. Binaenaleyh yalnız bir gerçek vardır ki o da milleti meydana getirir. Bizi bir diğerine bağlayan gelenek ve duygular ile hep birlikte oluşturduğumuz kanunla-

nımızdır. Biz işçi Enternasyonalî'nin Fransız şubeshiyiz." Sınıflar arasındaki kin ve düşmanlık işbirliğine engel olur. Sosyalistlerin görevi Fransa veya yabancı bir memleketten gelen herhangi bir baskı ve kötülüğe karşı koymaktır. Biz ne vatana sevgi duyan kişileriz, ne de vatan düşmanlarıyız." Üçüncü olarak Partinin çoğunluğu bütünü başka bir anlam vermek koşuluyla vatanseverliğe bağlı görünüyor." Partini görevi millî muhiti korumak ve devam ettirmektir. Biz manta-ken askerlik karşıtız. Zira hükümet fethetmek usul ve siyasetini gerekli görmekle beraber, egemenlik kurmanın bir aracı haline gelmesini şiddetle reddediyoruz. Grev usulü işçinin eline bir silâh gibi intikal ettiği günden beri avam tabakası da bir vatana yöneltilmiş oluyor. Ondan istifade etmesinden doğan hak ise ona aittir. Ona vatanı olmadığını söylemek yalan söylemekten başka bir şey değildir. Biz, bir geçiş dönemindeyiz. O devre de henüz ortaya çıkmış olduğundan uluslararası işçi toplumu tarafından henüz ihzar olunmuştur.

1907'de İstenfarette (?) toplanan uluslararası kongrede, aşağıda gösterilen kararlar alınmıştır:

Militarizm aleyhine gerçekleşen hareketin kapitalizme karşı meydana gelen faaliyet ve hareketin bütününden ayrıt edilemeyeceğini kongre hatırlatır. Kapikincilist hükümetler arasında gerçekleşen savaşlar dünyadaki pazar paylarını artırma çabalarının bir sonucudur. Bu savaşlar işçi sınıfının siyasî ve ekonomik açıdan esaret ve mahkûmiyetini sağlar. Yine bu savaşları, burjuvazinin hâkimiyetini gerçekleştirmek için en esaslı aleti olan militarizmin güçlenmesine yol açar. Savaşlar avam tabakasının sınıfıyla bütünleşmesine ve hâkim sınıfın menfaatlerini korumak uğrunda mücadeleye katılmasına neden olur. İşçi sınıfı bu tür mücadelelerinin doğal rakibidir. Avam tabakasına mensup gençleri "millî kardeşlik"e yönelik sosyalist fikirlerinin etkisi altına almak ve onları aydınlatmak da görevleri arasındadır. Bir savaş tehlikesi doğrultusunda sınıf mücadelelerinin

şiddetiyle doğal olarak değişen genel siyasî duruma göre en uygun görünen bütün araçlara başvurmak suretiyle savaş tehlikesinin önüne geçmek için bütün gayret ve kuvvetlerini sarf etmek işçi sınıfları için bir görevdir. Bununla beraber [sayfa 5] savaş çıktığı takdirde, savaşı durdurmak için derhal aracılık yapmak ve müdahale etmek en ziyade derin ve yoğun halk tabakalarını tahrik ederek kapitancılığı hâkimiyetin çökmesini çabuklaştırmak için bütün kuvvetiyle savaş nedeniyle ortaya çıkan bütün siyasî ve ekonomik çıkarlardan istifade etmek göreviyle mükelleftir.

Danti koloni elde etme politikasına karşıdır.

Kongre, haddizatında kapitancılara hizmet eden her türlü politikayı reddeder. Hiçbirini ayırt etmeksizin her türlü zulüm idaresini kınar. Hak, kuvveti daha fazla olanındır şeklindeki görüşü ve buna uygun her türlü politikayı reddeder. Parti, alınan ortak kararlar çerçevesinde uygulamada bulunur.

Avam tabakasının baskısı altında uluslararası egemenlik biçimi burjuvazi partilerinin her türlü girişimi yerine uygulanmalıdır. Bu şekilde kurtuluşun sağlanacağına ve yeni sistem nimetlerinden milletin yararlanabileceğine kongre tamamiyle emindir.

Partinin izlediği metod nedir?

Parti propagandasını ve mesleğini, ekonomik ve siyasî gelişmelerden dolayı ortaya çıkan bilimsel olaylar ve bunların sonuçları üzerine kurar.

Gayesi nedir?

Sosyalizm, Fransa'ya yüce bir şey teklif ediyor.

Siyaseten demokrasiyi, ekonomik açıdan çalışma ve üretimi ve dünya barışını sağlamak. İnsanlık çok az bir gayret ile bu amaca yönelecektir. Fransız sosyalistleri, bir yıldır, hedefe doğru giden kafilenin başında Fransa'nın olması için ellerinden geleni yapmakta kusur etmeyecektir.

Partinin siyasi ve ekonomik mesleği nedir?

Siyasi alanda Sosyalizm Karl Marx'ın ayırdığı devlet kavramını henüz tam anlamıyla açıklığa kavuşturmadı. Devlet ortadan kaldırılarak yerine bütünün idaresi geçecek. 1907'de İstanbul'da(?) interparlamenter Sosyalist komisyonunun toplantısında üyelerden Mösyö [sayfa 6] M. Trvelstra aynı bir siyasi projesinin mevcut olmamasından doğan tehlikeli durumu ortaya koydu.

Sosyalist Demokrasi, gerek mücadelesi gerekse gayesi için burjuvazinin siyasi yöntemini uygulamış olmalıdır. Bu mesleğin ne kadar noksan olduğunu anlamak mecburiyetindedir. Aynı bir siyasi sisteminin bulunmaması partinin birliği ve propaganda kuvveti üzerindeki etkisini pekiştirir. Bizim politika sistemimizin esas ekonomik menfaatlerde toplumsal katılım üzerine kurulu bir teşkilât oluşturmaktan başka bir şey olmamalıdır. Bu menfaatler arasında sendika teşkilâtı en önemli yeri işgal eder. Azınlıklar arzu ve isteklerini kabul ettirmek için bu teşkilâtın oldukça nüfuz ve gücü olması ve bunun üstünde milletin arzu ve menfaatlerine hizmet eden bir organın, bir aletin bulunması gereklidir.

Mösyö Jores, cevap olarak yaptığı konuşmada "Trvelstra tarafından ortaya atılan mesele, sosyalizmin uğraşacağı meselelerin özelikle en müşküllerinden biridir" demiş ve bu mesele komisyonun sonraki ilk celsesinde incelenmek ve tartışılmak üzere ertelenmiştir. "Sosyalist Toplum ve Amaç Üzerinde"nin altında gelecekteki toplumun siyasi ve ekonomik surette oluşumu hakkında ufak bir eser yayımlanmış. İşte orada kaydedilmiş olan ihtilâlcı ve asıl iki sosyalistin kişisel düşüncelerini okuyucuları bilgilendirmek üzere aynen aktarıyoruz: "Devletin esas, temeli artık seçimler değil, nahiye'dir (Commune), yegane hâkim nahiye'dir. Bağımsızlığının tesadüf ettiği yegane sınırlar bağımsızlık sahası dahilinde bulunan havalinin daha genel menfaatleri tarafından ona tahsis edilmiştir. Havali de nahiyelerden ibaret bir federasyondur. Bir havalinin varlık nedeni bağımsızlı-

ğının tesadüf ettiği yegane hudutlarda, milletin daha genel menfa-
atleri tarafından ona tahsis olunmuş ve millet de muntakalan federas-
yonlardan oluşan bir konfederasyondan ibaret bulunmuştur. Artık
kanun ve ilke yoktur. Bugün olduğu gibi hemen hemen baskıcı bir
nüfuz ve kudrete sahip memurlar da yoktur. Ancak bir takım özerk
zümreler vardır. Az çok yeknesak, az çok devamlı, fakat daima dü-
zeltilebilir ve belirli noktalara yönelik olarak bu zümreler arasında
sözleşmeler yapılmış olduğu görülmektedir. Amatör ve gölgelerden
ibaret vatandaşlar... Artık bunlar da mevcut olamazlar. Komün
(Commune) toplumun savunmasını, adalet toplumsal hukuku, ulu-
sal savunmayı ordu sağlayacaktır. Kısacası ekonomi ve toplumsal
hayata geniş ölçekte müddahale sözkonusudur. Komün'ün yetkili
memurlarından ibaret bir idare meclisi olacaktır. Her belediye mec-
lisi aynı zamanda **[sayfa 7]** Üyelerinden birini meclise gönderecek-
tir. Aynı zamanda işçi konfederasyonu temsilcileriyle tüketici konfe-
derasyonu temsilcilerinin bulundukları Milli Meclis Üyelerinden bir
veya daha fazlasını gönderir. Bu meclis, millet hakkındaki bütün
önemli kararları alır ve yabancı devletlere karşı devleti temsil eder.

Bu anlayış çerçevesinde sosyalist toplum nahiye, sendika (ça-
lışma ve üretim), kooperatiflerden oluşan bir üçlü birlik amacıyla do-
nanmış bir nahiye, bir üretim sendikası, bir tüketim kooperatifi-
ne mensup olacaktır. Daha ayrıntılı bilgiler elde edinceye kadar bu
siyasal teoriyi, teorisyenlerin kişisel görüşleri gibi değerlendirmek zo-
rundayız.

Sosyalist Partisi, bütünsel açıdan şu anki hükümet şekline bağlı
olmakla beraber bir çokları cumhuriyet usulünden başka bir hükü-
met şekli temenni etmeye ve bunlardan özellikle sendikalistler, ileri-
de tekrar göreceğimiz demokrasi aleyhinden ziyade demokrasinin
meknûnunda bir takım teoriler ortaya koymaktadır. Demokrasi ile sos-
yalist hareketi arasında şüphesiz bir takım muhalefetler olduğu gibi
ilişkiler de vardır. Sosyalizm, demokrasinin yeni bir şekline, demok-

rasinin yüksek bir şekline dönüşecektir. Demokrasi esasen şiddetli bir korkudan doğan kuvvetli bir hareketin sonucu olup bu hareket ulaşabileceği son noktaya ulaşmıştır. Partinin büyük çoğunluğu, seçim propagandası ve parlamentoda yapılan hareket ve faaliyetlerin sonucu olarak, bütün kuvvetleri terbiyecî suretle elde etmek taraftarı olarak görünüyor. Partinin ne seçimler ne de parlamento partisi olmayıp seçimlerden ve parlamentodan istifade eder bir parti olmadığını bir taraftan ilân etmekle beraber, yalnız bazı ihtilâlcilerle Mös-yö P. Lafarge isminde ihtiyar bir sosyalist, kendilerini parlamento aleyhtarı ilân etmişlerdir.

Uluslararası kongreler bu hareketin amaç ve hedeflerini belirleyerek ortaya koydular. 1904 yılında Amsterdam'da toplanan kongrede aşağıda belirtilen hususlar dile getirilmiştir:

Parlamentolarda parti temsilcilerinin sayısının çoğalmasından dolayı [sayfa 8] seçmenler artan nüfuz ve kudretlerinden istifade edeceklerdir. Sosyalistlik amacının kurulması üzerindeki propagandalarda sebat etmek ve programlara uygun olarak olarak kesinlikle işçi sınıfının menfaatlerini korumayı, siyasî hümiyetleri genişletmeyi, herkes için hukukî eşitliği talep etmek, militarizmin kolonici ve emperyalist politikalarına, her çeşit adaletsizliğe ve esarete karşı mücadelede devam etmeyi, toplumun gelişmesi için elinden gelen gayreti göstermeyi ve işçi sınıfına ekonomik ve siyasî her türlü imkânı vermek için seçmenlerin temsilcilerini takip etmek kongrenin kararları arasındadır."

Fransa'da 1905 yılında toplanan birleşik kongrede şunlar görülmüştür:

"Parlamento'ya giren parti mensupları, burjuvazinin egemenliğini sağlayacak her türlü aracın ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır."

Özellikle 1908 kongresinde partinin hareket ve eylemleri üzerine cereyan eden tartışmada, partinin içerisinde birbirinden ayrı üç grup

bulunduğu anlaşılmıştır. Şurasını da kayıt ve işaret etmeli ki eğer ilhâlât, sosyalist yahut diğer bir partide açık bir şekilde ortaya çıkmış ise bütün farklı düşüncelerin sayısı kadar komisyonlarda ifade ve temsil edilmelidir.

Mösyö P. Lafarge işçilerin sahip olduğu hüriyetlerin geliştiği ve zorunlu askerlik hizmetinin bulunduğu İngiltere ve Amerika'yı da kastederek pek fazla reforme (reformel olan bu muhitlerde bile işçilerinin yaşamının dayanılmaz boyutlarda olduğunu göstermeye kalkmıştır. Diğerleri de en önemli düzenlemelerin sosyalistler tarafından değil burjuvazı tarafından yapıldığını ve daima etkili olan sonucun da birçok bölgeyi anarşi içine düşürdüğünü ve reform sahiplerinin en şiddetli sendikalistlere tesadüf ettiklerini, reform ile son amaç arasında zıtlık olduğunu, işçi sınıfını tamamiyle kolektif ve aracasız reform propagandasını temsil etmek kabiliyet ve iktidanna sahip olmadığından ve bunların daima sınırlı oldukları, gerçek ve biricik reformun [sayfa 9] sosyalistlerin bütün kuvvetlere hâkim ve sahip oldukları zaman yapılabileceğini söylemektedirler.

Federasyon taraftarlarının önemli bir kısmı tarafından "yeni fikir, yeni sosyalizm" ismiyle anılan bu fikrin sağladığı şey aşağıdaki satırlarda sunulmaktadır:

"Devrim şu durumda daima bir gerçek olup biz de onun sonuclarıyla yaşamaktayız. Bu devrim, gittikçe aydınlanmış ve düzene sokulmuş olan proleteryanın bütün imkân ve hareketleri ve kapitalizmin egemenliğine karşı ara vermeksizin açılan mücadele ile yapılır. Partinin bu genel eylemleri ile her gün bu devrim vücut bulmaktadır".

Burjuvazinin diğer partileriyle özellikle reform taraftarı sosyalizm ile karışmaktan çekinerek partinin bir gün gerçekleştirilmek istediği gelecekteki toplum idealini daima hatırlatmak, çalışanların hayat şartlarını ve mücadele biçimlerini değerlendirmek için bütün önlemleri almak, patronların güç ve nüfuzlarını sınırlayarak işçilerin hakla-

nını genişletmek lazımdır. Parti bütün bu kazanımlarına rağmen tatmin olmayacak, kazanını artırdıkça daha fazla kazanmak isteyecek kısacası kazandıkça daha fazlasını isteyecek, kazanamadığı takdirde elindekinden fazlasına ulaşmak için gerekeni yapmaktan çekinmeyecektir."

Mösyö Joers diyor ki:

Sosyalist devrimi yalnız bireysel, sert ve kurtarıcı bir hareket değil aynı zamanda düzen getirme eğilimine de sahiptir. Sosyalist partinin olağan eylemleri arasında devrimci özelliği de bulunmaktadır. Derinlikli ve gerçekçi bir sosyalist partisinde gerçek devrim fikrinin etkili bir hükümet yenilenmesi ile uygun düşeceğini söylüyoruz. Evet! Çünkü Sosyalist Partisi aslında devrimcidir. O, bütün faaliyeti gerçek reformda gören bir partidir. Biz kendimize memuriyet nüfuzu ve hissiyle etkilenmiş bir "burjuva reformizm"i değil bir mücadele fikriyle aydınlanmış ve tam bir sosyalist idealiyle donanmış ve korunmuş, ciddi bir toplumsal kurtuluş öneren reformizmi getireceğiz".

Bununla beraber partinin giriştiği bütün eylemler (propaganda, proleteryanın eğitilmesi, seçimler, parlamento sorunu, reform vb.) [sayfa 10], çalışma saatlerinin düzenlenmesi, sermaye, işçiler arasında bulunan problemlere müdahale, sendikalar, kooperatiflerden ibaret ekonomik ve sosyal bir hareket olacaktır.

Parlamento hareketi büsbütün sosyalizm demek değildir. Çalışanları korumak ve savunmak için gereken sendikal hareketin kooperatif hareketine dayanarak toplumsal alanda sosyalist yöntem ve idaresini, şimdiki yönetimin yerine koymak için işçi sınıfını hazırlamaktadır.

Sosyalist hareketlerin birincisi ve en gereklisi, kooperatifleri ve sendikaları içeren büyük bir gayret ile işçileri bu harekete davet etmektir.

1900 yılında yapılan kongrede, partinin mesleğini, eylem ve ha-

reketlerinin tamamının sahip olduğu alan üzerine yapılan teklif aşağıda belirtilmiştir:

"Sosyalizmi teşvik ve parlamento kuvvetini artırmak" için siyasi egemenliği, seçim faaliyetlerini kazanmak gerekir. İkinci olarak proleterya, ancak kolektivist ve komünist idaresinde tam bir mutluluk içinde yaşayabilecektir. Bu düşünceyi daima hatırlatmak ve bu konudaki mücadelelere her zaman destek olmalıdır. Üçüncü olarak; devrim partisi, devrim ve reform üzerine kurulmuş etkin bir parti olmak itibarıyla bu iki tezi birleştirmek ve dördüncü olarak üretici unsurların gereksinimlerine cevap vermektedir. Günümüzde bu kuvvetler küçük azınlıkların yararına olarak ücretliler sınıfı tarafından uygulama alanına konulmuştur. Beşinci olarak parti birtakım mücadeleleri ve kolektif sisteme sahip işçi sınıflarının ortaya koyduğu toplum esasını olduğu gibi kabul eder. Altına olarak, parti bu mücadelelerin sonuca ulaşması için bütün eylem araçlarını hâkimiyeti altına alır. Partinin siyasi ve ekonomik diğer zümreler ile ilişkileri hakkında önemli bir sorun sözkonusu oluyor. Birleşik sosyalistler ittifaka yakın bir çoğunlukta "konfüzyonizm reformist" adı altında radikaller ve bağımsız adıyla bilinen sosyalistlerle işbirliğini kınıyor. Büyük oranda anarşist özellikleri taşıyan "konfüzyonizm"i reddetmekte ve devrimci unsurların partiden çıkarılmasını talep etmektedir. Adigeçen unsurların ihracı hakkındaki bu istek başarıyla sonuçlanmamıştır.

[sayfa 11] Sendika şeklinde oluşmuş olan proleterya ile Sosyalist Parti'sinin eylem birliğinden doğan menfaatlerinin gereğinden olarak onların özerkliğini ve serbestliğini anaylamaları ve güçlendirmeleri gerekir. Bu bağımsızlık hareketinin maksat ve gayesine uygun olarak sahip olduğu serbestlik, teşkilâtî itibarıyla gerçeğe yakındır. Bazı memleketlerde sendika teşkilât ve hareketi, siyasi hareket ve teşkilâta sıkı bir şekilde bağlıdır. Uluslararası sosyalist birliği açısından 1907'de kongre tarafından alınan kararları aşağıda belirtilmiştir:

"Parti ve Sendikalar"ın her biri ekonomik ve siyasî açılarından birbirlerinden ayrılmışlardır. Bunlar bu saha dahilinde hareket ve faaliyetlerini tamamiyle bağımsız bir şekilde düzenlemeye mecburdurlar. Fakat proleterya sınıfları arasındaki mücadele o kadar önem kazanmıştır ki daha fazlasını elde etmek ancak parti ve sendikaların işbirliğine girmeleriyle mümkün olabilir. Bütün memleketlerde sendikalar ile parti arasında sıkı ve daimi ilişkilerin kurulması işçi sınıfının yararına olacaktır."

Diğer taraftan aynı kongrede kadınların oyu hakkında verilen kararlar aşağıda belirtilmiştir:

"Sosyalist Partileri ehliyet, vergi ve tasarruf gibi koşullarla sınırlandırmamak koşuluyla bütün kadınlara bahşedilmiş olan genel oy yönteminin uygulanması için mücadele etmektedirler."

Yine başka bir bakış açısından da şunlar söylenebilir: Sosyalist Parti, genel hizmetlerde çalışan gruplara, bunların ortaklarına ve sendikalara tanınmış hakların işçilere de tanınmasını istediği gibi aynı biçimde memurlara da sağlanmasını talep eder. Niçin? Çünkü İşçi Partisi idarecileri ve memurları tarafından seçilen temsilcilerinin eline bütün devlet idaresinin verilmesi gerekmektedir."

1912 Şubatında toplanan Lion Kongresi, sendika hukukunu ve memurların düşünce özgürlüklerini korumak için parti ileri gelenlerini davet etti.

Aynı kongreye dört teklif sunulurken, Parti ile Farmason Derneği arasındaki ilişkiler hakkında tartışmalar yapıldı. Federasyona katılanların oluşturduğu grup tarafından verilen ilk teklif şudur: Farmasonluğun burjuvazi sınıfının ve radikal partisinin gerçek bir parçası olması itibarıyla partideki Farmasonların bu demekten altı ay zarfında istifa etmelerine [sayfa 12] karar verilmiştir. Rusya'da ise bu mesele bütün toplumsal sorunlara hâkim olacaktır. 1896'da Uluslararası Londra Kongresi meseleyi çözmek için yeni bir kongre toplanma-

sına karar verdi. Fransa'da 1909'da toplanan kongre meseleyi uzun boylu tartışarak, sonuçta bu konuda özel bir komisyon kurulmasına karar verdi. Sorun henüz halledilememiştir. Bu durum küçük tüccarın dükkanını ve küçük sanatkârın imalâthanesini mahvedeceği gibi, ekonomik gelişmenin önünü keseceği açık olmakla beraber sermayenin terkinin daha önceleri zannedildiği gibi öyle kolay kolay gerçekleşemeyeceğini onaylamak zorundadırlar. Birçok yerlerde özellikle Herault'da mükemmel aletlerle donanmış olan büyük mülklerin küçük araziler halinde parçalandığı görülmektedir.

Tarımsal sosyalizm, sosyalist tarım programını meydana getirmelidir. Bunun için şehirlerde propaganda yapılmalıdır.

[sayfa 13] Parti üyeleri, her çeşit gruplarda sosyalizm propagandası yapmak, proleteryanın eğitilmesi ile siyasî ve ekonomik alanlarda örgütlenmelerini sağlamak için gayret göstermelidirler.

Parti üyeleri, konumlan gereği, işçi sendikalarına, bulundukları yerlerin kooperatiflerine ve Farmasonluğa üye olmakla yükümlüdürler.

Kongre, proleteryanın biricik sınıf partisi olan Sosyalist Partisi'nde toplanmak göreviyle yükümlü olduklarını bilmekle beraber üyelerinin bütün faaliyetlerini yalnız siyasî faaliyetlere ayırmasını anlamadığını ifade eder. Elverir ki bu faaliyet partinin mesleği, prensipleri ve kararları üyeleri arasında bir zıtlık doğmasına neden olmasın. Kongre düşünce serbestliği esası üzerine dayanan Formasonluk, halk üniversiteleri, hukuk gibi siyasî egemenliği kazanmak gayesini takip etmeyen felsefî yahut ahlâkî demeklere, üyelerinin katılıp katılmadığını bilmekle alakadar olmadığını ve bundan başka kimi eksiklikler ortaya çıktığı takdirde bu düzenlemenin kayıtsız ve şartsız partiye bağlı olduğunu ifade eder. Çeşitli zeminler üzerinde kişisel kuvvetler ve beşerî kişiliklerin gelişmesini sağlayan çeşitli kişilerin bağımsızlık ve özerklik prensibini ve parti mensuplarının farklı demeklere karşı

olan eğilimleri onaylanmıştır.

Birleşik Sosyalist Partisi'nin yolu ve ekonomi alanındaki görüşleri nelerdir?

Birçok sosyalist, bazı noktalarda Karl Marks'ın gözlemlerinin isabetli olmadığını kabul etmekle beraber, diğerleri de bilakis Üstadın fikirlerinden hiçbirini terk ve ihmal etmemişlerdir.

Partinin başlıca amacı değişim ve üretim araçlarının toplumun bütününe kazandırılması ve üretimin değerlendirilmesidir. Üretim ve tüketimin eşit şekilde dağıtılmasına yönelik bir çok sorunun çoktan beri ihmal edilmiş olması dikkatleri çekmeye başlamıştır. Gerek Uluslararası Sosyalizm ve gerekse Fransız Sosyalizm'inin çözüme kavuşturamadığı başka bir sorun daha vardır ki o da küçük emlak ve arazi sahipleri olan köylülerdir.

1895'te Preslad (?) Kongresi'nde Alman Sosyalizm'inin sıkıntı içinde kaldığı görüldü ve bütün kongrelerinde bu sorunun çözüme kavuşturulması mümkün olmadı. Bizim gibi tarımsal demokrasiye sahip olan İtalya'ya gelince, Sosyalist Partisi 1895 Kongresi'nden beri tarım sorununa eğilmedi. Belçika Partisi de bugün tam bir kararsızlık içinde bulunmaktadır.

[sayfa 14] Başka sosyalistler bilakis, küçük arazi sahiplerinin sermaye sahiplerine teşmil olmasını kolektivizm aleyhinde bir tez olduğunu ve sermaye ile çalışanlar arasında çekişme olmayıp üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını sosyalistler için mümkün olmayan bir iş olarak kabul etmektedirler. Sonuç olarak bu durum sosyalistlere karşı bir karşı-devrim iddiasına yol açacaktır. Bahsedilen çekişkinin nedenlerini Marks taraftarları arasında bazılarının tarım muhitlerine sınırlı muhitleri teşmil ve sosyalist düşünce ve birliğinin bölünmesinin mümkün olamayacağını ilân etmelerinde aramak lâzım geliyor.

Gelişme ve yenileşme partisi olmak itibarıyla yalnız köylerde ve

şehirlerdeki emlak ve arazi sahiplerine değil aynı zamanda onlara müccavir olanları da kendimize yaklaştırmak zorundayız. Ekonomik gelişmenin tabi olduğu aynı teoriyi şehirlerde ve köylerde de destekliyoruz. Partimizde özel bir sosyalizm, bir tarımsal sosyalizm var olmaz; sosyalizmde ayrıcalık yoktur.

Diğer sosyalistler tam tersine köylü muhitiyle işçi muhiti arasında bütünsel bir farkın olduğunu iddia etmektedirler. "Muhterem arkadaşımızın yaptığı gibi sanayi muhitini zirai muhite uygulamak tehlikelidir." Tarımsal üretimdeki yöntem, sanayi üretiminde uygulanan yöntem ile karşılaştırıldığı zaman aralarında önemli farkların bulunduğunu görüyoruz. Sonra tarımsal üretimde kullanılan alet ve donanım gelişmiş olmakla beraber ufak bir alanda kullanıldığı ve ilkel denilebilecek düzeyde kaldığı söylenebilir. Daha esaslı olmak üzere bir üçüncü fark daha vardır ki o da dikkat ve zaman sorunudur.

Bir başka grup oluşturan sosyalistler daha da ileri giderek şunu söylüyorlar:

"Bugün dikkati çeken bir sorun vardır ki o da birbirleriyle çelişen menfaatlerinden dolayı üretici ile tüketici arasında bulunan düşmanlıktır. Sosyalizm, sanayi bölgelerinde ortaya çıkan kapitalizmin bir ürünüdür. Burada biz, kapitalizm karşıtı bir ortamda bulunuyoruz. İşçi sınıfının elinde toprak yoktur. Arazi sahibi köylü ise, toprakta yetişen herhangi bir bitkinin kökleri sayesinde toprağa tutunması gibi o da öylece toprağına tutunmaktadır. O, ruhen sosyalizm karşıtıdır. Sahip olduğu küçük malikanesi ona sosyalist olmayan bir hayat tarzını yaşamasına olanak sağlamaktadır.

[sayfa 15] Yanyana iki Fransa, gerçekten dikkate değer ve önemli iki sınıf görüyorum. Bunlardan biri, menfaati ve özel durumuyla gelişmeden bütbütün farklı bir derecede kendine has bir zihniyetle sahip küçük arazi sahibi köylülerdir. Diğer tarafta da sanayi alanında çalışan sınıfları görüyorum."

Çiftçi unsurlar arasında beş çeşitli sınıf bulunduğunu bütün sosyalistler kabul etmektedirler. Bunlar da büyük, orta, küçük arazi sahipleri, çiftçiler, ortakçılar ve ücretlilerdir. Büyük ve orta arazi sahipleri, zengin çiftçiler için sıkıntı yoktur. Bunlar sermaye sahibidirler. Ücretlilere gelince, onlar da proleterlerdir. Ancak kullandıkları araçları kiralayan küçük çiftçiler ile ortakçılar bir veyahut iki işçi çalıştırana ya da ailesiyle birlikte çalışan ve zaman zaman diğer arazi sahiplerinin yanına giderek çalışmaya mecbur olan küçük çiftçiler ile ortakçılar bütün sosyalistlerin ilân ettikleri şekilde sermaye sahipleri olmadığı gibi mesleklerinde kullandıkları araç ve gereçlere sahip olmamalarından dolayı da proleter (proletaire) değildirler. Bunlar ücret alıp ücret veren kâh işçi, kâh patron olan bir sınıftır. Bunların sayısı Fransa'da bir buçuk milyona ulaşmaktadır. Sosyalistlerin tümü bunların yaşam koşullarının sefalet derecesinde olduğunu ve kapitalistlerin egemenliğine karşı mücadeleden aciz bulunduklarını, çünkü bunların asgari ihtiyaçlarını karşıladıkları zaman tatmin olduklarını söylemektedirler. Bu sosyalistler, köylünün, kapitalizmin kurbanı olduğunu söylüyorlar. Köylü artık ne kendisi için ne de dışardaki pazar için üretimde bulunuyor. Sonuç olarak artık köylü fiyatlarla hâkim değildir. O, aracılar olarak müşterinin elindedir. Değirmenci, şekerci vs. onu boğazından yakalamıştır. Tarım, büyük bir sahada tatbik olunursa o zaman köylünün parası yoktur. Fakat piyasanın kontrolünü elinde bulunduranlar, onun elindekini ve avucundakini almak için beklemektedirler. Bundan sonra artık köylü kendisi için çalışmıyor. Ortakçı, çiftçi, küçük arazi sahipleri gibi tarım kesiminin alt tabakalarındandır. Bunlar toprak sahibine kira öderler.

[sayfa 18] Eşya, harcanan emeğe göre değer kazanır. Bu emek, işçinin işidir... Patronun kân sermayesini oluşturacak, toplanan sermaye kârlarının birikmesini sağlayacaktır. Sermayenin herkese ait olmasını istemek sermayeye sahip olanları yok saymak değildir. Bu hiçbir şeyi olmayanlara karşılıksız olarak vermek ve etrafımızda gördüğümüz herşeyin herkesin eseri olduğunu onaylamak demektir.

Çalışma ve üretim kolektiftir. Çünkü bireyler eşya ile topluma girebilirler. Bu araçlar ortadan kalkacaktır ve ekonomik alanda demokrasi sonunda gerçekleşecektir. Üreticiler ile tüketiciler arasında bulunan araçların kaldırılması sorununu kooperatif hareketine büyük bir ilgi ile bağlı sayan parti, sosyalist düşünceyle beslenmiş olan gerçek kooperatifleri gerçek olmayan kooperatiflerden ayırt etmektedir. Gerçekten bunlar kapikincilist yönetim biçiminin adli birer örneklerinden başka bir şey değildir.

Gelecekteki kooperatif, toplumun küçük ölçekte ve herkes için bir suretidir. Mensuplarından düzenine uymalarından başka hiçbir şey istememesiyle ismiyle uyum içinde olduğunu gösterir. Bunun için kooperatif mensupları serbestçe buna girmek hakkına sahiptirler. Fazla olarak, kooperatifler demokrasinin bir organıdır.

[sayfa 19] Kooperatif

1901 Kongresi'nde bu durum övgüye değer bulunmuştur.

Kooperatif işçi sınıfını, şu anki idarenin yerine sosyalist idaresini koymaya hazırlar. Bu, en küçük yerlerde başlar. Sonra, bu şekilde toplanan kuvvet gelecekte sosyalist olacak birleşik toplumu oluşturacaktır. Bu kooperatif sayesinde köylüleri sosyalizme sokacağız. Kooperatifler ile sosyalizm arasında bağlantı bulunmaktadır. Her kooperatifte sendikaya yardımcı olacak bir grup kurulmalıdır.

1909 Kongresi'nde çeşitli konuşmacılar sosyalist olmayan kooperatifin tehlikesi ve yetersizliğinden bahsetmişlerdir.

Kooperatiflere katılan köylüler, orada menfaatlerinden başka bir şey görememektedirler. Bu menfaatler işçi sınıfının menfaatleriyle paralellik gösterdiğinden, kooperatif proleteryasına hayatı daha pahalıya mal etmek tehlikesi bulunmaktadır. Aynı şekilde bağımsız üretim kooperatifleri kendilerine çıkış noktası bulamadıklarından dolayı ya ölürler veyahut proleteryaya düşman olan kapikincilistlerin aleti olarak varlıklarını sürdürebilirler. Bağımsız sanayi kooperatifle-

rini artık istemiyoruz. Biz üretim kooperatiflerinin tüketim kooperatiflerine bağlı kalmalarını istiyoruz. Üretici köylülerin kooperatifleri sosyalist kooperatifler tarafından düzenlenmiş olan işçi sınıfının aşamalı olarak egemenliği altına girmesini görmek isterim. Parti, işçi sınıfının idaresi altında bulunacak olan tarımsal sendika ve kooperatiflerle alakadar olabilir.

Üretim kooperatiflerinin sosyalist şekilde düzenlenebilmeleri için ihtiyatlı davranmak gerekir. Çünkü küçük köylünün arayışını artırarak onun desteklemiş ve takviye etmiş olacağız. Mal ve mülkünü artırıp genişletme özelliğine sahip olmayan işçinin menfaatini sendika bir ıslah aracı olmakla beraber köylü için sorun bütünüdür. Tarımsal kooperatifler çoğunlukla emlak ve arazi sahibi olmayan işçinin menfaati ile çelişen kuralları belirleyen nedenleri ve araçları araştırarak köylünün mal varlığını genişletmeye hizmet etmektedir. Bunun için biz sosyalistlerin bu küçük tasarruf sahiplerine ayrıcalık sağlamaktan kesinlikle kaçınmak zorundayız. Bundan başka köylünün problemlerini çözemeyen sosyalizmin gereği yoktur.

Sosyalizmin bizden istediği şudur:

Üretim için bir takım yeni teşkilât şekilleri oluşturmak, patronun egemen olduğu kapikincilist sistemi kaldırmak, monarşi ve patron sistemindeki üretim biçimi yerine kooperatif [sayfa 20] şeklini koymaktır. Patron kâr için çalıştırır. Herhangi bir kâr sağlamayan ve maliyeti olan herşeyin bir tarafa bırakılması büyük bir ihtimal dahilindedir. Patron kendine uygun yöntemleri geliştirmeye çalışır. Bu şekilde ayrılan patron ücretlilere bıraktığı idari hizmete, sermayenin korunması suretiyle iki esası göstermektedir. Yapmak istediğimiz tecrübe üretimin şeklini koruyarak devletin patrona yardım etmesi yerine bizzat işçi sınıfını bu çalışma ve üretim biçiminin idaresini devretmesini sağlamaktır. Üretimin kolektivist biçimde olması için tasarrufun da kolektivist olması gerekir.

Bu şekilde parti, gelecekteki toplumun esasına yönelik olarak üretim araçlarının toplumsallaştırılmasının ortaya koyabilir mi?

Sosyalist toplumu geniş bir sanayi toplumu olarak kabul edelim. İnsanlar üretim araçlarına müştereken sahiptirler. Onlar herkes için bizzat üretim yapmaya çalışırlar. Seçim yöntemiyle muntazaman kurulmuş olan bir genel kuvvet, üretilenleri doğruluk ve adaletle dağıtır. Bireyler tarafından yararlanabilecek şekilde değerlendirilen üretim, bütün üyeler arasında idare memurları tarafından dağıtılabilecektir.

Asi sosyalist toplumun ekonomik şeklini nasıl ifade ediyor?

Çelişki ve çelişmanın ortaya çıkması durumunda, hâkime başvurulması ve üretim ve tüketimin yönetsel olarak ayrılması prensibi derin ve geçerli bir esas gibi görünmektedir. Gerek üretici, gerekse tüketici bunlarla bir şekilde ilgileri olmayıp yalnız tüketici sıfatıyla [sayfa 21] menfaatlerimizi son derece eşit bulmaktadır. Aynı adil ekonomik nedenlerden dolayı sendikalar onlar için kapiikincilist olan araçları ve toprağı ellerinde tutamazlar. Yalnız kolektivite yani komünler, üreticiler ve tüketiciler konfederasyonu üretim için gereken sermayeye ancak sahip olabilirler. Üretim sendikalarından meydana gelen meslek kuruluşları bu sermayenin idaresiyle meşgul olabilirler. Bu tüketim şubeleri suretiyle genelleştirilmiş ve topluma yaygınlaştırılmıştır. Komün ve rejyon (regions)'lerle kooperatiflerden oluşan millî konfederasyon haline getirmiş olan bu dernekler ülkenin bütünü için üretim yapmakta ve siparişleri yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Meslek federasyonlarından oluşan ve millî konfederasyon halinde toplanan sendikalar gerek idarî ve gerekse teknik açılardan dış ülkelere yönelik üretim de dahil olmak üzere ulusal üretimi sağlar. Harcanan emek ve süre, eşyanın kıymetini belirler. Harcanacak gayret ve faaliyet daha önce yukarıda gösterildiği şekilde düzenlendiği takdirde bu sınır dahilinde üretim için tek bir fiyat ortaya çıkar.

Partinin toplumsal programı nedir?

Bütün sosyalist hareket ve faaliyeti sınıflar arasında bulunan mücadelede esasına dayanmaktadır. Partinin küçük sanatkarlar, küçük tüccarlar ve küçük tasarruf sahiplerinden oluşan ve kapitalizm (sayfa 22) aklıyla malum olan genel ekonominin gelişmesini er geç mahvedeceğini patronlardan daha çok proleterya'ya daha yakın olduklarını ispata çalıştığını görmüştük.

Üretimin kolektivist şekilde olması için toprağın ve mülkün de kolektivist olması gerekir. Bu sosyalizm tarafından konulan ikinci prensiptir. Fakat şu şartla ki;

Emlâk ve arazinin toplumun bütününe verilmesi ve toplumsal tasarruf konusunda sosyalizmin hedefi olması ve bireysel tasarrufun ortadan kalkacağına inanılmasının yanlış kabul edilmesi, üretim araçlarına insanların hep birlikte sahip olmalıdır. Üretim onlar arasında eşit olarak dağıtıldığı andan itibaren kişisel mallar olmaktadır. Yani her türlü üretim sonucunda ortaya çıkan mallar kişilerin istifadesine sunulmuştur.

Şimdiki toplumun gelecekteki topluma dönüştürülmesinin yegane aracı sendikalaradır.

Sendikalar aynı mülk ve meslek erbabının biraraya gelmesinden oluşmaktadır. Kanun onların ekonomik menfaatlerinin korunması için sendikaların toplanmış olduğunu söylemektedir. Sendika, fabrikanın içindeki faaliyetlere, çalışma yöntemine henüz müdahale etmiştir. O şimdiden alâkadarların serbestliğini, diktatör patronların pek geniş olan kudret ve nüfuzu yerine koyuyor. Patronun nüfuzunun bölündüğü ve azaltıldığı, yerine imalâthane ve fabrikalarda sendikanın sözü hâkim olduğu gün gelecektir. Sendikalar tarafından kontrol altına alınan üretim araçlarının henüz toplumsallaştırıldığı yanlışısına düşmemeliyiz. Sendikalar işçileri birleştirmenin yöntemleri üzerinde çalışmaktadırlar. İş olmayan yerlerde işçi alıp işçi-

nin bulunmadığı yerlere nakletsin. İşçiyi işin ihtiyacına göre [sayfa 23] dağıtmaya gücü yeten sanayi bütün teşkilât ve tehezata sahip bulunmuş olacaktır. Sendika bir değişim programı değildir. Zira bu şekil altında sıkı bir korporatizm (corporatizme) doğuracak ve bireysel tasarruf, düşünce ayrıcalığını genişletmek şartıyla işçi için bir refah ve kurtuluş aleti olabilecektir.

Aşağıdaki üç eğilimin sendika hareketi hakkında Sosyalist Partisi içinde başka bir anlamı vardır: Evvelâ Mäsyö Guesde, bütün işçilerin sendikalara yönelmelerini ve bu sendikalardan siyasî düşüncelerin tamamıyla dışlanmasını, işçilerin ekonomik problemlerle uğraşmasını arzu etmektedir.

Ücretlilerin biricik görevi sendikaya gitmekten ibaret olmalıdır. Çünkü onlar sendika sayesinde günü gününe ücretlerini, bağımsızlıklarını, tatillerini ve gururlarını koruyabilme imkânı bulacaklardır. İkinci olarak, diğerlerinin tam tersine sendikanın günlük bir devrim hareketinden ibaret olduğunu ve üyelerinin sayısı ne olursa olsun bütün işçi sınıflarının hakkıyla oluşturduğunu ve sendika halinde bulunan sosyalistlerin önemli diğerlerinin ise bir takım alçaklardan olduğunu iddia etmektedirler.

[sayfa 24] Üçüncü olarak, iki farklı zümre arasında parti çoğunluğunun durumunu tayin etmek pek güçtür.

Sendikalar, işçi hareketleri tamamıyla sosyalist fikirlerden ilham almış olduğu takdirde, işçiler tarafından takip edilen devrimci mücadelelerde görevlerini tamamıyla yerine getireceklerdir. Sendikalar mücadeleden daha fazla yararlanacak ve üretimi sağlayacaklardır. Kongre, Sosyalist Partisi'nin mücadelesini özellikle ve proleteryanın ekonomik alanına kaydırabildiği takdirde parti ile sendikaların faaliyetlerinde birbirlerine yardımcı olmaları gerektiğini ifade etmektedir.

Gelecekteki toplumun biçimlendirilmesi ve düzenlenmesi hakkında son zamanlarda bir plân çizilmemiştir.

[sayfa 25] Parti, prensip itibariyle pratik, ayrıntılı ve şimdilik mümkün olmayan bir programın şiddetle aleyhinde bulunuyor. Bununla beraber bazı sosyalistler ümitlerini böyle bir programa bağlamışlardır.

Gerçekten de sosyalistlerin ümitlerinde dört devre açılır gibi görünmektedir. Şimdilik ilk devrimde hazır bulunan sosyalistler (zor kuvvetiyle yapılabilecek olan bu devrim sanayi ve ticari alanlarda kurulabilir) en az önemlisi siyasî olarak yaşamaktan ibaret olmayan birçok zorunluluktan sıkılarak reform (reformel) denilen genel harekete katılanleri tehlikeye koymamaya çalışmakta beraber şu an ki toplumu güçlendirmeye devam ederler.

Küçük köylü bir tasarruf sahibi ve aynı zamanda kapitalizm tarafından çalınmış küçük bir üreticidir. Küçük üretici olmak itibariyle lehine alınan tedbirler onun durumunu güçlendirebilir.

-
- 1- 1908 Kongresi'nde yapılan görüşmelerin tutanağı.
 - 2- 1906 Kongresi.
 - 3- 1907'de yapılan Uluslararası Kongre.
 - 4- 1908 Kongresi'nde, Misyö Jores tarafından verilen beyanat.
 - 5- 1909 Kongresi Tutanakları.

ملکيه کتابخانه

حقوق اساسيه

مؤلف
بلال زاده
اسماعيل عقی

ایکینجی طبی

طابعی
مکتب ملکیده ن مآذون
امیر عار

طابک مبرنی حوی اولیلان نسخہل ساختهده

620

قسط طبعیه

مشترک الفه عیالی مطبعی — ابوالعزیز جلدینده نومرو ۲۲

۱۳۲۹

Mülkiye Kütüphanesi

HUKUK-İ ESASİYYE

Müellifi
Babanzade
İsmail Hakkı

İkinci Baskı

Basımı Yapan
Mülkiye Mektebinden Mezun
Ömer Halid

Konstantiniyye
1329

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 620

Yazar : İsmail Hakkı Babanzade

Cild : Bordo

Ebadı :

En : 14.3 cm.

Boy : 20.1 cm.

Sayfa Adedi : 677 + 10

Giriş (Özet)

Anayasa Hukuku, bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde en önemli kaynak ve dayanaktır. İnsanlığın mutluluğu bu hukukun gereklerinin adil olarak uygulanmasına bağlıdır.

Anayasa Hukuku ile İdare Hukukunun Karşılaştırılması: Çoğu kimseler, İdare Hukukuna ilişkin konuları Anayasa Hukuku, Anayasa Hukukuna ilişkin konuları da İdare Hukuku içinde görmekteler. Halbuki, yasama işinin olumlu sonuçlar vermesi için kuvvetler ayrılığı ilkesine gereksinim vardır. Bundan dolayı hukuk dallarından doğru şekilde yararlanmak için aralarındaki farkların ve sınırlarının belirlenmesi gerekir.

Şunu belirtmeliyiz ki Anayasa Hukuku ile İdare Hukuku konularını birbirinden ayırmak güçtür. Çünkü çoğu zaman Anayasa Hukukunu oluşturan unsurlara, İdare hukukunda da rastlanmaktadır. Ancak yine de bu iki hukuk dalını ayıracak ölçütleri belirtmek gerekirse bunlar aşağıda gösterilmiştir.

1- Bir fert aynı zamanda birçok merkezlere bağlı olabilir. Örneğin bir sancak, vilâyet, kasaba, nahiye veya bakanlığa bağlı olabilir. Fakat bundan öte bu fert devletin malıdır. Devlet, sınırları içerisindeki bütün yurttaşları içine alan daha kapsamlı bir örgütlenmedir. İşte Anayasa Hukuku yalnız devletten bahseder. İdare Hukuku ise diğer yönetim birimleri ve bireylerin o birimlerle olan ilişkilerini içerir.

2- Kurumlar ve devlet organları arasında bazıları vardır ki, yetki sınırlılıkları ve fonksiyonları ulusal çıkarlar doğrultusunda hareket ederler ve bu çıkarları genel olarak gözetirler. Diğer taraftan bazı kurumlar vardır ki bu işleri yerine getirmek için özel olarak uzmanlaşmış kurumlardır. İşte yukarıda belirtilen birinci ayrım Anayasa Hukukunun konusunu, ikinci ayrım ise İdare Hukukunun konusunu ilgilendirir.

lendirmektedir.

Anayasa Hukukunun konusu, yukanda ki ölçütlere göre idare Hukukuna katılmamak şartıyla devletin genel kurumlarıyla ilgilidir.

Anayasa Hukuku devletin kurumlarını, örgütlenmesini tanımlamakla yetinmez. Bu kurumların bireylere karşı müdahale sınırlarını da belirler.

Anayasa Hukukunun amacı ülkelerin iç ve dış esenliği ve bireylerin mutluluğudur. Bu gayeye varmak için kullanılacak araçların belirlenmesi konusunda farklı görüşler vardır. Bazıları siyaseti büsbütün ahlaktan soyutlayarak amaca varmak için her türlü aracı meşru kabul etmişlerdir.

Sayfa : 39

انجق بوقوائی ناصل ردبدبه و مراسم ایله وضع و تاسیس ایدیور
ایه به عینی دبدبه و مراسم ایله فسخ ایتسی نطقه و نه طبیعت
مخالف دکلدر . جمینک آئی انجق کندی ایاغه طاقیه جکی
زنجیر بوندن عبارتدر . « بناءً علیه قانون اساسی قانون اساسی بی
وجوده کترین هیئت طرفدن وینه قانون اساسیده تعیین اولونان
اصول دائرمنده تعدیل اولونه بیلیر بواصول اتفاق آرا ایله
منعقد اولدیفی ادعا ایدیلن مقاوله اجتنایه اساسده مخالف
دکلدر . چونکه قانون اساسینک تعدیل به ایلك قانون اساسی
ایچون وریلن اتفاق آرانک نتیجه سیدر و او اتفاق آرانک
وردیکی صلاحیت و شکل دائرمنده واقعدر .

Sayfa 39

Ancak bu kanunları nasıl bir debdebe ve merasim ile ortaya çıkarıp uyguluyor ise yine aynı debdebe ve merasim ile feshetmesi ne akla ne de tabiata aykındır. Toplumun kendi ayağına takabileceği zincir bundan ibarettir. Bundan dolayı anayasa, anayasayı vücuda getiren heyet tarafından ve yine anayasada tayin olunan usul dairesinde değiştirilebilir. Bu usul oylama ile kurulduğu iddia edilen toplum sözleşmesinin esasına da muhalif değildir. Çünkü anayasanın değiştirilmesi yine ilk anayasa için verilen oyların sonucudur ve bu eğilimin verdiği yetki ve şekil çerçevesinde gerçekleştirilir.

Sayfa : 45

دبرا یکی قانون اساسی بالکڑ کندی وضع
ابتدیی مواد حقندہ قانون اساسی صفتی طائیر قوانین
سابقہ ک قانون اساسی کے متعلق صفتی طیبہ ملغا اولور،
کنڈیندن باشقہ بر قانون اساسی طائجاز. آنحق بوصفت جدیدہ
قانون سابقہ کی مواد عادیہ بی اعداء کافی کفر .

Sayfa 45

Zira yeni anayasa, yalnız kendinin uygulamaya koyduğu maddeler hakkında anayasalık sıfatını tanır. Eski kanunların anayasaya uygunluk durumu doğal olarak ortadan kalkar, kendinden başka bir anayasa tanımaz, ancak bu yeni durum eski kanunla benimsenmiş maddeleri sürdürmeye kâfi gelmez.

Sayfa : 49

۱۹

مدخل

مع مافیه بومستله بی صرف نظریات دآزمونده تحلیل ایتمک
خطادر. ۱۲۹۳ ده بر تقویض و توجیه ماهیتی حائر اولان قانون
اساسی ۱۳۲۴ تموزنده جبر و قوتله ملک طرفندن استرداد
اولوندی. واقعا جبر و قوت ایله مسائل حقوقیه حل اوله ماز.
ایسده ملئک اوصرمده نظامیات فوق العاده سی حرکت واقعه
جبرییه ملتجه ضمناً موافقت ایدلش اولدینی کوستردی.
هیچ بر طرفندن هیچ براعتراض واقع اولماسی ملئک حال
جدیدی متفقاً قبوله مهم بر اشارتدر.

Sayfa 49

Bununla birlikte bu problemi sırf teori çerçevesinde açıklamak hatadır. 1293'de bir ihale ve sunma özelliği taşıyan anayasa 1324 Temmuz'unda zor ve kuvvet ile ulus tarafından geri alındı. Zor ve kuvvet ile hukukî problemler halledilemez ise de o sırada ulusun olağanüstü teşviki, zor kullanılmasını geçici olarak hoş gördüğünü gösterdi. Hiçbir taraftan itiraz meydana gelmemesi, ulusun bu yeni durumu hep birlikte kabullendiğine dair önemli bir işarettir.

اطلاطونه نظراً سیاست، دولته وحدت حصوله کثیرن، برعلیه. X
 وانما سیاستك بدایتده افراد یعنی تشوع واردر. بوکثرت ونوع
 وحدته مخالف اولدی یعنی ایچون برقصاندر. ذاتاً اولك نظرند کال وحدتمده،
 وحس کانتند وحدت الهی ده در. بناء علیه وحدته نه قدر قریبایدیلورسه
 کال ده اودرجه حاصل اولور. افرادك تڪاری دولت دینلن وحدته
 نه قدر پاتلاشیرسه حیثتمده اوقدر مکملیت واردر. بناء علیه غایه امل
 جانی بروحدت مشخصه وجوده کثیرمکدر، قولککیت برشخص
 اعداات املکدر. اشخاص بو هیئت شخصیه ك اعضا وجواری منزله سده
 اوللیدر. بناء علیه « هرشی هرکس ارسند» مشرک اوللیدر. حق
 کوزلر، حق قولر، حق االر «اطلاطونه نظراً شخص هیچدر.
 دولت هرشیدر. سیاست اخلاقك دعا واسع مقیاسده تطبیقندن، شخصه
 منطلق علم احوال روحك حقیقه منطلق برعلم احوال روحیه تشبیهندن
 یارلندر. بو اساس جمیعتی شمدیکی سوسیالیزم دینلان چلك دعا مفرط
 رمدکسه دوشورده یلیر. نه وارا یسه، نه یوق ایسه دولتك اته پکر،
 شخص برجزو فرد کی عمومیت الله عو وذبون اولور. ذاتاً اطلاطون
 بوتغیب ایشدیکی غایه امله بالکمز ایکی اهمیتز مانع کور یور. بونلرک
 ری سنك بظلمدن عبارت اولان حق تصرف و دیگری حس مالکدور.
 بونلر ایسه املاتك تمحورز ایدمه یه کی خود کاملقندن باشقه رشی دکدر.
 بناء علیه دولتك یعنی عمومیتك سلامتی ایچون حق تصرف حق
 مالکینی قالدیرمایدور. اطلاطون جمیعتی اوزمانه کورده اوج صنف خلقه

آریسور . حکام که انسانه نظراً عقل ، جنکاورلر که قلب و قوت و اینجیلر ،
 پیغمبرلر که حس اشتیاق . افلاطون هیچ اولازمه جنکاورلر آره سنده
 قادیك مشترك اولسی و خود کاملی حسنی بخش ایدن عاقله كك قادیك
 فکرنده در . حاصل اوله حق چوققلرده اوجنك دکل ، دوتك اوله چقدر .
 بناء طیه دوتك آتري تریه ایدم چکدر . نهایت افلاطون تربیه ایه
 سیاست عین برض اولدیته حکم ایدیور . آندن مقدم ایاطه ده
 لیکورخ مان مان بودرجه یقین برحکمت سیاسی فی فلاطون ایشکده
 ایدی . اشتراک اموال هیچ برزمان اسیا طیه ده اولدی کی تطبیق
 ایدیم ایدم . زیرا تاریخستانا بحیثیه معلوم اولدی اوزده یونون و ننداشلر
 برآمده طام بیله ایدرلر دی . مع مانیه لیکورخ ممکن مرتبه نطیات
 و ایدیتده قادی . اسیا طیه فی تاریخده امانی نامشهور برقرمانق درجه سته
 ایصال ایشدر . افلاطون ایهه صرف امل و خیال ارقه سنده در .
 ده یولیک نام آرنده زمانزه کوره یك غریب نظریات بسط ایدم
 افلاق ایه سیاستده شی واحد اولدیته حکم ایدیور .

افلاطون کوره اك این بردون آتیمق علما و حکما طرفندن اداره
 اوله ییلور (چینه ده مان مان بقاعده حکم فرمادر) زیرا دوتده
 ثابته مقصد عبادتده عدالت ایهه آتیمق حکمت و فلسفه ایه ادراک
 ایدیم ییلور افلاطونک بونظریسی احتمال که طوغریدر . مع انکشاف
 عدالتک بودرجه سی هیچ بروقت تطبیق اوله نامشدر . هپ ایمجاب امل
 و عدالت ، منافع مختلفه دوشونیاش . بونسه اصل حق و عقابت ،
 عدالت مطلقه ، دساتیر حقیقیه حکمت هیچ برزمان اجرا ایدیم ایشدر .
 و انما سیاست بردون داغنده عدالتی حکم فرما قیلیمق و مساویتک
 اك ایستی تحری ایدر . شو تقدیرده عدالت حقنده و فکر صریح پیدا
 اینکسوزن ، حریت حقیقیه و منافع بشریه نه دیلک اولدین لایقیه

تعیین اینکیزن این برسیاسی اولی ممکنیدر ایته بونک ایچون
 افلاطون ، فیلسوف راسکاره کچمکجه و دولته باشنده بولانظر حقیق
 فیلسوف اولدیکجه اتماک نهون سفاکته، بشریک سادته امکان یوقدر دربور.
 بولدا جراتکارانه و براز خیالپرستانه اولقه رار حقیقتدن یسیتون
 آ زاده دکلدر . علسر عمل اولیه جی کی حکمت حقیقه دولت آکل
 شلسنده حسن اداره مملکت ممکن اولاز . افلاطونک قوردی نظریه
 رفاة املدر . غایة امل (Ideal) الله غایان محض و خرق اعلیدر . غایان
 الله حقیقت منافیله اولدور و الله یلور . فقط حقیقت الله غایة امل
 یکدیگرته متناقض دوشمنه، آلازیده رموالات حاصل اوله یلور .
 غایة امل عتک تصور ایدیک مقصدک تکلیف و صلاحیدر اولیدر .
 طبعیت ذاتاً بویایه و مقصد طوغرو و هر و تکلیفدر . بناء علیه غایة امل
 سوک درجه طبعی برشددر . هنوز بشریت بون شکل حقیقته تماماً قلب
 ایدمدی . فقط تدریجاً بوعده واصل اولیدر . غایان ایسه پاکش
 و موجب نکتدر . افلاطون طاقه وحق تصرفک الناس لزومندن بحث
 ایدیک زمان ایته بویایه دوشیور . زمانزدکی آ نرخیستره ایته
 بونک ایچون (Utopistes) دمدرار .

افلاطون دیگر بر نقطهده اصابت ایدمماش ، ذرا یتون منظومه
 صوران و تفکرانی وحدت اساسه ابتا ایدیرن بوحکم اخلاق الله
 سیاسیآده مزج و توجید ایش (ذاتاً زمانزه قدر بوعطایه دوچار
 اولان یوقدر) . بوسیله افلاطون بدولتک قوانین وضع ایدرکن
 تعیب ایدمچکی مقصد ، خایة فضیلتدن عبارت اوله یفنی سولیور
 و فضیلت سیاسیته عبادتدن عبارت اولدیفنی اونویور .
 انتظام جینک محافظهسی ایسه منحصرأ عدالت دنیلان فضیلتک
 حکمرما اولسنی اقتضا ایدر . دائره فضیلتک امور سیاسیده توسیع ایدیلنج

Sayfa : 60

حقوق اساسیه

٦٠

استبداد کی بر تہیجہ حاصل اولور . افلاطون آلامش ، دولت
بروٹیفہ منی تعین ایده مامش . دولت تبعہ منی خلق ، بختیار قبلہ سکلف
دکدر . دولت بروٹیفہ منی وارایہ اودہ هر کسی عز بوند رمن ، تأمین
عدالت ایچیکدیز . هر کسی حریتہ مساوی اوللی و دولت نتیجہ منی اولہرق
حقہ مالک بولنلی ، ایشتہ دولتک دوشونہ چیکی شی .. اقسام سائر فضیلت
دولت دکل اشخاصہ عائد . وظیفہ دور . منافع مادہ و معنویہ منی تأمین
و استحصال ایلمک وظیفہ منی شخصک کندیمنہ و ایچدر . بناء علیہ حکومت ،
موت ، افراد طرفدن قوت سورہ استبدال ایلدیکہ و یا مقاولات اجتماعیہ
اغلال ایلدیکہ استبدال ایده منہ . دیگر بالجلہ خطباتمز ، ایستر کندی
خمسزہ قدر ایش اولہلم ، ایستر جناب حقہ عصیان ایش اولہلم ،
ایستر وظائف رحم و شفقتندہ تصور ایش بولہلم . بولر ایچون جزا
تعین ایده منہ . بولر خلق ایلم خلق اودہ سنندہ حل اولور مسائل
وجدانیہ دندر . افلاطون کفر ایڈنرک اعدامنی ایستہ مک درجہ درہ
ایلمی وارمشی ایدی ، حالو کہ استادی دہ بولہ بر مسئلہ اعتقادہ مک
برائی اولمش ایدی .

Sayfa 57

[Devlet hakkında görüşler]

Eflatun'a göre siyaset, devlette birlik meydana getiren bir bilimdir. Siyasetin oluşmasında aşrılık ve çeşitlilik vardır. Bu çokluk ve çeşitlilik birliğe ters düştüğü için bir eksiklikdir. Zaten ana göre mükemmellik birliktedir, birlik evrende ve ilâhtadır. Bununla birlikte birliğe ne kadar yaklaşırsa, mükemmellik o ölçüde meydana gelir. Ne kadar çok kişi devlet denilen birliğe yaklaşırsa, toplumda o kadar mükemmellik olur. Bununla birlikte amaç canlı bir birlik meydana

getirmektedir. Kişiler bu birliğin üyesi ve etrafında olmalıdır. Bununla birlikte "her şey herkes arasında ortak olmalıdır" (Hatta gözler, kollar ve eller). Eflatun'a göre kişi önemli değildir, her şey devlet içindir. Siyaset ahlâkın geniş ölçüde uygulamasından şahıslarla ilgili durumların toplumla ilgili bir duruma yansımalarından başka bir şey değildir. Bu esas, toplumları şimdiki sosyalizm denilen halin daha aşın bir derecesine düşürebilir. Ne var, ne yok ise devletin eline geçer, kişiler basit bir fert gibi genelin elinde yıpranır ve perişan olur. Eflatun'un izlemek istediği amaçta iki önemsiz engel görüyor. Bunlardan biri senlik benlikten oluşan tasarruf hakkı ve diğeri ise aile yapısıdır. Bunlar ise ahlâkın izin veremeyeceği bencillikten başka bir şey değildir. Bundan dolayı devletin yani genelin mutluluğu için tasarruf hakkını ve hatta aileyi kaldırmalıdır. Eflatun, toplumu o zamana göre üç sınıf halka (sayfa 58) ayırıyor. Hâkimler insana göre akıl, savaşçılar gönüllü kuvvet işçileri, çiftçiler de iyi zevk sunanlardır. Eflatun hiç olmazsa savaşçılar arasında kadının ortak olması ve bencilliği meydana getiren ailenin kaldırılması fikrindedir. Doğacak çocuklar da ana-babanın değil devletin olacaktır. Dolayısıyla devlet onları terbiye edecektir. Sonuçta Eflatun terbiye ile siyasetin aynı şey olduğuna karar veriyor. Ondan önce İsparta'da Likorog, hemen hemen bu şekilde uygulamaktaydı. Mal ortaklığı hiçbir zaman İsparta'da olduğu gibi uygulanmamıştır. Zira tarihçilerce bilindiği üzere bütün vatandaşlar bir arada yemek yerlerdi, bununla birlikte Likorog hep uygulamada kalmadı. İsparta'yı tarihte görülmemiş bir kahramanlık derecesine ulaştırmıştır. Eflatun ise sırf amaçladığı bir düşün peşindedir. Cumhuriyet adlı eserinde zamanımıza göre pek garip teori peşinde ahlâk ile siyasetin aynı şey olduğuna karar veriyor.

Eflatun'a göre en iyi devlet ancak bilginler ve hâkimler tarafından yönetilebilir, (İçin'de de hemen hemen bu kaide geçerlidir), zira devletin esas amacı adalettir, adalet ise ancak hikmet ve felsefe ile idrak edilebilir. Eflatun'un bu görüşü diyelim ki doğrudur, ne yazık ki adaletin bu derecesi hiçbir zaman uygulanamamıştır.

Hep durum ve şartlar, çeşitli çıkarlar düşünülmüştür. Yoksa asil hak ve hakkaniyet, muflak adalet, hükümetin asil görevi şeklinde hiçbir zaman uygulanamamıştır.

Siyaset denen şey bir devletin içinde adaleti hâkim kılacak unsurların en iyisini araştırmaktır. Şu takdirde adalet hakkında açık bir kana'ya varmaksızın, gerçek özgürlüğün ve insanlık yararının ne demek olduğunu tam manasıyla anlamaksızın [sayfa 59] iyi bir siyasetçi olmak mümkün müdür? İşte bunun için Eflatun, filozofların reisi başa geçmedikçe ve devletin başında bulunanlar gerçek filozof olmadıkça ulusun sefaletinin azalmasına ve insanlığın mutluluğuna olanak yoktur diyor. Bu iddia cesurâne ve biraz hayal mahsulü olmakla beraber gerçekten büsbütün uzak değildir. Bilimsiz uygulamaya olmayacağı gibi, devlet gerçeğindeki hükümet anlaşılmasın memleketin iyi yönetimine olanak olmaz. Eflatun'un kurduğu teori bir ülküdür. **Ülkü (ideal) ile saf hayali birbirinden ayırılmalıdır. Hayal ile gerçek ilişkili bulunabilir. Fakat gerçek ile ülkü birbirine ters düşmez, aralarında bir paralellik oluşabilir. Ülkü, aklın tasarladığı amacın tamamlanmasıdır. Doğa zaten bu ülkü ve amaca doğru yola koyulmadır. Bundan dolayı ülkü son derece doğal bir şeydir. Henüz insanlık bunu gerçek şekilde tamamen anlayamadı. Fakat yavaş yavaş bu safhaya ulaşmalıdır. Hayal ise yanlış ve eleştirilebilir.** Eflatun aile ve tasarruf hakkının kaldırılmasını istediğinde işte bu hayale düşüyor. Zamanımızdaki anarşistlere işte bu yüzden ütöapist dediler.

Eflatun diğer bir noktada isabet edememiş, zira bütün düşünce ve fikrini birlik esasına oturtan bu kanı, ahlâk ile siyaseti de bir birinde eritmiş ve bir etmiş [Zaten zamanımıza kadar bu hataya düşen çoktur]. Bu sebeple Eflatun bir devletin kanunlarını söylerken takip edeceği amaç erdemi korumaktan ibaret olacağını söylüyor ve siyasi erdemin adaletten ibaret olduğunu öne sürüyor. Toplum düzeninin korunması ise özellikle adalet denen erdemin geçerli olmasını gerektirir. Erdem dairesi siyaset tarafından genişletilince zorbalık gibi bir sonuç doğurur.

[sayfa 60] Eflatun aldandmış, devletin görevlerini iyi tayin edememiş. Devlet halkını iyi ahlâklı ve mesut kılmakla görevli değildir. Devletin bir görevi var ise o da herkesi hür bulundurmak ve adaleti sağlamaktır. Herkes özgürlükte eşit olmalı ve bunun sonucunda da hakkına sahip olmak, işte devletin düşüneceği şey Erdemi sağlamak devlete değil, kişilere ait bir görevdir. Maddî ve manevî çıkarları bulmak ve sağlamak görevi kişinin kendisine aittir. Bundan dolayı hükümet kuvveti kişi tarafından kötüye kullanılmadıkça veya toplum düzenini bozmadıkça kullanılamaz. Diğer bütün yaşıntımız, ister kendi nefsimize kötülük etmiş olalım, ister Cenab-ı Hakk'a isyan etmiş olalım, ister etrafımıza şefkatle hata etmiş olalım, bunlar için ceza tayin edilemez. Bunlar yaratan ile yaratılmış arasında hallolunur vicdani problemlerdir. Eflatun küfür edenlerin idamını isteyecek kadar ileri gitmişti. Hâlbuki hocası da böyle bir inanç probleminin kurbanı olmuştu.

Sayfa : 61

ارسطو افلاطوندن يك چوق اساسلى نقطه لرده آيريلور . افلاطون اينجندكى اشخاص عارضى شيلردن عبارت بولونان دولتي برقايع اعمل زېدهسى (substance idiale) فرض اينديكى حاطه ارسطو دهامتاخر وبنامعليه دهام ايرال اولهرق دولتي «حر ومساولى ادملك اجتماعدن

Sayfa : 62

سركيدور «صورتده . تعريف ايدييور وواساسي فورددين صوكور . افلاطونك حاطه وحق نصرف حننده كي مطالعاتي ردايدييور . بنور نصوصي حاطه لرك افخاضى ييغيندن عمومى وركك حاطه وجوده كشيروك هيج بريكي محبت وشفتق وجوده كشيروك موجود وحق اولان محبت وشفتقلى رفع ايتكيدر . اووقت محبت حاطه رقاچ طامله باز وابعه طيه ستك درياده غائب اولوب كيئسي كي جماعتده رهوده يره واييلرب كيدر . اموال مشركه حننده عين مطاله واعتراض واردر . اولاده

Sayfa : 62

ایجابیهایی که اموالده باقی اولاز . تنوی نظر اعتباره آلمسرن
اشراك ايله وحدت مطلقه حصوله کتیرمک وردولتی تشکیله قاتنشق .
بالکتر بصوت ايله آتک حصوله کتیرمک کیدر . اوسطو اعتراضه دوام
ایله دیپورکه : « اشخاص ، دولته ، بعضی صنوف خلق دیگر صنوف خلقه
فدا ایدیلن بر جمعیتده تامل بر سعادت تصور اوله ییلور ؟ افلاطونه کوره
دولت مسعود اولدندن سوکره افرادک مسعود اولسنه حاجت یله یوقدر .
فقط دولتی تشکیل ایدن افرادک مسعودنی اوللاسنه دولته سعادت
نورینکدر ، حقیق و ضرور مخلوقلر بدیخت اولدندن سوکره تصوری بر سنان
بر فکرن عبارت اولان دولته سعادت نورینکدر ؟ »

افلاطونک دیگر بر خطایی قائلن دولته تشبیه و تمثیل ایتی ایدی .
ارسطو بونیده شدنه رد ایدیور . آتک فکرته نظراً واقعا بداییده
دولت قائلدن چشمدور . مع مایه بو ایکی نوع چایک بکدیگرندن
تاماً آیری اولدقاری ده غیر قابل انکاردر . عاقله عدم مساوات
و اطاعت اساسلرته ایقتا ایدر ، غیر مساویلر آرمسنده بر جمعیتدر .
اوله بر جمعیتدرکه بر نسیم هر دیگر نفسی تحت وصایتده در . دولت
ایسه بالعکس هر و مساوی اولانلرک ایجابندن سرکیدر . بر حاکم
حکم و قووی یله بر مساویک دیگر بر مساوی به اجرای حکم ایتمندن

Sayfa : 63

باشقه بر نیی دکلدور . بو حاکمیتده محدوددر ، ایدی دکلدور . افراددن
هر بری متناوبه اطاعت واسر ایله هر کس هم حکمدار وهم عمومک
مکوبیدر . حکومت و وکالت و نمایندگی بر وصایت دکلدور . دولتی
عاقله ايله قارشدیرمق استبداده منجر اولان نظریاتی قبول دینکدر .
ناه علیه افلاطون پدری ، جوانی ، پادشاهی بر برته قارشدیرمق بولمه
مطلق حکملری بکدیگرته تشبیل ایتمکده خطا ایتمشدر .

Sayfa 61

Aristo, Eflatun'dan pek çok önemli noktalardan ayrılır. Eflatun, içindeki kişiler yüzeysel şeylerden ibaret bulunan devleti, bir ülkenin özü zannettiği halde, Aristo daha ileri ve bundan dolayı da daha liberal olarak devleti "hür ve eşit kişilerin toplanmasından oluşur" [Sayfa 62] diye tarif ediyor. Bütün husus ailelerin enkaz yığınından genel ve tek bir aile meydana getirmek, hiçbir yeni sevgi ve şefkat meydana getirmeden, zaten olan sevgi ve şefkati yükseltmektir. O zaman aile sevgisi birkaç damla bal kokusu hoşluğunun denizde kaybolması gibi, toplumda boş yere yayılıp gider. Mal ortaklığı hakkında da aynı görüş ve itiraz vardır. Evlâda bakıldığı gibi mala da bakan olmaz. Geniş olarak bu görüşü dikkate almaksızın ortaklık ile birlik meydana getirmek ve bir devleti oluşturmaya kalkışmak, yalnız bir ses ile ahenk meydana getirmek gibidir. Aristo itiraza devam ile diyor ki "bir sınıfın diğer sınıfa feda edildiği bir devlette nasıl bir mutluluk düşünülebilir?" Eflatun'a göre devlet mesut olduktan sonra kişilerin mutlu olmasına gerek bile yoktur. Fakat devleti oluşturan kişilerin mutluluğu olmazsa devletin mutluluğu ne demektir. Gerçek ve canlı mahluklar mutsuz olduktan sonra, düşünce mahsulü olan bir fikirden çıkan devletin mutluluğu ne demektir?"

Eflatun'un diğer bir hatası aileyi devlete benzetmesi ve onu temsil etmesiydi. Aristo bunu da şiddetle reddediyor. Onun fikrine göre ilk önce devlet aileden çıkmıştır. Bununla birlikte bu iki çeşit toplumun birbirinden tamamen ayrı oldukları da inkâr edilemez. Öyle bir emniyettir ki bir kısmı hür bir kısmı vesayet altındadır. Devlet ise, bilakis hür, ve eşit olanların toplanmasından oluşmaktadır. Bir hâkimin hüküm ve nüfuzu bile bir eşitin diğer bir eşite tesir etmesinden [sayfa 63] başka bir şey değildir. Bu hâkimiyet de sınırlıdır, sonsuz değildir. Fertlerden biri sıra ile yönetir ve emreder, herkes hem hükümdar hem de genelin mahkûmudur.

Hükümet bir vekalet ve geçici görevdir ve bir baskı değildir. Devleti aile ile karıştırmak zorbalığa yönelmek ve teoriyi kabul demektir. Bundan dolayı Effatun pederi, çobanı, kralı birbirine karıştırarak bunlara ait unsurların birini diğeri üstüne çıkarmakla hata etmiştir.

Sayfa : 65

جو مطالبك طوغری بر قسمی اولدیگی کجی یا کاش بر قسمی ده وار
[لسان الخلق نداء الحق] نظریسی ایشته جو انداسیدن تشبیهدر.
Vox populi Vox dei فقط تجربه کوستریوردکه خلق اکثریا
آلکانه.

Sayfa 65

Bu ifadelerin doğru kısmı olduğu gibi yanlış bir kısmı da var (İsyan el-hak, nida el-hak) görüşü işte bu temelden dal budak salar. Vox populi vox dei, fakat tecrübe gösteriyor ki halk çoğunlukla aldanır.

Sayfa : 66

حکمدارانق بمحمد قانونی شخصی اجرای حکومت اینک لازم
کلهچکی سؤالی اراد ایدن ارسطونک برنجی جینی ترجیح ایش اولدیسی
بیانه حاجت کورده یز . قانونک حاکمینی عنک حاکمیدر . (حقوق
طبیعییه و عقل سلبه موافق اولان قانونر ایچون جو ملاحظه نه
یوی که یک مصیدر) قرائک حاکمینی ایسه شخصکدر . اک طوغریسی
شخصدکی بویستکدر . مع مابنه شخصه بخش ایدیلن جو حاکمیت موافق

Sayfa : 66

و زمان ایچون اولسه بته این قنط اکثریا بوجا وراثتده منضم اولبور.
 اوسلو دییورکه «اگر قبال زاده لک هبسی بوله کوردکلرمن کی ایسه
 وراثتک نقتدر مقرر اولدی بی کوزه چارلار» مع مانیه اوسلو دهاده
 سکه دارانی بوقا ادهدن استنا ایدیور.

Sayfa 66

Hükümdarlık konusunda; kanun mu, şahıs mı hükümeti yürütecek sorusu soran Aristo'nun birinci şıkka yeğlediğini söylemeye gerek bile yoktur. Kanunun hâkimiyetidir (Tabii hukuk ve güzel düşünceye sahip kanunlar için bu ifade şüphe yok ki olumludur). Kralın hâkimiyeti ise şahıstır. En doğru ise şahıstaki pürüzsüzlüktür. Bununla birlikte kişiye sunulan bu egemenlik geçici bir zaman olsa yine iyi, fakat bunu miras yoluyla elde ediyor. Aristo diyor ki "Eğer kral-zadelerin hepsi böyle gördüklerimiz gibi ise kalıtımın ne kadar zararlı olduğu göze çarpar." Bununla birlikte Aristo dahi hükümdarlan bu kaideden istisna ediyor.

Sayfa : 67

اوسلونک اختلالار و اختلالک اسبابی منتدک نظراتی ده حقیقه
 شاپان حیرت بر دها و مفکره ملک اولدیقن کوندر . اونک فکرکجه
 تشکلات اساسیه دول و جیانه مساواته تخصیصی ایجاب ایدن بر حصه
 منروعه وارد . عدم . اوانه افراری لازم کن دیگر بر حصه وار .
 هر اختلال اشته بو ایکی عنصر مهم و اساسینک غیر صحیح صورت
 و مقدارده توزیع و تقسیمدن نشأت ایلکده در ایضاح ایدم:

Sayfa : 67

طرفدن مساوات سیاهی ، حقوقه مساوات بالجه افراد
 متمدن . [حر اولان افراد دیمکدر] دیگر طرفدن افراد آرمسند
 بایق ، ذکاکی احوال طبیعی و خلقیةدن منبعت مساواتزقلر وارکه
 ونظر اجرائی اقتضا ایدن حرمت و اعتبارده و حیثیتده و اکتساب
 نرودده مساواتزقلی انتاج ایدر . بناء علیه مساوی اولق اقتضا ایدن
 نی غیرمساوی قیلنور . ویا بویک هکسه غیرمساوی قالدق ایجاب ایدن
 نی مساوی قیلنور ایسه اختلاف ضروری اولهوق دعوت ایدلش اولور ،
 ظهور ایدن هرمانکی بر اختلاف مساوات مشروعه تک عدم مساوات
 مشروعه ویا عدم مساوات مشروعه تک مساوات مشروعه یه قارشو آز
 چوق معصب آز چوق حق مطالبیدن نشأت ایتکدهدر . اوسطو
 اختلاف اوکونی آلتق ایچون قانونه تمک ایدیور . ویا لکیز بر نقطهده
 براز شامیریور . قانون اله عدالتی توأم صایور . هر قانونک عدالت

Sayfa : 68

مواقق چیدمیشنی بویک چوق نوا اینک بالعکس جیر و تعدیه سبب
 اولدیشنی ایوم هرکس تقدیر ایدر .

Sayfa 67

Aristo'nun ihtilâller ve ihtilâllerin sebepleri hakkındaki görüşle-
 ri de dikkate değer, olağanüstü bir kabiliyet ve fikre sahip oldu-
 ğunu gösterir. Onun fikrince anayasada devlet ve toplumda eşit-
 lige ayrılması icap eden özel bir durum vardır. Eşitsizliğe, bölün-
 müşlüğüye yol açması gereken diğer bir durum daha vardır. Her ih-
 tilâl işte bu iki önemli unsur ve esasların açık olmayan suret ve
 miktarda bölüşülmesinden doğmaktadır. İzah edelim:

Bir taraftan siyasî eşitlik ve hukukça eşitlik tüm fertlere aittir
 (Hür olan, fert demektir). Diğer taraftan kişiler arasında kabiliyet,

zekâ gibi doğal durumlar ve yaratılıştan gelen eşitsizlikler vardır ki bunların gerektirdiği hürmet, saygı, haysiyet ve servet birikimi eşitsizliğe yol açar. Bundan dolayı eşit olması gereken şey eşitsiz kılınır veya bunun aksine eşitsiz kılınması gereken şey eşit kılınır ise ihtilâller zorunlu olarak davet edilmiş olur. Ortaya çıkan herhangi bir ihtilâl eşitliğin eşitsizliğe veya eşitsizliğin eşitliğe karşı az çok isabetli, az çok hak istemekten doğmaktadır. Aristo ihtilâlin önünü almak için kanuna sarılıyor. Yalnız bir noktada biraz şaşırıyor. Kanun ile adaleti eş sayıyor. Her kanunun adaletle (sayfa 68) uygun olmadığı ve pek çok kanunların tam aksine zor ve sıkıntıya neden olduğunu bugün herkes takdir eder.

Sayfa : 69

حکومتی
جمهوری است
حکومتی است
ایرانی است

بالکثر بر قسم قلبی ذکر ایدہ بلکہ حکمای سابقہ کہ جوتنظبات
علیہی حکومت قدیمہ کہ اشکال سابقہ است ابرای تأییدن حال قائلش
ایسہ کہ کرک آنتہ کہ کرک روماک حرممان سلاسلہ کہ تقیب ایندکری
آمال عالیہ داترستہ ادارہ ایدہ بلکہ اولدینن بیات حاجت کوردہ یز
آنتہ سولون اسپارطہ لیکورخ کی واضح قانونرہ و لحماً بہ
جیارہ پشمن آنتہ و سائر یونانستہ کی کوچک حکومتلرک جمهوریت
ادارہ ایدلش اولسہ و اویسیہ عدودہ نس دالبقراناس کی قانونتاسلرہ
و لحماً ظم و تدبیر داترستہ افعال و حرکات ساسیہ اسکیک اولامشدر
معنایہ بالآخرہ یونانستہ طاری اولان اسلہ اخلاق سببہ بدایہ
اسکندرک و دعا صکر رومالیرک استقلالہ دوجار اولدینن معلومدر
رومایہ کلنجہ : بدایشدہ قرائق طرزندہ ادارہ اولنلش و مؤخرأ
تکم و نفوذ اسلرہ اذکندہ غالب اولق شرطیہ جمهوریتہ منتقل اولنلش
ایسہ بالآخرہ عوامک تدربحاً توسیع صلاحیت اینقرشہ و لحماً بہ
ایمپراطورلوق کسوسہ جورونک اوزرہ بر حکومت استبدادیہ بطور
انحصار . روماک وضع اینجیکی ایمپراطورلوق اصول علی الاکثر شرقندہ
جاری اولان اصول مظانہ استبدادیہ رئیس اولیوب ایمپراطورلوق
شرقی و غربی روما دیہ اینکی پارچہ بہ بولنجه قسدر بتون ایمپراطورلوق
قاعدہ اولدہ الہ دکل قاعدہ انتخابیہ الہ تعین ایدہ بلکہ ایدی . شرق
روما ایمپراطورلوندہ بلہ شکل حکومت ایمپراطورلوق حالتہ قائلہ برابر

Hükemanın tan-
zimat-ı ilmiyesi eş-
gali hükümet üle-
rinde icra-ı tesir
edemez.

[Bilgelerin bilimsel
düzenlemesi hükü-
met şekilleri üle-
rinde etkili olamaz]

Sayfa : 70

نه قاعدۀ توارث اليوم مابہ التطبيق اولان اصولك هیچ برتہ تماس
 اجتماعكہ ایدی . توارث بستیون غیر مطرد بر قاعدہ تبأ حرار ایدر
 و برای اتقیدلری وقاعدلری اكیك اولماز ایدی . ایران ایله لوردیا
 آرمسته متوسط بولان یزانی روما ایمپراطورلنہ منلق احتشام
 وعظمتہ دبدبه و دارلالت شرق ضم وعلاوه وهر ایکبستك سیائی جمع
 ومنج ایدر ك بلك ستہ ی متجاوز بر مدت عام ، سفاعت ، رزاق ،
 اتقیدہ فسادكی ه . ی بر دولتك نحو و اهرانی اینیون كافی اولان
 ذماتم عطفہك بتوز رططہ ی ، بتون بر دور تاریخی شابه دار ائسته
 سبب اولمستر .

Sayfa 69

Yalnız bir kısım sözlerini nakledeceğimiz önceki hükümlerin bu düzenleme bilgileri eski hükümetlerin, eski biçimlerinin tesirinden geri kalmamış ise de, gerek Atina'nın gerek Roma'nın her zaman felsefeyi takip ettiği bilim çerçevesini daima sürdürememiş olduğunu söylemeye gerek bile yoktur.

Atina'da Solon, Isparta'da Likorog gibi kanunlara rağmen yine zorbalık olmuş, Atina'nın ve Yunanistan'daki diğer küçük hükümetler, cumhuriyetle idare edilmiş olmasına ve Aristoteles Dalikarnas gibi kanun koyuculara rağmen zulüm ve baskı dairesinde siyasi hareket eksik olmamıştır. Bununla birlikte daha sonraları ortaya çıkan ahlak bozukluğu sebebiyle, önce İskender'in ve daha sonraları Romalıların istilâsına uğradığı bilinir.

Roma'ya gelince: Önceleri krallık tarzında yönetilmiş ve daha sonraları, yetki ve nüfuz asilzadelerde olmak şartıyla, cumhuriyetle dönüşmüş ise de, daha sonra yavaş yavaş yetkilerini genişletmelerine rağmen yine imparatorluk şekline bürünerek, zorba hükümetler ortaya çıkmıştır. Roma'nın ortaya koyduğu imparatorluk

usulü genellikle Doğu'da geçerli olan baskıcı yönetimlerle karşılaşılmayıp imparatorluk doğu, batı diye iki parçaya bölününceye kadar bütün imparatorlar bu, miras kalan kaide gereği seçim ile tayin edilirdi. Doğu Roma İmparatorluğu'nda bile hükümet şekli imparatorluk halinde kalmakla beraber, (sayfa 70) yine bu kaide ile uygulaması mümkün olmayan usullerin hiçbirine temas edilmemiştir. Miras büsbütün geçerliliği kalmamış bir kurala bağlı kalarak oluşur, fakat saray entrikaları ve facialar eksik olmazdı. İran ile Avrupa arasında köprü olan Bizans, Roma İmparatorluğu ile alâkalı gösteriş, tantana, debdebe ve Doğu'nun debdebesinin de ilâvesiyle her ikisinin bir araya gelmesiyle bin seneyi aşan bir müddet zulüm ve sefahat, rezalet, entrika, fesat gibi her biri bir devletin yok olmasına ve çökmesine yetecek olan büyük kötülüklerin bütün bir kıtayı bütün bir tarihi devreye şüphe ile bakılması-na sebep olmuştur.

Sayfa : 71

اسلامتہ اوفدین مہم و موثر اشغال ابدن
 خلافت مسیحی انجمن و غیر قرآن عظیم الشان حضرت داود علیہ السلام
 رلیہ اولان | انجمنک خلقہ فی الارض | نظم ملکن بلشتہ بیج بر نی
 موجود اولدیندن بوند احکام سیاست عقل و انتضای حالہ تبعیت
 نصوحک طرف بلندن ترجیح بوردیت اشارت عطار - قرآن
 کردہ مسکوت عن یکن و تحت حقہ احادیث نبویہ بانکار بدکر
 وارد کردہ اودہ [الاثم من قریش] قول مشہور نبویہ

Sayfa 71

İslâmiyet'te o kadar önemli bir yer tutan hilâfet meselesi için dahi Kur'an'da Hz. Davud'a hitaben söylenmiş olan "Ene ce'line-ke halifeten fi'l-ard" ifadesinden başka hiçbir ifade bulunmadığından, bu da siyasi hükümlerde akıl ve gereken duruma göre

hareket hususunun tarafgirlerce tercih edildiğine bir işarettir. Kur'an'da, yalnızca burada geçen bu konu hakkında Peygamber'in hadislerinde yalnız bir ifade vardır ki "el-imetü men kurış" Peygamber'in meşhur sözüdür.

Sayfa : 104

حقوق طبعیه ایله سائر علوم ازمینده موجود اولان بو نشوش
نهایت اول بدیجی و اول سکیزجی عصرده ختام بونوب بو ایکی عصر
علمایی که حقوق طبعیه مسلکینی وضع و تدوین ایندیلر علی العاده
(Ecole du droit de la nature et du droit des gens.)
عنوانی آلتده یاد اولونورلر.

Sayfa 104

Tabiat kanunları ile diğer bilimler arasındaki bu karşıklık XVII. ve XVIII. yüzyılda nihayet sonuçlandı. Bu iki yüzyılda bilim adamları tabiat kanununu ekolünü kurdular ve öğrettiler. Genellikle "ecole du droit de la nature et du droit des gens" ünvanı altında anılırlar.

Sayfa : 104

۲۸ هوبس قرون قدیمده شهرتاپ اولان ایستورک فلسفینی
..... اولاد اولان هوبس قرون قدیمده شهرتاپ اولان ایستورک فلسفینی

Sayfa : 105

اوزرینه بنا ایدرک «منفعت» نظریه-ینی اک مقول بر نتیجه منطق
اوللق اوزره اراثة اینشودر . هوبسک فکرینجه کاشانده اجماعدن
باشقه برشی یوقدر اجماعده جریان ایدن بوتون حادثات ایسه حرکتدن
باشقه برشی دکلدور. تحس دخی دماغک حرکتدن عبارتدور. شواهد
مهرمانی بر حرکت حیاتی تشکیل ایدن وظائفک هیت مجموعه-ست موافق

Sayfa : 105

دوتر ایسه اوکا « ذوق » عکس حاله « الم » دیرز. ذوق ارزودنی
 و ساه علیه انبساط و تحریری استلزام ایدر، الم ایسه بالکس توحشی یعنی
 طویلانی، فراری اشتیاج ایلر. عزم و اراده فوتلی بر ارزودن ،
 دیگر ارزورلر غالب کلن بر قایلدن باشقه بر شی اولدیقدن بالضروره
 ضالیتی موجب اولور. حریت معنوه ، یعنی رتبی ارزو ایدوب
 اتمامکده مختار اولق و خیالدر زیرا حریت مادهدن باشقه بر شی
 مالک دکلز و اوده اک زبده شدله ارزو ایدیکیز شی « یاقق قوسی
 زه اعطا ایدر

Sayfa 105

28) Hobbes: Kur'an'da tanınmış olan Epikür'ün felsefesini bütün özel problemler ve madde [sayfa 105] üzerine oturtarak menfaat teorisini en makul bir mantıkî netice olmak üzere göstermiştir. Hobbes'un fikrine göre kaynakta cisimden başka bir şey yoktur. Maddeden meydana gelen bütün olaylar ise hareketten başka bir şey değildir. Güzellikler bile dimağın hareketinden başka bir şey değildir. Şu durumda herhangi bir hareket, yaşamı oluşturan ödevlerin tümüne uygun düşerse ona zevk, aksi halde elem deriz. Zevk arzuyu ve bundan dolayı da yayılma ve araştırmayı gerektirir. Elem ise aksine toplanmayı ve kaçmayı çağırır. İstek ve bu arada kuvvetli bir arzudan diğer arzulara üstün gelen bir eğilimden başka bir şey olmadığından, zorunlu olarak faaliyetine devam eder. Manevî hürriyet, yani bir şeyi arzu edip etmemek özgürlüğü hayaldir. Zira maddî hürriyetten başka bir şeye sahip değiliz ve o da en fazla şiddetle arzu ettiğimiz şeyi, yapma kuvvetini bize verir.

Sayfa : 106

زرا قارشو قارشویه کن .

انسانلر ایچون اک بوجو قانده و منفعت صلح اماندر بولولارسه هیچ

کیمسه ایچون امنیت قاندر بولمک طبیعه صلح و اساس نیت و ذوق

تحریر قانون طبیعتک نتیجه منطقیهسیدر . ایسته حال اجهتیه کن انسانلر

ایچون برنجی قانون طبیعت بودر .

صلح و مساواتی آرماق نیتدر منطق ایسه بالجه اشیا اوزرندهکی

حقه مطلقه منکرانده او درجه مقول و منطقیه حال اجهتیه

بولولان انسانلر ایچون ایسته بودر اجهتیه بر قانون طبیعتدر .

Sayfa 106

Karşı karşıya gelen insanlar için en büyük çıkar ve menfaat başıdır. Bu olmaz ise hiç kimse için emniyet kalmaz. Bundan dolayı baş ve huzuru aramak kanunun mantıklı bir sonucudur. İşte topluma için birinci doğal kanun budur.

Baş ve huzuru aramak ne kadar mantıklı ise, eşya üzerindeki mülkiyetten olmaktan kaçınmak da o derece makul ve mantıklıdır. Toplumda bulunan insanlar için işte bu ikinci doğal kanundur.

Sayfa : 107

ایسته بوجو قانده مدیه و

احتیاجه درک قانون طبیعتد حایه ایدیور . شمدی به قدر کوردیکمز

بوتسلل افکار - هوبک اساس فلسفه قبول ایدک شرطیه -

اولدیه بک منطق و قایل اعتراضدر . انسانلری حیوانلر کی ذوق الدن

عیری بر محرکه تابع اولاماق اوزره تلقی ایدنجه بالادهکی نتیجه واصل

اولق ضروریدر . بونک من حیث المجموع اول ملقوزنجی عسره دارودن

Sayfa : 108

حقوق اساسیه

۱۰۸

طرفدن تدوین ایدیلن حیات ایچون بقال قاعدهسندن فرق بوقدر .
 هویس حریت و اختیاردن و حس اخلاقیدن محروم و ایلکیز ذوق و الم
 الم ایله متحرک انسانلر طرفدن ایله یله جک جمیعک انجق بویه براسه
 مستند اولدینق اثباته قیام اتمکله برابر مقاوله تیجهسته کیشش . مقاوله یی
 ایله انسانلرک اوزوسنه تابع قیلقله حریت و اختیار یی نه تصدیق
 ایلشمدر . بالاخره دیگرلری مقاوله اجنابیه یی صرف یوضوودن منطقیه
 و بر اوزوی شدهبدن زاید . حریت و اختیار و اخلاقه تابع طوتورق
 بو نظریه ک ماهیت و قیمت معنویه سی بوکلمشئلردور . (لوق و روسو
 کی)

Sayfa 107

İşte bu kuvvet, medenî kuvvet ve sosyalliktir ki doğal kanunla-
 n koruyor. Şimdiye kadar gördüğümüz fikir sıralaması Hobbes'un
 esas felsefesi kabul edilmek şartıyla oldukça mantıklı ve itiraz edile-
 mez. İnsanları hayvanlar gibi zevk ve güdükleriyle hareket eden var-
 liklar olarak düşünülünce yukandaki sonuca ulaşmak zorunluluğu
 ortaya çıkar. Bunun XIX. yüzyılda Darwin [sayfa 108] tarafından
 düzenlenen yaşam için kavgı kavramından pek farkı yoktur. Hob-
 bes hümiyet ve iradeden ve güzel ahlaktan yoksun ve yalnız zevk ve
 en kötü elem ile uyanmış insanlar tarafından yapılabilecek toplu-
 mun, ancak böyle bir temele dayanması gerektiğini kanıtlamaya
 çalışmakla beraber, sonuçta anlaşmaya gitmiş ve anlaşmayı ise in-
 sanların arzusuna uydurmakla, hümiyet ve iradeyi yine onaylamıştır.
 Daha sonra diğerleri bu toplum anlaşmasını sırf bir mantık zaru-
 ret ve bir şiddetli arzudan öte hümiyet ve iradeye ve ahlaka tâbi
 tutarak, bu görüşün içeriğini ve manevî kıymetini yükseltmişlerdir
 (Locke ve Rousseau gibi).

Sayfa : 110

بنا علیه انسانلر حال طبعیه ایکن هر
 شئی هوبسک ادعای وجهه ابراه حق دیکدور بلکه بالکتر
 حریتلری آسلاط ایدرملک و آلی مدافه املک و جو ایکی اسمدن
 قمرق ایدن اقلالی ابر املک حق مالکدور .

لوق بو صورتک تصور ایدیک انسان اوج سنه مثال فرض
 ایدیدور : حق ملکیت، حریت شخصی و جو ایکی حق مدافه حق...
 حق ملکیت اولک نظرده سبک محسولیدر . لوق بو حقیقی واضح
 علم اقتصاد عد ایدیلن مشهور آدام اسپندن اول تعلیل و عا که ایندور.
 حریت شخصی به کلتجه بوده بالطبع اسارک سنیدر حال طبعیه
 جوتون اشخاص حر و مساوی اولدولرندن هیچ بریک دیگری اوزرنده
 حق تحکم طبیعیه برتدر بنامعلیه نه حق اوجت، نه حق سیاست تحکم
 معناسی افاده ایتز ایت قدرت و نفوذی بالکتر موقت بر واسطه دور .
 مقصد اب چوچنک بوجوچه اکتساب حریت ایدیلیدور . بوسورکه بیدرک
 نفوذی بر حقدن زیاده بر وطنیه اولش اولور .

Sayfa 110

Bundan dolayı insanlar doğal halde iken her şeyi Hobbes'un iddiasına göre yapmaya hakkı değildir. Belki yalnız hürriyetlerini yaymak ve onu savunmak ve iki temelden yükselen eylemlerini uygulamak hakkına sahiptirler.

Locke, bu şekilde düşündüğü insanı üç sıfatla üstün farz ediyor. Mülkiyet hakkı, kişisel hürriyet ve bu iki hakkı savunma. Mülkiyet hakkı ona göre çalışmanın ürünüdür. Locke bu gerçeği iktisat denilen meşhur ekolden önce açıklamış ve tartışmıştır.

Kişisel hümiyete gelince bu da doğaî olarak tutsaklığın zıddıdır. Doğal olarak bütün şahıslar hür ve eşit olduklarından, hiçbirinin diğeri üzerinde hak iddia etmesi söz konusu olamaz. Bundan dolayı ne ana-baba hakkı, ne siyaset hakkı zorbalık manasını ifade etmez. Onun kudret ve nüfuzu yalnız geçici bir araçtır. Amaç çocuğun büyüyünce hümiyetini elde etmesidir. Bu şekilde baba nüfuzu bir haktan öte, bir vazife olmuş olur.

Sayfa : 112

شرکت داخل اولی ایجولمندی لازمکن مقوله نامہنک غایبی
حقوق طبیعیہک حکمدار اولورنده اناسی دکل بلکہ بو حقوق تحت
نائبہ آئیدور . مقولهده مساند اولانلر حقوق طبیعیہندن ایق
یکی شرکت و جمعیتک وجودیہ غیر قابل تألیف اولان انسانی ترک
ایدیلیرل . امدی لوقک فکرینجه جمعیت سیاسیہ ومدنیہ فکرکے ناقابل
تألیف برشی وارسه اوده هر کسکے حال طبیعیہد ایکن بالذات حاضر
اولیبی حق جزا و تادیبکی حال جمعیتدن صوکرده اجرا ایدیلیدور .
بر جمعیتکے افرادی گندی حققرشی کندیلری استحصاله ساجیدر او
جیت حال طبیعیہدن فورقوالاش وارنق بر جمعیت سیاسیہ ومدنیہ حالتدن
پیش اولور بو اختلافک بکانه تیجیمی افراد ارمندہ حربدائیدور
شوحالده افرادک جمعیت ترک ایدیلدکلری بکانه حق جزا و یاخود
حق فسادر . ایشت لوق قدرت اجتماعیه و سیاسیه ، یعنی دولتک
سلاحتی منحصراً بو عدالت جزائیہ منبئه اسفناد ایدیرمکدهور .
ظلمت درین بر دوشونجه عصولی اولان بو حق فسادن باشه سلاحیتلر
تشیب ایدیور .

Sayfa 112

Şirkete girmek için imzalanması lâzım gelen anlaşmanın gayesi tabii hukukun hükümdar uğrunda bozulması değil, belki bu hukukun sağlama alınmasıdır. Anlaşmada amaçlar tabii hukuktan ancak yeni şirket ve toplumun oluşmasıyla açıklaması gerekmeyen bazı durumları terk edebilirler. Şimdi, Locke'un fikrinde siyasi toplum ve medeniyet fikirlerinde açıklanamayan bir şey varsa, o da herkesin tabii halde iken bizzat geçerli olan ceza hakkı ve haddini bildirmeyi toplumdan sonra da yapabilmesidir. Bir toplum ki fertleri kendi haklarını kendileri almaya yetkilidir. O toplum tabii halden kurtulmamıştır. Bu çekişmenin tek sonucu fertler arasında her zaman savaş olmasıdır. Şu halde fertlerin topluma terk edebildikleri tek hak, ceza hakkı veyahut yargı hakkıdır. İşte Locke kuvvetli toplum ve siyaseti, yani devletin yetkilerini özellikle, de bu adaletin uygulaması noktasına dayanmaktadır. Gayet derin bir düşünce ürünü olan bu yargı hakkı başka yetkileri de sınıflandırıyor.

Sayfa : 113

وقه نظر آ « حکومت قوای عمومیہ کنڈیلرینہ تودیع ایدیل
انانلرک هیئت مجموعه سیدرہ بر حکومت هو بیک ادعای وجهه مطلقہ
اولی؟ لوفہ نظر آ فطما ... زیرا انک نظرندہ اصول مطلقہ اجناسی
و مدنی بر شکل حکومت بیلہ موجود دکلدر بالکسی حکومت مطلقہ
حال طبیعی اداہمہ ایدن بر اصول جبر و تضییقندن عبارتند. فی الحقیقہ
حال طبیعیہ دوبار اولوتان طلبد ایچون سر اجمنکام اولہ ییہ یک
مشترک بر سر جمع حکم و فضا یوند. ایدی حکومت مطلقہ تبعہ انک
سکدارہ قارشو وضیق عینہ بیلہدو، حکمدار اونلرہ نظر آ حال
طبیعیہدو و افرادہ اوکا نظر آ وضیق تدافعیہدو. بوایسہ آییق
ویا قبالی بر محاربہدو، منط ہر حالہ بر محاربہدن عبارتند و لونک
اقدہ سنجہ ملت قوی اولونجہ کنڈیلرینی اسیر ایدن فوق بحق دہوربر .

Sayfa 113

Locke'a göre "hükümet, tüm kuvvet kendilerine verilmiş insanlann tamamıdır". Bir hükümet Hobbes'un iddiasına göre egemen mi olmak. Locke'a göre kesinlikle. Zira onun görüşünde egemenlik usulünde sosyal ve medeni bir hükümet şekli bile yoktur. Aksine hükümetin egemenliğini devam ettiren bir usul zorbalık ve baskıdan başka bir şey değildir. Gerçekte doğal olarak uğranılan zulümler için başvurulacak bir organ idare ve yargı yoktur. Şimdi hükümetin egemenliği halkın hükümdara karşı durumu da aynen böyledir. Hükümdar olanlara göre normaldir ve fertler de ona göre savunma durumundadırlar. Bu ise açık veya kapalı bir savaştır. Fakat herhalde bir savaştan ibarettir ve Locke'un iladesince millet güçlü olunca, kendisini esir eden kuvveti elbette devirir.

Sayfa : 119

جمهوریت و دموکراسی بشارت آن دستور و کلنجه اوده فضیلت
 یاسه در . یوراده کی فسلتدن مقصد حروطن و حب مساواتدر فضیلت
 اخلاقه ، فضیلت عبسوره موضوع بحث دکلدر . استبداد و اامطلبه
 ادارهده ادامه حکومت ایچون چوق استقامت و فضیلت لزوم یوتدر .
 رنده حکمدارک بازوسی دیکرنده قانونک قوتی هرشی* تسویه واحتوا
 ایدر . قط ملر بر دولته فضا بر زیرک لازمدرکه اوده فضیلتدر .
 واقعا اخلاق فاضله صاحب حکمدارل بولمیلر فقط استبداد و اامطلبته
 ملتکهده صاحب فضیلت اولی کوچدر .

Sayfa 119

Eti 1192

Cumhuriyet ve demokrasileri yaşatan maddeye gelince siyasi erdemdir. Buradaki erdemden amaç vatan sevgisi ve eşitliktir. Ahlâk erdemi ve Hristiyanlık erdemi söz konusu değildir. Baskı ve mutlakiyet idaresinde, hükümeti devam ettirmek için çok yön ve erdeme gerek yoktur. Birinde hükümetin kuvveti, diğerinde kanunun kuvveti her şeyi kuşatır ve içine alır. **Fakat ulusal bir devlette fazla bir zemberek lâzımdır ki o da erdemdir.** Ahlâk ve erdem sahibi hükümdarlar bulunabilir, fakat baskı rejimlerinde ulusun da erdem sahibi olması güçtür.

Sayfa : 120

موتسکیو حکومتک اشکالی تیین ایلدکن موکره حکومتلره
تأمین عدالت و قوتک سؤ استماله ضمانت ایلدجک وسائلی تخری
و انکلتیه مشروطیتی مشق اتخاذ ایلدک تخریق نوی حقتدک نظر
مشهوره سی وضع ایدیور . مع مانیه بو خصوصه لوتک حق تقدسی
حاضر اولدینی و حق تدقیقات حکیمی اعتبارله قاتق اولدینی اعترا
ایته ضروریدر . موتسکیو انکلتیه دهک شکل لولوی نمونه اتخاذ
ایش و تخریق نوی انسانده استبداد ، مطلقیت و دیموقراسی و
حکومت ایچنده خرج ایته ایشیدر . ایچق یونون ، شاهادت
و استدلالاتی سطحه عائد اولش بخریق فوق برایش اوانق اعتبارله
بکشش ، بوقه طبع بقرده اساساً بوله بر تمایق موجود اولدینی
کورد . مایشدریم زیرا اولوله ده سوبدیکیز وجهه موتسکیو حقوق
شخصیه ، حقوق طبیعیه ، متاوله اجتماعیه ، دکی تاریخیه تدقیق
ایش . بناده بایدهک فلسفه ده بر فلسفه حقوقیه دن زیاده بر
سکت تاریخیه ، بر حصول مشاهد و تجربه در .

Sayfa 120

Montesquieu hükümetlerin şeklini tayin ettikten sonra hükümetlerde adaletin sağlanması ve kuvvetin kötü niyetle kullanılmasına karşı koyacak araçları araştırma ve İngiltere meşrutiyetine hayran olarak kuvvetler ayrımı hakkındaki meşhur nazariyesini söylüyor. Montesquieu İngiltere'deki hükümet şeklini örnek olarak almış ve kuvvetler ayrımı esnasında baskı, egemenlik ve demokrasiyi bir hükümet içinde kaynaştırmak istemiştir. Ancak bütün bu şahitliği ve alıntılarını yüzeysel olmuş, kuvvetler ayrımını pratik olduğu için beğenmiş, yoksa insanlıkta esasen böyle bir eğilim olmadığını görememiştir. Zira önce de söylediğimiz gibi Montesquieu kişisel hukuku, tabii hukuku, toplumsal uzlaşmayı değil, tarihi incelemiştir. Bununla birlikte bu konudaki felsefesi de bir hukuk felsefesi olmaktan ziyade hükümet tarihidir, bir gözlem ürünü ve tecrübedir.

Sayfa : 122

مع مانیہ جو تناقض ظاہر ہے۔ زیرا اساساً او وقتل دولتمند کی
فوت کے اساسی مقدمہ صحیح و صریح پر نظریۂ علیہ موجود رکھ ابدی۔
مونتسکیو ایسے حقائق سیاسیہ کے نظریاتہ کی پیشکش اپنے مقصد میں
کردی ہیں ان کے لئے مشروطیت کی تدقیق ایدرک تخریق قواعد مابعد
مستند زائد قائمہ سیاسیہ کوڑہ تفسیر۔ مختلف کسبہ پر نوع
تقسیم احوال ملت و مملکت مختلف وظائف تو ہیں اپنے مونتسکیو کے
زائد نظر دے آدینی مشرق نقطہ۔ جو اعتبارہ مونتسکیو اوج دولت
قوای اسلئے دولت تعین ایدینور۔ آنجکی دولتمند کی فوت مابعدیہ
پر اہم مقام صورتہ تحلیل کی پیشکش و کندہ شدن اول کلن لوقہ
باز اسباب ایدرک نظریہ اعتبارہ بروہ بالا مبہم پر تقسیم ایدینور۔
تعبیر دیگرکہ قوہ عدلیہ خدا ایدرک ہاں ہر نقطہ نظر، مابعدیہ قوہ
تحلیل نقطہ نظر بنی کوڑہ تدبیر حلد قوہ عدلیہ آبری و مستند

Sayfa : 123

۱۷ و ۱۸ نجی مصرده حقوق طبیعه عباسی ۱۳۲

بر موفع و بر دیک زمان اصلدن زیاده شکلی ، ماعتدن زیاده قائده ، نظریه دن زیاده قابلیت تطبیقه به رعایت ایدیور . الحاصل کرک بر مجتهد و کرک ستر مباحثه مونتسکیو تک تحلیلاتی دقایق تازیجه نقطه نظرندن شایان حیرت ، فقط حقایق فلسفه اعتبارله لوئیدن وحی روسودن بک تصاندن زیرا بو تقریق قوی یحیی بیله ایتله تازیجه ایله اکثفا ایدرک اوج شکل حکومتک نوعی محصله سی بو اوج قوتک تفرغنده ارامش ، یمن فکر یجه قوای تکه تقسیمه تابع اولان دولت یمن زمانده اشکال حکومتک اوجینده جامع بولونمشدر فی الحقیقه او سرده انکثره فراک ، زانکاک و اعالی بک مختلف حقوقی مزج و توحید ایدمکک بر نوع اتفاق داخلی شکلنده اداره اولونیور ایدی و قرال ، لوردل و عوام قارمسی بو اوج نوع قوتک آیری اولدقاری حاله متحداً حرکت ایشکده اولدقاری کومستریور ایدی .

نقط طبع بصره دعا زیاده تحلیلات اجرا اولونورسه کوریلرکک تقریق قوی بالمکس انسانک کندی ماعتنده وارد : حر اولان بر آدم أولا یاهنجی دوشونور قرائتده ایشته بو قراری قانوندور . سوکره بقراری یه کال حریتله اجرا ایدر و بوده قوه اجرائیه سیدر . بمصاده بو اجرا ایشکده بر مانیه تصادف ایدر مدافعه مشروعه حالتده بولونور . بوسورتنده لوئک نظریه سی موجبیه قوه قضائیه سی کندی استعمال ایش اولور . حر و حال طبعیه اولان اشخاصک حال اجتماعه یمن ماعتی حائر اولدقاری طبعیدر .

مونتسکیو تک تدقیق ایتدیکی شایق مبعدن بریده حکومتده اصول نیاتدر . بوابده وضع ایتدیکی قاعده محومه تک خلاصه سی شودر : « اعال کندی کندیته این یاهنجی ایشلری بالذات یا علی و فقط بالذات این یاه مدیعی شیلری باشکله و متلا کندی طرفندن تبیین ایدلش

Sayfa : 124

حقوق اساسی

نظاره باید بر ملی در . هر و بنا علیه کند امور و خصوصاً متدبر و افکار
اولان بر جمهوریت اعلی قوت و نفوذ یک بر نفسی کند بفرمانه تودیع
ایده یک ذواتی شایان تقدیر صورتده آفتاب ایدر . . برضا بر شخصک
اکثر عاقلان ایه اشتغال اخش اولدیفنی و موفقت استحصال ایدیکنی
بیلر بنا علیه بر جنرال آفتاب یک زیاده مقتدر در .

دیگر بر رده موتکیو بو فکرنی شو صورتده توسیع ایدیور :
• هر بر دولتده هر بر روحه ملک اولنده معروف هر شخص کند
کشیدنی اداره ایشک لازم کلهچکندن ملک هیت عمومی توه
تصمیمی حائر بولونق اقتضا ایدر . الحق برونک دولترده بو غیر
ممکن و کوچیک دولترده ایسه محاذیر عیدیه دای بولدیقتدن اعلانی
کندی کندیه وایمدی شیری منطری واسطه سیه باید برسی ایجاب
ایدر و بشون افراد ملت - هیچ بر عدم واداریه ملک اولمیه حق
درجده تدنی اخلاقیه دوشمنک مشهر کیسهل مستقا - منق
آفتاب ایچون حق رایه ملک اولیدر .

بو نقطهده کورهچکزه دوسووس بوتون باشق و قطة نظر
تعیب ایدیور مع مانیه به کورهچکزه موتکیونک فکری ایوم اکثر
اقوام زدنده قائمسی اولق اعتباریه مطهر ترجیح اولشدر .

Sayfa 122

Bununla birlikte bu eksiklik, görünüştedir. Zira esasen o zamanlar devletteki kuvvetin esası hakkında gerçek ve açık bir bilimsel görüş yok idi. Montesquieu ise siyaset gerçeği teorisine girişmek istemiş, gördüğü İngiltere meşrutiyetini inceleyerek, kuvvetler ayrılığında içerik meselesinden öte siyasetin yaranını gözlemlemiştir. Çeşitli kimselere bir çeşit görev dağılımı çerçevesinde görev verilmesi; işte Montesquieu'nun en fazla göz önüne aldığı en açık nokta. Bu şekilde Montesquieu devletin üç çeşit temel kuvvetini tayin ediyor. Ancak devletteki kuvvetin içeriğini şüpheli bir şekilde tahlile gidiyor ve kendisinden önce gelen Locke'a göre biraz tabii olarak teoriye göre şüphesiz bir bölünme yapıyor. Diğer tabirle adalet kuvvetini feda ederken başka bir bakışla kuvvetin içeriğini, tahlil bakışını gözettiği halde adalet, kuvvetine ayrı ve bağımsız [sayfa 123] bir yer verdiği zaman asıldan fazla şekle, içerikten fazla faydaya, teoriden fazla uygulama kabiliyetine kıymet veriyor. Kısacası gerek bu kısımda ve gerekse diğer kısımlarda Montesquieu'nun incelemesi tarihi bilgi gözüyle bakıldığında dikkate değerdir, fakat felsefe hakikatleri gözüyle bakıldığında Locke'tan ve Hatta Rousseau'dan pek noksandır. Zira bu kuvvetler ayrılığı konusuna bile tarihi örneklerle yetinerek, üç şekil hükümetin çıkmasını, bu üç kuvvetin ayrılığında aramış, yani üç kuvvet bölünmesine tâbi olan, devlet yani zamanla hükümet çeşitlerinin üçünü de toplamıştır. Gerçekte o sırada İngiltere'de krallık, asiller ve halkın çeşitli hukukunu toplayıp birleştirerek bir çeşit iç ittifakla yönetiliyordu ve kral, Lordlar ve Avam kamarası bu üç çeşit kuvvetin ayrı oldukları halde birlikte hareket etmekte olduklarını gösteriyordu.

Fakat insan tabiatında daha fazla araştırma yapılırsa görülür ki kuvvetler ayrılığı, aksine insanın kendi yapısında vardır. Hür olan bir adam öncelikle yapacağını düşünür, karar verir. İşte bu

karan kanundur. Sonra bu kararı yine kendisi uygular. Ve bu da uygulama kuvvetidir. Bazı anlarda bu uygulama esnasında bir engelle rastlar ve kendini savunma durumunda kalır. Bu şekilde Locke'un teorisine göre yasama yetkisini kendi üretmiş olur. Hür ve normal olan bir kişinin, toplum içinde de aynı şekilde hareket edeceği normaldir.

Montesquieu'nun araştırdığı önemli problemlerden biri de hükümette asıl görevdir. Bu konuda söylediği umumî kuralın özeti şudur: "Ahâli kendi kendine yapacağı işleri bizzat kendisi yapmalı ve fakat bizzat iyi yapamayacağı şeyleri başkalarına ve örneğin kendi tarafından tayin edilmiş [sayfa 124] bir görevliye yaptırılmalıdır. Hür ve bununla birlikte kendine has aydın fikirli bir cumhuriyette halk, kuvvet ve nüfuzunun bir kısmını kendilerine devredeceği kişileri dikkatli bir şekilde seçer. Örneğin savaş konusunda tecrübe kazanmış ve işini iyi yapan bir generali bu işler için atayabilir.

Diğer bir yerde Montesquieu bu fikrini şu şekilde genişletiyor. "Hür bir devlette, hür bir ruha sahip olmakla bilinen her kişi kendi kendini yönetmek gerektiğinde, ulusun genelini seçme kuvvetine sahip olması gerekir. Ancak bütün devletlerde bu mümkün olmaz. Halkın kendi kendine yapamadığı şeyleri temsilcileri aracılığıyla yaptırması gerekir ve bütün ulusun fertleri hiçbir azim ve idareye sahip olamayacak derecede ahlâksızlığa düşmekle ünlü kimseler aynı tutulursa, temsilciyi seçmek için rey hakkına sahip olmalıdır."

Bu noktada göreceğiz ki Rousseau büsbütün başka bir yol takip ediyor. Bununla beraber yine göreceğiz ki Montesquieu'nun fikri bugün bile birçok ulus gözünde faydalı olmak zannıyla tercih edilir olmuştur.

Sayfa : 132

بوده حاکمیت غیر قابل ترک اولدیجی کی عین انبایدن طولانی غیر قابل
 تجزیدر هر وقتدر نظامهائی یکدیگرندن تخریق ایدلش نوتله مثلا
 قوه تشریعیه و اجرائیه طرفندن واقع اولقده ايسه ده مابقی دائما
 تامدر و هر درلو نقصانندن آزاده اولموق مقصده مکتوز و محفوظدر
 حکومت حاکمیت عمومیه تک و کائناتی حازر بیچوق کیمسلر و بیچوق
 میشلر ارمسته تقسیم اولونه یلیر فقط حاکمیت بوندن طولانی اخصاسه
 اوزرانش اولیور تطبیقاتده تک قائمدر اولانی بوتون تقسیمدن مقصده
بوتون نوتلرک عینی آیدلر ارمسته مشترکتر و مجتمع اولمده ممانعتدر.

Sayfa 132

Bir de hâkimiyet kabul edilmez şekilde terk olunduğu gibi, ay-
 nı nedenden dolayı kabul edilmez bir cezalandırmadır. Her ne
 kadar birbirinden ayrılmış olan kuvvetler, örneğin kuvvetler ayrı-
 lığı ve uygulama ile olmakta ise de, içeriği her zaman tamdır ve
 her türlü noksandan arınmış olarak ulusta saklı ve korunmalıdır.
 Hükümet, halkın egemenliğinde yetkiye sahip birçok kimseler ve
 gruplar arasında paylaşılabilir. Fakat egemenlik bundan dolayı
 kesintiye uğramış olmuyor. Uygulamada pek faydalı bu payla-
 şımdan amaç, bütün kuvvetlerin aynı kişilerin elinde toplanmış ol-
 masına engel olmaktır.

Sayfa : 135

روسودن اول دولت ايله حكومت يكدىكرندن لايقيه تفريق اولونامسده ايدي. روسو ايسه بانكز دولتك حائز حاكيت اولدني حكومتك ايسه اوزوي عمومك اجراسي كنديلرنه توديع اولونان كيسه لك ميث عموميتندن عبارت بواندني سولشدر .

«حكومت نفيكيدير؟ نيه ايله حكمدار (ملت) ارسندده، بونرك ارسندده كي مناسبتي تعيين ايچون، مؤسس و توانني اجراي و حريت اجتماعيه و سياسيي اولميه مأمور بر وجود متوسط . اجراي حكومت ايدنر يني مأمورل ملتك زير حكندده مأمورلدر . (commissaire)

روسوك نظرنده هر نغندر مشرور اولان شكل حكومت جمهوريت اولنك لازم كليم ايسده كنديسر . جمهورتي حكمدار و خاندان حكمداري ايله غير قابل توفيق كوردنر . اول الحقت حاكيتك يكاه . مصدري قوه تشريره در . قوه اجرايي ازانة ايدن حكومت قوه تشريره هر وقت تابع اولدقن صوكره . هر نه شكلي حائز اولورسه اولسون حائزدر . قوه تشرية ملت ايسه آلك نظرنده حاكيت مليه كي ترك قبول ايتديكي كي وكالت دخی قبول ايتنر . ناهليه ملت طوغريدن طوغرييه قانوني وضع ايتلي ، قوه تشريره سني ايادا ايتيدر . امور اجرا ايسه كوچك ملكلرده بيله اعالي طرفدن طوغريدن طوغرييه ايتيله بيجكندن بوني اصل حاكيتك نظارندده ، يني ملتك قوه تشريره اولارق ايتاي وظيفه حالده فرع مؤتمنده قانق اوزره مأمورين مخصوصه .

Sayfa : 136

شوق اساسيه

اجرا ايدر . بهر مأموريند تاييه لك چو كنه حكمدار عواملدر و بيله ييلر حق و رانت اصولي دخی قبول اولسور . قوه تشريره يني حكمدار حقيقي ملت اولونجه بونده بر باس بوسر .

Sayfa : 136

روسه، کوریلورکه نیات اصولده موئسکبودن بک زبده
 ایرلدهنی کی قوه اجراییه فی فرع عد ابتدکندن طولانی هم موئسکیو
 هم لوئیدن تباعد و بوضوئله تفریق قوی بمختصدهه بالطبع کندینه
 مخصوص بر نقطه نظر تعقیب ایدیور . فوترک تفریق اصل قوه
 دولته ، یعنی حاکمیتک تفریق مناسبی اصلا اقاده اجتر بالکتر تام
 اولان حکومتده تصدیق جواز واردر . مع مافیه قوه تشریعهه وظیفه
 نیات و وکالت قابل تجوزدر بالفرض انکتره ملکی پارلمنتوه ملک اولته
 کندینه حرطن ایدر .

حال بوکه اولک حریتی بالکتر بوم اغتایلده تعجیل ایدر بالکتر
 اوکون ملک حقیقی حاکمیتی ، قوه تشریعی واردر فقط موکره کی
 کونلرده ارتق مجلس منتخب صفت وکالت و تمثیلی قائلار و بوندن
 طولانی انکابلر دوره اجتماعیه مدته حریتلری ترکایش اولورورلر .

Sayfa 135

Rousseau'dan önce devlet ile hükümet birbirinden gereği gibi ayırt olunmamakta idi. Rousseau ise yalnız devletin hükümeti de içine aldığına, hükümetin ise genelin arzusu üzerine kendilerine görev verilen kimselerden meydana geldiğini söylemiştir.

Hükümet ne demektir? Halk ile hükümdar arasında, bunlar arasındaki ilişkiyi tayin için kanunları uygulamaya ve toplumun hürriyetini ve siyasi devama memur bir vasıta kurum, hükümeti yürütenler yani memurlar, ulusun altında hükümette memurlardır.

Rousseau'nun gözünde her ne kadar geçerli olan hükümet şekli cumhuriyetin olması gerek ise de, kendisi için cumhuriyet hükümdan ve hanedan hükümdan ile kabul edilemez bir ayrılık olarak görmez. Gerçekte hükümetin tek temeli halk tarafından seçilmesidir. Yönetimi gösteren hükümet, kendilerini seçenlere

her zaman bağılı olduktan sonra her ne şekle girerse girsün uygundur. Seçen kuvvet olan millet, onun nazarında ulusal egemenlik gibi terk edilemez olduğu gibi vekalet dahi kabul etmez. Bundan dolayı ulus doğrudan doğruya kanunu yapmalı ve seçimini uygulamalıdır. Yönetim ise küçük memleketlerde bile halk tarafından doğrudan doğruya yerine getirilemeyeceğinden, bunu asıl egemenliğin görünüşünde, yani ulusun seçimi yerine getirmesi halinde, altta kalmak şartıyla özel memurlar yerine getirir. [sayfa 136] Bu bağımlı memurun en büyüğüne hükümdar ünvanı verilebilir. Hatta veraset usulü dahi kabul edilebilir. Seçim kuvveti, yani gerçek hükümdar ulus olunca bunda bir yanlışlık yoktur. Rousseau, görülüyor ki vekalet usulünde Montesquieu'dan pek fazla ayrıldığı gibi yönetimi alt kabul ettiğinden dolayı, hem Montesquieu'dan hem Locke'tan uzaklaşır ve bu şekilde kuvvetler ayrılığı konusunda da dolayısıyla kendine has bir görüş takip ediyor. Kuvvetlerin ayrılığı asıl kuvvetin, devletin yani, egemenliğin ayrılması manasını asla ifade etmez. Yalnız bağımlı olan hükümette paylaşmaya izin vardır. Bununla birlikte seçimde temsil görevi ve vekalet izin vardır. İngiltere ulusu, parlamentoya sahip olmakla kendini hür kabul eder.

Hâlbuki onun hüriyeti yalnız seçim günü ortaya çıkar. O gün ulusun gerçek bir seçme egemenliği vardır. Fakat sonraki günlerde artık meclisî seçenlerin vekalet ve temsil sıfatı kalmaz ve bundan dolayı İngilizler bir sonraki seçime kadar hüriyetlerini terk etmiş oluyorlar.

Sayfa : 138

قوت و قدرت سیاسیك منابی حقندہ مبداء قوانینان
نظریہ ترك حد و حجابی یوقدر مع ما فیہ اك متأخر مؤلفردن
بريك ادعاستہ نظراً بونی نہایہ نظریات ایکی اصل مهمه ارجاع
از نویسنده : (نویسنده) و (دومو قرائت).

Sayfa 138

Kuvvet ve siyasi gücün kaynağı hakkında ortaya konulan teorilerin haddi hesabı yoktur. Bununla birlikte en son yazarlardan birisinin görüşüne göre bu son görüş iki önemli şekilde yorumlanabilir; teokrasi ve demokrasi.

Sayfa : 141

۳۳ دوتراين نظريه . — يعنى قدرت سياسيه نك منبعى عوامده ، خلقده آرمان فكر لك مطلقا احراواته يتجهله منجر اوله جفته ذاهب اولق خطادر ؛ بو نظريه طرفدرائى منبعى خلق و عوام اولان بو قدرت سياسيه مشروعدرا ؛ زيرا بو قدرتى وضع ايدن بوقدرتك قوديت تابع اولان عموميتدر . (Collectivité) « ديرلر . برده حكومت عوام ديك مطلقا جمهوريت ديك اولمدينى بيلميدور (روسو) نك ده اوغا اينديكى وجهله منبعى اهالى اولان قوه سياسه اشكال حكومتك

Sayfa : 142

خلق سياسيه

۱۴۲

حده سله قابل تالفدر . اون طقوزنجى نصر سياسى باشليجه بو فكر ايله بيلندى قوت و قدرتك ملتدن كلكديكى بيان اشكله و ملت طر قدن طوغرىدن طوغرى به برارلكتر انتخاب ايدلكله هر درله مشكلتك بندق اولمقته ذاهب اولدى . بوندن ماعدا جمهوريت ده موقراسى اصولسك متعنى فرض ايدرك جمعيت جهده رت طوغرى متابل اولمقته تكامل ايدمجي فرض اولدى . فقط وقايم بو مسئله معلقه نك بو قدر قولاي

XX

Sayfa : 142

قابل حل و تسویه اولدیغنی کوسئردی . ائک زیاده مداخلات
کیفیهته قارشو احتیاطل بولوغنی ایجاب ایدن بر حکومت
وار ایسه اوده حکومت عوامدر . حکمدارلرک استبدادیه
قارشو پارلمنتورل قدم پیدا ائدکجه استبداد بوش بوش اولره
انتقال ایدیور و افرادک حقوق شخصییه شیئدی یکی بر
قوته قارشو مدافعه و صیانت اتشا ایدیور .

بولغریه نئک لب و خلاصه شی فرانسه نئک (۱۷۸۹) قانون
اساسینده بر بولهرق الآن حکمنی محافظه ائشدر . و هر درلو
حاکمیتک اساسی ملئده در هیچ بر هیئت هیچ بر شخص آجیمن
آجیقه ملئدن صادر اولیان بر نفوذ و حکومتی اجرا ائده سر .
[حقوق بشر بیاننامه شی ماده ۳] .

و حاکمیت بر در غیر قابل تجزیدر . مرور زمانه لوغرائاز .
ترک و فراغ ایدیله مر . ملئک مالیدر ملئک هیچ بر قسشی
و هیچ بر شخصی بولک تنفیذ و اجرائشی کنئیلسته توجیه

Sayfa : 143

« ائده مر » [۱۷۹۱ قنون اساسی] .

Sayfa 141

33) Demokratik Teoriler: Yani siyasî güç kaynağını asillerde ve halkta arayan fikirlerin, sonraki sonuçlarına, türevlerine girmek hata olur. Bu teori taraftarlarına göre "kaynağı halk ve asiller olan siyasî güç geçerlidir, zira bu gücü veren, bu gücün etkisine bağlı olan geneldir (collectivite)" derler. Bir de asiller hükümeti demek, mutlaka cumhuriyet demek olmadığını bilmelidir. Rousseau'nun da iddia ettiği gibi kaynağı halk olan siyasî gücün hükümet şekli [Sayfa

142] tamamıyla açıklanabilir. XIX. yüzyıl siyaseti başlıca bu fikir ile bilindi. Her kuvvet ve gücün halktan geldiğini söylemekle ve doğrudan doğruya bir parlamento seçmekle her türlü güçlüğün sağlanmasının mümkün olduğuna inanıldı. Bundan başka cumhuriyeti, demokrasi usulünün tamamlayıcısı zannederek, toplumun cumhuriyete doğru meyledeceği zannedildi. Fakat olaylar bu yanlış problemin bu kadar kolay çözülüp açıklanamadığını gösterdi. En fazla keyfi uygulamalarına karşı ihtiyatlı bulunmak gereken bir hükümet var ise, o da asiller hükümetidir. Hükümdarın baskısına karşı parlamentolar karşı durdukça baskı yavaş yavaş onlara geçiyor ve bu defa kişilerin hukukunu, şimdi bu yeni kuvvete karşı savunma ve koruma gerekiyor.

Bu teorinin öz ve özeti Fransa'nın 1789 anayasasında yer bularak, halen geçerliliğini korumuştur. "Her türlü egemenliğin esası ulustur. Hiçbir şahıs ağızdan ağıza ulustan çıkmayan bir güç ve hükümet yönetemez" (İnsan Hakları Beyannamesi, madde 3).

"Egemenlik birdir, sınırlanamaz, zaman aşımına uğramaz, terk ve emanet edilemez, ulusun malıdır, devletin hiçbir kısmı ve hiçbir kişi bunun azalmasını isteyemez [sayfa 143]" (1791 Anayasası).

Sayfa : 145

مع مافیه انسانلرک حال اجتماعده بولونمقی ایضاح ایچون
سرخ اولسون ضمنی اولسون بر مقاوله انقاد ایتمه حاجت

Sayfa : 146

اولدیتقی کرکلم جمعیتی (Sociologie) تدقیق ایدنر و کرکلم طبع
بشره واقف اولانلر ایضاح و اثبات ایدیورلر .

Sayfa 145

Bununla birlikte insanların açık ya da gizli toplantı yapmak için bir mukavele yapmalarına gerek [sayfa 146] olmadığını; gerek sosyologlar gerek psikologlar açıklamaya çalışıyorlar.

Sayfa : 150

حاکمیت ملیه اساسی بر حقّه مقرون اولهرق ثابت
اوله مدیننی کی قابل اثبات دخی دکلدر . مع مافیه بویه بر شیه
اساساً لزوم یوقدر . بو حاکمیت ملیه اساساً بویه مشروعیت
و حقانیت کومسیله میدانوضع ایتمکدن ایسه بونک فعلاً
موجود و بک معقول و شایان اعیاد بر حال ضرور بدین عبارت
اولدیننی قبول ایتمک البته نفس الامر ده موافق اولور .

Sayfa 150

Ulusal egemenliğin esası bir hakka yakın olarak sabit olmadığı gibi, ispatı mümkün bile değildir. Bununla beraber böyle bir şey aslında gerek bile yoktur. Bu ulusal egemenliğin esasen böyle meşruiyet ve hakkaniyet görüntüsüyle meydana çıkmaktan ise bunu uygulanabilirliği kabul ve bağlanma zorunluluğundan oluştuğunu kabul etmek elbette daha uygundur.

Sayfa : 152

ملک معقول صورتده اظهار ایدیلن حاکمیت ملیه اصولیه اصول
استبداد و مطلقیت قیاس ایدیلنجه بشریه اولان نفع و قاندمسی
اعتباریه حاکمیت ملیه نیک رجحانی آشکاردر . نهایت ملک

Sayfa : 152

حکومتک دکل ، حکومت متک خادمیدر . یک بدیی و ناقابل
اعتراض اولان شو حقیقت بزه کوستریورکه اک معقول طرز
حکومت ممکن مرتبه علاقه دارانک موافقتی یعنی ملک اوزوسی
استحصاله منوطدر .

Sayfa 152

En makul şekilde ortaya çıkan ulusal egemenlik usulü ile baskı usulü ve mutlakiyet karşılaştırılınca, insana olan getiri ve faydası itibarıyla ulusal egemenliğin üstünlüğü açıktır. Nihayet, ulus hükümetin değil, hükümet ulusun hizmetindedir. Pek açık ve itiraz olmayan şu gerçek bize gösteriyor ki en makul tarz, hükümetin elden geldiğince, ilgisinin mutluluğunu, yani ulusun arzusunu yerine getirmeye bağlıdır.

Sayfa : 153

قوة عمومیة دولتک او حالده مصدر حقیقیسی ندر و بوند
ندرجه قدر حق و مشروعیت ارامق ایجاب ایدر؛ اک متأخر
حؤفلردن دوکت بو دعوائی بروجہ آئی حل ایدیور .
سابقده قوہ سیاسیہ و عمومیہ تک جین تدقیقنده مشروعمیدر
دکئدر جهت لری آراشدیرمق عبئدر . بوقوت بر تکامل اجتماعاتک
تعمیرمیدر و بونک شکلی و عناصر و عواملی تعیین اجتماعلرینه
عائددر . دولت اسمیه اولان هیئت اجتماعیه تک کافئنده - ایست
اک بسیط و ابتدائی اولانلر ایستر اک متمدن و ترکیاتی کثیر
بولانلر اولسون - بر نقطه مهمه و منفرده نظر چارلارکه اوده

Sayfa : 153

اشخاصدن بعضی لری بکریه نظر آدها قوتی و آرزو و عزم لری بی
تقید و اجرای دهها صالح و مقتدر بولونمیرد. قوتجه اولان بو
تفاوتک انواع و اشکال متعدده سی واردر. بعضاً صرف قادی
اولور، بعضاً معنوی و مذهبی و یا فکری اولور، اکثری واقع
اولدینی وجهه بو تقوق اقتصادی دخی اولمیسیر. بوندن ماعدا
بوصوک زمانلرده وس بوتون میدانه حیقان یکی بر قوت وارد که
اوده عددیک. بعضی اکثریت کدر. شو حاله ماده، اقتصاداً، معنأ،
مذهباً. نکرأ. عدداً فائق اولانلر آرزو نری کنیدیلرندن دهادون

Sayfa : 154

موقیده اولانلر منکیم ایندیر مشلرده زعامدان امور دائمی
تلاشدها مقتدر و قوی اولانلر اوله کثر و اوله اوله حقد واقعا
بوتلر علی الاکثر شوقوت و تقوقلری برر و نلک مشروعت و بر مرک
جالی مشلر فقط شمعی به قدر ایکی چارهدن بانتقهرشی بونه مامشر:
یا کنیدیلرته فوق الطیعه بر شکل و بر مرک اعتقادات مذهبی به
بنای قوت ایتمشر و یا خود اراده ملیه قاعده سنه ایتمشرلر دور.
اعتقادات مذهبی، حقوق الهیه کال اطلاقیه حکم فرما
اولدینی عصرلرده ارباب قوت و اقتدارک مذهبدن استفاده
ایتری طیبی ایدی فقط صوک عصرده اعتقادات بوزولنه
بوز طوطیدنندن و یا کثر بو قوتلردن استفاده به ایمکان قالدیلندن
حاکیت ملیه لفظلندن استمداد و استعانه به احتیاج حاصل
اولمشر . . .

Sayfa 153

O halde devletin tüm kuvvetinin kökü nedir ve bunda ne dereceye kadar hak ve geçerliliği vardır? En son yazarlardan **Devkiyet** bu konuyu ilerde hallediyor.

"Gerçekte genel ve siyasi kuvvetin araştırılması meşru mudur, değil midir?, yönlerini araştırmak boştur. Bu kuvvet gelişen toplumun bir ürünüdür. Bunun şekil ve unsurlarını ve sebeplerini tayin toplumlara aittir. Devlet diye isimlendirilen sosyal grubun kafesinde ister en basit ve iptidai olanlar, ister en yüksek ve oluşumu yoğun bulunanlar olsun, bu önemli nokta gâze çarpar ki o da fertlerden bazılarının diğerlerine göre daha kuvvetli ve arzularını frenlemeye ve yönetime daha layık ve yeterli bulunmasıdır. Kuvvetçe olan bu farklılığın çeşitli şekilleri vardır. Bazen sırf maddî olur, bazen manevî ve mezhebî veya fikrî olur. Genellikle meydana geldiği üzere bu fark ekonomik de olabilir. Bundan başka bu son zamanlarda büsbütün ortaya çıkan yeni bir kuvvet vardır ki o da **adet** yani **çoğunluktur**. Şu halde madden, ekonomik, manen ve mezheben, fikren **adet** olarak yüksek olanlar arzularını kendilerinden (sayfa 154) **aşağı** olanlara teslim etmişlerdir. Zaman zaman yönetime daha layık ve kuvvetli olanlar olagelmış ve öyle olacaktır, hatta bunlar çoğunlukta şu kuvvet ve farklarına birer meşruluk rengi vermeye çalışmışlar, fakat şimdiye kadar iki çareden başka bir şey bulamamışlar. Ya kendilerine tabii bir kuvvet şekli vererek mezhep inancı, Allah vergisi gibi durumların geçerli olduğu yüzyıllarda kuvvet ve iktidarların bu gidişte faydalanmaları doğaldır. Fakat son yüzyılda inanışlar bozulmaya başladığında, bu inanışlardan faydalanma olanağı kalmadığında, ulusal egemenlik sözünden faydalanma yoluna gitmişlerdir.

Sayfa : 154

واقعا بو نظریه يكده يكي بر شی اولماقده برابر شهسز

Sayfa : 155

شایان ناملدر . بوندن مقدم مورخ شهر کیزو « وسائط
عالمات » نام اثرده بو بکزر وحشی بوندن بالقبه دهامقوله
دیگر بعض مطالعات سرد ایش ایدی : « حر ، مستقل
یکدیگریه قارشو هر درلو فکر ضروری تمیندن خالی وایکزر
منفعت مشترکه ایل بر برینه مربوط انسانلری آلیکزر ... بو
محیط ایچنده قدرت سیاسیه ، یعنی دولت دنیان شی
ناصل تولد ایدر ؟ قدرت سیاسیه بونلر ایچنده بو قدرتی اجرایه
یعنی منفعت مشترکین تأمینه اک زیاده مقتدر اولدینی غلطی
تولید ایدمیلن کیسه استقلال ایدر سوق و جریان اختیاری
احوالی سیر اند حک ر سبب خارجی وشدید ظهور ایتمکجه
جور اولان امر ، ماهر اولان اداره ایدر ، کندی کندیلرینه
براقیلان ، قانون طبیعتلرینه ترک ایدیلن کیسهلرده قدرت
سیاسیه حقوقه رفاهت و حقوق انکشافنه خدمت ایدر . حقوق
کندیلنی طاعتدیرنجه عینی زمانده اطاعتی تأمین اولور .
رقی و توسعه ایتمکده اولان همیشهلرده نه اولورور ؟
فعلاً قدرت سیاسیه مالک اولان کیسهلر مللک منافع
عمومیسنی نظمین وادرا کدن عاجز اولورلر ایسه ویاخود
بو منافی اسلا درینن ایتمک موقع سیاسیلرینک ایجابان
وینایینن پلکزر کندی لهلرینه تحویل جالیشیلر سه او وقت
یا جمیعک خرابسته ویا قدرت سیاسیه نلک تبدیل مکان ایتمه
منشی بر جدال باشلر ... قدرت سیاسیه چیفرنلن چیقیش

Sayfa : 156

مقوق اساسيه

۱۵۶

و باجمیع علمیه دوش قوقلردن تبعاً ایدرک لایاقت کوسردکلری
 اثبات ایدن یکی قوقلره انتقال ایدر. اختلافلارک بوتون سری
 بودر و حکومت سیاسیهک اساسی، دستور و عهده خاصه بو
 نقطه در؛ زیرا بو شکلر حکومت و جمیت ایله قدرت سیاسیه
 ارمسند. مناسبات طبیعییه تاسیس یعنی قدرت سیاسیهک
 قعلاً موجود اولمادینی محله حثوقاً دخی موجود اولسه
 نماندر. [ایسه من صحیفه ۳۶]

Sayfa 154

Aslında bu teori yeni olmamakla beraber şüphesiz [Sayfa 155] oldukça önemlidir. Bundan önce tarihçi Şehyir Nizov "Vesail-i Muhalif" adlı eserinde buna benzer ve buna nispetle daha makul diğer bazı görüşleri ileri sürmüştü: "Hür, bağımsız, birbirine karşı her türlü zaruri fikri söylemekten çekinen ve yalnız ortak menfaatler ile birbirine bağlı insanları alınız... Bu ortam içinde siyasî güç, yani devlet nasıl doğar? Siyasî güç bunlar içinde yönetme gücüne, yani ortak menfaati temine en fazla yeteceği kanısını doğuran kimseye düşer, yönetim ve olayların gidişini bozan bir dış sebep ortaya çıkmadıkça, cesur olan emir iyi idare eder. Kendi kendilerine, tabii hallerine bırakılan kimselerde siyasî gücün yükselmesine eşlik eder ve yükselişin oluşmasına hizmet eder. Yükseliş kendini gösterince aynı zamanda bağımlılığı da temin etmiş olur. Gelişen ve genişleyen toplumlarda ne oluyor? Siyasî gücü elinde tutan kimseler ulusun genel menfaatlerini karşılamak ve anılamaktan aciz olurlar ise veyahut bu menfaati anlamayarak siyasî kanunları ve neticelerini yalnız kendi lehlerine çevirmeye çalışırlarsa, o zaman ya toplumun yıkılmasına veya siyasî gücün yer değişti-

mesiyle sonuçlanan bir kavga başlar... Siyasî durum çığırından çıkmış olur [sayfa 156] veya toplum aleyhine dönmüş yeni yükselişlerden kaynaklanan, becerilerini kanıtlayan yeni yükselenlere geçmiş olur. İhtilâllerin bütün sım budur ve siyasî hükûmetin aslı, kural ve hedefi aslında bu noktadadır; zira bu şekiller hükûmet ve toplum ile siyasî gücün gerçekte olmadığı durumlarda hukuken dahi var olmasına engeldir" (Eisemann, s. 36).

Sayfa : 163

موسىو ايسمان بو وبوكا مقبس نظريه لى رد وابطال
 ايجون بعض اساسلر وضع ايديبور. انك نظر نده دولت واقعا وجوده
 كلديكي كوندن بى قوه حاكمه - نين شئت استدل ايتشد .
 بو قوه حاكمه دولت مابه الامتيازيدر وبالكز اكا خاسدر .
 واقعا ديكر بعض علامات ايله دولت باشقه انسان كومپلرینه
 بكنرر وبونلرده دولت كى انسانلر ساداته ، خواس
 انسانلر انكشافه ياردم ايدر فقط حاكميت اعتباريله
 دولت نى نظير بر جاميندر ونوعى چئنه منحصردر .

Sayfa 163

Mösyö Eisemann bu ve buna benzer teorileri red ve iptal için bazı esaslar söylüyor. Onun görüşüne göre devlet, ortaya çıktığı günden beri hâkim kuvvet denilen güce dayanmıştır. Bu hâkim kuvvet devletin geçerli ayrıcalığıdır. Yalnız ona hasır. Diğer göstergeler ile devlet başka insan kümelerine benzer ve bunlar da devlet gibi insanların mutluluğuna ve insanî durumlarının gelişmesine yardım eder, fakat egemenlik noktasında benzersiz ve kendine hasır.

Sayfa : 164

تایاً دولت حاله کلن جمعیت بالکمز امر اجتز بلک
 اوماری جبر و تضییق مادی ابله تنقید ایدر جمعیتک باشه
 درلو اشکالده بو بوقدر : جمعیت انشیا و اشخاص اوززیه
 وضع بد ایدر، اشخاصی دردست و تأدیب ایلر . واقعا
 بعضی مؤلفلر بو جبر و تضییق مشروعی بی لزوم دبه اعمال
 ایدرلر و حق قوتسز بایدار اوله ییلر دیرلر . فقط ذات
 حقک باشلیجه طبع و ماضی بودر . مذهب و اخلاقدن آیری
اولان حق انسانی قوته محتاجدیر انسانلر آرمندیکه مناسبی
تعیین ایلندن قول ایلدیریند او انسانلر طرفندن تصدیق و بر قوته
تأییده ابله تجهیز ایلدیکجه حق عنوانی ا کتساب ایدمزلر
بو قوته تأییده حاصل اولندن اول حق رسم حالده دیر .
هنوز تشکل اتمه مشدر . عرف و عادت بونک قول ایلدیریند از جوق
تعین ایتدغی آتی حیرا قبول ایلدیرمدیکجه ناعلمدیر .

Sayfa 164

İkinci olarak, devlet haline gelen toplum yalnız emretmez, belki o emri zor ve maddî baskı ile sağkayan toplumun başka bir şekli de yoktur. Toplum mal ve insanları elinde tutar. Şahısları tutar ve cezalandırır. Bazı yazarlar bu zor ve baskıyı geçerliliği olmayan, gereksiz olarak göz ardı ederler ve hak kuvvetsiz geçerli olabilir derler. Fakat hak sahibinin baslıca yapı ve içeriği budur. Ahlak mezhebinden ayrı olan insan, hak ve kuvvete muhtaçtır. İnsanlar arasındaki ilişkileri oluşturan kurallar, yine o insanlar tarafından onay ve bir onan kuvvetle desteklenmedikçe hak ünvanını alamaz. Bu onay kuvveti elde edilmeden evvel hak resim halindedir, henüz oluşmamıştır. Örf ve adet bunun kurallarını az çok belirlese de onu zorla kabul ettirmedikçe tamamlanmış olmaz.

Sayfa : 170

ملتلك شمديكي خالى اخذ ايجرندە شەبەوقدركە بو تعداد
 اينديكمز عاملر اجراى تاثيردن خالى قالمشلدرد . فقط
 بونلك هر حالده تاثيرلرى ايكنجى درجەده قالير . وحدت
 مليەتك اسبابى تدقيق ايتك ايجاب ايد . ايسه نظر تفصلى
 مانقه واديلر . عطف . ايتك لازمدر فرضا بر ملت مدار
 مانجيهسى ، خاطرات مشتركسى ، احتياجى ، آتیه معطوف

Sayfa : 171

۱۷۱

ملت

املارى افراد مليه يكدىكرى قربة دها شدتلى بر سائق
 اولمشدر . بشریت ذى حیات اولاً : دن زياده مواتلردن تشكىل
 ايتمشدر .

Sayfa 170

Ulusların şimdiki durumları almalarında şüphe yoktur ki sözünü ettiğimiz unsurların etkisinden uzak değildir. Fakat bunların etkileri herhalde ikinci derecede kalır. Ulusun birliği nedenlerini araştırmak icap ederse, araştırmaları başka sahalara yöneltmek gereklidir, örneğin bir ulusun övünülecek bir geçmişi, ortak anıları, ihtiyaçları, geleceğe ait emelleri [sayfa 171] ulusun fertlerini birbirine yaklaştıran daha kuvvetli bir dürtü olmuştur. Mevcut insanlık gelecekteki ziyade ölümlerden oluşur.

Sayfa : 172

تعاون اجتماعی و با مشارکت اجتماعی دیدیم که حادثه طبعی
 خلقت ملل و ملت است. حیثیت مهم و وظیفه اجتماعی همچون بودن
 برینده بحث اجتماع فائده‌دین خالی نکند. انسان و ملت مدنی
 بالطبع اولاد قلمی، دائماً اجتماعاً بشاد قلمی و هم جنس و عجم
 بشاد قلمی باشد. بر چاره‌های اولاد قلمی ارتق امور قطعی و ثابتند
 عد اولیور حال اجتماع حال خلق و طبیعت در افراد بشره بویله
 است. مثل اولاد قلمی بویله اولاد نکند و بویله روستا
 مقوله اجتماع نظریه بویله بویله اولاد قلمی اولاد قلمی اولاد قلمی
 و بویله عادتاً بر مقدمه اولاد قلمی اولاد قلمی حکماستند هوس و لوق
 و فرانس حکماستند زور و طرفین سرد ایدین نظریات
 حقایق شون و جریان قوانین خلقه موافق کوریه من بناء علیه
 هر فرد بر جماعت بشریه، بر انسان کوریه منسوب
 من الازل منسوب اولاد قلمی والی لایله منسوب اولاد قلمی
 مع مافیه انسان بر احتیاج ضروری اجتماعیه بر برابر کنده
 شخصیت و وجه از جوق صریح اولاد قلمی
 احتیاجات اجتماعیه لرین ماعدا احتیاجات و تمایلات و آمال
 شخصیه لر اولاد قلمی تقدیر اجتماعیه لر فرد بر احتیاجات و تمایلات

Sayfa : 173

و امثال شخصیه لر اولاد قلمی بر برابر بویله اولاد قلمی دیگر افراد
 اولاد قلمی بر اولاد قلمی است. حاصل ایدیه بویله چکی ده تقدیر اید
 الحاصل انسان قابلیت اجتماعیه لر اولاد قلمی بر برابر غالبیت نفسیه
 و خود کلامه لر اولاد قلمی اید.

Sayfa 172

Sosyal yardımlaşma veya sosyal birliktelik dediğimiz doğal olaylar ulusların oluşumunda önemli bir görev yaptıkları için bundan biraz bahsetmekte fayda vardır. İnsanların bağlı oldukları medeniyette birlikte yaşadıkları ve hemcinsleriyle toplanmaktan başka çareleri olmadığı artık kesin ve sabit olduğu toplumun durumu, yaratılıştan ve doğaldır. İnsan fertleri böyle istemişler ve onun için böyle olmuş değildir ve bu özellikle Rousseau'nun ulusal ant teorisine bakmadan önce buna yakın olarak ve buna adeta bir giriş olmak üzere İngiliz hâkimlerinden Hobbes ve Locke ve Fransız hâkimlerinden Vargo tarafından öne sürülen teori olayların özü ve kanunların uygulaması yaratılışa uygun görülmez bu nedenle her fert bir insan topluluğuna, bir insan kümesine bağlı, eskiden beri bağlı olmuştur. Bununla birlikte insanlar bu zorunlu toplumsal ihtiyaç ile beraber kendi kişiliklerinin oluşmasını az çok düşünmüşlerdir, toplumsal ihtiyaçlarından başka gereksinim ve eğilimler [sayfa 173] ve kişisel amacı anlamakla beraber bunları ancak diğer fertler ile birlikte yaşayarak elde edilebileceğinde takdir eder, insan toplumsal kabiliyeti ile beraber nefis galibiyeti ve bencilliğini okşar.

Sayfa : 182

فرانسه قونانیون اصول اداره اختلاسی
ناس اینجه قدر روسونک قووی تماماً جاری اولامامش
یدی . قنط ۱۷۸۶ ده آراق روسونک روح شاد
اولبوردی . او وقتکی قانون اساسینک ۲۷نجی ماده سنده
• حاکیت پوتون ملتدهدر . هر فرد بو حاکینک اجرایی

Sayfa : 183

انتخاب هم حق و هم حق مساوی اولدینی اعلان ایدیلور.
دی . سنه ۳ قانون اساسینده عین نظریه قبول ایدیلور
ایدی . مع مافیہ قوانینسون حکومتی حاکمیت ملیتک
اجزای مرکبسندن اولان قادیلردن انتخاب حق
سلب ایتمکه کندی دستور سیاستی کندی قفس ایش
اولیوردی .

Sayfa 182

Fransa'da konvansiyon usulü ihtilâl yönetimi oluşuncaya kadar Rousseau'nun nüfuzu tam oluşmamış idi. Fakat 1792'de artık Rousseau'nun ruhu şad oluyordu. O zamanki anayasanın 27. Maddesinde "egemenlik bütün ulusundur, her kişi bu egemenliğin oluşmasında [sayfa 183] eşit hakka sahiptir" deniliyordu. Seçimin hem hak ve hem eşitlik olduğu ilân ediliyordu. 3. sene anayasasında da aynı görüş kabul ediliyordu. Bununla birlikte konvansiyon hükümeti ulusal egemenliğin bir parçası olan kadınlardan seçme hakkını kaldırmakla kendi siyaset ilkeleriyle ters düşmüş oluyordu.

Sayfa : 242

مع مافیہ شورا سنده بالخاصہ نظر دقتہ وضع ایتک ایجاب
ایدرکه دولتک قوتہ سیاسی ایچون قوتہ مادیتهک وجودیت
اولان احتیاج قوتہ معنویندن استغنائی تضمن ایتز . بر حکومت
بالکرمادی ، قوری بر قوتہ اتکا ایدرسه قوتی کندی
صارصمش اولور . قوتہ مادیته تابع اولانلر بر قوتی نه قدر

Sayfa : 243

۲۱۳

حکومت

آرزو و اختیار له قبول ایدرلر ایسه قوۃ مادیه او درجه مطاع اولور . ایشت دولت آدنک ، امور حکومتی صنعت اتخاذ ایدنک مهارتی بو نقطهده کوریلور . دولتک اوامری کران قیلماق و بو اوامری سهولته ، لرزو و هوس ایله دیکتمک ایچون چاره بولمده حکومت آدنک مهارت مخصوصسی بولمقی ایجاب ایدر .

صفت سیاستک برنجی رکنی اشکال و معاملات حکومتی اعتسالات مذهبییه ، عادات و تعاملات اجتماعییه ، اخلاق عمومییه ، مملکتک احتیاجان اقتصادییه توفیق ایتکدر ؛ حکومت آدمی او طرزده حرکت ایتلیدر که اهالی مملکت ارباب حکومتک منافع شخصیسی ایچون دکل منافع اهالی ایچون چالیشمده اولدقلرینه قانع اولسونلر .

استبداددن اولان قوت ایشت شو حقیقتک اهل ایدلسی قیجهمیدر . زرا جبار و مستبد اولانلر تبعه تک دکل کندیلرینک منافعنه چالیشیورلر . فقط شوراسیده اونو تعلمیدر که جبر و استبداد حکومت عوام ایله بیستون غیرقابل تألیف دکلدر . انتخاب اولان کیسه لرک بتون مملکتک منافعنی کوزیمبوب بالکیز کندیلرینک و حتی بالکیز کندیلرینک منافعنی کوزه تملری ایشت بوخن طولانی بولسوزدر .

۶۲ حکومت ایله ملت آرمسته تضاد وارمیدر ؟ — حکومات مستنده نه شکله اولور ایسه اولسون نا ییادارد

Sayfa 242

Bununla birlikte şurada özellikle dikkat çekmek gerekir ki devletin siyasi gücü için maddi gücün oluşmasına olan gereksinim, manevî güçten uzak durmayı gerektirmez. Bir hükümet yalnız maddî, kuru bir güce dayanırsa, kuvvetini kendi sarsmış olur. Maddî güce dayalı olanlar, bu gücü ne kadar [sayfa 243] arzu ve istekleriyle kabul ederlerse, maddî güç o derece meta olur. İşte devlet adamının,, hükümet etmeyi sanat kabul edenlerin kabiliyeti bu noktada görülür. Devletin emirlerini bittancı olmaması ve bu emirleri kolaylıkla dinletmek konusunda hükümet adamının özel kabiliyeti bulunması gerekir.

Siyasetçi, insanları kendi şahsî çıkarları için değil, halk için çalıştırma iktidarına sahip olmak için çaba sarfetmelidir.

Baskıdan olan nefret işte bu gerçeğin ihmal edilmesi sonucudur. Zira zorba ve baskıcı olanlar, halkın değil kendilerinin menfaatine çalışırlar. Fakat şurası da unutulmamalıdır ki zor ve baskı asiller hükümetine büsbütün yabancı değildir. Seçilen kimseler ulusun faydasını gözlemeyip yalnız kendilerinin ve hatta yalnız kendini seçenlerin menfaatini gözlemesi uygunsuzdur.

64. Hükümet ile ulus arasında zıtlık var mıdır ? Baskıcı hükümet ne şekilde olursa olsun devam etmez.

Sayfa : 249

سرست برملکتده ایسه قوانینه هان عمومیتله اطاعت ایدیلور.

اطاعت شرطله حکومتک امرنی تنقید و مؤاخذه جائزدر .

X مع مافیة بعض احوال واردرکه تنقید میدان اولماز . فرضا
بر انضباط مأمورینک زاندارمهیه ، برضابطک برغفره وردیکی
امر تنقید و تدقیق قبول ایدمه من . مع مافیة بورادمده ماکنه کی

Sayfa : 249

اطاعت انسان کی اطاعت آرمندہ بر فرق واردر . بر نضر
 شرف عسکریتی ، حس وطنیوری ، تعقیب ایندیک غایه
 امل بیلیمکه برابر علی العیا اطاعت و کوکسی بر پروا دشمنک
 قورشونلرینه هدف قیلار ایسه البتہ قهرمانانی دویلا اولور .
 خاصه تفکر دن محروم بر اردو مذبحیه کیدر کی میدان قتالہ
 طوغری هیچ شکوا اینجکسزین کیده یلور . فقط شرف هیچ
 بر زمان برنجینک درجه سنه واصل اولماز . برده اطاعت
 اضطرارینک قیمتی بویوک ، منوی وحشی بحرانی اتنا سنده
 زلزله عظیمه اوعرار . حییات وطنیه بیانچی بر اسیر کی
 اولان عسکرک اوزرندن قیرباسی ، قورقونی قالدیریکنز ،
 ایک فرصتده سزی استیلا ایعدایه مروض قیلار . حر آدم
 ایسه وره جکی اک معزز شیی اختیارله ویرر .

Sayfa 249

Serbestlik bir memlekette ise kanunlara hemen genellikle itaat ediliyor, itaat etmek kashuluyla hükümeti eleştirmesi ve paylaşması olağan-dır. Bununla birlikte bazı durumlarda vardır ki eleştiriyeye meydan ol-maz. Örneğin bir inzibat memurunun jandarmaya, bir subayın bir ere verdiği emri eleştiri konusu yapmaz. Burada da makine gibi itaatle, in-san gibi itaat arasında fark vardır. Bir er askerlik şerefini, vatansever-liği, takip ettiği ülküsünü bilmekle beraber körü körüne itaat ve korku-suzca göğsünü düşman kurşunlarına hedef tutar ise kahramanlığı iki kat olur. İnce bir düşünceden yoksun bir kesime gider gibi savaş mey-danına doğru hiç şüphelenmeksizin gidebilir. Fakat şerefi hiçbir zaman birincisinin seviyesine ulaşamaz. Vatan duygusu, yabancı bir esir gibi olan askerin üzerinden kırbağı, korkuyu kaldırdığımız ilk fırsatta sizi is-tilâya kalker. Hür adam ise vereceği en kıymetli şeyi isteğiyle verir.

Sayfa : 251

۲۰۹

حکومت

(۲) حکومت طرفندن استعمال ایدیلن وسائط یعنی مأمورین آنحق قانونک وقانونه تابع حکومتک امرینه خادم اولیلیدر . بویکنجی شرطه هیئت عسکریه دخی داخلیدر اردو دولتک سیاسته تابیدر . بوقیه سیاست عمومی دولت اردو ده دگی . . . رومادهکی بره توریهن عسکرلری ، عباسیلردهکی عساکر اترک ، روسیه دهکی سزلیج وباخصوص رزدهکی یکپجری عسکری ایست بو قاعدهیه مخالف حرکت ایندکلی ایچون حیات دولتی تهلکیه القا ایلشردر . اصول حاضره قطعاً بوکا مساعدلدر . اردونک وظیفهسی دولتک قوتی صوک درجهیه قدر انکشاف ایتدیرمکدن بشقه بر شی دکادر و هر حاله بو وظیفه بر وظیفه اجرادر . اجرا ایسه دالما امره تابیدر و بو حیثیتیه اصاک خلقیدر وایکنجی درجهیه حائز اهمیتدر . تعقیب اوله حق سیاست ومقصدی اراءه وتعیین ایلک ، بو مقصدی استحصال ایچون وسائط صاحبپورانهسی ، وسائط شدیدیمی استعمال اوله جقدر ؟ بو جهنری انتخاب ایتک قوئبسیاسیهیه . تعیر دیگرله هیئت ملکیهیه عائددر :

(Suprématie du pouvoir civil sur le pouvoir militaire)

قوة ملکیه نك قوۀ عسکریهیه قانقینی ایشتنه بو دیمکدر .
 قوۀ ملکیه متفکر اولان دماغ . قوۀ عسکریه ایسه اوله متفکر
 دماغ قوۀ سندیهکی سینگدر الحاصل حریت شخصیهیه تائینه مطواف

Sayfa : 252

کافة قوانین جبروتضییقک صور و وسائط استعمالی و یکمل
طرفدن استعمال ایدیلجکینی لایقیه تعیین ایتلیدر .

حکومتک مشولینی . — قانونه مخالف صوریه واقع اولان بر معایله
جبر و شدت بالطبع کان لم یکن حکمنددر .

بونکجه رابرتولید ایدمکچک ضرورتک مابقیه نظراً جزایی ویا مشولینی
دموت ایشکدن خال قالاز . مأمور عائدی طرفندن بایلان معایله جبر
و شدت قانونه مخالف اولدی بی تقدیرده مأمور ایچون درجه سته کوره
جزایی، مشولینی تضن ایدر . فقط مأمورک بضا کندی شخصی دکل
حکومت مشول اولور . بو صورته مشول بالال نظریه سی چیقار .
شرکتلرده جاری اولان بواصول دولترده تشبیل اوله ییلور . دولترده
شرکتلر کی بر شخص منوی اولدقارندن مأمورلرینک بعض احوال
روبرکانشدن مالا مشول طوبیلورلر .

Sayfa 251

Hükümet tarafından kullanılan unsurlar yani memurlar ancak ka-
nunun ve kanuna tâbi hükümetin emrine hizmet etmelidir. Bu ikinci
şarta askerlerde dahildir, ordu devletin siyasetine tâbidir. Yoksa dev-
letin siyaseti orduya değil. Roma'daki pretoryan askerleri, Abbasiler-
deki Türk askerleri, Rusya'daki setirliç ve özellikle bizdeki yeniçeri as-
keri işte bu kurala aykırı hareket ettikleri için devletin hayatını tehlike-
ye atmışlardır. Şimdiki yöntem kesinlikle buna uygun değildir. Ordu-
nun görevi devletin gücünü en son noktaya kadar geliştirmekten baş-
ka bir şey değildir ve her halde bu vazife uygulamalı bir görevdir. Uy-
gulama ise her zaman emre tâbidir ve bu itibarla aslında devamıdır
ve ikinci derece öneme sahiptir. Takip olunacak siyaset ve amaç ve
aracı belirlemek, bu amacı elde etmek için baş şeverliğimi şiddet mi
kullanılacaktır? Bu yönleri belirlemek siyasi güç, diğer deyişle mülki-
yeye aittir. Supremalie du pouvoir civil sur le pouvoir militaire.

Mülkiye gücünün, askeri güce üstünlüğü işte bu demektir. Mülkiye gücü düşünen beyin, askeri güç ise düşünen beyinin kasasındaki kılıçtır, kısaca kişisel özgürlüğe hizmet eden [sayfa 252] tüm zor ve baskının çerçeve ve araçlarının üretimini ve kimler tarafından yapılabileceğini gereği gibi belirlemelidir.

Hükümetin mesuliyeti, kanuna karşı koyma şeklinde olan zor ve şiddet eylemini doğal olarak sanki hiç olmamış gibi kabul edilir. Bununla beraber doğacak zararın çerçevesine göre ceza veya sorumluluğu devam etmekten geri kalmaz. Memurlar tarafından yapılan zor ve şiddet kanuna aykırı olduğu takdirde, memur için derecesine göre cezayı ve sorumluluğu gösterir. Fakat memurlar bazen kendi şahısları için değil, şirketlerde de geçerli olan devlette de geçerli olabilir. Devletlerde şirketler gibi tüzel kişilik olduklarından, memurların bazı hâl ve davranışlarından madden sorumlu tutulurlar.

Sayfa : 255

بعضاً ملت، دھا

طوغریسی ایلک هیئت متخذه ملت حاکمیت ملیه سی بالذات
کندی اجرا ایدر . لووقت بلاواسطه اجزای حکومت اصولی
جاری اولور و بو تقدیرده نواب و مبعوثان دینیلن واسطه یه
عمل قائلر وزان زانی و سونک دبدیکی کی بالکتر مأمورلر
موجود اولور . ملت یعنی هیئت متخذه طوغریدن طوغرییه
اظهار ایندیکی آرزو وارلادامک اجرایی تأمین ایندیرمک ایچین
مأمورلر تعیین ایدر . بو مأمورلر مبعوث کی ملت تلمه بیان
رأی اینز بلکه بالکتر ملک اواصری اجرا ایدرلر . هیچ
ر صحت تشریعیلری اولماز بالکتر الت اجراییه یون عبارت
فالیرلر . فقط بواسول باخصوص زمانزده استثناء و تعدیل جاری ایدر

و همان هر مملکتند نواب و مبعوثان اصولی قبول اولونمشدر .
 شو تقدیرده نواب ملت و مأمورین ملت آرمند نه کی
 فرقلر بولوندیغنی تعیین ایتکده اقتضا ایدیور . بو فرقك
 كرك نظریاتجه ، كرك تطبیقاتجه اهمیت مخصوصی واردر .
 نظریاتجه اهمیت واردر ، زیرا حقایق نظریه به خیل
 باقلاشمشدر . تطبیقاتجه اهمیت واردر ؛ زیرا لایکفرانسه ده دکل
 همان باجله ممالکده بو تعامل قبول اولوغش ، نیابت و مبعوثلق
 اصولی و شروطینك مفتاحی حکمت گیرمشدر .

۶۹ نواب. — نواب (Représentants) [وکلای ملت

و مبعوثان] ملت نامنه امر و اراده ایدنلردر و آرزو و اراده لری
 سانکه طوغریدن طوغری به ملت طرفدن ویرلمشدر . نیابت
 فکری وکالت قاعده منه استناد ایدر . ملت هیئت انتخابیسی
 واسطه به آرزو و اراده سی اظهار ایدر . سانکه ملت برائسان ،
 هیئت انتخابیه او انسانك آغزی ... فقط هیئت انتخاب
 بو اصولده طوغریدن طوغری به حاکمیتی اجرا ایتز . بر ویا
 متعدد وکیللری بولور . وکیللره کتجه بونلر واقعا بر آرزو
 و اراده اظهار ایتدکلری تقدیرده آرزو و اراده کنیدیلمشدر .
 کندی دماغلری ، علملری ، مفکره لری محسولیدر .
 فعلاً بویهدر فقط حقیقجه ، نظریات حقوقیه به مثلك
 اراده و آرزوسی کبی عد اولونقی ضروریدر . [وکالت
 عادییه اولدنی کبی] بناء علیه مثلك آرزوسی ، اراده سی

Sayfa : 257

۲۰۷ - واسطه دولت حقیقه نظریات

نه فی اوصافی ، ناصل بر فوقی حائر ایسه وکیل ویا
وکیلرک آرزو وارادهمی ده عینی اوصافی وقوقی حائر د .
شو تقدیرجه وکلا ونوابک سوزلری ، فعللری اضافیدر وکله
مضافدر . امر ونهی ایندکلی شی ملک امر ونهیدر .
مبعوثلرک آرزوسی ملک آرزوسی عد اولندیقتدن بونک
نتیجه منطقیسی شودر : مبعوثلرک ملک عطفاً واقع اولان
اوامر وارادملری تحت تقنینی و مراقبه کیره من ، زیرا
حاکمیت مایه نک مافوق یوقدر .

۷۰ مأمورلر — مأمورله (agents) کتبیجه بونلر
بالمکی وکلای ملک نفوذ وختیشنه نایمدرلر هیچ بر صفت
نیات و تمیللری یوقدر . بناء علیه اظهار ایندکلی اراده ملک
ارادهمی دکلدر . مع مافی مأمورک بالکر افعال واجرا آن
مادیده بولندقلربی قصد ایتمورز . بونلر دخی اوسرواردات
اعطای ایدمیلورلر . فقط بو صلاحیتلری مطلق دکلر بر حدود
ایله میندر . مبعوثان طرفندن ورپلن عمومی بر امرک درجه
وسته کوره اولورده سر بقیلربی اکتساب ایدرلر . زیرا
ملک مجلسنک امری یعنی تنظیم ایله یکی قانون عومیدر
ونکرلری متضمندر . بعضی افعال وحرکات تکرر ایندکجه
اواسرده تکرر ایتمش صاییلور .

بناء علیه او حال وحرکتک تکرری آئیده تکرار ملن
مجلسندن استیذان حاجت قلاز . مجلس بر دفعده ، صورت

Sayfa : 258

عمومیه در اولادسی قانون شکله تنظیم ایدر . مأمورک امر
 و ارادسی ملک امر و ارادسی اولدینندن ، صرف بر امر
 اجرائی بولوندینندن بالطبع تحت مراقبه و ترصدده بولونور .
 فقط مأمورلری بالکیز ملت مجلسی تحت نغیشده بولدیرمالز .
 مافوقلریده عین صلاحیتی حائر ددر و سلسله مراتب قاعدهسی
 ایسته نو اساسدن تشعب ایدر .

Sayfa 255

Bazen ulus, daha doğrusu ilk seçmenler ulusal egemenliklerini kendilerine uygular. O zaman aracı hükümet usulü uygulanır ve bu sayede vekillere ve temsilcilere lüzum kalmaz ve Jean Jacques Rousseau'nun dediği gibi bizzat memurlar bulunur. Ulus yani seçmen doğrudan doğruya, açıkça arzu ve isteğini yerine getirmek için memurlar tayin eder. Bu memurlar temsilci gibi millet adına rey beyan etmez, belki yalnız ulusun emirlerini yerine getirirler. Hiçbir temsil sıfatları olmaz, yalnız yönetimden ibaret kalırlar. Fakat bu usul istisna ve geçici olarak uygulanır (sayfa 256) ve hemen her ülkede vekil ve temsilci usulü kabul olunmuştur. Şu takdirde milletvekil ve ulus memuru arasında ne gibi farklar bulunduğunu belirlemek gerekiyor. Bu ayrımın gerek teoride gerek uygulamada özel bir önemi vardır. Teoride önemi vardır. Zira teoride gerçeğine hayli yaklaşmıştır. Uygulamada da önemi vardır. Zira yalnız Fransa da değil hemen hemen bütün ülkelerde bu eğilim kabul olunmuştur ve milletvekilliği usulü meşrutiyetin kilidi gibi olmuştur.

69 Nüvvab: (Representants) (milletvekil ve temsilci) ulus adına emir ve istek edenlerdir ve arzu ve istekleri sanki doğrudan doğruya ulus tarafından verilmiştir. Vekiller fikri vekalet kuralına da-

yanır. Sanki ulus bir insan, seçmen de insanın ağızı... fakat bu usûlle doğrudan doğruya egemenliğini göstermez, bir veya daha çok temsilcileri bulunur. Milletvekillerine gelince bir arzu ve istek belirtmedikleri takdirde arzu ve istek kendilerininindir.

Kendi beyinleri, bilgileri ve düşünceleri ürünüdür, uygulamada da böyledir fakat hukukça, hukuk teorisince ulusun arzu ve isteği gibi sayılması gerekir. (Basit temsilde olduğu gibi) Bu nedenle ulusun arzusu, isteği (sayfa 257) ne gibi sıfatları, nasıl bir kuvvete sahip ise temsilcilerin arzu ve istekleri aynı sıfat ve isteklere sahiptir. Şu takdirde vekiller ve temsilcilerin sözleri, eylemleri ilimlidir ve ölçülüdür. Emir veya reddettikleri şey ulusun emir ve reddidir.

Milletvekillerinin arzusu, ulusun arzusu sayıldığında bunun mantıkî sonucu şudur; temsilciler, ulusun temsilcileri olduğundan emir ve istekleri teftiş ve kontrole girmez, zira ulusun egemenliğin üstünde bir şey yoktur.

70. Memurlar: Memurlara (agents) gelince bunlar bilakis milletvekillerinin etki ve teftişine tâbidirler, hiçbir vekillik sıfat ve temsilcilikleri yoktur. Bundan dolayı yaptıkları işler ulusun arzusu değildir. Bununla beraber memurların yalnız maddî eylem ve icraatta bulunduklarını söylemek istemiyoruz. Bunlar da emir ve istekte bulunabilirler. Fakat bu yetkileri sonsuz olmayıp belirli bir sının vardır. Milletvekilleri tarafından verilen genel emirler duruma göre serbestlikleri vardır. Zira millet meclisinin emri yani düzenlediği kanunlar geneldir ve tekrarında içine alabilir. Bazı eylem ve hareket tekrar ettikçe, emirler de tekrar etmiş sayılır.

Bundan dolayı o hâl ve hareketin tekrar anında, tekrar millet meclisinden izin istemeye gerek kalmaz. Meclis bir defa da (Sayfa 258) genel isteğini kanun şeklinde düzenler. Memurun emir ve isteği ulusun emir ve isteği olduğundan, sırf emri uyguladıklarından doğal olarak kontrol ve gözlemde bulunurlar. Fakat memurlar yalnız millet meclisi kontrolde tutmaz. Üstleri de aynı yetkiye sahiptir, silsile kuralı işte bu esastan sınıflara ayrılır.

Sayfa : 259

. یعنی نواب و مبعوثانده آرزو و ارادهلری .

Sayfa : 260

آنجنق صورت عمومیده اظهار ایدہ بیلورلر . بو قرقق اهمیت
 خصوصیه لیه تعینی و حریت شخصیه نك قوت و قدرت فوق العاده
 دوله قارشو صباتی الزمدر . فی الحقیقه اگر نواب و مبعوثان
عمومیندن چیقیرق خصوصیت دائرہ سیندک اواص و افعاله
کیریشورلر ، مناسبات شخصیه ده قارشورلر ایسه ماملات
کیفیه لیه قارشو هر دولو تأمنات زائل اولور . زیرا مبعوثانہ
 قارشو بر طریق بولونه دخی بو طریق نهایت یه کندیلیرنه
 منتهی اولور . زیرا ملک درجه اخیرده آرزوسی ، حاکمیتی
 اونلرک شخصنده تجسم و تمثیل ایتشدیر . بو صورتده مبعوثانک
 حقسزلق و تجاوزینه اوغرایان این المفر دینک مجبوریتده قالیر .
 بناءً علیه آنلرک وظیفه سی قاعده عمومیه وضع ایتمک ، مادانه
 کیرماده ک ، حاصلی قانون وضع ایتمک منحصر قالمیلدر . مأمورلر
 بالمکس تحت مراقبه و تقیید شده بولوندرلرندن شخص بونلرک
 حرکات کیفیه لیه قارشو محافظه نفس ایدہ بیلور . بناءً علیه
 مأمورلره افعال شخصیه ده بونلرکی صلاحیتی بخش اولونه بیلور .
 فقط بو صلاحیت یك سبق تحدیده تابع بونلیدیر .

Sayfa 259

Yani vekil ve temsilcilerde arzu ve isteklerini [sayfa 260] ancak genel olarak açıklayabilirler. Bu ayrımın özel önemle belirlenmesi ve kişisel özgürlüğün daha güçlü şekilde devlete karşı korunması gerekmektedir. Gerçekten vekil ve temsilciler eğer halk çizgisinden

çıkarak kişisel emir ve eylemlere girerler, kişisel ilişkilere girerler ise keyfi davranışlarına karşı her türlü garanti sona ermiş olur. Zira temsilcilere karşı bir yol bulunsa dahi bu yol kendilerinin sonu olur. Zira ulusun daha sonraki arzusu, egemenliği onların şahsında şekillenmiş ve temsil edilmiştir. Bu şekilde temsilcilerin haksızlık ve tecavüzlerine karşı gidecek başka yer yok demiş olur. Bundan dolayı onların görevi halkın arzusunu dile getirmek, maddi ilişkiye girmemek, kısaca kanun koymakla sınırlı olmalıdır. Memurlar aksine kontrol ve teftiş altında tutulduklarından, şahıs bunların keyiflerine karşı kendini koruyabilir. Bundan dolayı memurlara şahsi eylemlerde bulunabilme yetkisi verilebilir.

Sayfa : 265

۷۴ طوغریدن طوغرییه حکومت و قوای تئته دوله -
طوغریدن طوغرییه حکومتی صورت مطلقده و معنای تامیه
تلق ایدرک هیئت متخبه تک وظائف و قوای دولتی منی وظیفه
تشریهیه. وظیفه اجرائی و وظائف عدلیه بالذات اجرا ایتسی.

Sayfa : 266

اقتضا ایدر. آنجق بو وظائفدن بری واردرک افراد انتخابیه تک
بوی صورت مطلقده اجرا ایتلری ماده غیر ممکندر. هیئت
انتخابیه تک بو وظیفه قهر ایدن کافه اموری اجرا ایتسی و بو
امورک متوقف اولدینی سی و دقت ماده ده بولونسی مستحیدر.
طوغریدن طوغرییه حکومتک ائک ایلری کان سرحدلردن
روسوبله صورت مطلقده دموقراطیک (عوام) بر حکومتک
یعنی ماحظه وظائف عمومی دولتک افراد طرفدن احاطه
مناعه بر حکومتک غیر ممکن اولدینی اعتراف ایدیور.
واکر ملانکدن سرک بر قوم موجود فرض اولسه بلکه

Sayfa : 266

اووقت بر حکومت وجود بوله یلور ایدی دیور. زیرا قوای دولتک
بری واردر که مذاکره و مباحثه یی نصمن ایتک اعتبارلها یستر
ایستغنیجی، کثرتی ایجاب ایتدیرر. ملئک صفت تشریعی
بو یلدر. فقط دیگر بر قوت واردر که ماهیتی آنک طوغریدن
طوغری به افراد طرفندن استعمال اولوغسته ماندر. اجرا
و اداره به تعلق ایدن کافه خصوصیات سرعتی، وحدتی ایجاب
ایتدیرر. تدبیر اداره دن برخی اتخاذ لازم کلدیکی زمان مستعجلیت
و ضرورت حال و موقع اتخاذ بچیرک اجناعه دعوتیه بالذات او
تدبیرک مقتضاسی اجرا ایخلریه قطعاً ماندر و یوکا عقلاً
و ماده امکان یوقدر.

دانا طوغریدن طوغری به حکومت شکلک سراج شیری
روسو بو جهتی تدبیر ایتدیکی ایچون حاکیت ملیه یی بالکتر

Sayfa : 267

طوغریدن طوغری به حکومت ۲۶۷.

قوة تشریعی دن عبارت فرض ایتش و امور اجراییه و قضاییه یی
صفت حاکمه واصلیه اولان تشریک نابی قیلمندر. بناءً علیه
اصل حاکمت اولان وضع قانون بمحتده اصلا واسطه و وکالت
قبول ایتدیکی حاله فرع صایدینی قوه اجراییه ده هر درلو
اشکال و بناءً علیه نصب و تمین و انتخاب قبول ایدیور و بونی
طوغریدن طوغری به حکومت اصوله مخالف صایمور.

Sayfa 265

74) Doğrudan doğruya hükümet ve devletin üç gücü, doğrudan doğruya tam egemen ve tam anlamıyla anlarsak seçilmiş olanın görev ve devlet gücü yani kanun yapma, yönetme ve adaleti bizzat kendi yapması [sayfa 266] gerekir. Seçmenin görevi, bütün kural ve kaideleri aynına tâbi tutması ve bu hususların gerektirdiği titizlik ve dikkati göstermesidir. Doğrudan doğruya hükümetin en ileri gelen savunucularından Rousseau bile kesinlikle demokratik (halk) bir hükümetin, yani devletin görevlerinin kişiler tarafından yerine getirilmesine müsaait bir hükümetin olanaksız olduğunu itiraf ediyor. Eğer meleklerden oluşan bir ulusun olduğu var sayılsa, o zaman böyle bir hükümet olabildi. Zira devlet güçlerinden her biri vardır ki tartışma ve konuşmayı düzenlemek itibarıyla ister istemez toplanmayı ve çok olmayı gerektirir. Ulusun seçme sıfatı da böyledir. Fakat diğer bir güç vardır ki içeriği, onun doğrudan doğruya kişi tarafından yapılmasına engeldir. Yönetim ve yürütmeyi içine alan bütün konular çabukluk ve hiddeti gerektirir. Yürütme tedbirlerinden birinin yapılması gerektiği zaman çabukluk ve zorunluluk durumunda, seçmenin toplanmaya davet edilmeleriyle bizzat o tedbirlerin gereğinin yerine getirilmesine kesinlikle buna engeldir ve buna mantıken ve maddeten olanak yoktur.

Zaten doğrudan doğruya hükümet şeklinin en büyük savunucusu Rousseau, bu durumu gördüğü için ulusal egemenliği yalnız [Sayfa 267] yürütme ve adliyei asıl ve egemen olan seçmene tâbi kılmışır. Bundan dolayı asıl egemen kanun koyma konusunda asla vekil ve temsil kabul etmediği halde, aynın söylediği yürütmede her türlü şekli ve bunun neticesinde atama, tayin ve seçimi kabul ediyor ve bunu doğrudan doğruya hükümet şekline karşı saymıyor.

Sayfa : 268

دول حاضرده قانونلرک طوغریدن طوغری به اهالیدن
مرکب مجالسده تنظیم اراضینک وسعت فوق العاده و تقوسک
کیزتیه بناء غیر ممکنر .

ذاتاً حکومت نیایه اصولنک اکثر ممالک متدئمه قبول
واختیار ایدلیسی اسایندن بریده بودر . مع مافیه اورویاده
بعض کوچیک حکومتلر واردرکه الآن قانونلری طوغریدن
طوغری به اهالی طرفندن قبول و تصدیق ایدیلور . از جمله
اسویجره دهکی (اوری) ، (شواایچ) ، (اوتروالدهن) ناحیهلری ..
بو کوچیک حکومتلرده اهالیدن مرکب مجلس سنهک بعضی امانده
طویلاتیر . قانونلری قبول ایدر . منافع عمومیه به متعلق کافه
مسائل حقنده قرار انخاذ ایدر و حکام و مأمورینی تعیین ایدر .

Sayfa 268

Şu anki devletlerde kanunların doğrudan doğruya halktan
oluşan meclis de düzenlenmesi durumu, konunun ciddiyeti ve
nüfusun çokluğu hesaba kâhırsa olanaksızdır.

Zaten temsil hükümeti usûlünün birçok memlekette kabul ve
onay görmesinin esas sebeplerinden biride budur. Bununla birlikte
Avrupa'da bazı küçük hükümetler vardır ki halen kanunları doğru-
dan doğruya halk tarafından kabul ve tasdik ediliyor. Bu cümleden
olarak Ori?, Suayç?, Onter? ve Elden? Kantonları. Bu küçük hükümet-
lerde halktan oluşan meclis, senenin bazı günlerinde toplanır, ka-
nunları kabul eder. Genelin faydasına ait bütün konular hakkında
kararıni söyler, hâkim ve memurlarını tayin eder.

Sayfa : 274

۷۶ روسو طوغریدن طوغری به حکومت . — بو مسئله
 متعلق منافعتك اگ مهمی یه تاریخچه اگ اسکسی اولاندیرک
 مونسیکیو ایله روسونک بو مسئلهدهکی متخالف نقطه نظرلری
 کوسریر . روسو صرف مقتضیات منطقیه واسویجریدهکی
 امثاله تبعیت ایش اولقله منطقاً کندیسی الزام کوج اولدینی کی
 مونسیکیوده متادی اولدینی وجهله فائده اجناعه مقتضیات
 منطقیه به ترجیح ایدیرک بو نقطه نظردن نیابت اصولی
 طوغریدن طوغری به طرز حکومته قائل طوغریدیر .

Sayfa 274

76) Rousseau ve doğrudan doğruya hükümet. Bu konuya ait tartışmanın en önemlisi, yine tarihcé en eskisi olanıdır ki Montesquieu ile Rousseau'nun bu meseledeki birbirine zıt görüşlerini gösterir. Rousseau sırf mantığı ve İsviçre örneğine tâbi olmakla mantıken kendisini susturmak güç olduğu gibi Montesquieu'nun alıştığımız gibi toplumun faydası mantığını tercih ederek bu görüşten temsil şeklini, doğrudan doğruya hükümete üstün tutmuştur.

Sayfa : 275

« خدمات عمومی حقوق سیاسی نه ملك افرادك باشلیجه مشفلسن
 تشكیر ایشدیکی و افراد شخصلردن زیاده کیملری استعماللاندلری
 دایمدهن اعتباراً دولت غراپسته پائلاشمش دیتکدر . افراد ملك
 عیاره به کینک لازم اولدیمی عسکرک امرتی وریر ، کندیلری
 خالنده قالیر . مجلسه کینک ایجاب ایشدی میبوت کونفدر
 و کندیلری خالنده قالیر . بو نظر تبلیک و باره سایمسته نهیت وطنی
 اسم ایدیمک عسکرله و آتی صاهیق و کیلر ملک اولورل . »

Sayfa 275

"Siyasiler halka hizmet yerine keselerine çalışmaya başladıkları andan itibaren devletin tahribine başlamışlar demektir. Uluşun fertleri savaşa gitmek gerektiğinde askerin ücretini verir, kendileri evlerinde kalırlar. Medise gitmek gerekti mi temsili gönderir ve kendileri evlerinde kalırlar. Bunlar tembellik ve para sayesinde sonuçta vatani esir edecek askerlere ve onu satacak temsilcilere sahip olurlar".

Sayfa : 276

« وکالت و تمثيل فکری قرون اخیرده حاصل اولش قودایت
طرز حکومتدن ظهور ایئتدر اوطرز حکومت که بشرک شرف و حیثیتی
تذلیل ایئتس ، نام آدمیتک ناموسنی قیرمئتدر اسکی زمان جمهوریتزنده
و حق سلطنتزنده ملک اصلا وکیلری اولامئتدر اودوقت بوکاه معلوم
بی دکل ایدی : »

Sayfa 276

"Vekalet ve temsil fikri, geçen yüzyıllarda ortaya çıkmış feodalite şeklindeki hükümetlerden ortaya çıkmıştır ve o tarz hükümet insanlığın şeref ve haysiyetini kaybettirmiş ve beylerin namusunu kayırmıştır. Eski zaman cumhuriyetlerinde ve hatta sultanlıklarda uluşun asla temsilcileri olmamıştır. O vakit bu söz bilinmiyordu bile..."

Sayfa : 277

« هر بر دولتده هر بر روحه ملک اولفته معروف هر شخص
کندی کندی ای اداره ایملک لازم کلهچکند ملک هیئت عمومیه
قوه تشریعیه ای حاز بولونق اقتضا ایدر . اینچن بویوک دولتلرده
بوغیر ممکن و کوچک دولتلرده ایسه محاذیر عیدیه دای اولدیتندن

Sayfa : 277

اعاليك كندی گنديته ياهمديني شيلري منطري واسطه سبه يايديرمي
 اجباب ايدرم... منترك اك بروجو محماتى امور دولتي مذاكره ايتك
 اعليتردير . اعالي بوكا اصلا صالح دكلدر و ايسته ديموگراسيلاك [*]
 اك بروجو عازيري بوندن ايلري كليور .

مومسكيو ديكر بر محله عيني فكري شو بولمه ايضاح

ايديور :

• اسكي جمهوريتك قسم اعطشده بروجو بر تصور وار ايدى كه
 اوده اعاليك مقررات فليه اتخاذ ايتنى ايدى . از چوق اجرا .

[*] اون سكرتيجي عسرده ديموگراسي اعاليك طوغرىدن طوغرى
 ريل تياجه وضع قوانين و اجرائى حكومت ايتنى مناسبده ايدى .
 حبيدى ايه بومنا قصد اولوتاز .

Sayfa : 278

متوقف اولان بومقررات اعاليجه ممكن التطبيق اولميور ايدى . ملت
 امور حكومه اتحق و كيكر اعقاب ايجون قاروشليدر و بو وطنده
 از چوق اجابه مستمدر و اتما انسانك اقتدار و منزلت حقيقتين
 خدير ايدوب اعقابى آكا كورد . اجرا ايتك كوچ ايسده هر فرد
 اعقاب ايدوبى كيسه لك عمومندن دكلهده يك چوق كيسه لردن دها
 منور افكر اولديغنى خديردن عاجز اولاز .

Sayfa 277

Bağımsız bir devlette, özgür bireylerden oluşan ulusun ta-
 maminin seçme hakkına sahip olması gerekmektedir. Ancak bü-
 yük devletlerde bu olanaksızdır ve küçük devletlerde ise birçok
 kanışıklığa sebep olduğundan, halkın kendi kendine yapamadığı
 işleri temsilcileri aracılığıyla yaptırması gerekmektedir. Temsilcile-

rin en büyük faydası devlet işlerini tartışmaya yetkili olmalarıdır. Halk ise bunu asla becerebilecek kabiliyette değildir ve işte demokrasilerin en büyük kusuru budur"

Montesquieu diğer bir yerde aynı fikri şu şekilde açıklıyor.

"Eski cumhuriyetlerin büyük bir kısmında bir kusur var idi ki o da halkın bu kararlara katılması idi. Az çok uygulanması [sayfa 278] gereken kararlar halk tarafından tam anlamıyla uygulanmıyordu. Ulus hükümete ancak temsilci seçimi için katılmalıdır. Bu görevi az çok yapmaya kabiliyetlidir. İnsanların iktidar ve gerçek yeteneği takdir edip seçmesi güç ise de, her kişi seçtiği kimsenin, herkesten değilse de pek çok kimselerden daha aydın fikirli olduğunu anlamaktan aciz olamaz.

Sayfa : 293

بالادى مطالعة كى مقالة اجتماعية نظرية مستند قسى
باطل اولديقى بيانه حاجت كورمىز. قرانه كى قديم بردولده
دولت وجمعيت وجوده كى تنظيم اولان
قانون اساسى اولماز. بلكه بالكىس او قانون ذاتا
موجود بر حالى وضع و تصديق ايدر. قانون اساسى ماهيت
قانونيه اعزازه سائر قانونلردن فرقلا دكلر. بالكىس مناي
دولت تعلق اعتبار له اهميت مخصوصه اكتساب ايدر. و سده
قوانين عاده همچون نحو ن اولونيان بر شيك قوانين اساسيه
همچون نحو ن اولونى سده محل بو قدر.

Sayfa 293

Yukarıdaki değerlendirmede toplumsal uzlaşî teorisinin dayanakta yoksun olduğunu söylemeye gerek yoktur. Fransa gibi eski bir devlette, toplum ve devleti meydana getiren şey, yeniden düzenleneni anayasa olamaz. Belki o aksine var olan durumu ifade eder. Anayasa kanun: içerik olarak diğer kanunlardan farklı değildir. Yalnız devletin dayanağı önemine bakılınca özellik gösterir. Bu nedenle normal kanunlar için izin verilmesine gerek yoktur.

Sayfa : 303

خلاصہ رہنمودم ، حق تکلیف قانونی ، اہالیانک
طوغریدن طوغری بہ وضع قانون اجتماعی بحثری نظریاتہ حل
اولوئقدن زیادہ ، فعالیت ، فائدہ اجتماعی و قابلیت تطبیقہ نقطہ
نظر لردن عاککہ اولونقی ايجاب ایدر . برملکت اہالیسی سوبہ
صرفانجہ دون ، رشد سیاسیدن محروم ، حقوق سیاسی
استمالدن عاجز اولور ایسہ اولوہ یرلردہ بالادہ کی اصولاری
تطبیقہ قانقیشمق البہ عظیم بر فلاکتی اتاج ایدر . دیگر طرفدن
ملکک وستی و نفوسنک کثرتی نظر اعتبارہ آلتقی موافق
احتیاط اولور :

ملککتر بو بودکجہ رہنمودمک دائرہ شمولی قصر
وتحدید اولونقی شرطدر . متوسط ملککتردہ اولسہ اولسہ قوانین
اساسیہ نیک مجدداً تنظیمی انجھون بو طریقہ اختیار ایملسنہ بلکہ
جواز وریہ بیلور . بو بولک ملککتردہ بولکدہ جواز وریہ من .

Sayfa 303

Özetle referandum, kanun teklif etme hakkı, halkın doğrudan doğruya kanun koyması gözüyle bakılınca, hâl olmaktan öte eylem ve toplumun faydası uygulanabilirlik gözüyle bakılıp tartışılması gerekir. Bir memleket halkı kültürce düşük, siyaset geleneği ve siyasi hukukunu ortaya koyamazsa, öyle yerlerde yukandaki tarz yolların denenmesine kalkışmak çok kötü sonuçlar doğurabilir. Diğer taraftan memleket genişliği ve nüfusun çokluğunu da dikkate almak gerekir.

Ülkeler büyüdükçe referandumun çapının daraltılması ve sınırlandırılması şarttır. Orta büyüklükteki ülkelerde olsa olsa anayasanın yeniden düzenlenmesi için bu yolun denenmesine izin verilebilir. Büyük ülkelerde buna da izin verilmez.

Sayfa : 304

حکومت نیایه

۹۳ نیابت سیایه اساسی۔ طوضریدن طوضری به اجرای حکومت قضیعتک فعللا مشکلاقی مشهور اولست بناء حکومت متدنه حاضرتهک قسم اعظمی نیابت اصوله مراجعت اجتمه در ملت حاکیقی، نمایلات مختلفه سی نواب و وکلای واسطه سیه اظهار ایدو۔ بر باشقستدن صادر اولان آرزو و مرام او باشقستک آرزو و مرامی کی عد و اعتبار اولوندجه نیابت موجوددر فرض اولوندیلور نسیردیگرله وکیلک آرزو و مرامی ویم آرزو و مرامک حصوله کتیردیکی تاثیرات مؤکک آرزوسی

Sayfa : 305

۳۰۶

حکومت نیایه

و پروژونک تاثیراتی مقامنده طوبیلور . بو حقیقت مناسب
 خصوصیه و عادییه مشهود اولدینی کی مناسبات عمومییه
 و سیاسییه مظهر قبول اولمیشدر . نیاینده قبول ایدیلن اساس
 شودر : ملت مجلسنک وکالتی ملنک بر شخص اولسی فکرینه
 مبتدیر . بونظریه موجبجه ملت حاکمیتی نفسنده جمع ایتمیش
 بر شخص مشخصدر . بوشخص دیگر بر شخص وکالت قویض
 ایدیورکه او دیگر شخصده پارلتودره پارلتو بو وکالتی ملت
 نامته ایسته بو صورتله اجرا ایدر . کویا که عقد وکالت شو صورتله
 جریان ایدیور : شخص واحد لایقجری حالنده اولان ملت ،
 پارلتوییه وکیل اول دییور . پارلتودره بو وکالتی قبول ایدرکه
 ایجاب و قبول ایله منعقد بر عقد تام حاصل اولیور . ایسته بو
 صورت تلقی نتیجهسنده پارلتونک بالجله افعال و حرکاتی سانکه
 ملتن صدر اولش فرض اولونورق عینی تاثیراتی اجرا ایدر .
 حاکمیت نه پارلتودره کی اعضای مختلفه آرمسنده تقسیم و تجزیه
 اولومقد ، نده مبعوثلری انتخاب و تعیین ایلن دوائر مختلفه
 انتخابه آرمسنده اقسام اتمکدهدر .

Sayfa 304

TEMSİL HÜKÜMETİ :

93) Siyasî Temsil Esası= Doğrudan doğruya hükümet etmenin uygulamada zorlukları olmasına rağmen, şimdiki güvenilir hükümetlerin büyük kısmı temsili hükümet şekline başvurmuşlardır. Ulus egemenliğini, çeşitli eğilimlerini vekil ve temsilcileri aracılığı

ile açıklar. Bir başkasından gelen arzu ve istek, başkasının arzu ve isteği gibi sayıldıkça, temsil var kabul edilir. Diğer deyişle temsil arzu ve isteği ve bu arzu ve isteğin meydana getirdiği tesirler, temsil ettiği kişilerin arzusu, [sayfa 305] bu arzunun etkisi şeklinde kabul edilir. Bu gerçek özel ilgili ve normal durumlarda olduğu gibi genelle ilgili ve siyasetle alakalı kabul olmuştur. Temsilde kabul edilen temel şudur: Yerel halkın temsili ulusun bir kişi gibi kabul edilmesi fikrine dayanır. Bu teoriye göre ulusal egemenliği şahsında toplamış olan kişi, o şekilde görülür. Bu şahıs diğer bir kişiye üst temsili veriyor ki o diğer kişilik parlamentodur. Parlamento bu temsili, ulus adına işte bu şekilde eyleme döker. Sanki temsil anlaşması şu şekilde oluşuyor: Kişilerin birliğinden meydana gelen ulus, parlamentoya, beni temsil et diyor. Parlamentoda bu temsili kabul ile bir anlaşma meydana gelmiş olur. İşte bu anlayış içerisinde parlamentonun bütün eylem ve hareketi sanki ulustan gelmiş gibi sayılarak etkisini gösterir. Egemenlik ne parlamentonun çeşitli üyeleri arasında bölüşülüp paylaşılmakta ne de temsilcileri seçen seçmen arasında bölünmektedir.

Sayfa : 314

نودورخاندان

فرایسی پارلنتولرک حقوقه مجاوزاجیمورک مناسباتی اغلال ایجدی ایجق
استوارت خاندانی زمانده حکمدارلرک حقوق الهیمی نظریسی قسم
ایجش و فراتیه دماسون استبداد تقرر ایجش اولدیغندرزاق ودهاصورکه
برنجی شاول پارلنتوایله اوزون ردوده محاربه آجش وقلیه پارلنتوده
قائموق قمرال برنجی شاول اعدام وحق لوردل قارمسی ایا اولومش ایدی
یک آوز زمان مسکره لوردل قارمسی ایلده اولدیغی کی استوارت خاندانی ده
مروت ایجش قاط تصادم پنه اکیلیبمورک سبابت ایکنی زاق استقاط
اولونمشور . (۱۶۸۹) کرک برنجی شاول زمانده کی ۱۶۷۹ تاریخلی
(استصهای حقوق) فرمانی وکرک ۱۶۸۸ ده کی فرمان انکله پارلنتوسنک
- رتی آرت لایس و نرائک بلاد کی صلاحیتلرنی حذف وپارلنتوایله
قمرال آرمسنده کی مناسبات متغایر میا اکن تنظیم ایجشمور .

Sayfa : 315

۳۱۵

حکومت نیابت

۹۹ وکالت نیابت و وکالت مادیه . — بویک بحمل معلومات تاریخیه دن سوکرا بلاده اساسی ایضاح ایندیگیز نیابت و وکالت بحته ارجاع کلام ایدم : بومبختده اوله امرده وکالت کلمه نیک ندرجه استعماله شایان اولدیغی تدقیق ایتک ایجاب ایدر .

طبیعی و کتبوری وکالت عل العموم عقود عادیه ده جاری اولان وکالت احکام و شرائطی جزین ایدمیز . وینا " علیه وکالت و نیابت قلملری بوراده اطلاق اوزره تلقی ایتک حار اولماز . نه جملک کتاب الوکالتینده کی شرائط و احکام ونده نالک سائر اجنیه نیک قوانین مدنیه سنده وکالت دائر مندرج اولان قیود و اوصاف بو کلمه نیک مدلول تامه تطابق ایدمیز

Sayfa 314

Tudor hanedanı kralları parlamentoları hukukuna tecavüz etmeyerek ilişkilerini bozmadı, ancak Üstüvarat hanedanı zamanında krallara ilâhî hukuk teorisi düzenlenmiş ve Fransa'da basıkı usulü ortaya çıkmış olduğundan, Jack ve sonraki I. Charles parlamento ile uzun süre savaşmış ve üstünlük parlamentoda kalarak I. Charles idam edilmiş ve hatta Lordlar Kamarası kaldırılmıştı. Pek az zaman sonra Lordlar Kamarası iade olunduğu gibi Üstüvarat hanedanı da geri dönmüş fakat çarpışma azalmayarak sonuçta II. Jack tahttan indirildi (1688). Gerek I. Charles zamanındaki 1629 tarihli (hukuk isteği) fermânı ve gerek 1688'deki fermandan İngiltere parlamentosunun kuvvetini kanıtlamış ve kralın yukarıdaki yetkilerini kısmış ve parlamento ile kral arasında karşılıklı ilişkiler kuralları düzenlenmiştir.

[Sayfa 315] 99) Siyasî temsil ve normal temsil: Bu pek yoğun tahriri bilgilerden sonra yukandaki açıkladığımız temsilin temeli ve temsil konusuna geri döneelim. Bu konuda öncelikle (vekalet) temsil sözcüğünün ne derece açıklanmaya değer olduğuna bakalım. Doğal olarak burada genel manada kullanılan temsilin kural ve şartları olamaz ve bundan dolayı vekalet ve temsil sözcüklerini burada ortaya atmak uygun olamaz. Ne Mecelle'nin Kitabü'l-Vekâle'sindeki kural ve şartlar ve ne de çeşitli yabancı memleketlerdeki me-deni kanunlarda temsile dair açıklayıcı kayıt ve sıfatlar bu sözcüğün tam anlamına uygulanamaz.

Sayfa : 317

آنمق بوزن پارلمنتونک یکوجود ولايتک برک قارشو
برشخص واحد کي صفت وکالي حائر اولمسنده برمانع يوقدر
وابست بوندن طولاي . بيموتان هيتک جموعی ملک وکیل عد

Sayfa : 318

ایده بیلیرز . مع مافه ددیکمز وجهه بونه بری ضروره و تسبیلاً
للافاذه فو للاعنف محبور سنده اولدیمیزی اعتراف ایجاب ایدر .

Sayfa 317

Ancak bütün parlamentonun tek vücut ve aynısız bir ulusa karşı birleşerek kişilik gibi temsile sahip olmasında bir engel yoktur ve işte bundan dolayı temsilciler topluluğunun tamamını milletin vekili sayabiliriz [sayfa 318]. Bununla birlikte söylediğimiz gibi bu tâbiri zorunlu ve de kolaylaştırıcı bir ifade şeklinde kullandığımızı söylemek gerekir.

Sayfa : 318

سوره من وکالت گهسی کلیاً انکار انجامکه برار بو وکالت
 اراده ملکن عبارت اولدینی بیان ایدیور. و دیورکه: بموت
 کندینی انتخاب ایدن دائره منک وکالتی مفتی احراز ایدیور ایسه
 بونک سبی اوداره انتخابه منک دکل بونون ملکن وکیل اولمیدر.
 اگر دائره انتخابه صفت وکالتی توجیه و تفویض ایدرسه ملکن
 اقسام مناقبه منک حقه تجاوز ایش اولور. زیرا بالکنز ملکن
 هیئت مجموع مندن وکالت صادر اولمیلور. و اراده ملیتکنده
 بولان بو وکالت تجزی قبول ایتمز.

Sayfa 318

Siyasi temsil sözcüğünü tamamen inkâr etmemekle birlikte, bu temsiliin ulusun isteğinden ibaret olduğunu söylüyor ve diyor ki: "Temsilci kendisini seçen dairenin temsil sıfatını kazanmıyorsa, bunun nedeni o seçmen topluluğunun değil bütün ulusun temsilcisi olmasıdır. Eğer seçmen topluluğu temsil sıfatını verir ve ihale ederse, ulusun diğer kısımlarının hukukuna tecavüz etmiş olur. Zira yalnız ulusun tamamının temsili söz konusu olabilir ve ulusun isteği şeklinde bulunan bu temsil bölünme kabul etmez.

Sayfa : 321

بناءً عليه منافع عمومی تہی اقتضای
 ایدرسه اون ایضا ایدرلر. و بو خصوصده عادتاً ملت طرفندن
 انتخاب ایدلش حاکم و اجرا مأمورلریدر بناءً عليه قرارلری
 حکم حاکم کی جت متعدیدر و بونون افراد ملت اکا اتباع
 عیوردر. بوعتبارله بموتک انتخاب اولونور ایکن نسر ایستدکی
 بروغرامه داخل اولان تعهدات کندینی ایچون بر مجبوریّت

Sayfa : 321

قانونیه افاده اجزاء اوله اوله بر مجبوریت منویه تحمیل
ایدر الحق بر مجبوریت منویه دن تباعد دولتک بعض
سیرم وشدید احتیاجات و منافع عالیسی سولیه اولمیدر. هیچ
ر ضرورت حقیقیه و منعت عمومی یوق ایکن تبدیل فکر
و مشرب ایدن مبعوث ایچون قانوناً بایله حق هیچ بر معامله یوق
ایسهده معاً موقی قریلور و انتخابات جدیده اتناسنده
شجیر الک حقده لازم کلن حکملرنی وریرلر .

Sayfa 321

Bu nedenle genelin faydası neyi gerektiriyorsa onu yerine getirirler. Bu konuda sanki ulus tarafından seçilmiş hâkim ve iş memurlarıdır. Bu sebepten kararları hâkim hükmü gibi çoğalan kararlardır. Ulusun bütün fertleri ona uymaya zorunludur. Bu nedenle vekil seçilirken yayınladığı programa dahil olan söz ve vaatleri kendisi için kanuni bir zorunluluğu ifade etmez; olsa da manevi bir zorunluluk anlaşılabilir ancak manevi zorunluluktan kasıt devletin bazı önemli ve şiddetli gereksinimine ve yüksek faydasına uygun olmalıdır. Hiçbir gerçek zorunluluk ve genelin faydası yok iken fikrini değiştiren ve yoldan çıkan temsilci için kanunen yapılacak hiçbir iş yok ise de manen sarsılır ve yeni seçimde seçmen onun hakkında lazım gelen karar verir.

Sayfa : 323

ایقنط

بتون مجلس بتون مکه قارشو حساب وریمکدن ببتون مستقی
عده اولوناماز. ملت مجلسی آتحقق کندی اداره ملیمنه موافق
فرارلر اعطا اتمک شرطیه تعیین وتوکیل ایتش ایدی .

Sayfa 323

Fakat meclis bütün ulusa karşı hesap vermekten uzak sayılmaz. Millet meclisi ancak kendi ulusal çıkarlarına uygun kararlar almak şartıyla tayin ve temsilci seçilmişlerdir.

Sayfa : 325

بوندن آکلانیلورکه وکالت مشهسته دائرة انتخابتک
نظریانجه هیچ حکمی اولدینی حالده فعلیانجه دونوب دولاشوب
یته دائرة انتخابیه منجر اولور . بوسیله مبعوثلر ايله دائرة
انتخابیه و متخبلر آرمسته بالضروره صیتی بعض روابط و مناسبت
تأسس ایدرکه بونلرک اهمیتتی دریش ایتامک غیر قابلدور .
موکلر ايله وکیلر آرمسته بو مناسبت بعضاً وکیلر ایمچون
تحملقرسا بر درجه بی بولور و مبعوثک بارشاغلتی نریبدايدر.

Sayfa 325

Bundan anlaşılıyor ki temsil konusunda seçmenin teoride hiç bir ağırlığı olmadığı halde, uygulamada dönüp dolaşp yine seçmende sonuçlanır. Bu sebeple temsilciler ile seçim ve seçmen arasında zorunlu ve sıkı bir bağ ve ilişki oluşur ki bunun önemini söylememek olanaksızdır. Müvekkiller ile vekiller arasında bu ilişki bazen temsilciler için tahammülü yıpratıcı bir dereceyi bulur ve ona muhtaçlığı fazlalır. O derece ki vekiller seçmenlerine karşı minnetlerinin karşılığını vermek ve ikinci defa seçilmeye layık olmak için kapıcılık etmekten temsilcilik işine vermesi gereken kıymetli zamanını görüş salonlarında boşa harcamaktan adeta telef olur.

Sayfa : 353

ملکتمده کی جریانتری نقیل اعتباره اعیان یاروجملا
میان متحدہ حکومت نقال اولور و یا خود ملکتمده بر زاد کاغذی
و محالہ کاراق صنفی بولونوب او صنفک منافع مادیہ و احوال
روحیہ سند ترجمان فرض ایدیلور و یا خودده بر ملکتمده
مختلف منافع اقتصادی و احوال فکریہ جریانتری اولور کدانلری

Sayfa : 354

انتخابات سلیکبه مجتمده ابضاح ایدہ جکمز وجهه اراده و اظهار
ایدہ بعضاً بو مطالعہ ملک هیچ بری وارد اولمہرق اعیانک
وجودندہ باشقه منافع آراتوب اکا کورہ تشکیلانی اجر ایدیلور و مثلاً
ایتالیادہ و زردہ اولدینی کی نصی و اکثریایک چوق ملکتمده
کوردلیدی وجهه منتخب مجلس اعیانلر وجوده کتیریلور .

Sayfa 353

Memleketteki akımların temsil oranıyla ayan seçilen hükümetlere örnek olur veyahut memlekette bir asâlet ve tutucu sınıfı bulunup o sınıfın maddî çıkarları ve ruhi haline tercüman olduğu sanılabilir veyahut da bir ülkede çeşitli ekonomik çıkar grupları ve fikrî akımlar olur ki onların [sayfa 354] seçilme konusunda açıklayacağımız şekilde gösterir ve açıklar. Bazen bu konuşulardan hiçbirisi geçerli olmaz. Ayanın varlığından başka fayda aranıp ona göre teşkilatını oluşturunur ve örneğin İtalya'da ve bizde olduğu gibi soylu ve genellikle pek çok ülkede görüldüğü gibi seçilen meclisi ayanlar oluşturunur.

Sayfa : 354

نیابت طرفدارى اولدینی کی انگلتره بی مشق اتخاذ ایدرک
بارانتونک ایکی به قرضی دخی شدتله ترویج ایدن موقسکیونک
بومبجده کوسئردیکی اسباب موجبہ شودر : ه بر دولته دائم

Sayfa : 355

پارلمنتور وایی مجلس بحی

تولد و تروت و حاز شرف اولوق اعتباریم مختار بعض ذواته
 تصادق اولونور. اگر بونلر خلقه قاریندیر یلور و اولنلرده هر کس
 کبی بالکیز بر رایه ملک بولونور سه حریت مشترک کندیلرینک
 اسارتنه بادی اولور و بناء علیه حریتی مدافعهده هیچ بر منفعتلری
 فالماز زیرا اتحاد اولونوجق مقررانک قسم اعظمی کندی
 علملرینه اولور. شو حالده امور تشریعهده کی حصه لری دولتدن
 حاز اولدقلری ساتر فوائد ايله متاسب اولمیدر بو ایهسه
 انجیق ملنک تشبیللری طوردیرمغه صلاحیتدار بر هیئت
 تشکیل ایدمیلرله ممکندر تاسل که ملتده آنلرک تشبیللری
 طوردیرمق اقتدارلی حاز اولور. بو صورتده قوه تشریعه
 مم زادگان هیئتده همده ملتی تشبیل ایدمچک مبعوثانه تودیع
 ایدیور بونلرک هریری آیری مجلسلره آیری مذاکراته آیری
 منافعه ملک اولوش اولور ... »

زادگانلق بر ملکتهده امور طبعیهدن عد اولندینی بر صرمده
 یازمش اولان بالاده کی فقره ملک قوت او محیطه کوره قابل انکار
 اولیان بر حقیقی احتوا ایدیلمیسهده اساس تشکیلاتی مساوات
 و حقوق خلقه استناد ایدن بر حقیقت انجون بو مطالعه ملک غیر

Sayfa 354

Temsil taraftarları olduğu gibi İngiltere'yi mükemmel kabul edip parlamentonun ikiye ayrılmasını dahi şiddetle tercih eden Montesquieu'nun bu konuda gösterdiği sebepler şudur: "Bir dev-

lette [sayfa.355] zengin olan ve saygıyla anılan bazı kişilere rastlanır. Eğer bunlar halka karşıdır ve bunlar da herkes gibi aya sahip olurlarsa, ortak özgürlük onların esaretine sebep olur ve bundan dolayı özgürlükleri savunmada hiçbir çıkarları kalmaz. Zira birleşilecek kararların büyük kısmı kendi aleyhlerine olur. Şu halde meclislerdeki özellikler devletin sahip olduğu çıkarlarla uyumlu olmalıdır. Bu ise ancak ulusun girişimlerini durdurmaya yetkili bir heyet oluşturmalarıyla mümkündür. Nasıl ki ulus da onların girişimlerini durdurma yetkisine sahip olur. Bu suretle mecliste hem asalet sınıfına hem de ulusu temsil edecek vekillere verilir. Bunların her biri meclise ayrı tartışmalara ve ayrı çıkarılara sahip olmuş olur."

Asalet bir ülkede doğal olduğu bir sırada yazılmış olan yukarıdaki halkın kuvveti o yere göğe inkar edilemeyecek bir gerçeği içerirse de esas teşkilat eşitlik ve hukuku halka dayandıran bir toplum için bu görüşlerin geçersiz olduğunu söylemeye gerek yoktur.

Sayfa : 357

19

مجلس تاسیسی سلامت و منفعت مملکت ایمون

ازم عد ایقشدر . شو حاله عیج بر دلیل عقل و منطقی اولسه

دخی مجلس اعیانک محضا بو مثال عمومی سببیه بر مؤسسه

لازمه اولدینی تصدیقه تردد ایتمیلیدر .

Sayfa 357

Meclisin oluşmasını ülkenin rahat ve çıkarları için en gerekli saymıştır. Şu halde hiçbir akıllı ve mantıklı, kanıt da olsa meclisinin genel sebepler örnek gösterilerek küsumlu olduğunu tasdikte tereddüt etmemelidir.

Sayfa : 359

رہستوارسیون، لوی فیلیپ و اوچنچی جہوریت دورہ لری
ایکی مجلس اصولک قبولہ تصادف ایشددر . بالعکس زور
۱۸۴۸ زمانہ دہ کی عملہ انارشیس، ۱۸۷۰ دہ کی قومون مجلس
واحد حکمرما اولدینی زمانلرہ تصادف ایدر . بو تاریخچی

Sayfa : 360

حقوق اساسیہ

۳۶۰

منالر مجلس واحد اصولی علیہندہ یک مدغش جتنلر تشکیل
ایده ییلیرسده بوندہ بوس بوتون خلواہر حالہ آلدانغی دہ
موافق انصاف دکلدر . بالادہ کی قدرت دورہ لرخی بالکنز محاذیری
ایہ دکل محسناتی ایہدہ اولچمک لازمدر . بو قدرت زمانلرندہ
مجلسک بر اولسی ایشک دہا چاپوق کوسترلسنی و مملکتک
داخلی و خارجی بلایدن بر آن اول قورنولسنی انتاج ایشددر
(ذاتاً مجلس واحد طرقدارلرینک استناد ایشکری اک قوی دلیل
فعل بودر .) فراتسده اختلال کیر اتناسندہ بالکنز مجلسک
حاکمیت ملیہ تی نفسندہ جمع اجنسی ہر طرفدن مملکتی یا مال
مجاوز ایدن اعداتک دفعنہ اک بویوک سائق اولشددر .

Sayfa 359

Restorasyon, Louis Philip ve 3. Cumhuriyet dönemleri iki meclis usulünün kabulüne rastlanmıştır. Bilakis terör 1848 zamanındaki amele anarşisi, 1870'teki Komün Meclisi birliğin geçerli olduğu zamanlara rastlar. Bu tarihi [sayfa 360] örnekler bir meclis usulü aleyhinde pek müthiş kanıtlar oluştursa da bundan bütünü görünü-şe aldanmak da insafli değildir. Yukarıdaki karışık dönemleri yalnız

görüntüleri ile değil güzelliğiyle de ölçmek lazımdır. Bu kanşıklık zamanlarında meclisin bir olması işinin, daha çabuk gösterilmesi ve ülkenin iç ve dış belâlardan bir an evvel kurtarılması neticesi olmuştur (Zaten tek meclis taraftarlarının dayandıkları en koyu fiili kanıt budur). Fransa'da büyük devrim sırasında bir meclisin ulusal egemenliği elinde toplaması her taraftan ülkeyi sarsan kötülüklerin savuşturulmasının en büyük sebebi olmuştur.

Sayfa : 366

بعضاً اختلاف مجلسك ایکی تجزوی آرمسندہ واقع اولور.
بولکده و خانی واردر. فقط او وقتده نوۃ اجراییه حکمک
ومصلح و بیفمنی ایجا ایدر. بالفرض مجلسدن بری منتخب
ایسه آتی طایفیدوب انتخابات جدیدیه مراجعت ایدر اکثریا
قابل فسخ اولیان مجلس اعیان ایسه هلوز ملکن اخذ حیات
وقوت ایش بر مجلس مبعوثان. حکومتله متفق بر مجلس
مبعوثان قارشوسندہ آرتق طایفایه برق سرفرو اینک مجبورت
قانونیه سندہ دکلہ بله - مجبورت فتنویه سندہ در. زیرا
اکثریا دها آخر باتلی فرض ایدیلن مجلس اعیانک کنیدی
افکار عمومیه نیک و حاکیت ملیه نیک اوقدد فوقه آتیه حق قدر
بسیرتکار اوله جتی و عکس حالک اشیاعیدن یوقاری ناقابل
مقاومت شدتلهر سببیت ویرمچکنی تقدیر ایدمچکی
طبیعیدر.

Sayfa 366

Bazen zıtlık meclisin iki kanadı arasında olur. Bunun da kötülüğü vardır. Fakat o vakit de hâkimlik ve sağduyu görevini yapar. Kesinlikle meclislerden biri seçilmiş ise onu doğuran yeni seçime başvurur, feshedilemeyen ayan meclisi ise henüz ulustan doğan, güç ve

kuvvet bulan bir vekiller medisi karşısında geri adım atmak kanuni zorlamasında değilse bile manevi olarak geri adım atmaya zorlanır. Zira çoğunlukla ağırbaşlı sayılan ayan medisi kamuoyu önünde ve ulusal egemenliği zedelemeyecek kadar basiretli olacağı, aksi takdirde aşağıdan yukarı konulamaz şiddetlere sebep olacağını anlarlar.

Sayfa : 368

———— (۱) مجلس اعیان حاکمیت ملیه تک وحدتی اساسه مخالفدر

———— (۲) مجلس اعیان اصلاحاتی تأخیر و ملکیتی عطا ک سوئی ایدر.

(۱) برخی اعتراضی در میان ایدئر فکر لر شی شورولمه ایضاح

ایدیسورلر : حاکمیت ملیه اوارده ملیه دن عبارتدر . قانون

بولارده تک تجسم ایتمیش برشکیلدر . مادام که ملت بر در و حاکمیت

ملیه آکا نیجاً بر ولایتجری وغیر قابل ترک و فراغدر

او حالده بر ملت وکالت ایدئر مجلسده بر اولقی لازمدر . هله

ملکتهده هیچ براسبزلاردهک جریانی موجود دکلییه ایکنجی

مجلسک ملکتهک نهکی بریشی قییل ایدءجکی معلوم بیهاولماز .

بایضوص اوارده ملیه بر شی حقنده وارد اولونجه او شی

حقنده یا مثبت ، یا منفی بررآی وقرآزورر . تعیردیگرله بر شی حقنده

یا اوت ، یا خایر دیه ییلر . ایددی ملک عینی زمانده بر شی

حقنده هم اوت ، هم خایردیمسته امکان یوقدر . حال بوک پارلسو

ایکی به تقسیم ایدیکجه ملتی قییل ایدئر مجلس مبعولان بر شی

حقنده اوت دبدیکی حالده به ملتی تشکیل ایدئر مجلس اعیانک

عینی حقنده خایر دیمسته دائماً تصادف ایدیکه ییلر . بو ایسه

الک صریح بر تناقضدر .

Sayfa 368

- 1) Ayan meclisi ulusal egemenliğin birliği temeline zıttır.
- 2) Ayan meclisi reformları erteler ve ülkeyi gevşekliğe iter.

Birinci itirazı öne sürenler fikirlerini şu şekilde açıklıyorlar. Ulusal egemenlik, ulusal yönetimden oluşur. Kanun bu yönetimin şekillenmiş bir oluşumdur. Mademki ulus birdir ve ulusal egemenlik onun bir parçası, terk edilemez, vazgeçilemez. O halde bir ulusu temsil eden bir mecliste bir olmak lazımdır. Hele ülkede hiçbir asalet akımı yoksa ikinci meclisin ülkede ne gibi bir şeyi temsil edeceği belli bile alamaz.

Bu konuda milli irade bir şey hakkında oluşunca o şey hakkında ya olumlu ya olumsuz bir oy ve karar verir, diğer deyişle bir şey hakkında ya evet ya hayır diyebilir. Şimdi ulusun bir şey hakkında hem evet hem hayır demesine olanak yoktur. Halbuki parlamento ikiye bölününce ulusu temsil eden temsilciler meclisi bir şey hakkında evet dediği halde yine ulusu temsil eden ayan meclisinin aynı şey hakkında hayır dediğine her zaman rastlayabiliriz. Bu ise en açık bir zıtlıktır.

Sayfa : 370

(۲) نيل اعتراض . — مجلس اعيانك تاخير ايديجي وحی
اصلاحاتی تعطیل ایديجي بر مؤسس اولبرنی حقند فطرات علیہ دن
دکل فعلیاتدن مستخرج اعتراضك مایعہ بکنجه بو اعتراضك
کوزل بر تشیه ایله بحسب ایندیرن ذات آمرقانك اون سکرنجی
عصر رحلتدن فراتقن اولمشدر . مشار الیه : ایکی شیهه
آرلشد بر قوت تشیه ری اوکده ری آرقده فقط معکوس
استقامتله متوجه انکر حوان طر قندن چکین بر آراپه
بکتر . دیمشدر . ذات انتخاب اساسه منتقد اعیان مجلسرته
وارد اولان اک قوتی اعتراضده بودر . بودر شیهه یوقدر که
شایان تأسقدر .

Sayfa 370

1) Fili itiraz: Ayan meclisinin erteleyici ve hatta reformları kaldıran bir organ olduğu görüşü bilimden değil uygulamadan çıkmıştır. İtirazın içeriğine gelince, bu itirazı en güzel bir örnek ile dile getiren zat Amerika'nın 18. yüzyıl ileri gelenlerinden Franklin olmuştur. Sözü edilen zat: "İki kola ayrılmış bir kanun yapma kuvvetinin, biri önde biri arkada fakat ters tarafa giden hayvanlar tarafından çekilen arabaya benzer" demiştir. Zaten seçim esasına dayanan ayan meclislerine olan en güçlü itiraz budur. Bu da gerçekten özütüdür.

Sayfa : 371

۱۲۲ ای مجلس بحق بی دکلدر . - مجلسک برمی ؟
ایکیمی ؟ اولسی لازم کله چکی بحق بی دکلدر . فرانسه انقلاب کیری

Sayfa : 372

حقوق اساسیه

۳۷۲

زماننده بو بحث يك زياده تعميق اولونمش ولو وقتكى افكار
مفرطه مجلس ملينك منفرد اولسى راينى ترجيح اينجندو . او
وقته استاد ايديلن دلائلك اك مهمى حاكيت مليه نك بر
ولايجزا اولسى ايدى ديكردليلده شو ايدى : يايكي مجلسك
طرز و صورت انتخابلى بردر و او حاله ايكي سندن برى زائد
وي لزومدر : يا خود طرز و صورت انتخابلى باشقندر . او
تقديرده بونلردن برى حقيقتده اسيلزادكان و ممتازاندن مركب
بر مجلسدن باشقه برشى اولماز .

Sayfa 371

122) İki meclis konusu yeni değildir. Meclisin bir mi, iki mi olması gerektiği konusu yeni değildir. Fransa büyük devrimi [sayfa 372] zamanında bu konu pek fazla derinleştirilmiş ve o zamanki kamu-oyu aşın derecede ulusal meclisin ayrı olması oyunu seçmişti. O zaman dayanan en önemli kanıt ulusal egemenliğin boyunduruksuz olması idi. Diğer bir kanıt da şu idi: Yalnız meclisin tarz ve seçim şekli birdir ve o halde ikisinden biri gereksiz ve lüzumsuzdur; yahut da tarz ve seçim şekilleri başkadır. O takdirde bunlardan biri gerçekte asiltade ve mükemmelden oluşan bir meclisten başka bir şey olmaz.

Sayfa : 389

حقیقت تمامہ استحصال

ایدہ میں بحقیقت مہما ممکن باقلا شیلیدر . فن و نظریات

تعقیب ابتدکی غایہ امہ - امکان دائرہ مندد - نقدر قریب

ایدہ اور اسطریقہ مندد کہ او قدر ایدر رایش کورلش اولور .

Sayfa 389

Gerçek tamamen elde edilemeyince önemli gerçeğe yaklaşılmalıdır. Fen ve teoride takip ettiği ölkü ve amaç çerçevesinde ne kadar yaklaşırsa, o kadar iyi bir iş görülmüş olur.

Sayfa : 393

باخصوص نامزد دائرہ نک دکل عموم مملکتک وکیل

اولیڈندن منتخب او قدر طانیستہ بیہ محل کوریہ من .

متخذر انلہ نامزد آرہ مندد یک سبق فقی مناسبت ای بر

Sayfa : 393

شده علامت اوله ماز . و هر حالده بوسورتله تمین ایدیلن مبعوث
متخلفه نك فعلاً اسیری و اولنرك عادتاً قیو چوقداری اولوز .
ا کیز کوتلرینی منسوب اولدینی محسده دکل . ناظر لرك انتظار
سالوننده کچرور .

Sayfa 393

Özellikle aday dairenin değil bütün ülkenin temsilcisi olduğundan seçmen o kadar tanımına bile gerek görülmez. Seçmen ile aday arasında pek sıkı ilişki iyi bir şeye sembol olamaz. Ve herhalde bu şekilde tayin edilen vekil, seçmenlerin fiilen esiri ve onların adeta kaptıcısı olur. Günlerinin çoğunu üyesi olduğu mecliste değil, bakanların salonlarında geçirir.

Sayfa : 395

زیرا بوجی

جیمیلرده خلق متفکر بالذات دکلدر . متفد آدملرك رأیسه
عادتاً مقاومتسوز برانجذاب ایله قایمدر . منظم ورشید برملتده
بواصوله اتباع اونور ایسه هیچ برایش کورلوز و حییات
جمیت عطالت مطلقه به دوچار اولوش اولوز . اك حکیم و فطین
اولانلرك رأینی قبول بخت کتنبجه : بوحکم و فطین اولان کیسه
لرك خاصه میزه خارجیسی نهدن عبارت اولدینی جای تدقیقدر .
بالکتر ابتدائی جیمیلرده بوخاصه میزه بی مهما ممکن بولمق
ممکندر . زیرا اووقت شیخوختك عقل و درایت ایچون مابه .
التیز اولدینی کوررور . هر حالده کوریلوردک قانون اکثریت
عقلک و هله قبول ایدیه یه چکی بسیط بر فکر دور .

Sayfa 395

Zira bu gibi toplumlarda halk bizzat düşünür değildir. Sözü geçen adamlar aynu adeta dirençsiz bir çekme ile tâbîdir. Olgun ve reşit bir ulusta bu usule uyulursa hiçbir şey görülmez ve toplumsal yaşam kesin bir gevşekliğe düşmüş olur. En hâkim ve zeki olanların oyunu kabul etme konusuna gelince; bu hâkim ve zeki olanların üstün seçme yeteneklerinin nelerden ibaret olduğunu araştırmaya değer. Yalnız geri kalmış toplumlarda bu üstün seçme yeteneğini de bulmak mümkündür. Zira o vakit ihtiyarlık akıl ve dirayefinin düzeltici olduğunu görürüz. Herhalde görülür ki çoğunlukla kanun aklın ve hayalin kabul edebileceği basit bir fikirdir.

Sayfa : 397

مع مایه هرری آیری بر نسخه کائنات دیک اولان افراد
بشر ایچون بویلا مقاومت و تردد عینی برقرار قالنک
ی ادرک بر خوریش تشکیل ایتک منصور دکلدر. فرد حیاتی،
سافنی مدرک اولدقجه بر نمایل مخصوص شخصوره تابع اولقدن
کندن منع ایدمهز. انسانلار ابرققلردن جیمش قوقلار کی
منحرک اوله یه جقلرندن هرری کندی عالنده بر استقلاله نائل
اولق ایتد بو مختلف استقلاللرک متوازی اولسی ممکن اولدین
کی مخالف اولسده ممکندر. جله افرادک عینی بر نقطه ده
منحد الامل اولسی یک نادر احواله انحصار ایدمه ییلر. اکثر
احوالده ایسه اراک غغالی ضروریدر. وایسته
بو مخالف ک کوزل بر اصول اولان اتحاد اراک
بشریت حاضره ایچون یک آر احوالده میسر اولسه باعث
اولقددر.

Sayfa 397

Bununla birlikte her biri evrenin ayrı bir sayfası demek olan insan için böyle dirençsiz ve çekingen yani bir karar kılan idrak-siz bir hamurunu teşkil etmek düşünülemez. Fert kimliğini, menfaatlerini bildikçe, özel, şahsi bir eğilime tâbi olmaktan kendini alamaz. İnsanlar fabrikalardan çıkmış kuklalar gibi birlerinin olmayacağından her biri kendi aleminde bir özgürlüğe kavuşmak ister. Bu çeşitli özgürlüklerin basit olması mümkün olduğu halde birbirine zıt da olabilir. Bütün fertlerin aynı bir noktada, ortak ülküde olması pek az görünen bir durumdur. Çoğunlukla insanların birbirine ters düşmesi zorunludur. Ve işte bu zıtlık en güzel bir usul olan insanların ortak paydada olması için pek az durumda başanlı olmasına sebep olmaktadır.

Sayfa : 469

حاکم ملتک جمهوریت عوام اصولیہ قابل تألیف اولدی
 قضیه قابل انکار دیکلیر . حتی جمهوریت حاکم ملتک
 نتیجه فعلیه وضعیهسی عد اولونه ییلیر . [ایسمه] بوحدیرجده
 بالمله قوای ملتک حقیقت ملتک طرفدن دوغریدن دوغرییه ویا
 بالواسطه وموقت برزمان ایچون رئیس جمهوره توجه اولوندیقدن
 حاکم ملتک فعالیت دائمه واراده بمادیسی محافظه ایدمک زمان
 زمان فعلاً قظاهر ایدر .

آنحقیق حاکم ملتک حکومت مطلقه وارثیه ایله منطقاً
 غیرقابل تألیف اولدیبنده انکار قبول اتمز حقایقندیر . فی الحقیقه

Sayfa : 469

سا كيت مبه بوتون حا كيتك ملته . اداره مطلقه ايسه بوتون
 حا كيتك شخصي حكمداريده موجود بولومسنى مقتضيدر . بوايه
 ايكي ضددر . بو ايكي ضدك يالگوز بر صورتبه تاليفي نمكندريه
 اوده حا كيتك صاحب اصلي و ضروري سي اولان اهاليك بو حا كيتي
 حكمدار اولادينه ترك و فراغ ايجيبير .

Sayfa 469

Ulusal egemenliğin halk cumhuriyeti şeklinde açıklandığı fikri inkar edilemez. Hatta cumhuriyet ulusal egemenliğin fiili sonucu ve doğal kabul edilir. (Eisemann) Bu takdirde bütün ulusal güç, ulusal bir topluluk tarafından doğrudan doğruya veya araolu geçici bir süre için cumhurbaşkanına verildiğinde, Ulusal egemenlik faaliyetini devam ve muhafaza ederek zaman zaman fiilen meydana çıkar.

Ancak ulusal egemenliğin hükümeti, katılım olarak ve mantıken açıklanamaz olduğu inkar edilemez gerçektir. Gerçekten de ulusal egemenlik bütün egemenliğin ulusta, yürütmenin ise egemenliğin kişisel iktidarda var olması gerektiridir, bu ise iki zıttır. Bu iki zıttın yalnız bir şekilde açıklanması mümkündür ki o da egemenliğin asıl sahibi ve zorunlusu olan halk bu egemenliğini hükümdar çocuklarına terk etmiştir.

Sayfa : 474

حاکمیت ملیه
 بوتون ملت و ملتى فئسده جمع ایتمیش اولان دولت ، تعمیر دیگرله
 یکدیگرینی ولی ایدن قافه بطون و انسال ماضیه و آتییه عائددر .
 بوگونکی آدمملک بو حاکمیت اشتراکده قدر حقاری وار ایسه
 دوتیکلرینکده اوقدر حقاری وارایدی . وباریکلرکده اوقدر
 حقاری بوله چمتدن بو امانت مقدسه بی باطلجه انسال و بطون
 یکدیگرلرینه نقل و تودیع ایدرلر .

بعضی قانونلر بوجهنی تصریح ایدیور . ازجه فرانسه ملک
 ۱۷۹۱ قانونی ، اوراده حاکمیت برولانجیزی ، غیر قابل ترک و فراغ
 و سرور زمانه غیر تابع اولدی بی مصرحدر .

بزم قانون اساسیمزه نظریات و حکمیات مختلفه سباسبه ملک
 درجه لزوم کورلامش و بوکی حقایق ذاتاً معلوم فرض ایدلشدر .
 تفصیلات مذکوره ملک حاکمیتی بر حکمدار ویا آنک
 خادمانه ترک ایتمیش اولدیفته دئر سرد ایدیلان نظریه ملک بطلانی

اثبات ایتدیگدن شکی سلطنت (مونارشیه) ایله حاکمیت ملیه

تألیف انجون سرد ایدیلان دیگر نظریه لرین تحت ایدم

۱۶۶ طومردن طومری به حکومت و حکمدارلیق . -- شایان

دقتدرکه ، روسو ، بالاده کی اساسی اوقدر قوتله مدافعه ایتدی

حاله حاکمیت ملیه ایله حکمدارلی غیر قابل تألیف عداچیوردی .

بو ایسه حاکمیت ملیه حقد کی افکار و نظریات مخصوصه سنیدن

ایلی کلور ایدی . روسو حاکمیت ملیه ایله ملک قوت

Sayfa : 475

و صلاحیت کشر ایسه بی بر فرض ایدیور ایدی .

Sayfa 474

Ulusal egemenlik bütün ulusa ve ulusu nefsinde toplamış olan devlete, diğer deyişle yek diğerini yücelten bütün geçmişteki ve gelecekteki nesillere aittir. Bugünkü adamların bu egemenliğe ortak olmakta ne kadar hakları var ise dünkülerin de o kadar hakları var idi ve yannkilerinde o kadar hakları bulunacağından, bu kutsal emaneti bütün nesiller ve bütün birbirlerine devrederek geçirirler.

Bazı kanunlar bu konuyu açıklıyor. Bu cümleden olarak Fransa'nın 1791 kanunu, orada egemenlik yakın bir bölünme, terk edilemez, vazgeçilemez, zaman aşımına uymadığı açıktır.

Biçim anayasamızda teori ve çeşitli siyasî akımların açıklanmasına gerek görülmemiş ve bu gibi gerçekler biliniyor sanılmıştır.

İfade edilen bu açıklamalar ulusal egemenliğin bir hükümdar veya onun soyuna terk etmiş olduğuna dair söylenen teorilerin geçersizliğini ispat ettiğinden saltanat şekli (monarşi) ile ulusal egemenliği açıklamak için sarfedilen diğer teorilerden de söz edelim.

166) Doğrudan doğruya hükümet ve hükümdarlık; Dikkati çekiyor ki, Russo yukandaki esası o kadar kuvvetli savunduğu halde ulusal egemenlik ile hükümdarlığı açıklanmaz kabul etmiyordu. Bu ise ulusal egemenlik hakkındaki fikirler ve teorilerinin özelliğinden kaynaklanıyordu. Russo ulusal egemenlik ile ulusal güç [sayfa 475] ve kanun yapma yetkisini bir zannediyordu.

Sayfa : 475

قوة تشريعية (یعنی حاکمیت مایه) بونون ملک بدیده
بولونقیجه صلاحیت اجرائیه تک بر حکمداره تقویضنده بر بانی
کورمن وبو شکل اداره حکمدار بر اولدینی حالدهده جمہوری
دیککہ تردد ایتمز ایدی

Sayfa 475

Kanun yapma kuvveti (yani ulusal egemenlik) bütün ulusun elinde bulundukça yürütme yetkisinin bir hükümdara verilmesinde bir sakınca görmez ve bu şekil hükümdar bir olduğu halde, cumhuriyet demekte tereddüt etmez.

Sayfa : 476

روسونك كندىبە غىصوص نظريات اكلاشلىقچە بالادەكى
تربى بىحق اذراك اولونماز . ذلتاً روسونك بو خصوصە
قوردىبى اساسىر ھىچ بر زمان موقع فعلە وضع ايدلىش ذكدر .
177 اساسىر ناپتىو حىكىدارلىق . — بونكە برابر برچوق

قوانىن اساسىدە حاكىت مليەتك اساسى قبول واعلان ايدىلكە
برابر حكومت واحد (مونارشى) شكىلە تاليفتە چالينلىنىدور .
شو قدركە بو صورتكە تاليف يتە قىام ايدىن قانۇن اساسلاردا بلا
واسطە دىكل بالواسطە حكومت قاعدەسى قبول ايدىلەبىكىدىن روسو
طرفدىن وضع ايدىلان نظرياتدىن تباعد ايدلىش اوليور . كذلك
حاكىت مليە روسونك دوشوندىكى كىي يالگىز قوۋە تىرىيەدىن
عبادت غدا اولتيور . قوۋە تىرىيە ، او حاكىتك يالگىز صفات
ئىمىزىسىدىن برى فرض اولتيور . قوۋە اجرائىدە انك صفت
اختراسى اوليور . مع مافى بو قانۇن اساسلاردا حاكىتە متعلق
خصوصاتك يالگىز اجرائى حىكىمدارە قنويى اولونوب حاكىتك
رفىە والىكىتى قنويى اولونىدىن بو حاكىت مللەردە قالىدىن
بو نقطە نظره كوردە روسونك افكارى قبول ايدلىش اوليور .

Sayfa 476

Russo'nun kendine özgü teorisi anlaşıldıkça yukarıda ifade edilenler anlaşılabilir. Zaten Russo'nun bu konuda kurduğu esaslar hiçbir zaman uygulanmak için söylenmemiştir.

167) Temsil şeklinde hükümdarlık; Bununla beraber bir çok anayasa da ulusal egemenlik esasını kabul ve ilan etmekle beraber tekli hükümet (monarşi) şekliyle açıklanmaya çalışılmıştır. Şu kadarki bu şekilde açıklama devrimler arası anayasalarda vasıtasız değil vasıtalı hükümet kuralı kabul edildiğinde Russo tarafından söylenen teoriden uzaklaşmış oluyordu. Keza ulusal hükümet Russo'nun düşündüğü gibi yalnız kanun yapma gücünden ibaret sayılmıyor, kanun yapma o egemenliğin yalnız en belirgin sıfatından biri sayılıyordu. Yürütme gücü onun son sıfatı oluyordu. Bununla birlikte bu anayasalarda egemenlikle ilgili yalnız yürütme hükümdara verilir, egemenliğin kontrol ve sahipliği söz konusu olduğunda ve bu egemenlik ulus da kaldığından bu bakış noktasından Russo'nun fikri kabul ediliyordu.

Sayfa : 479

۱۶۹ انگلزلرک شطه نظری . — انگلزلرده حکمدارلق
 حصده فکر ونظر دها بشقهدور. انگلزلر فعلیاته شبه بقدرکه
 حاکمیت ملهه رتبه علیاسنه ایصال ایتشلر. مالی ملت اداره
 ایدیلور فکری هر کک ذهنه رلشیش وهر حالده اجرات
 حکومت هب بو فعلیات دارمسندهدر. بونکله برابر انگلزلر
 حکمدارلق اصولی قبول ایتشلر. واقعا یک اعلی بیلیرلرک نوب
 دور اراده ملیه نکدر وقرالیت انجیق بو ارادناک وجودیه
 قائدر بونکله برابر قانونلریه هیچ بر زمان حاکمیت ملیه
 لفظی وضع ایتیش دکالردور. انگلزلر تکامل تاریخییه تابع
 اولمقدن، فعلیاته قایلیمقدن باشقه برشی یانمازلر. حاکمیت ملیه تک

قانونی بارش اولدنی سببلر . دها اولمسی تمیق اینزلر .
 نظریات ایله فعلیای منطق دارمسنده تالیفه قالمشازلر . هر حال
 و حرکتلرنده اولدنی کی بوندمده سوزدن زیاده ایشه باقارلر .

۱۷۰ بو بحثک چوروک نقطسی . — حکمدارلق اصولیه

حاکمیت ملیه اصولی تالیفه قالمشان قانونلرله نظرآنده مهم بر

خطا نقصان واردرکه عادتاً بر تناقض تشکیل ایدر . بوراده

تدقیق ایدمچکنر بحث . بر ملککنده جمهوریت اصولی بوقه

حکومت واحد اصولی جاری اولور ایسه حریت دها کوزل

حکفرما اولور ؟ ملهسی دکلدیر . منحصرأ فعلیایه متعلق اولان

بو نقطه تاریخی دها کوزل تشریح ایدر . مع مایه هیچ کیسه

ادعا ایدمکه فرضا انکلمده افرادک امرقادن دها آز حریتی

واردر . بونکله برابر بو ایکی ملککنده شکل حکومت مختلفدر .

بوراده تدقیق ایدمچکنر تناقض شودر :

عینی بر قانون اساسیه حاکمیت ملیه قاعدهسی وضع ایله

برابر حکومت واحد اصولی ادخال اولنور ایسه بو ایکی قضیه

یکدیگه برعکس معکوس اولور . بوراده غلن ایدلسونک نزاع . بر نزاع

لفظیدر دیاسلک و نظریاتجه باختلافدر . مؤسسات سیاسی ملکده

افکار کی منطقری . معقولیتلری وار . بر محیطده فکر محافظه

کاری و عادتیرستی یک قوتلیدر اوراده مؤسسات سیاسی یکدیگه بر

معارض و متناقض قواعد و غیر ثابت بر توازن حالده بولونسه

بیله یشه اوزون مدت پایدار اولمیلر . آنجق بویه بر محیط

Sayfa : 481

181

اشكال حكومت

موجود الامازسه بوجه بر تالیف و توازن ممکن اوله بیدرق قوای
متخالفه و معکوسه بالضروره تصادم ایدر و بونلردن بری کند بیل
مم آتک اولیان قوای سارمینی حذف و التاب و موازنه کنی
لهنه تائیسه غیرت ایدر.

Sayfa 479

169) İngilizlerin Bakış Açısı: İngiltere'de hükümdarlık hakkında fikir ve düşünce daha başkadır. İngilizler uygulamada şüphe yoktur ki ulusal egemenliği en üst noktaya ulaştırmışlardır, ulus ulus yönetiyor fikri herkesin zihnine yerleşmiş ve herhalde hükümetin uygulamaları hep bu çerçevede olmuştur. Bununla beraber İngilizler hükümdarlık şeklini kabul etmişler. Sonuçta çok iyi biliyorlar ki son söz ulusun sözüdür ve kraliyet ancak bu sözün varlığıyla vardır. Kanunları ulusal egemenliği uygulamaya koymaktan başka birşey yapmazlar. **Ulusal egemenliğin** [sayfa 480] **sembolünün parlamento olduğunu bilirler.** Daha ötesine bakmazlar, teori ile uygulamayı mantık dairesinde açıklamaya kalkışmazlar. Her hal ve hareketlerinde olduğu gibi bunda da sözden fazla işe bakarlar.

170) Bu kanunun çürük noktası: Hükümdarlık usulü ile ulusal egemenlik usulüne açıklamaya kalkışan kanunlarda teoride önemli hata ve noksanlıklar vardır ki adeta bir zıtlık oluşturur. Burada inceleyeceğimiz konu, bir ülkede cumhuriyet usulü mü geçerli olur ise hürriyet daha güzel olur maddesi değildir. Uygulama ile ilgili olan bu noktayı tarih daha güzel ortaya koyar. Bununla birlikte hiç kimse iddia edemez ki örneğin İngiltere'de kişilerin Amerika'dan daha az hürriyeti vardır. Bununla birlikte bu iki ülkede hükümet şekli zıttır. Burada inceleyeceğimiz zıtlık şudur:

Yani bir anayasa ulusal egemenlik kuralını söylemekle bera-

ber tek hükümet usulü ithal olunur ise bu iki durum birbirine ters olur. Burada zan edilmesin ki anlaşmazlık sadece bir sözdür veya meslek ve teoride bir anlaşmazlıktır. Siyasî organların fikirleri gibi mantıktan, uygunlukları var. Bir yerdeki fikir tutucuları ve âdet savunucuları pek kuvvetlidir, orada siyasî organlar birbirine ters ve karşıt kuralları ve kaypak bir zemin halinde bulunsalar bile yine uzun müddet yaşayabilir. Ancak böyle bir hayat [sayfa 481] mevcut olunamazsa böyle bir açıklama ve oranlama mümkün olmayarak çeşitli kuvvetler ve zıtlıklar zorunlu olarak çarpışır ve bunlardan biri kendisiyle uyumlu olmayan çeşitli güçleri içine almaya ya da ortadan kaldırmaya ve dengeyi lehine çevirmeye gayret eder.

Sayfa : 481

فرضا، ملك و كیلری ایچون والکیزر مسئولیت موجود اوله

Sayfa : 482

بیلرکه بالواسطه اولملله برابر حقیق و مؤثر مسئولیت ایه

محدودیت صلاحیت و وظیفهده . محدودیت مدت انتخابده

مندهدیر .

Sayfa 481

Örneğin ulusun temsilcileri için yalnız bir sorumluluk var olabilir ki [sayfa 482] aracı olmakla birlikte gerçek ve tesirlidir. Bu sorumluluk yetkilerin sınırlanması ve görevinin sınır seçimi dönemiyle paraleldir.

دخی تشکيل اجتماع اولدنی اولجهده سويلتمش ایدی. حکومات
اتحادیهده بو ایکی عنصر شخصی واجتماعی به بر عنصر دها منضم
اولورکه اوده حکومات صفره در .

۱۷۲ حکمدارلق بر حقیقت ملیه دکل بر حقیقت تاریخیه در . — بورایه
قدر و دردی کمز تفصیلاته رغماً حاکمیت ملیه ایله حکمدارلق، حاکمیت
ایله وراثت کی افکار ارسنده بر طریق معقول تألیف و توفیق
بوله مدق . مسکه یته اوله مطلقه قالیور . اگر منحصرأ طریق
نظریاتی تعقیب ایدر ایسه ، بر ایسیدلردن چقیقه حق ایسه بو
مطلقیتک الی نهایت دوام ایده چکنه امین اولمیدر .

آنحق سیاستده رده فعلیاتک . تاریختک . عادات قدیمه تک
تأثیرات کلیسی وارددر . بالکیز معاملات بشریهده دکل سیاستک
روح اولنده بیهضأ عادات و تعاملمک قوتلی بارمنی اشته قاریشور
معاملانده هر عادت عقل و منطق دارمنه ارجاع ممکن اولدنی
کی . سیاستک . با خصوص بوله بیکرجه سنه دوام اجتماع
مؤسانده عقل و منطقدن زیاده کوره نکک تأثیرکی تدقیق
ایجاب ایدر .

حکمدارلق ، عصرأ بعد عصر کوریه کوریه خلق بوکا
اودر آیت مشرکه شمدی مؤسسه — وضع ایدیلن کافه قیود
ایله برابر — حقوق طبیعه شایعجندن عد ایدر . حکمداردن
محرومیت خلق نظرنده عاداتا برحق طبیعیدن محرومیت کی تلقی

Sayfa : 487

۱۸۷

اشکال حکومت

اولونور . تاریخ واقعا برحق احداث ایتم . فقط احداث
ایندیکی عادت . بعضاً همه غالب تکرار .

اسماً مایعات . جر انقال . جاذبه ارضی قانونلریله حق
ارمستندکی علاقه و مناسبت نه قدر غیر معقول ایسه وقوعات
تاریخیه نیک مستد اولدینی قوانیندن حق تولید و اخراج ایتکده
اوقدر غیر وارددر . حق ، حریتک زاده سیدر بوقه شنون
مقدوره نیک دکل ... شنون تاریخیه و افعال بشریه نیک توالیسیله
تا کده ایدن احوالی برحق فرض ایسه ک و مثلاً حاکمیت ملیه
فلسفه حقوقیه نیک حکمدارلق حقیقت فیله و تاریخیسیله قابل توفیق
اولدینه قاعات ایسه ک حقوق شخصی نیک مستد اولدینی دستورلریده
کاملأ محو و اما ایتمش ، قوت هریشک حاکم قیلش اوله جغز . []
مع مافیه ، حقیق نیله توالی شنون و حادثاته کوره ظهور
ایده بیله چکنی و تکامل تاریخی ایله حاصل اولان حاکمیتکده
برحاکت مشروعه اولدینی اده ایدن اجتماعون موجوددر .
معاملات بشریه حق دکل ، حق معاملات بشریه اسناد
ایدن ملکه نظراً ارقق سیلیاتده ، حاکمیت ملیه مباحثده
حقوق طبعه آرامق عیدر .

محدداً حیات و استقلال بولان اقوامده نظریات جدید
حاکمیت ممالیه اکلایشلهرق حکمدارلق مؤسسه بیضا لزوم
کورولور . فقط اقوام قدیمه بر طرفدن کیدی حقوقی تدریجاً

Sayfa : 488

خون اسابه

LAA

استحصال اجتماع برابریک طرفدن مؤثرات و خاطرات ماضیه دن
اولان حکمدارلق مؤسسینی امور طبیعه دن عد اجتماعه بانی
کورمور بابه بیلدیکی برنی وار ایبه اوده حکمدارک صلاحیتی
تحذید ایدرک انجق مشروط و مفید حکمدارله رضا داده
اولمیدر . روح مستلهمی تعقیق و حکمدارلق ایله حاکمیت ملیه
ارمنده تألیف ینیمکنی در ؟ سؤال معاً انکییزی تحلیله آرتق
لزام کورمور . این بولمه کتدکن صوکره کیمه به فعلاً
ضرری دوقونغان عاداتی بوزمنه لازم وار ؟ با خصوصیه که
سویسک دبدیکی کی حکمدارلر ایچوندن انتخاب اصولی وضع
اولدینی تقدیرده ظهوری ملحوظ اولان اغشاشات و خیمه قوری
نظریاتک کوشه نیاه آتکینی اتاج ایدر .

Sayfa 486

Hükümdarlık bir bilim gerçeği değil, bir tarihi gerçektir. Bura-
ya kadar verdiğimiz açıklamaya rağmen ulusal egemenlik ile hü-
kümdarlık, egemenlik ile veraset gibi fikirler arasında uygun ve
ileri bir yol bulamadık. Konu yine öyle boşlukta kalır. Eğer özellik-
le teori yolunu takip eder isek, prensiplerden çıkmayacak isek bu
boşluğun sonsuza kadar devam edeceğine emin olunmalıdır.

Ancak siyasette bir eylemin, tarihin, eski adetlerin pek çok et-
kisi vardır. Yalnız insanın uygulamalarında değil siyasetin öz ru-
hunda bile adet ve geleniğin kuvvetli parmağı işe karışıyor. Uy-
gulamada her bir adet, akıl ve mantık dairesine vurmaya uygun
olmadığı gibi, siyasetin özellikle böyle binlerce sene devam etmiş

organların da akıl ve mantıktan öte göreneklerin etkisini incelemek gerekir.

Hükümdarlık yüzyıllardan beri görüle görüle halk buna o kadar alışmış ki hükümdardan yoksun olmak halkın gözünde âdetta bir doğal haktan yoksun olmak gibi sayılıyordu. [sayfa 487] Tarihi olaylar bir hak oluşturmaz, fakat oluşturduğu âdet bazen hakka üstün gelir.

Hak, özgürlüğün fazlasıdır, yoksa önceki olaylar değil. Tarihi olaylar ve insanlığın hareketlerinin doğuşuyla sağlamlaştıran durumları hak saysak ve örneğin ulusal egemenliğin hukuk felsefesinin hükümdarlık fiili hakkı ve tarihiyle kabul olduğuna inansak, kişisel hukukun dayandığı kaideleri de tamamen yıkmış ve kuvveti herşeye egemen kılmuş olacağız.

Bununla birlikte hakkın bile, olan şeyler ve olaylara göre oluşacağını ve tarihi gelişimle oluşan hükümdarlığın da bir meşru egemenlik olduğunu iddia eden bilim adamları vardır. İnsani ilişkileri hakka değil, hakkı insani ilişkilere dayandıran mesleğe göre artık siyasette ulusal egemenlikten bahisle artık tabii hukuktan bahsetmek baştır.

Yeniden hayat ve özgürlük bulan uluslarda hükümdarlık organına bazen lüzum görülüyor. Fakat eski uluslar, bir taraftan kendi hukukunu yavaşça [sayfa 488] üretmekte beraber diğer taraftan genişleyen ve eskinin hatırası olan hükümdarlık organını doğal saymakta sakınca görmüyor, yapacakları bir şey varsa o da hükümdarın yetkilerini kısırarak ancak kural ve kaidelere uyan hükümdarları kabul etmesidir. Bu konuyu dersek, hükümdar ile ulusal egemenlik arasında bir bağ var mıdır?

Sayfa : 499

نظريات ونجارب كوستريوركا، قوة تسيبريه وقوة اجرائيه
ارمنده حصول توازن اصول مشروطيت مطلقه دها زياده
خادمدر. واقعا باصولي مدانه وضع ابدنشي نظريات فينه دكدر. هیچ
مؤلف حقوق ده بوي، قبل الوقوع تصور و تكليف اخش دكدر .
مؤلف بالعي بوي بعد الوقوع تدقيق ايدرك بوندين احكام
استخراج اخشلر . بر تفصيل ابضاح ابد جكمز بو طرز اداره
صرف تاريخك ، فعلاتك ، نجارب ، متعددك حصول معقولي
وغره تكاملدر

Sayfa 499

Teori ve ticaret gösteriyor ki; kanun yapma gücü ve yürütme ara-
sında denge oluşturmak, meşrutiyyet usulünden daha fazla kullanış-
lıdır. Bu usulü meydana getiren şey, teori bilgisi değildir, hiçbir yazar
çıktıpta buna tam anlayarak yazmış ve açıklamış değildir. Yazarlar
aksine bunu anladıktan sonra incelemişler ve bundan hükümler çı-
karmışlardır. Açıkladığımız bu yönetim şekli sırf tarihin, uygulamaların,
çeşitli deneyimlerin ürünü, mantıklısı ve en son gelişmişidir.

Sayfa : 504

شوا اعتباره كوره. تقریق قوا تسيبري صورت مطلقه قبول
اينسك بيه هیچ اولانزه توزیع و تقسیم وظائف تسيبري .
دها دوغريسي افعال وامور دولت اجرائيه اشراك شوعی
قبول ابد بيلرز .

Sayfa 504

Şu şekle göre kuvvetler ayrımı tabirini kesin kabul etmesek bile hiç olmazsa görev ayrımı ve dağılımını daha doğrusu eylem ve devletin yönetimine katılmak şeklini kabul edebiliriz.

Sayfa : 506

۱۷۸ اسبقده موازنة دوى — فوتر ارمسند صيق برتريق
بايهك بلدى تشوش و اختلال اولديقه داتر فرانسه قاربخنده يك
چوق متاثر واردر . ديره كشتوار دهرى تريق قوى قاعدهست الكزياده
رهائيكار برقاون اساسى تنظيم اجتناس ايدى ۱۸۱۸ دى فرانسه قانون
اساسى دى قوقايراييه ايله قوقنصيريه ارمسند تاس و طول مقابل
اعتلاى مما امكن تليس اجتناس ايدى . خط هر ايكى شكل حكومتك تبديل
و اختلاى ايله طول اولدى معلومدر . بونكله برابر تريق قوايه بوتون
تايح حقوقيه سيله برابر يك چوق طرفدارل موجوددر ووزل متعده
اسبقده موجود شكل حكومتك كوستورل .

فى الحقيقه متعده اسبقده قانون اساسى انكترهك ۱۸ نجي مصردهكى
تداولت و مروطبى تليد و ماسكيونك افكاره تايح ايدبارك تنظيم

Sayfa : 507

•••

پارلئو و حكومتك يكديكره مناسبان

ايداندر . شوقدركه برعصرى متجاوز زماندن بوي دولام ايدن تجربه
متعده اسبقده آله اقى قوت ايدن وسطى و جنوبى اسبقده حكومتاندهكى
حقيقى تريق قوايك يك طاقى اولديقن و حقيقتده قوت اجرائيه ايله قوت
تصريحهك يكديكره غنى مناسبدن و يكديكرى اوزرته متايلا ايراي
قوت و تاييدن خالى اولدلىرى كوستورل ايشه وصورتلده ثابت
اولدوركه طبع ايشادن متوك تايهى الفاظ قانونيه ايله طورديرمى غير
مكن و حقي محذوليدر .

* Okunamadi

Sayfa 506

Amerika'da kuvvetler dengesi: Kuvvetler arasında sıkı bir ayırım yapmanın kanşıklık ve devrim olduğuna dair Fransa tarihinde pek çok örnekler vardır. Direktör devri güçler ayrımı kuralına en fazla uyulan bir anayasa düzenlemişti. 1848'deki Fransa anayasası dahi yürütme gücü ile meclis arasında ilişki ve temas, kanşıklılık ve önemli olanakları kısmış idi. Fakat her iki hükümet şeklinin baskı ve kanşıklık ile uğraştığı bilinir. Bununla beraber güçler ayrımı bütün hukuki sonuçlarıyla beraber pek çok yandaşları da vardı ve bunlar Birleşik Amerika'da olan hükümet şeklini örnek gösteriyorlardı. Gerçekte Birleşik Amerika anayasası İngiltere'nin 18.yüzyıldaki meşrutiyet uygulamalarını taklit ve Monteskiyo'nun fikirlerine kâhlararak düzenlenmiştir. [sayfa 507] Şu kadar ki bir yüzyılı geçen zamandan beri devam eden deneyimleriyle Birleşik Amerika ile onu taklit eden Orta ve Güney Amerika hükümetlerindeki güçler ayrılığı hukukunun pek açık görüldüğü ve gerçekte yürütme ile meclisin birbirleriyle gizli ilişkiden, birbirini üzerine kanşıklık olarak etki ve tesirden geri kalmadıklarını gösteriyor. İşte bu şekilde sabit oluyor ki maddenin doğasında olan sonuçları kanuni sözlerle durdurmak olanaksız ve zararlıdır.

Sayfa : 508

حقیقتہ ایہ رجوع احتیاج بعض ناممکن احداث ایش و طوع و مرد
طوعیہ رئیس جمہورہ تابع اولری لازم کن و کلای مجلس بموجب
قطر یک طو لامباحیل بر طرفہ تاس دائمی حالتہ ہوندریمہ سوق
اقتصاد . مجلس بموجب انتخاب و مجلس امینہ رئیس مجلس
مردمن منسوب قومہ نری (یعنی انجمنلری) و کلادن مرددلو استیضاحات
بولنہ . مرددلو سؤالری ایرادہ مقتدر درر . مہم بر احتیاج قوشوسندہ
و دان خاطر لہ بر احتیاج دفع ایہہ یک قانونک بر آن اول تطبیق ارزد

Sayfa : 509

ایدرلرہ انجمنلرہ بموجب اجرای خود ایدرلر .

Sayfa 508

Gerçekte ise bir çok gereksinim bazı uygulamaları doğurmuş ve doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı'na bağlı olmaları gereken bazı görevlileri, meclis temsilcileriyle fakat pek dolambaçlı bir yolla devamlı temas halinde bulunmaya sevk etmiştir. Zorunlu bir gereksinim karşısında bulunan bakanlar bu gereksinimi karşılayacak kanunun düzenlenmesini arzu [sayfa 509] ederlerse komisyonlara girip anlatırlar.

Sayfa : 516

• هیئت تشریفاتك بك جوق انجمنلری وار . انجمن
قائمه بو انجمنلرك اك بو بوكدر . بو انجمنه . بواك بو بوك هیئت

Sayfa : 517

• ۱۷

قائمه اصول

• داخل اولانلری مجلس اك زياده مظهر اعهادی اولانلر ميانندن
افراز ایدر . بونلری واقعا دوعریدن دوعری به انتخاب اجز
قط بالواسطه بو انجمنی ده انتخاب ایدمك درجده قدرت
و صلاحیت کامله یی حازدر .

Sayfa 516

Yürütmenin pek çok komisyonları vardır ancak kabine bu komisyonların en büyüğüdür. Bu komisyona, bu en büyük gruba

[sayfa 517] dahil olanları meclisin en fazla güvenilir kişileri sayılır. Bunlar meclis tarafından doğrudan doğruya seçilmez fakat dolaylı olarak bu grubu da seçecek kuvvet ve tam yetkiye sahiptir.

Sayfa : 518

اکثریت ایبه .

قائمه کندی مدیران و رهبران اولق اوزره طایفه دینی ذواتی
کورمدکجه طبعی مظامرتی درینج ایدر. آنجق بوسی اصطفا
و تشکلات نا تمام بر حالده قائلش بولورسه ، یاخود اکثریت غیر
قطعی و مترددانه اولور ایسه و یاخودده و قه اکثریتجه ده صرعی الحاطر
و اداره فرقیه مقتدر ذوات بولماز ایبه اووقت حکمدار و کلانک
سربسجه انتخابی کیفیتی اولدکجه واسع بر صورتده ایجرا ایدر که
بوز موسیو مازه هودده تصدیق ایلر

Sayfa 518

Çoğunluk ise kabinede kendi müdür ve rehberleri olarak tanı-
dığı kişileri görmedikçe desteğini esirger. Ancak bu kötü eylem ve
tam oluşmamış organlar şeklinde olursa, yahut çoğunluk kesin ol-
mayan ve tereddütlü bir şekilde olursa veyahut çoğunlukça hatırı
sayılır ve gruba söz geçirecek bir kişi bulunmazsa o zaman hüküm-
dan temsilcilerin serbestçe seçmesi açıkça ortaya çıkar ki bunu
Mösyö Bajahuda onaylar."

Sayfa : 519

۱۸۰ بو قاعدهك چاك عناية طرز تطبیق . — عناية
 مشروطيتك مباديسندمه قايديه متعلق بو قاعده حسن فهم
 ايديله مامش و صدر اعظم ايله حيث و كلا مجلس مبعوثان ، دها
 طوغرىسى مجلس مبعوثانك اكثریت فرقهسى طرفندن رسماً
 دكله بيه سوزت خصوصيهده منتخب اوانى لايىكلا طن ايدلش
 ایدی . مادامكه حيث و كلا مجلس مبعوثان اعتقاد ايدم چك ایدی
 مجلس بو اعتقادنى قايدهك تشككندن صوكره ورمكندن ايسه

Sayfa : 520

حقوقي اساس

۲۲۰

تشككندن اول ورمك دها بسيط بر منطقك انتخاب عدد اولوغنى
 ایدی . واقعا معامله انتخابیه مجلس مبعوثانك صلاحیت قانونیه
 داخلده اولمديندن صدر اعظم لره رفقلىك مجلس مبعوثان
 مذاكرات عليهسى انساننده انتخاب كې بر قانونىك بايلىدى .
 انجق روح مشروطيته حقيه قوؤ اولميه دق اكثریت فرقهك
 على اوليان اجتماعى انساننده صدر اعظم اولمه صالح ذوات ايجون
 رأى طويلاق اصولى تطبیق ايدلش ایدی . ۳۱ مارتدن صوكره
 حین حلمى وحق باشلر اكثریت فرقهك خصوصى اجتماعده
 سدارته اك زياده رأى قازانان نامزدلردن ايدلر .

Sayfa 519

180) Bu kuralın Osmanlı ulusuna uygulanması Osmanlı meşrutiyetinin ortaya çıkmasında da kabineyle ilgili bu kural iyi düşünülmemiş ve sadrazam ile bakanlar kurulu, meclis-i mebusan, daha doğrusu meclis-i mebusanın çoğunluk grubu tarafından resmen değilse bile özellikle seçilmiş olmak lazım gelir zannedilmişti. Mademki bakanlar kuruluna milletvekilleri güvenecek idi, meclis bu güvenini kabinenin oluşumundan sonra vermekten ise [sayfa 520] oluşumundan önce vermesi basit bir mantığın gereği sayılmış idi. Seçme işi meclisin kanunen yetkisinde olmadığından, sadrazamla arkadaşlarının meclisin açık görüşmelerinde seçilmesi gibi bir kurnusuzluk yapılmadı, ancak meşrutiyet ruhu, gereği gibi anlaşıl-mayarak çoğunluğun oy toplamak usulü olarak anlaşılmıştı. 31 Mart'tan sonra Hüseyin Hilmi ve Hakkı paşalar partinin özel toplantısında sadarete en fazla oy kazanan nazırlardan idiler.

Sayfa : 522

حقوق اساسی

۵۲۲

بو اصولك محاذیری بالتجربة اكلاشیلر ق نظامامة داخلیك
 بو مادهسی طی اولوندی. انجق شكی حكومتلك ادوار نسلده.
 اختلال زمانلر نده حرص ، حسد ، عدم امنیت كی شواش
 سیاست ایله اشتغال ایدنلر اوزرنده فوق العاده تخریبات اجرا
 ایتدیکندن بالاده کی اصول دخی بومرض روحیه عطف ایدك
 لازم کیلیر. بومثالرده کوستریوردک، احتیاجات و سیاست، بالک
 قواعد ریاضیه و منطقیه ایله دکل ، بر چوق عوامل منویه ایله
 انجق غرمدار اوله سیلیر . تجربه دن زاده منطقه ، اقبالن زاده
 احواله رعایتکار اولمه آلیشق محیطلر انجقن مرصاهه بریه
 بر کله منطقه نك قالت صوفقه حالشیق بر احتیاج روحدر

Sayfa 522

Bu usulün sakıncaları görüldüğünden dahili nizamnamenin bu maddesi kaldırıldı. Ancak hükümetlerin değişim zamanlarındaki karışık dönemlerde hirs, haset, emniyetsizlik gibi durumlar siyasilerin üzerinde son derece yıpratıcı etkisi olduğundan yukarıdaki usul dahi bu kötü ruha bağlamak lâzım gelir. Bu örneklerde gösteriyor ki sosyal bilimler ve siyaset matematik kuralları ve mantık ile değil, birçok manevi konularla ancak ortaya konulabilir. Deneyimden ziyade mantığa, eylemlerden ziyade söze uymaya alışık çevreler için her toplumsal olayı mantığın toptan kalbine sokmaya çalışmak bir gereksinimdir.

Sayfa : 534

فرقه اعضاستند قاپنه بی تشکیل اینک ممکن اولسه دخی میچ اولازسه بو اکثریت اوزرینه اجرای خود ایدیهلک و اوتوری قولالایق ذواته مراجعت اولتی ضروری ایدی

Sayfa 534

Parti üyesinden kabineyi oluşturmak olanağı olsa dahi hiç olmazsa bu işi yapabilecek ve kullanacak kişiye başvurmak gerekir.

Sayfa : 541

مکدداران و حقوق سلطنت
ونظیفه لری بو درجه سیاسی یعنی تحوله تابع اولان ذوات
اداره حکومتد اسباب موفقیتلرینه کلتجه اونی دانغی مستشارلردم
آرامق لازم کلیر. دانغی مستشارلر قاپنه تبدلاته تابع مکددارلر.
نظارتهک سلسله مأموریتیه ریاست ایدرلر و بوتون انکلتزمنک
مادات و مآثر قدیمی محافظه ایدرلر . کرک بونلر و کرک معیتلری
سیاسیات بارو مترمنه تابع اولازلر.

Sayfa 541

Hükümdarlık ve saltanat hukuku:

Görevleri bu derece siyasi yani değişime tâbi olan kişilerin hükümet uygulamalarındaki başarılarının sebeplerine gelince onu daima müsteşarlarda aramak gerekir. Daimi müsteşarlar kabine değişimine tâbi değillerdir. Bakanlığın memuriyet kademelerine uyarlar ve bütün İngiltere'nin âdet ve geleneklerini, korurlar. Gerek bunlar ve gerek alt kademeleri siyaset barometresine tâbi olmazlar.

Sayfa : 544

مع مابقه الك زيادة متعامل اولان اصوللر . انتخاب ايله
ورائتدر . زمانتده ورائت بوس بوتون نعمم ايتشددر . انتخاب
نه قدر نظري وعلمی بر حقیقت اولور ايله اولسون (حاکمیت
ایله وحکمدارلق بخت مراجعت اولونه) ورائت دخی بک چوق
نواذ اجتماعیه تأمین ایدمیلکدهدر . انتخابده البق دکل اقوی
اولان کیمسه مک کندی حق ايله اصلا مناسبتی اولیان طرفلره
مراجعت صورتیه مقام اقتداره کجسی ممکنسدر . انتخابده ایکی
و بازیده ذواتک انتخاب اولونسی و بناء علیه فتنه واختلاف قایسک
آبیاری و ارددر . انتخاب ايله حکمدار نصب اولونه ممکنکده
تأسیس ایدمیلک حکمدار خاندانلری چوغالیر ومدعیات ومدعیلر
آرئار انتخاب اوئان هر حکمدار دایما اصول انتخابی دیکشدر و ب

Sayfa : 545

• ۱۱ •

حکمدارلق وحقوق سلطنت

ورائی کندی اولادیه حصر ایچون قانون اساسی بی تغییر
یاعی اولور .

Sayfa 544

Bununla birlikte en fazla geçerli olan usulter seçim ile geçerlidir. Zamanımızda kalıtım büsbütün genelleşmiştir. Seçim ne kadar teorik ve ilmi bir gerçek olur ise olsun (ulusal egemenlik ve hükümdarlık konusuna bakıla) kalıtım dahi pek çok sosyal faydayı temin edebilmektedir. Seçimde alığın değil güçlünün iktidar makamına geçmesi mümkündür. Seçimde iki ya da daha fazla kişinin seçilmesi ve bu nedenle fitne ve çekişme kapısının açılması olabilir. Seçim ile hükümdar atansa, ülkede hükümdar hanedanları çoğalır, saltanat istekileri artar, seçilen her hükümdar daima seçim usulünü değiştirip [sayfa 545] erki kendi evlâdına vermek için anayasayı değiştirmeye kalkar.

Sayfa : 556

بوتون قوۋدی و اقتدارى ميدانه چيقار . هانكى فرقہ منسوب
هانكى ذات واردركه معين بر زمان ايجون ملكتك اك بويوك بر
اكترى ارقهسندن سوروكله بوب دولتى اداريه مقتدر اولسون؟
هانكى ذات واردركه معين بر زمان ايجون مختلف فرقەلرى يد
واحدده جمعه موفى اوله بيه چك بر شهرت و اقتدار ايله ايشه صاريله
بيلسون ؟ بويله بر آدمى انتخاب سيايات روزمره بيه وقوف تام
صاحبى اولفنه مشوققد . برده ملكتده ساخته و ظاهرى جريانلر اياشده
حقيق و كور و ليسز جريانلر وارد . حقيق جريانلرى ساخته جريانلردن
تقريب ايتك . بويله بر ساخته جريان مجلس مبعوثاندا انتقال ايتش .
مجلس مبعوثانده بر اكثريت وجوده . كنبرمش اوله دى مجلس
مبعوثانك ملك افكار عموميه حقيقه سنى تشيل ايدمه مدبكتنى تقدیر
ايتك و بناء عليه بويله بر اكثريتك نمايز ايتش رحالى مجلس مبعوثانده

Sayfa : 556

اقلیت و فقط سینة ملتده حقیق بر اکثریت اراکه ایدن فرقه رجائی
امور حکومته دعوت ایلک و حتی ابحاشنده بو اقلیت فرقه منی
رجالیله عارضی و غیر حقیق سببده افکار عمومیه رجحان
اولان مجملی فسخ استدیروب انتخابات جدیدیه مزاجت ایلک
حکمدارک عد و احصایه کلین التذقیق غوامض و نکات سیاسییه
لزوم اطلاعی کوستنرون احوالنددر . حکمدار بر صدر اعظم
سینة ملتده بر مسکات علی طاشی وضع ایش . سینة دولتک
عادتاً دومنی بدینه طومش اولور . وایورده بالفعل قیوداتلق ایجز
فقط قیوداتی کنیدی امین ایدر . قیودان وایورک دماغی در فقط

Sayfa : 557

قیوداتک ده دماغ اولی ، مبدأ وجودی ، مولدی حکمداردر .

واقعا حکمدار دولتک مجرای سیاستی تبدیل خصوصندمکی
بومؤترو نافذ صلاحیتلری دم سائر تعداد اولولان صلاحیتلری کی-
بر مسئول ذاتک کفالتیه استعمال ایدر . انحق کنیدی ایچون مسئولیت
در عهده ابدء جک ذاتی تمیز و تعیین ایلک سائر صلاحیتلردن
یک فرقل در دیگر صلاحیتلرده کنیدینه ذاتاً روح فسخ اولومش
بر هیئت مسؤله تک امضای در . فقط صدر اعظم امینی عینی
زمانده هم فسخ روحی . هم کنیدینه روح فسخ ایدیلن ذاتک
در عقب مسئولیت موقعه کلینی انتاج ایدر .

Sayfa 556

Hangi parti üyesi hangi zat vardır ki, belirli bir zaman için ülkenin en büyük bir çoğunluğunu arkasında sürükleyip devleti idareye muktedir olsun? Hangi zat vardır ki belirli bir zaman için çeşitli partileri eli altında birleştirecek bir şöhret ve iktidar ile işe sarılabilsin? Bir de ülkede sahte ve yüzeysel akımların yanında gerçek ve gürültüsüz akımlar da vardır. Gerçek akımlar sahteakımlardan ayırmak, böyle bir sahte akım meclise girmiş, mecliste çoğunluk meydana getirmiş olsa dahi meclisin halkın fikirlerini gerçekten temsil etmediğini takdir eylemek ve bu nedenle böyle bir çoğunluğu meclisten aklayıp ve fakat tekrar millete gerçek bir çoğunluk oluşturan partileri davet eylemek ve hatta gerekirse bu azınlık partisini adamlarıyla sunan ve gerçek dışı bir şekilde halkın fikirlerine tercüman olan meclisi iptal ettirip, yeni seçime müracaat eylemek hükümdarın sayılan ve sayılmayan en dakik ve siyasetin ince sanatına gerek duyulan hallerdendir. Hükümdar bir sadrazam tayin etmekle bir ülkenin temel taşıını koymuş ve âdeta devlet gemisinin devamını elinde tutmuş olur. Vapurda bizzat kaptanlık etmez fakat kaptanı kendi tayin eder. Kaptan geminin beynidir fakat [sayfa 557] kaptanın da esas beyni, özü ve ortaya çıkararı hükümdardır.

Hükümdar devletin siyasetinin yönünü değiştirmek konusundaki bu tesirli ve etkin yetkisini diğer yetkileri gibi bir yetkili kişinin eliyle düzeltir. Ancak kendisi için yetki verilecek kişiyi seçmek ve tayin etmek diğer yetkilerinden oldukça farklıdır.

Sayfa : 561

رئيس حكومت • بر رئیس جمهور اولدی تقدیرده وکلا
اوزرنده دیگر بر قووذدها اجرا ایدمیلرکه اوده طبع و مسلکته
موافق کلیان و یا مملکت ایچون تهلیکلی و یا مضر اولان بعض
مقررده وضع انضا ایتمکدن ایسه استغافی ترجیح ایتمی و یا
میچ اولماز ایسه استغافه بیدنده بولمیدر.

Sayfa 561

Hükümet başkanı, bir cumhurbaşkanı olduğu takdirde vekiller
üzerinde diğer bir etki daha gösterir ki o da doğasına ve mesle-
ğine uygun gelmeyen veya ülke için tehlikeli ve sakıncalı kararla-
rı söylemek ve imza etmektense istifayı tercih veya hiç olmazsa
istifa tehdidinde bulunmasıdır.

Sayfa : 566

• مسئولیت دولت و باشخص حقوقی
طوغریدن طوغری به دکل بالواسطه یعنی دولت و باشخص حقوقتک
مأمورلری واسطه سیه توجه ایدر یعنی انسان بالکتر کندی
فعلتدن دکل بلکه کفیل و ضامن اولدی کیسه لریک فعلتدن دخی
مسئول اولمیلیر . شترقه بونک خلافت اوله رق ضهان و مسئولیت
شخصیه قاعل و مباشره نالده اولور . ولی و وصیلر محجوریتک
افعالی ضامن اولمازلر بر شرکت ، مأمورلریک ایشاع ایتدیکی

Sayfa : 566

ضررلاردن مالاً مسئول دكلدر. بجهلندن سائر قواعداصله دن مستخرج
اولان بواحكام احتياجات جديده سبيله شرفده پايدار اوله ماش
وبنا. عله باشقه منك ايقاع ابتدكي ضرردن طولاني مسؤليت
ماليه قاعده سي تاسس ايجمه باشلامشدر .

Sayfa 566

İnsan yalnız kendi eyleminden değil kefil ve sorumlu olduğu
kişilerin eyleminden de sorumlu olabilir. Veli ve sorumlular suç iş-
leyeninin eyleminden sorumlu olmazlar bir şirket memurlarının
yaptığı zararlardan malen sorumlu değildir. Mecelleden vesair
kurallardan çıkan bu hükümler, yeni gereksinimlerden dolayı
Şarkda geçerli olamamış, bununla birlikte başkasının yaptığı za-
rardan dolayı mali sorumluluk kuralı konulmaya başlanmıştır.

Sayfa : 572

تخته ورائی و اعاليك تلقى اعتيادى سوقيدها زياده برلشمش
كوكشمش اولان حكمدارلردن صرف نظر ، مأموريتلرى موقت
اولان رئيس جمهورلر حقتده بيله بو طرقة مراجعت بك مشكل
و خطرناكدر .

Sayfa 572

Tahtın mirashı ve halkın güveninin oluşmasıyla daha fazla yerleşmiş ve kökleşmiş olan hükümdarlardan kurtulmak, görevinde başarılı olmuş cumhurbaşkanları hakkında bile bu yola başvurmak pek zor ve hatırsızlıktır.

Sayfa : 582

محکمہ من کجہرک جزای مادی ویا تقدی بدو چار
اولش کوچوک و بوبوک مأمورلرک عددی بک چوقدر . بوسورتہ
محکمہ من کجہرک بالکیز افراد صفتیہ ارتکاب ایشدکلری
افعال عادیہ دکل . مأموریت رسمیہ لری حسییہ و بوتامو .
دینلرک دائرہ صلاحیتی تجاوز و سوء استعمال صورتیہ
اجرا ایشدکلری حرکات دخی تماماً قانون عمومیہ قابعدر .
بونکچون مادون طرفدن مانوقک تحریری اسبخی کوسترمک
سہ مدار معذرت اولمیز .

Sayfa 582

İşte bu kurala uyan herkes eşit muameleyle tâbidir. Başbakanı en basit bir memura kadar yargılanarak maddî ve nakdî cezaya çarptırılmış küçük ve büyük memurların sayısı pek çoktur. Görevlilerin yalnız bireysel olarak işledikleri adı suçlar yanında hizmetlerini yerine getirirken görevi kötüye kullanma ve yetki aşımı gibi suçlarda cezayı gerektirir. Bunun için astın, üstün emrini yerine getirdiğini söylemesi bile mazeret olamaz.

Sayfa : 588

اسول مشروطيت مطلقة و حتى مقيدة جارى اولان . ملكنرده
 مسئوليت سياسيه مك صيق و قومي امپنهان اصولدهكى
 مسئوليت جزائيه به مراجعه محل برافامشدر . بو صورته
 امپنهان قاعده فديعهسى باصلاحه محكوم بر آلت مثابه سنا محسدر .
 واسطه مانعه ، واسطه زجره مك مقاضه كچمشر . ظلمى
بعد الوقوع دوچار محكوميت و مجازات قيلمقدين ايه قبل الوقوع
چكلمكه اجبار ايتك دها الويريشل و اسلاش و انتظام ملك
 نقطه نظرندن دها فائده ليدر .

Sayfa 588

Meşrutiyet usulü ve hatta geçerli kuralların olduğu ülkelerde siyasi sorumluluk sık sık hakemlik ombudsmanlık usulündeki cezai sorumluluğa başvurmayı gerektirmiştir. Bu şekilde hakemlik kurallarını paslanmaya mahkum bir alet seviyesine inmiştir. Engeller ve zorlamalar makamına geçmiştir. Görünüşte düşünülmüş olan bu mahkumiyet ve iznil olmaktan, çekilmeye zorlamak daha elverişli ve ülkenin düzen ve asayiş bakımından daha faydalıdır.

Sayfa : 590

ايتنه قرائك براجنى چكومتى نظرى ايله ائشاي ملاقاتنده
 انكتره خارجيه نظربك حاضر بالجلس بولونمى عادي بوندن
 ايلرو كليور . انكتره قرائل ايله راجننى دولت وكلاسى آرمسند
 واقع اولهچق هر دلو مخابرات خصوصيه انكليز اصول مشرو .
 طيتك تمامك و روحه مخالفند . ظاهرده اك شخصى اولان
 افعال بيله و فرضا حق عفو كاستعمال بالضروره بر نظركمداخه

Sayfa : 590

و موافقتہ واقع او تہدہدہ . بونون بقواعد و تاملات انکلیز لک
شودستورندہ زبذہ ایدلکدہدہ : « قرال ہیچ بزمان کندی
باتہ حرکت ایدہدہ ... »

Sayfa 590

İşte krallık, bir yabancı ülke bakanı ile konuşma esnasında İngiltere Dışişleri bakanının bulunması âdeti bundan ileri gelir. İngiltere kralı ile yabancı devlet vekilleri arasında oluşacak her türlü özel haberleşme meşrutiyyetinin geleneğine ve ruhuna terstir. Görünüşte en şahsi hareket bile örneğin af istemek bile bakanın zorunlu olarak müdahale ve oluruyla olmaktadır. Bütün bu kural-lar ve gelenekler İngilizlerin şu sözlerinden çıkmaktadır ve kral hiçbir zaman kendi başına hareket edemez."

Sayfa : 591

قرال بریتک حبس ایدلسنی دخی اس ایدہدہ . و عرندہ
قدر قوۃ عسکریۃ ک قوماندان ایدہدہ ہیچ برانکلیز حکمداری
ایکینجی زورلک زماندن بری سفیر براردوۃ قوماندا ایختی
دکلہدہ . عکس صورتہ حرکت ایدہدہ ک بر حکمدار انکلیز
مشروطیتہ مخالف برایش بایست اولور .

Sayfa 591

Kral birisinin hapsedilmesini dahi emredemez, her ne kadar askerî gücün kumandanı ise de II.Corc [George] zamanından beri hiçbir İngiliz hükümdan sefere çıkan bir orduya kumanda etmemiştir. Aksî şekilde hareket etmiş olan bir kral, İngiliz meşrutiyyetine ters iş yapmış olur.

Sayfa : 597

رئيس جمهور لرك مسئولتي حقه زماغزده مطرد برقاعده
توقدر فرانسهده رئيس جمهور مشروطيت مطلقه ايله اداره اولونان
 برملكت حكمداري كهي غيرمسؤل وامور دول واداريه منطبق
 بانجمله مسئوليتلر و كلايه معطوف ايكن امير ديكرله مسئوليت
سياسيه دن مصون ايكن مسئوليت جزائيه عتده مشروطي حكمدارلره
اصلا منفي دكلدر . اليوم صرعي اولان ۱۸۷۵ قانون اساسيك
التجي ماده سنك ايكنجي فقره سنده : رئيس جمهور انحق اهانت
 نجه سنده رئيس جمهورك رد اينديكي برتكليف ۶۴ واي اكثرته
 قبول اينديجه موسيو بيهر در حال استعفا سن ورمش و برته ماق مامون
 اعقاب اينلش ايدي .

Sayfa : 598

حقوق اساسيه

۵۹۸

- (Haute trahison) حالتدن مسئوليت : دنييلور . رئيس .
 جمهورك جرائم عايد دن طولاني مسئوليت جزائيه عايد دن مصون
 اولدني اولونسا ثابتدر شوخالده رئيس جمهور فرانسهده مسئوليت
 نظراً باشليجه اوج وضعيتده بولونور :
 ۱) امور سياسي و اداره دن طولاني . اصلا مسئولك الزامق .
 ۲) امور مامورنه تعلق اوليان جرائم عايد دن طولاني
 عماماً مسئول اولق .
 ۳) اهانت جرمندن طولاني مسئول اولق .

سوك ايكي سييدن طولاني افراددن برفرق وار ايسه اوده
 كنديني محا كه ايد . جك مرجع اعتباريلدر : قبالحقه رئيس

Sayfa : 598

جمهوری جرائم عادیہدن و اہانتدن طولانی تحقیق مجلس معونان
اتہام و دیوان عالی حالتہ انتقاد ایدہک اولان مجلس اعیان
محکوم ایدہیلیر . [فرانہ قانون اساسینک ۱۲ نجی مادہسی]

معافیہ اہانت جرمک مابقی تین شمتہدہ فرانہ حقوق
شناسانی ارمستہدہ مهم بر اختلاف موجوددر فرانہ قانوننامہ
جزاسندہ اہانت نامی آلتہدہ بر جرمک وجودی تصریح اولو نمیدشتند
نہکی امروزہ اہانت اطلاق و قانوندہ موجود اولمایدان بر جرمک
جزاسندہدہ موجود اولمایدان غیر موجود بر جزائک خاص تطبیق
ایدہیلہجکی بحق جای تردد کوریلور ، حتی بوندن طولانیدرکہ
مؤلفیندن موسیو دوکوی بومادہدہکی اہانت کلمہسک هیچ بر حکم

Sayfa : 599

افادہ ایدہمیدجکی و حتی بوکا بنا دیوان عالینک رئیس جمهورک
اسقاطہ بیلہ قرار ورمیدجکی ادعا ایدیور .

مؤلفلرک قسب اعظمی و ازجلہ موسیو ایسہدن موسیو مورو
کلامک اہانتدن ایسہ اعمالی جہتی ترجیح ایدرک بر حد متوسط
تقیب و امریقانی تقلید ایدرک رئیس جمهورک بوکئی احوالہ دیوان
عالیجہ اسقاطہ قرار وریلہ بیلہجکی ادعا ایدرلر .

امریقادہ رئیس جمهور ہم سیاسی ، ہم جزائی مسئولیت
تماماً معروضدر امریقانقانون اساسینک ایکنجی مادہسک دردنجی
قرمسی شوبولہ مقرردر : « رئیس جمهور ، رئیس جمهور وکیل ،
متحدہ امریقانک بالجلہ مأمورین ملکیمی نتیجہ اتہامدہ اہانت

Sayfa : 599

رئیس و با سایر جنایات و فضایل اوتکاب ایندکری ثابت اولورسه
 مأموریتلرندن عزال ایدیلورلر . . . اعیان مجلس حاضر بالمجلس
 اولان اعضاسک ثلثانی رأی ویرمدیکه هیچ برمحکومیت قرار
 ویرله من . . .

مع مافیه تجربه کوستریورکه اسریقا کپی رئیس جمهوری
 بالفعل اداره حکومت ایدن بر مملکتده بیله یوندییر او قدر، وزیر
 اوله ساز . اسریقاده رئیس جمهوری مجلسله قارشو مشولیت
 سیاسییه و جز انیهدن تجریده خادم اولاق اوزره ناظرلر طرفندن
 وضع اعضا اصولی موجود اولدینی حالده رئیس جمهورلرک بروجیه
 بالا اتهام و محکوم ایدیلری واقع دکلدر .

Sayfa 597

Cumhurbaşkanlarının sorumluluğu hakkında zamanımızda açık olmayan kaide yaktır. Fransa'da cumhurbaşkanı meşrutiyetle idare olunan bir ülke hükümdarı gibi sorumsuz, devlet ve idare ile ilgili bütün sorumluluklar bakanlara ait iken diğer deyişle siyasi sorumluluktan masum iken cezai sorumluluk konusunda meşrutiyet hükümdarı ile kıyas edilemez. Bugün geçerli olan 1875 anayasasının altına maddesinin 2.fikrasında "Cumhurbaşkanı ancak, ihanet (sayfa 598) halinde sorumludur" deniliyor. Cumhurbaşkanı adı suçlardan dolayı adı suç cezasından masum olmadığı kesinlikle bellidir. Şu halde cumhurbaşkanının Fransa'da sorumluluğuna göre başlıca 3 vaziyette bulunur.

1) Siyaset ve idareden dolayı asla sorumlu olmamak

2) Göreviyle alakalı olmayan adı suçlardan tamamen sorumlu olmak

3) İhanet suçundan dolayı sorumlu olmak

Son iki sebepten dolayı kişilerden bir farkı var ise, o da kendisini mahkeme edecek kurum dolayısıyla. Gerçekte cumhurbaşkanı adı suçlardan ve ihanetten dolayı meclis ve yüce divanca oluşturulacak meclis tarafından mahkûm edilebilir (Fransa Anayasasının 12.maddesi).

Bununla birlikte ihanet suçunun içeriğinin tespiti konusunda Fransa hukukçuları arasında önemli ayrılık vardır. Fransa ceza kanununda ihanet adı altında bir suçun varlığı açıklanmadığı gibi konularda ihanet söz konusu olduğu ve kanunda mevcut olmayan bir suçun cezası da olmayacağından var olmayan cezanın nasıl uygulanacağı hususunda tereddüt gözüküyor. Hatta bundan dolayıdır ki yazarlar Mösyö Dugul bu maddedeki ihanet kelimesinin hiçbir hüküm [sayfa 599] ilade edemeyeceğini ve hatta buna dayanarak yüce divanın cumhurbaşkanını görevden almaya bile karar veremeyeceğini iddia ediyor.

Yazarların büyük kısmı ve özellikle Mösyö Aysmin ve Mösyö Mo-ri, kelimenin yokluğundan dolayı üretilmesi yoluna giderek bir tercih ediyor ve Amerika'yı taklit ederek cumhurbaşkanının bu gibi durumda yüce divan tarafından görevden alınmasına karar verebileceğini iddia ediyorlar.

Amerika'da cumhurbaşkanı hem siyasi, hem cezai sorumluluğa tamamen sahiptir. Amerika anayasasının 2.maddesinin 4.fırkası şu şekildedir: "Cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı vekili, Birleşik Amerika'nın bütün memurları sonuçta ihanet, rüşvet, cinayet, görevi kötüye kullanma gibi suçlarla itham ve suçları sabit olursa görevden alınırlar. Senato meclisinin üyelerinin dörtte üçünün oyu olmadıkça hiçbir mahkûmiyet kararı verilemez."

Bununla birlikte deneyimler gösteriyor ki Amerika gibi cumhurbaşkanının direk hükümet ettiği ülkede bile bu tedbir o kadar da etkili olmaz. Amerika'da cumhurbaşkanı meclislere karşı siyasi ve cezai sorumluluğundan sıyrılmak için bakanların imza usulü olmadığından itham edilmeleri kolay değildir.

Sayfa : 632

آءحق بو عدم مسئولیت تغییرى ایجه و بر صورت سالمه .
 تلقى اءك اءءاب اءر . فى الحقیقه . و كلاًى . ملك برنجى بر
 مسئولیتى جزائسى واركة او هیچ بر صورتك قابل ازاله
 دكدر : وكل ىك عى قصد و سوء نكله قانون اساسى و على الماده
قانونك تعین اءءكى دائرة صلاحىء تجاوز اءدره . . . اءءه
 اءوقت و مسئولیت نءءء اءر . بءراءه اءءر قوءه اءرائه
 حاملارى . اءءر قوءه شراىه مءللرى . اءءر حكام اولسون .
 مسئولیت نامه اساسى كرك اخلاق كرك فائءه اءءابه نامه تعین
 اءر . بالكر بو مسئولیتك تیءءهسى . بى جزائسى - كءالطبع

Sayfa : 633

٦٣٣ مسئولیت مبعوثان و اءبان

و ظفءءن محرومى مسئولزم اوله جءدر - و برءءك اولان هءك
 كى اوله جءنى بیاءه مشكلاء و اردر .

Sayfa 632

Ancak bu sorumsuzluk tabirini çok iyi şekilde anlamak gerekir. Gerçekte milletvekillerinin öncelikli bir sorumluluğu, cezai sorumluluğu vardır ki, hiçbir şekilde kaçınılamaz: Milletvekili kasıt ve kötü niyetle anayasa ve normal kanunun açıkladığı yetkisini aşarsa... işte o zaman bu sorumluluk oluşur. Burada ister yürütme yetkilileri, ister meclis temsilcileri, ister hâkim olsun, tam sorumluluk esası, gerek ahlâk ve gerek toplumun faydası adına belirleyici olur. Yalnız bu sorumluluğun sonucunu yani cezasını- doğal olarak [sayfa 633] görevden alınmayı gerektirecektir- verecek olan komisyonun kimlerden oluşacağını söylemekte zorluk vardır.

Sayfa : 633

جمهوریتردیه ره رئیس جمهور لر حقده قابیل بجزل جزایی
تعیین اولمماز و اونلره بالکیز مسئولیت جزاییه ترتیب اولمور

Sayfa 633

Cumhuriyetlerde de cumhurbaşkanları hakkında görevden
alınma tabiri kullanılamaz ve onlara yalnız cezai sorumluluk dü-
zenlenir.

Sayfa : 639

روسییه ، قوتقتریمیه ارکانی داخل اولدیجی حالده بالجه مأمورین
دولتک مسئولیت ضروریه و طبعیه لرخی شدتله الزام ایدرک : « برقوم که »
و کبهری و طبعیه موکوله لرندن دولایی کیسه به حساب ویرمه مجبور
دکدر لر اولومک قانون اساسی یوقدر ... گدک برقومک مأمور لری
بالکیز مصون عن التعرض اولان بعضی و کبهره حساب ویرمه مجبوردر

Sayfa : 640

حقوق اساسیه

٦٤٠

اونومکده هیچ قانون اساسی یوقدر زیرا اودوت بو و کبهر هیچ بر
جزا قورقوسی اولیهرق کندیلری اهانت ایدیه جگری کی باشق لریک
اهانت ایتیهده میدان و مساعد ویره ییلر . اگر حکومت نیایهون
مقصد بویه برعدم مسئولیت ایسه اعتراف ایدرم که بزده بو طرز حکومت
خنده روسو لک روا کوردیکی بالجه تلغاتی قبول و تصدیق ایدرمه .
[١٠ مایس تاریخلی قوانینون جلیسی]

روسییه ، بالاده کی فکر تک نتیجه سی اولقی اوزده ایکی شی تکلیف
ایپور ایدی :

Sayfa : 640

اولا : - حق عزل . . معمانیه بومزك تصویرله ایر ایدله بکنی
 اوده تعیین ایلامشدر . روسیه ، دیورایدی که : « ملت طرفدن
 منصوب باشله مأمورین دولتک بتمت طرفدن تعیین ایدله بک اشکال
 واترمنده وموکلرک و کپلری عزل ایدمیلک حق طیبسندن بتمه
 هیچ تر سبب بولمیزن عزل ایدمیلری ایتم »

ایکنجی نکاتنه شو ایلی : « ملی محکمه تشکیل ایلسون بومی
 محکمه ک بکله وظیفهسی مأمورین دولتک سوء استعمالانی دقیق
 و محاکمه دن عبارت اولسون . قوه تشرییه ک ارکانی مجلسده اظهار
 اینکاری انظاردن دولانی بومحکمه ک تعیینه دوچار اولسون . آجق
 ارتکاب ایدمیله بکری ارتشا و خیانت جرملی بومحکمه ایمون کندیلری
 طنده تعقیبات و محاکات ایرا ایلسون . ارتکاب اینکاری جرم
 ندریه بکجه اولرده محاکم ندریه عاتدر .

گوردیورکه مسئولیت مبعوثانی صوک درجهیه ابعاله طرفدار اولان
 روسیه بکله نهایت بایبرک شدیدی نظریاته منی اولیور . خیانت
 و ارتکاب جرمندن دولانی دایم مسئول ایدمیله بکری قبول
 ایدن ایوم هیچ تر صاحب عقل یوقدر . کذلک جرم ندریه دولانی
 مبعوثانک محاکم ندریه تعیینی کیسه انکار اینیور .

Sayfa 639

Robespiyer, meclis üyeleri dahil bütün devlet memurlarının zorunlu ve doğal sorumluluklarını kesinlikle gerekli görerek: "Bir ulus ki vekilleri görevlilerinden dolayı kimseye karşı hesap vermeye mecbur değiller, o ulusun anayasası yoktur. Keza bir ulus ki memurları yalnız iyi niyetli bazı vekillere hesap vermeye mecburdur. [sayfa 640] O ulus da hiç anayasası yoktur zira o vakit bu vekiller hiçbir ceza korkusu olmayarak kendileri ihanet edebilecekleri gibi başkalarının ihanet etmesine de meydan ve müsaade edebilirler. Eğer temsil hükümetinde amaç böyle bir sorumsuzluk ise iliraf ederim ki ben de bu tarz hükümet hakkında Russo'nun layık gördüğü

bütün eleştirileri kabul ve tasdik eylerim". (10 Mayıs tarihli konvansiyon celsesi) Robespier yukandaki fikrinin sonucu olarak iki şey teklif ediyordu:

Birinci olarak: Görevden alma hakkı.... Bununla birlikte bu görevden alınmanın ne şekilde uygulanacağını o da belirtmemiştir. Robespier diyor ki: ulusa mensup bütün devlet memurlar, yine ulus tarafından tayin edilecek şekil çerçevesinde ve halkın vekillerini görevden alma doğal hakkından başka hiçbir sebep bulunmaksızın görevden almalanını isterim.

İkinci teklifi şu idi: "Ulusal mahkeme oluşturulsun, bu mahkemenin tek görevi devlet memurlarının yolsuzlarını inceleme ve mahkeme etmekten oluşsun. Meclisteki vekiller mecliste açıkladıkları fikirlerinden dolayı bu mahkemenin takibine uğramasınlar. Ancak işleyecekleri rüşvet ve hiyanet suçları için bu mahkeme kendileri hakkında takibat ve muhakeme eylesin, yaptıkları adı suçlara gelince onlarda normal mahkemeye aittir."

Görülüyor ki vekillerin sorumluluğunu son dereceye vardırmaya taraftar olan Robespier sonuçta bilmeyerek şimdiki teoriye ulaşıyor. Hiyanet ve görevi kötüye kullanma suçundan zaten vekillerin sorumlu tutulamayacaklarını kabul eden hiçbir akıl sahibi kimse yoktur. Aynı şekilde adi suçlardan dolayı vekillerin normal mahkemeye tâbi olduğunu da kimse inkâr etmiyor.

Sayfa : 645

مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)

مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)
مەن ئەمەنى بولۇپمىدۇر : (نظرى)

Sayfa 645

Milletvekilleri hiç görevden alınmaz mı?... -alınabilir, o da eğer görevden alma demek uygun ise, iptal olunmak şeklinde çoğu ülkede bu hak yürütmeye aittir. Ancak İsviçre'de bu hak, yani iptal hakkı seçmenlere verilmiştir.

Sayfa : 651

بوحكى بك شديد ومفرط كورن وبارلتو دارمى ارباب
جايك برىوع ملجا ويناى عبادنلر وازايده مجلس مبعوثان
دارمىك نمرضدن مصونى قاعدسى بودجه اولسون بر احتياط لزوم
كوستيرير. بر مجلس ريسك على بر جنايت ويا جرم قيهى حكومتدن
كم واخفا اجنى وپوتون بر مجلسك اكايرو اولسى اساساً مسموم
اولدېنى كى مدعى عمومىلكك طلب و دعواى اوزرينه بر مجلسك
بر جاني وجرى صيات اجنى ده غثله كرز (مكره جرم خفيف
ودائاً نظامنامه داخلى ايله بر طرف ايذلك ممكن بولولسون)
مع مافيه مرحله رنما بر مجلسك بر جاني يي سيمه سنده صافلا يروق
نقضانه ثمانت اجنى حالده او مجلسك اتخاكتك تجددنده جزاى
معيوسنى حكسى طيعيدور .

Sayfa 651

Bu hükmü pek şiddetli ve aşın görenler ve parlamentoyu bir çeşit cinayet işleyenlerin sığınma yeri sayanlar var ise de meclisin saldınlardan masumiyeti kuralı bu derece bir ihtiyata gereksinim gösterir. Bir meclis başkanının açık bir cinayet veya adı bir suçla karar vermeden tutması veya gizlemesi ve bütün bir meclisin ona hizmet etmesi esasen zorbalık olduğu gibi savcılığın talep ve davası üzerine bir meclisin canı ve suçluyu koruması akla gelmez (tekraren hafif suç ve zaten yönetmeliklerle halledilmek olanağı bulunsun).

Bununla birlikte her şeye rağmen bir meclisin bir suçluyu içinde saklayarak uygulamaya engel olması halinde o meclisin yeni seçimde manevi ceza çekmesi doğaldır.

Sayfa : 653

ممانیه بز معونك. ویردیك. رأی. مصلحتك تر رشوت
ومنت غیر مشروعه مقابل اولدیكی تحقیق ایدرسه مصوبت
وعدم مسئولیت جاری اولماز. بورا ده قانون اساسیك ذکر
کین ۴۷ محی ملهمنه مخالفت یوقدر. چونکه معون و اعیان
ایچون تعلیمات و مسئولیتی مستلزم اولان حال پارلنتو دائرهمی
داخلده جریان ایدن رأی ویرمك معاملهسی دکل. او رأی
ویرمك معاملهسنه منهی اولان افعال واحوال مقدمه و قالدیر.
پارلنتو اعضاسندن بری خارجهده. منت غیر مشروعه ایچون رأی
ویرمكی قهید ایدیور. رأی سانیور و سوکره. فکری.
رأی او مقصد غیر مشروعه صر ایدیور بناء علیه رأی ویرمك
سامهمنك. بوس بوتون خارجهده قالان یو فعل ارتکاب وارثا
مستلزم جزا در.

Sayfa 653

Bununla birlikte bir milletvekilinin verdiği oy pusulasını masumiyet ve sorumsuzluk geçerli olmaz. Burada anayasanın adı geçen 47.maddesine muhalefet yoktur. Çünkü milletvekili veya ayan için uygulama ve sorumluluğu gerektiren hal parlamento dairesi içinde oluşan oy verme işleminin gereği olan seçme işinin eylem ve ön durumudur ve yan durumudur. Parlamento üyesinden biri dışında çıkar karşılığı oy vereceğine söz veriyor, oyunu satıyor ve sonra fikrini, oyunu o çıkar için harcıyorsa, bunun soncunda oy verme işinin tamamen dışında kalan bu eylem görevi kötüye kullanma, rüşvet cezasını çağnştır.

Sayfa : 655

اووقت اعضا عليه دعوى اقامه ايندئر مجلسده سويلديكي سوزدن
طولاني دكل . خارجه سويلش اولديني سوزدن طولاني تهقيات
اجرا ايتمش اولورلر . بناء عليه بر مبعوثك خارجهدهكي افعال
واقواني حقدده نهكي معاملات قانونيه جريان ايدده جك ايسه اونك
عني جريان ايدركه قريبا بو بحث آيرهحه ذكر اولونه جقدر .

Sayfa 655

O zaman üye aleyhine dava açanlar, mecliste söylediği sözden dolayı değil, dışarda söylediği sözden dolayı takibatı yapmış olurlar. Bununla birlikte bir milletvekilinin dışardaki eylem ve sözleri hakkında ne gibi kanunî işlem cereyan edecek ise onun aynısı cereyan eder ki yakında bu konu ayrıca söylenecektir.

DÜNYA TARİHİNİN MÜSTAKBEL SAFHASI

[DÜNYA TARİHİNİN
GELECEKTEKİ EVRESİ]

Çankaya Atatürk Kütüphanesi Bilgileri

Envanter No : 345

Yazar : ---

Cild : Kırmızı

Ebadı :

En : 27.5 cm.

Boy : 20.4 cm.

Sayfa Adedi : 12 yaprak

Sayfa : 2

...
...
...
...

Sayfa 2

Evvelce bir ilâhın yahut bir dine dayanarak hüküm süren bir ege-
menin ayrıcalığı olan hâkimiyet, şimdi bütün toplum içinde yaygın-
laşmıştır. Roma Cumhuriyeti, nüfuz ve iktidarı bütün İtalya'ya şehir-
devlet boyutlarını geçmiş hür bir topluluk yaktı.

Sayfa : 4

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Sayfa 4

Muhtemeldir ki insanlığın büyük çoğunluğu bunları heyecan ve
takdirle takip etmektedir. Fakat bu çoğunluğun fikirleri yetersiz

kalmaktadır. İnsanlığın temel dayanakları hakkındaki bu büyük düşün sonunda haklı çıkması için ne yapmak ve neyin önüne geçmek lâzım geleceğın açık olarak bilinmiyor. Başkan Wilson'un söylemleriyle bütün dünyada geçerliliğini sürdüren ümit ve güven duyguları, türümüzün geleceğı adına kesin bir kural hükmündedir. Fakat şurasını kabul etmeli ki birliğe doğru olan bu eğilime karşı duran kuvvetler de var: Bayağı kavimler ve şeylerden korku, geleneğe karşı duyulan bağlılık, vatanperverlik, bahl ırkı telâkiler, şüphe, güven yokluğu ve bunlara eklenmesi gerekli olan bençilik, garaz ve her insanın kalbinde büyük yer tutan oğı duygular.

Şimdiye kadar topluluklarda olduğı gibi bireylerde de bazı birbirimizden ayrı bırakmak isteyen gaddar ve hain belirleyici unsurlara karşı çarpışan ve galip gelen eski kuvvet, **din, talim ve terbiye** olmuştur.

Sayfa : 5

Şimdiye kadar topluluklarda olduğu gibi bireylerde de bazı birbirimizden ayrı bırakmak isteyen gaddar ve hain belirleyici unsurlara karşı çarpışan ve galip gelen eski kuvvet, **din, talim ve terbiye** olmuştur.

Sayfa 5

Talim ve terbiye, bireyi, toplumun hizmetine hazırlamaktır. Dini eğitim bu hazırlığın bizzat ruhudur. 19. asırda ortaya çıkmış olan ciddi fikirlerin hücumu sonucunda yollarını şaşırın eğitimcilerin bir çeşit kararsızlığa yakalanmaları, kaçınılması mümkün olmayan bir sonuçtu. Toplum hakkında edindiğimiz fikir, sarsılmış ve yeni baştan

50/50 : 4

۱- مقدمه
 ۲- تاریخچه
 ۳- مبانی
 ۴- روش
 ۵- نتیجه
 ۶- پایان
 ۷- فهرست
 ۸- پیوسته
 ۹- منابع
 ۱۰- تذکره
 ۱۱- مقدمه
 ۱۲- تاریخچه
 ۱۳- مبانی
 ۱۴- روش
 ۱۵- نتیجه
 ۱۶- پایان
 ۱۷- فهرست
 ۱۸- پیوسته
 ۱۹- منابع
 ۲۰- تذکره
 ۲۱- مقدمه
 ۲۲- تاریخچه
 ۲۳- مبانی
 ۲۴- روش
 ۲۵- نتیجه
 ۲۶- پایان
 ۲۷- فهرست
 ۲۸- پیوسته
 ۲۹- منابع
 ۳۰- تذکره
 ۳۱- مقدمه
 ۳۲- تاریخچه
 ۳۳- مبانی
 ۳۴- روش
 ۳۵- نتیجه
 ۳۶- پایان
 ۳۷- فهرست
 ۳۸- پیوسته
 ۳۹- منابع
 ۴۰- تذکره
 ۴۱- مقدمه
 ۴۲- تاریخچه
 ۴۳- مبانی
 ۴۴- روش
 ۴۵- نتیجه
 ۴۶- پایان
 ۴۷- فهرست
 ۴۸- پیوسته
 ۴۹- منابع
 ۵۰- تذکره
 ۵۱- مقدمه
 ۵۲- تاریخچه
 ۵۳- مبانی
 ۵۴- روش
 ۵۵- نتیجه
 ۵۶- پایان
 ۵۷- فهرست
 ۵۸- پیوسته
 ۵۹- منابع
 ۶۰- تذکره
 ۶۱- مقدمه
 ۶۲- تاریخچه
 ۶۳- مبانی
 ۶۴- روش
 ۶۵- نتیجه
 ۶۶- پایان
 ۶۷- فهرست
 ۶۸- پیوسته
 ۶۹- منابع
 ۷۰- تذکره
 ۷۱- مقدمه
 ۷۲- تاریخچه
 ۷۳- مبانی
 ۷۴- روش
 ۷۵- نتیجه
 ۷۶- پایان
 ۷۷- فهرست
 ۷۸- پیوسته
 ۷۹- منابع
 ۸۰- تذکره
 ۸۱- مقدمه
 ۸۲- تاریخچه
 ۸۳- مبانی
 ۸۴- روش
 ۸۵- نتیجه
 ۸۶- پایان
 ۸۷- فهرست
 ۸۸- پیوسته
 ۸۹- منابع
 ۹۰- تذکره
 ۹۱- مقدمه
 ۹۲- تاریخچه
 ۹۳- مبانی
 ۹۴- روش
 ۹۵- نتیجه
 ۹۶- پایان
 ۹۷- فهرست
 ۹۸- پیوسته
 ۹۹- منابع
 ۱۰۰- تذکره

Soyito 8

Şimdiki halde Milletler Cemiyeti devlet ve hükümetlerin kısmi bir toplanişına öncülük ediyor. Cemiyet kararları hâlâ hakim durumda olan milletler bulunduğunu ortaya koymaktadır. Dünyanın talep ve iddia ettiği şey ne milletler ne de kavimler birliği değil, fakat insanların birleşmesidir. Bütün hakimiyetler tek bir tanesi içinde eritilmiş olmazsa, milletlerin üstünde bir kuvvet meydana çıkmazsa dünya mahvolacaktır. Fakat bunun için insanların zihninin cezalandırma, bilgilendirme ve düşünme itibarıyla hazırlanmış olması gerekir. Siyasi terbiye, işte en büyük görevimiz budur.

Olasıdır ki dar kapsamlı birlikler, evrensel bir birliğin ortaya çıkmasına dayanak oluşturur. Birleşik Devletler, İngiltere ve Fransa'nın dostluk bağları hiç etkili olmazken Avrupa ve Asya'nın fe-lâketleri ve ortak ihtiyaçları belki dünyanın bu eski kısmını kavim-lerin bir dereceye kadar birleşmesine yol açmış olacaktır.

505/2000 : 100

[illegible]

Sayfa 10

Çalışma şartlarının birleştirilmesi ve işçiler için asgari bir hayat standardının belirlenmesi konusu son derece acil ihtiyaç. Böyle bir tedbirin doğal sonucu geneli için asgari bir eğitim derecesi belirlemek olacaktır.

Hava yollarının bütün dünyada kontrol edilmesi dışında milletleri havacılığın harikulâde nimetlerinden istifade ettirmenin imkânsızlığı bu çeşitli tespitlerimizde zorluk çıkarmasına karşın bizi sonuca ulaştırmış oluyor: Irkların çarpışmalarına ve dillerindeki farklılara rağmen dünya tarihinin gelecek evresini bu evrensel siyasi ortaklığı uygulama sahasına çıkarmak ve imkânsız bırakmak işini bireyler arasındaki savaşlar teşkil edecektir. Fakat bu ortaklık içimizden hemen her birisini alâkadar eden sürekli ihtiyaçlara karşılık gelmektedir.

Santana : 11

[illegible]

Savita Thakur

Evrensel devletin ortaya çıkışı görünürde çok kudretli gözükken kuvvetlerin tesiriyle gecikebilir. Fakat daha kudretli bir kuvvet, insanlığın hür anlayış kudreti onu öncelikli kılmaktadır. Gerçekten bugün dünyada sayılan henüz az fakat gittikçe artan tarihçiler, arkeoloji, etnoğrafya âlimleri, iktisatçılar, sosyologlar, ilâhiyatçılar ve eğitimciler vardır ki eğitim kurumları hakkında, tıpkı 17 ve 18. asır âlimlerinin hayatımızın içeriği ve şartları hakkında yaptıkları gibi, aydınlık bir tahlile koyulmuşlardır. Onlar nasıl, telgrafı, sürat katarlarını, buharı, uçağı ve o zamana kadar yapılması mümkün olmayan binlerce şeyi mümkün kıldılar ise, birinciler de bu saatte henüz kimsenin hatta kendilerinin de tahmin etmediğı nicele-re ulaşmış olabileceklerdir.

yeni devirde terbiye hayatın bir başından öteki başına kadar sürecektir ve öğrenciler zamanı gelince öğrenmeğe bir son vermeden öğretmen olacaktır.

III. Ne ordu, ne donanma, ne işsizler, ne zengin ne de fakirler olacaktır.

IV. Fen bilimleri araştırmalarının dünyadaki teşkilât şimdikiyle karşılaştırılacak olunursa tebaşir devrindeki deniz korsanları zamanında yaşayan bir kölenin bir ağaç gövdesi içine oyduğu sandalyeyle denize açılmasını hatıra getirecektir.

V. Eleştirî ve tartışma eserleri sayısız olacaktır.

VI. Dünyanın siyasi teşkilâtı demokratik olacaktır. Yani toplumu idare ile sorumlu kararlar halka doğrudan doğruya ve devamlı olarak sunulacaktır. Halk da eğitim görmüş ve düşünce sahibi olacaktır.

VII. İktisadî ve idarî yapılanma genelin menfaati için bütün doğal servetlerin ve fen bilimlerinin keşfedeceği bütün yeni servet kaynaklarının işletmesine yönelik olacaktır.

Sayfa : 13

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Dünya Tarihinin Müstakbel Safhası

Sayfa 13

Eğer uyuşma usulleri ve parasal işler, kumaz ve namussuz unsurların müdahalelerinden korunmazsa, devlet için siyasi ve iktisadî sıhhat tasavvur edilemez.

Sayfa : 14

...
...
...
...
...

Sayfa 14

İnsanlık anlayışının 15 ve 16. asırlarda kurtuluşundan sonra sayısı nisbeten sınırlı fikir gelişimi sahibi ve zeki bazı fen bilimleri âlimlerinin Batı Avrupa'da insan hayatının uygun şartlarında nasıl bir devrim ortaya çıkarmış olduklarını gördük. Bu kişilerin çoğu genel bir umursamazlık arasında ve çağdaşlarının mali yardımı olmaksızın çalışmışlardır.

Sayfa : 15

...
...
...
...
...
...
...
...
...

Sayfa 15

Son üç asır zarfında tek başına İngiltere hiç bir vakit yannını öğrenmemiş olan düzinelerle Newtonları, şilteler üzerinde açıkları can veren yüzlerce Daltonlar, Darwinler, Baconlar, Hucsları meydana getirebilirdi. Son savaşta bundan büyük adım olabilecek olan binlerce delikanlı Batı cephesinin siperlerinde öldüler. **Fakat uluslararası barış, sosyal adalet rejimini kurmayı başarmış olacak bir dünya,** evrensel bir terbiye sisteminin vücuda getireceği ağırlık sıkı ilimikleri içinde bütün yeterlilikleri elde tutabilir ve tarihin hiç bir devrinde olmayan miktarda çok verimli büyük adamların hizmetini kendisine sağlamış olabilir. Savaş o kadar müthiş bir şey olmuştur ki biz ona bir son vermeyecek olursak o bizim toplumumuzu tahrip edecektir.

Sayfa : 16

...
...
...
...
...
...

Sayfa 16

İnsan şimdiye kadar kavgalar, böbürlenmeler, utançlar, pislikler, hararetli istekler ve kaba eğilimler arasında sefil bir şekilde yaşamıştır. Saf bir havayı ancak ayırmış, fen bilimlerinin her gün onun için genişlettiği harika görünen hikmet yayıcılığına ancak girmiş gibidir. Çünkü insanlara belki açılacak olan bu birleşik dünyayı hayal etmek zihin için bir oyundur. Herkes orada daha kesin bir biçimde nefes alacak, herkes kalbinin daha çabuk çarp-tığını hissedecektir.

صوبہ آراکندہ سفید ابرو
کلا بدو قرارت نقیب احمد
۱۳۳۰

برخی قره ارکان سری
یکباز
لرہ نوری

۱۳۳۰ نیسان

ضابط و قوماندان

صنوف مختلفه امرا و ضابطانی ایلہ مکاتب عسکرینا کر دانک
و باطلہ اصحاب مطالعہ تک انظار قرائتہ .

۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۰
امرا و ضابطانہ و رشش فوکرانلرک
توحید و توبی صورتہ یازلدر .

در سعادت - طبع مطبعہ

۱۳۳۰

**Birinci Tümen Kurmay Binbaşı
Mehmet Nuri
Nisan 1914**

Sofya Ateşemiliteri Erkân-ı Harbiye
Kaymakamı M. Kemal Bey Kardeşime
takdim olunur
1 Mayıs [1]320

ZABİT VE KUMANDAN

Sunûf-i muhtelif ümerâ ve zabitanî ile mekâtib-i askeriye
şâkirdânının ve bilcümle eshâb-ı mütâla'nın inzâr-ı kıraatine

329 senesi kış devresinde birinci fırka ümerâ ve zabitanına verilmiş
konferansların tevhid ve tevsii

**Dersaadet Tanin Matbaası
1330 [1914]**

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 886

Yazar : Mehmet Nuri [Conker]

Cild : Bordo

Ebadı :

En : 12 cm.

Boy : 18 cm.

Sayfa Adedi : 101

Sayfa : 3

مقصود باشلامازدن اول :

بو کتاب، ضابطك مجبى افرادى تعليم و تربيه مندن، انداخت
قواعدندن، تعليم و تربيه پروگرامى ترتيبندن، بلوكك
يتشديللمسندن، طابورك آجيللمسندن، آلاى و فرقه مانوراسندن
خريطه مطالعه مندن، اصول تعرض و مدافعه دن بحث ايتيه چكدر
بو كتاب بر ضابطك، بو سايمش اولديغ و امثال موجود و خاتنى
سريده لطيف و اجرا ايده مكلف اولان درجات مختلفه ده كي
مومادا و صلاحيت اربابك تايمين ظفر و غايت ايده ييله چك
سورنده اجرائى و خاتى ايجون متصف اوللرى لزوم
و وجوب قطعى تحتده بولان اوصاف و خصائل علميه دن،
مزاي و سجاى عسكرى دن بحث ايده چكدر .

بو كتابده قلك و طوب طرافه لريك آفاق ايكلتديكى، بو
كورولريك قولاقلى موقه ايشككن محروم ايشديكى،
كورلرى دومان قابلايدنى و بو باطلايانرون بر ويا بر قانك
اسابقيله اولدينى يرد قانق احتمالك هر آن موجود اولدينى
بونكه برابر ضابطك اك زياده كورمكه و ايشتمكه و دوشونمكه
و كوشتمكه ايشتمكه و دوشونمكه مجبور بولدينى دمرد
اشابط روخك قواى معنوىنى ايسلمكه خادم اوله بيق قنط
و كيفياتك تحرى و استعائيله اشتغال ايده چكدر .

الكز كندى سلاخك حسن استعمالى وظيفه سيله حربه اشراك
ايده چك اولان خرايك تبات و چارته غونايد ييلمكه صالح بر حاله

Sayfa : 4

يشتدیرلری ایچون افرده تلقین ایدیلجک اسنوی درسلرده
موضوع بحث قله جقدر . آنجق مادونلر اوزوند بو بحرانی
رمانلرده اجرای تأثیر ایتمکله اسنی مهاسنه توافق ایدیلین
شدتی . و غایت سبب برقون آمین توقیت عالیهنک حضرتدن
تحصیل و تمکینی اصوللریتنک ارامسیده بو کتابک مندرجاتند
داخل بوله جقدر .

حلاسه بو کتاب ضابط روح و قلبیک ، ضابط شعاریتنک .
ضابط سچیهنک صفت قلمه نظر نجه ضابطک اک مهم مزیتلریتنک
آینه سی اولفه جالیته جقدر . بوباید بسط و بیان ایدیلجک
اوکار و معالماک دستور حرب اولان تعلیمنامه و نظامنامه لر
احکام و منونه و وقایع سالفه حریره استاد ایدیلجکی جهته
عدی و کینی تلقی ایدیلک موضندن بولک بولجی اعتقادی
حسن یته مقرون اولان اوزونک اجراسنه و هیچ بر زمان
خطان سالم بولجی ظن ایدیلن قلمک اجالهنه جرأت
وجسارت و برمشدر ارباب فکر و عرفان طرفدن مظهر
تقدیر اولورده اک بیوک قدیره نائل اولمش اولور . « ومن اما التوفیق »

Sayfa 3

[Amaca Başlamadan Önce]

Bu kitap; subayın, acemi erlerin, temel eğitim ve öğretiminden, atış kurallarından, eğitim ve öğretim plân ve programlarının plânlanmasından, bölüğün yetiştirilmesinden, taburun açılmasından, alay ve tümen manevralarından, harita okuma ve çalışmalarından,

saldın ve savunma gibi konulardan söz etmeyecektir. Bu kitap, bir subayın, bu saymış olduğum ve buna benzer görevleri, savaşta uygulamak ve yapmakla yükümlü olan her derece ve türdeki komuta etmeye yetkili kişilerin, zaferle ulaşabilecek ve üstün gelecek biçimde görev yapabilmeleri için, kesinlikle edinilmesi kaçınılmaz nitelik ve bilimsel görüşten, **askeri karakter ve askeri geleneklerden, askeri üstünlüklerden, yiğitliklerden söz edecektir.**

Bu kitapta, tüfek ve top gürültülerinin gökleri inlediği, bu gürültülerin kulaktan geçici de olsa sağır ettiği, gözleri duman kapladığı bu patlamalardan bir veya bir kaçının isabetiyle olduğu yerde kalmak olasılığının her an var olduğu, bununla birlikte subayın, en çok görmeye, işitmeye ve düşünmeye ve göstermekle işittirmeye ve düşündürmeye zorunlu olduğu yerde ve anda, **subayın moral gücünü** beslemeye yardımcı olacak nokta ve nitelikleri araştırması ve değerlendirmesi üstlenilecektir.

Yalnız kendi silâhını iyi kullanmak göreviyle, savaşa katılacak olan erlerin, direnebilecek ve cesaretle savaşabilecek bir düzeyde **[sayfa 4]** yetiştirilmeleri için, erlere aşılanacak **moral gücünden** söz edilecektir. Ancak, astlar üzerinde bu gibi sıkıntılı anlarda etkili olabilmek, **amirin etkisini sağlayabilmek için**, daha baştan eğitilmesi ve pekiştirilmesi yolu yöntemi de bu kitabın konusu olacaktır.

Özetle bu kitap; subay ve ruh yüreğinin, subayda bulunması gerekli üstün belirtiler ve subay karakterinin, askerlik sanatı açısından subayın en önemli ve üstün niteliklerinin aynası olmaya çalışacaktır. Bu konuda görülecek ve söylenecek görüş ve düşünceler, savaş kurallarının yorumu demek olan talimname, yönetmelik ve yönergeler doğrultusunda ve savaş alanında geçen olaylardan, deneylerden kaynaklanır. Bundan ötürü yazdıklarım sadece kişisel görüşlerim sayılmamalıdır. Bu görüşüm bana bu araştırmayı yapmaya ve bu kitabı yazmaya cesaret verdi. Kişi hiçbir zaman yanlışlıklardan kendini kurtaramaz, bu da bana güven verdi. **Yazdıklarımın yetkili kişilerce eleştirilmesini kendi adıma takdir sayarım.** Tanrının yardımı eksik olmasın.

اوکوزده ، آجیقلارینی کوزمزله کوردیکمز و قلیمزله حس
ایندیکمز ، فلا کتله نتیجه نیش بر حرب واردد . اوله بر حرب که
متضرر ایندیکی مملکتک اولادندن بولونق اعتبارله بز عسکر
لرکده درس عبرت حصه لر مکز و درجه تیقت و اقباهمکز
آرادن زمان یکدکجه آرتمی واجب اولدینی کبی تاریخی
اسکیدکجه ملک نامه بوندن حاصل ایدم چکمز استفاده لرکده
تعدد و کسب قوت ایدم چکی شهه سزدر . زیرا حربک تجاربندن
بکلیان حقیق استفاده لرک تحقق و نبوت نامی و ثائق و معلومات
حریه نک عل وجه الصخه جمع و تلفیق و حریه صاحب
اجرات اولانلرک ساحه فعل و حرکتدن و عالم شهوددن
چکملرینه وابسته درکده بود . آنحق مرور زمانه اولور . شو
حاله حربک تاریخی اسکیدکجه تاریخ حربک عسکرله استفاده
نیش اولق نقطه نظرندن قیمتی آرتیش اولق طبعیدر .

حرب ، صنعت عسکریه نک اوکره نلسه مدار اولان
وسائطک مکملی ، اک حقیقی سیدر . حریه حاضر لائق
دورندن عبارت اولان و بناء علیه عسکرلرجه حربک آتیش
اوله رق دوامندن بشقه برشی کبی تلقی ایدله مک لازم کلن
وقت حضردر مختلف رتبه لرده کی قوماندا صاحب لرینه حرب

Sayfa : 6

اقتدار و اهلیتی قرار دیرمق اوزره اجرا ایدلکده اولان :
 خریطه اوزرنده تمیه مائی حل ، بو مقصدله آتلی ضابطان
 سیاحتلری ، حرب اویونلری ، مفروضه تطیقاتلری . ارکان حربیه
 سیاحتلری و اک نهایت بیوک مانورلر ماهیت و حقیقت حربیه
 باقلاشمق نایه و مقصدی علی مراتبهم تعقیب ایتکده ایدلر ده بونلرک
 هیچ بیری حربک مذاق معلومه مخصوصه سی و بالخاصه دشمن
 و اولوم تهلکسنی حائر اولدقلرندن اهل حربی حرب آشنا
 قیلقدده حربک بالفعل اجرایی قدر فائده مند ایدلر مزلر بونلر
 نه ندر اولسه کیفیتجه برر حرب قلیدی اولقدن ایلری
 وارمازلر .

Sayfa 5

Önümüzde acılıkları gözümüzle gördüğümüz ve kalbimizle duyduğumuz, felâketle sonuçlanmış bir savaş vardır. Öyle bir savaş ki zarar verdiği ülkenin çocuklarından olmak bakımından biz askerlerin de payımıza düşen ibret dersi, yeterince uyanık bulunmak ve uyanıklığımızın aradan zaman geçtikçe artması zorunlu olduğu gibi, tarihi eskidikçe meslek adına bundan elde edeceğimiz yararların da artacağı ve kuvvet kazanacağı kuşkusuzdur. Çünkü savaşın deneyimlerinden beklenen gerçek yararların ortaya çıkması ve tamamen gerçek belgelerin ve savaş bilgilerinin sağlıklı bir biçimde toplanıp birleştirilmesine, savaşta yaptırma yetkisinde olanların (komutanların) bu eylem ve hareketten ve yaşanan dünyadan çekilmelerine [ölmelerine] bağlıdır ki bu da ancak zamanın geçmesiyle olur. Öyleyse savaşın tarihi eskidikçe savaş tarihinin askere yarar sağlama yönünden değerinin artmış olması doğaldır.

Savaş, askerlik sanatının öğrenilmesine yarayan araçların en olağanüstüsü, en gerçeğidir. Savaşa hazırlık döneminden ibaret olan ve bundan dolayı askerlerce savaşın ateşsiz olarak devamından başka bir şey gibi sayılmaması gereken **barış döneminde**, çeşitli rütbelerdeki komuta yetkililerine savaş [sayfa 6] gücü, beceri ve yeteneğini kazandırmak üzere yapılmakta olan harita üzerinde taktik sorunların çözümü, bu amaçla atlı subay gezileri, savaş oyunları, müfreze tatbikatları kurmay gezileri ve en sonunda büyük manevralar gerçek savaşın yapısına ve oluşumuna yaklaşmak, amaç ve hedefleri sırasıyla izlemekte iseler de bunların hiç biri, savaşın bilinen kendine özgü sıkıntılarını ve özellikle düşman ve ölüm tehlikesini taşımadıklarından savaşanları, savaşı tanımak ve savaşa yaklaşımak açısından savaşın gerçek olarak yapılması kadar yarar sağlamazlar. Bunlar ne kadar olsa nitelikçe birer savaş taklidi olmaktan

Sayfa : 7

بروقه نك

بالتات شاهد و فاعل اولق ايله بوي ، طرز جرياني حاكى بر
 كتابدن اوقومق يتند موجود اولان طاعلر قدر فرق بالتات
 حربه اشتراك ايدنه حربى تاريخندن اوقويان آردسندده عينه
 اولديشندن اردومن ضابطانك قسم اعظمك حريده بولوش
 اولسى طولاييسيه بونجه آتشلى قليمزى بالتات اولان بو
 حرب اخيرك بزه مسلك نقطه نظرندن تأمين استفاده دن خالى
 قلامش بولدينى استدلال اولتور .

Sayfa 7

Bir olayı bizzat gören ve yapanla, bunun yapılmasını anlatan askeri bir kitaptan okumak arasında var olan dağlar kadar fark, savaşa katılanla, savaş tarihinden okuyan arasında benzerlik aynı olduğundan, ordumuz subaylarının büyük bir kısmının savaşa katılmış olması dolayısıyla bunca ateşleri kalbimizi yakmış olan bu son savaşın bize meslek açısından yarar sağlamaktan geri kalmadığı sonucuna varılır.

Sayfa : 8

هیچ اونونم

اوکان حرب صفطند بر کون، او زمانلر خدمت دولت علیه
مستخدم بولسان فریق فون دیفودت پاشا ایله حرب اویون
اجرا ایدرکن ارقدانلردن ری هنوز محاربیه ختامه ایردیرمش
اولان بر بلوک در حال طویلایوب بشقه طرفه سوق و اوراده
باشلامش. بونان محاربیه ادخال ایتک قرار واسری و ورمک
ایسترن پاشا بوکالارش: صباحدن ری اجرا ایتدیکی یوردوش
معاقب ورددیکی بو محاربیدن نسوکر. بو بلوک اوتق او دیدیکلر
بره کیده من، چونکه بو، قراره غیر قابل اقتحام و محمل بر
خدمت تکلیف اولور.

Sayfa 8

Hiç unutmam, Harp Akademisi sınıflarında bir gün, o zamanlar Osmanlı Devleti hizmetinde görev yapmaktaki olan Ferik (Korgeneral) Von Dittfort ile savaş oyununu uygularken arkadaşlardan biri, henüz savaşı sona erdirmiş olan bir bölüğü derhal toplayıp başka tarafa göndermek ve orada başlamış bulunan muharebeye sokmak için karar ve emir vermek isterken Paşa, buna karşı: "Sabahıtan beri yaptığın yürüyüş sonunda verdiği savaşları sonra bu bölük artık o dediğiniz yere gidemez, çünkü bu, erlere savaşamayacakları ve buna dayanamayacak bir görev yüklemek olur."

Sayfa : 9

حرب ايرلسى دىك اولان شو
 زماندا و بۇدن صوكره افرادىك تعليم و تربيه نىك كىدى
 اوماندا نلق مىنىستىك تربىسى امرىدا صرف ايدىله چك سى
 و سىرنىك داننا احوال حقيقى حربييه كورد توجيه وادارسى
 لزوم و اهمىنى بورايه قدر اولان يىمانىك خلاصه سى اولىش
 اولور

Sayfa 9

Savaş sonrası demek olan şu zamanda ve bundan sonra, elimizin eğitim ve öğretiminin, kendi komutanlık sanatımızın ilerlemesi için gösterilecek çalışma ve çabaların sürekli savaşın gerçek durumuna göre yönlendirilmesi ve idaresi gereği ve önemi buraya kadar anlatıldıklarımızın özeti olur.

Sayfa : 10

يوقارىدا وقت حىضرك ، وقت حىرك انشىز اولورق
 صورت دوامندن عبارت كى تلق ايدلى لازىمكلىكى سويلمىشدى .
 اوت ، بز كندىمىزى داننا حال حرىدا بىلملىرىز . بويلا بىلىرسىك
 بالفضل حرب ظهور ايشدىكى زمان حاضرلىق دورى ايله اصل
 اجرائات دورى آرمىسندى چوق فرق كوردىمىز ، شاشىمىز ،
 غالب ايجىز

Sayfa 10

Yukanda bahş dönemi için, savaş döneminin ateşsiz olarak devamından ibaret gibi sayılması gerektiği söylenmişti. Evet, biz kendimizi her zaman savaş halinde bilmeliyiz. Böyle bilirsek, savaş çıkınca, hazırlık dönemiyle savaş dönemi arasında çok fark görmeyiz, şaşırmayız, kaybetmeyiz.

Sayfa : 11

صنعت حربی تحصیل و اجرا ایدہ جک
اولان ملک جلیل عسکری اربابی ایچون اولہ خواص و مزایا
دارد کہ ہونکر دہ قدرت علمیہ مزہ آت باشی برابر اولہرق
اہلرکلسی ، فوتلیدیلسی ضروریدر .

Sayfa 11

Savaş sanatını öğrenecek ve uygulayacak olan yüce askerlik mesleğini bilenler için öyle nitelik ve erdemler vardır ki bunların da bilimsel yeteneğimizle atbaşı birlikte ilerletilmesi ve güçlendirilmesi zorunludur.

Sayfa : 12

اردو مزك صوك بالقمان حربندہ کی مغلونیت الیجہسی
آجی بر حقیقتدر . سقوط خیالہ اوغراندی . ہیئت قوماندانک
اقتدار وقابلیت عسکرہلرنی و قطمانک تربیہ و تعلیمجہ اولان
ماہیترنی طانیاتلر جہ ہونک ہولہ اولہجنی واقما معلوم ایدی .

Sayfa 12

Ordumuzun son Balkan savaşındaki ağır yenilgisi acı bir gerçektir. Düş kınklığına uğranıldı. Komuta heyetinin gücünü ve askerî yeteneklerini, birliklerine eğitim ve öğretim durumlarını taniyanlarca bunun böyle olacağı gerçi biliniyordu.

Sayfa : 12

. بوندن حريدہ ہتون

ایشلری قوری مساوت و قهرمانلک کوزہجی فکری
اکلاشلسون دینی زائد کورورم . اسالی برمحصول ماسی
و قیہ ، جدی بر وقوف عالمانہ استناد اینجین جبارت
و فداکارلک پالکیز باشنہ ایش کورمسی زمانلری جوقدن
کیمشد

Sayfa 12

Bundan, savaşta bütün işlerini, kuru direnme ve kahramanlığın göreceği düşüncesi anlaşılmamasın demeyi gereksiz görürüm. Esaslı bir çalışma ve araştırma ürünü olmayan ciddi bir bilim anlayışına dayanmayan cesaret ve özverinin yalnız başına iş görmesi zamanı çoktan geçmiştir.

Sayfa : 13

۱۳

ایچون کتابک موضوعی همانصرف بوقطهک تشریح و تفسیرینہ
حصر ایندک بوکالک پارلاق و نازہ بر مثال اولدوق اینتالیاجری
کونستراپیلوریز . اینتالیاجردوسی عسکرلریک و اما اوستریا
و براتسہ حدودلرندہدہ بنغازی و طرابلسدہکی کبی سرب
ایدهجککری ظن و قبول اجمہلیریز . افلیم و اراضی احوال
خصوصہسک ، دشمنلریک حال خصوصیلریک کندیلریک
وزاردربی درجہ حق داخل حساب اینککه برابر دانماقونجہ
اون ایش ویکرمی متلی ضعیف وعلہ مالزمہ و مهمات حربیہجہ

Sayfa : 13

سپهر دون بر حصه جارىشان اينالانرك محاربهرده
كوسردكلرى حالت روحه حرب ايچون علمدن وقتدن انقم
اولدني ادا اينديكم مزايى عاليه جنداييه يكده صاحب
بولندقربه دالدر . حالوكة بو ازدونك علم وفن نقطه نظرندن
محاربهره كاييه حاضرلاش اوردولردن بولدينى معلوم دالدر .
امك ايچون بن مكتسبات علميه وقبىي دها زباده قواى ماديه
ماديه ادخال ايندم .

Sayfa 13

Bunun için kitabın konusunu yalnız bu noktanın açıklanmamasına ve yorumuna ayırdık. Buna en parlak ve yeni bir örnek olarak İtalyan Savaşı'nı gösterebiliriz. İtalya ordusu askerlerinin gerçek Avusturya ve Fransa sınırlarında da Bingazi ve Trablus'taki gibi savaşacaklarını sanıp kabul etmemeliyiz. İklim ve arazi özelliklerinin düşmanlarının özel durumlarının kendilerine kazandırdığı üstünlüğü hesaba katmakla birlikte her zaman güç olarak on beş yirmi kat zayıf ve hele malzeme ve savaş araç, gereçleri ve mühimmat açısından oransız derecede gerisinde bulunan bir düşmanla çarpışan İtalyanların muharebelerde gösterdikleri ruh hali, savaş için bilim ve teknikten önce geldiğini savunduğum askerliğe ilişkin yüksek erdemlere pek de sahip bulunmadıktan ortodadır. Onun için, ben bilim ve tekniği daha çok maddi güçten saydım.

Sayfa : 14

شومقايسات تاريخيه وتجربيه كوده جرمده ظفر
مؤلفه صحت وقوف مزقده مناسندن منقهم اولوق شرطيله
دورده دوت قواى مضويه ايله قابل تحصيل اوله جنى دستورنى
چيقاروسق مبتلهي واحده ارجاع ايتش اولوروز . منتعزك

* Okunamadi

Sayfa : 14

قبرانی بزه تعلیم ایدن نظامنامه لرمزك ایشته بو مظفرتك
 مند ایله اساسی اولان قوای مغویه ، اوصاف کزیده
 عسکریه مائد موافقی ازشیدیرلم . تعلیمنامه لرك اسلحه
 استعمالی و دونوشلر و زرم تعلیملر فصللری میاندده بولمه یه حق
 اولان بؤنامه لرك هیچ اوقونعیدنی واک چوق بک آراوقونعیدنی
 اعتراف اتمک لازمدر . نعلان سولیه ییم ، زیاده تعلیمنامه نلک

* Okunamadi

Sayfa : 15

ایکینجی محاربه قسمنی اوچ شهک مکت حریه تحصیلک
 صوک آلرند و برفاچ درسده هر اقدی صره ایله ایکیشر
 اوچر مائد اوقومق اوزره بر قرائت کتابی کبی اوقومشوق .
 همان بنون اوقات تعلیمیه و تدریسیه من برنجی قسک تطبیقات
 و ققییات منحصر قالشدی . حالوکه بو برنجی قسم دها زیاده
 تفرك و معین جزو تاملرك حربه احضار ایدلمسه فائددر .
 ضابطک ، ضابط اوله رق یتشمینی ، ضابطک و ضائق اصلیه سی
 حرک ضابطدن ایندیکی روحی و علمی قدرت و مزینتی اصل
 ایکینجی قسم محتوی ایدی . هله عینی و جهله ضابطه تعلیمات
 روحیه و علمیه و یرن خدمت سفریه نظامنامه نلک باشنده کی
 مدخل قسمنی هیچ اوقوماشوق . سفریه دن آلدیمز ایلک درس
 « نظام حرب و اتقسام عنا کر » اولشدی . حالوکه بومدخلک
 حررماده سی مستقل بر درس اوله یله جک وسعت معنا و اهمیت
 حقنومی شاملدر .

Sayfa 14

Şu tarihi kıyaslama ve deneyime göre, savaşta zafer ve üstün gelme, askerliği bilmek, üstün niteliklerin anlamını kavramış olmak şartıyla dörtte dört manevî güçle öğrenileceği neticesini çıkarırsak sonucu bire indirmiş oluruz. Askerlik sanatının ayrıntılarını bize öğretten talimnamelerimizin işte bu zaferi sağlayacak olan manevî gücün seçkin nitelikteki maddelerini araştıralım. Talimnamelerin silâh kullanma, dönüşler, selâmlama bölümleri arasında bulunmayacak olan bu maddelerin hiç okunmadığını veya pek az okunduğunu açıkça söylemek gerekir. Ne yalan söyleyeyim, biz Piyade Talimnamesinin [sayfa 15] ikinci bölümü olan muharebe kısmını üç yıllık Harp Okulu öğreniminin son aylarında birkaç derste, her öğrenci ikişer üçer madde olmak üzere, bir okuma kitabı gibi okumuştuk. Hemen bütün öğretim ve eğitim süresince yalnız birinci bölümü, öğrenmeye ve uygulamaya bağlı kalmıştık. Oysa bu ilk bölüm daha çok erin ve belki en küçük tam askerî birliklerin savaşa hazırlanmasına iliskindi. Subayın, subay olarak yetişmesini, subayın asıl görevlerini, savaşın subaydan istediği ruh ve bilimsel güç ve niteliği temelde ikinci bölüm kapsıyordu. Hele subaya ruhsal ve bilimsel talimat veren Savaş Hizmetleri Tüzüğü'nün başındaki giriş bölümünü hiç okumamıştık. Sefer sırasında aldığımız ilk ders "Savaş düzeni ve askeri kısım" olmuştu. Oysa bu girişin her bölümü, baş başına bir ders olabilecek genişlikte ve önemdeydi.

Sayfa : 18

بومادرل اوزرتده براز نوقت ابدیجه آكلایلیبر که ضابطک
دیمک فدای قس و جانی قطباً کوزه آلتش اولیق دیمکدر .

Sayfa 18

Bu modeller üzerinde biraz durulunca anlaşıp ki, subaylık demek canını ve özverliğini vermeyi kesinlikle göze almış olmak demektir.

Sayfa : 20

بو وظیفه مهنه و اهمیت عظیمه نك اك برنجی شماری
اك برنجی لازمسی یوقاریکی مادلرده مسطور اولدینی وجهله
فداكار و جنور اولق ، نفس و حیاتی استحقاق ایتكدر . بر
ضابطه صنعتی نامه حیات و موجودیتیه هیچ اهمیت ورمیه جكدر.
كر ك كندیك و كرك میتك حیات و حتی راحتی حس
محافظه آلتحق بونلری صنعت و مصلحت ایتكدر . ایتكدر
انلرده صرف و ابدال ایتك اوزره سایی اوله جكدر و بو كی
انلرده بونلری هیچ دوشونمیه جكدر

Bu önemli ve büyük görevin en birinci belirtisi ve gerekçesi yukarıdaki modellerde gizli olduğu gibi **özverili ve korkusuz olmak, canını ve nefsini hiçe saymaktır**. Bir subay sanatı adına, canına ve varlığına hiç önem vermeyecektir. Gerek kendisinin, gerekse emri altındakilerin hayat ve hatta rahatını korumaya, ancak bunları sanat ve görevi gerektirdiği anlarda kullanmaya çalışacaktır. Ve bu gibi anlarda bunları hiç düşünmeyecektir.

Sayfa : 20

افریقای شمالی حربینده ایتالیان ضابطلرینک تعرضلرده دائماً
افرادک ایلملرینده ورجعتلرده کربلرینده حرکت ایشدکلری و
افرادک متبادیاً نمونه امتثال اولدقلری و مختلف رتبلرینده
قوماندانلرینکده کذا دائماً قوماندانقلرینک ایجاب ایتدیروبکی
بردهلرده بوتدقلری کوردولدی .

Sayfa 20

Kuzey Afrika savaşlarında İtalyan subaylarının taarruzlarda her zaman erlerin ilerisinde, geri çekilmelerde, gerilerde hareket ettikleri ve erlere sürekli ve canlı örnek oldukları, değişik rütbedeki komutanların da yine komutanlıklarının gerektirdiği yerlerde bulundukları görüldü.

Sayfa : 22

صابط کندی روحنی بشونقرلرینک

Sayfa : 23

روحلرینک غایت قوتلی بر تلسز تفراف تل ایله ربط ایتلیدر .

Sayfa 22

Subay ruhunu bütün erlerinin (sayfa 23) ruhuna oldukça sağlam bir telgraf teliyle bağlamalıdır.

Sayfa : 24

ضابطه كندی علم و اقتداردن قوماندا اينديكي اساتلری
مستفيد اينديره بيلاك ايچون ميقتده كبرك مئانت و بساتلری
مجموعندن فضله بر مئانت و بساته مالك اولمليدیر.

Sayfa 24

Subayın, kendi bilgi ve deneyiminden komutası altındaki insanları yararlandırabilmesi için, komutası altındakilerine güç ve cesaretlerinin toplamından daha fazla güç ve cesaretle olması gerekir.

Sayfa : 26

ایتالیا حربنده $\frac{1}{11}$ کانون اول سنه ۳۲۷ مباحی طبروق
جوارنده (فاطوره) تپه نه واقع اولان لمرخده مذکور تپه
ضبط اولمش و بوراد برایتالیا موسوی مزالیوز قری ماگنلی
تقکک باشنده والری تقکک قبضه سنده اولدینی حالده مقتول
بولمیشد . بو تپه هجوم ایدنلر میسانده قبیله رئیس مشهور
شیخ مبریک دشمن مزالیوز بلوکنک یوز مرقه مسافه سنده
شید اولدینی محقق اولدیفندن بختیار موسوی مزالیوز قهریریک
یک ناموسکارانه اجای و خلیفه ایلدیکی شه سزد .

Sayfa 26

İtalya Harbî'nde 9/10 Aralık 1911 yılı sabahı Tobruk dolaylannda Nazure tepesine yapılan saldırıda bu tepe alınmış ve burada bir İtalyan Musevî makineli tüfek eri, tüfeğinin başında ve elleri tüfeğinin kabzasında ölü bulunmuştur. Bu tepeye saldıranlar arasında kabile reisi ünlü Şeyh Müberrî, düşman makineli tüfek bölüğünün yüz metre uzağında şehit olduğundan, mutlu makineli tüfek erinin pek namuslu bir görev yapmış olduğu muhakkaktır.

Sayfa : 27

حکومات مدنیہ ساحۂ فعالیت واجرا آبدہ مان بربرینہ موازی
ومحاذی استقامتہ یول آلفدہ درلر . انلرک بو حال یکدیگر لرینہ
قارشى بر توازن قوا وجودہ کنیر مکدہ در . ذاتاً بو مملکت لرک
اقوامى ، حکومتلری اقراض ایتسہدہ احتیاجات حیاتیہ وبقای
موجودیتلری ایچون الزم اولان رشد وکالی و وحدت آمالی
احراز ایش اولدقلرندن کندی لری ینى مبتلر محو و نابود
ایدیلہ منزل . فقط عثمانی ملتی ، اسلام امنی بویله دکلدر . هنوز
داخل اولش بولدی ینى میدان مبارزۂ حیاتہ طوتونہ بیلمک
ایچون شدتلی مدافعه و حایہ محتاجدر .

Sayfa 27

Uygur yönetimler çalışma alanı ve uygulamada neredeyse birbirine paralel ve aynı doğrultuda yol almaktadırlar. Onların bu durumu birbirlerine karşı bir güç dengesi oluşturmaktadır. Kaldı ki bu ülkelerin ulusları, yönetimleri yok olsa da yaşamlarını sağlamak ve varlıklarını sürdürmek için gerekli olan devlet olma olgunluğuna

Sayfa 28

Konu dışı sayılmaması gereken bu anlatımlardan amaç, subaylarımızı, varlığı ile yaşayabileceğimiz kutsal yurdumuzun korunması adına yeniden özveride bulunmaya çağırmasıdır.

Subay, özellikle savaşta görev yaparken bu görevin kendisinden özveri ve kahramanlık beklemekte olduğunu daima göz önünde bulundurmalı ve düşünmeli ki kendi can ve tenini esirgeyecek olursa binlerce, milyonlarca yurttaşının yaşamını yitireceği, namusunun yabancı ellere düşeceği, yolduk çekeceği, göç edeceği, kutsallığının kirleneceği kesindir. Er geç yok olacak olan önemsiz kişisel varlık ve yaşam, bundan daha değerli midir ki esirgenseniz? Savaş alanlarında isteğimizle vermekten çekinmeyeceğimiz can ve tenimizin biraz sonra düşmanın ayakları altında çiğneneceğini düşünmeliyiz. Bu kişisel yaşamın yanında, subayın ailesinin yaşamı da yer almaktadır.

Sayfa : 29

۲۹

بشابطك رتبة شهادتي اجراءندن سوكره فرض محال اوله زق
 حكومتك عالمه نه هیچ صاحب اوله جنی قبول اولسه بیه
 یوتون بر مملكت بخلقك سفاتی برنه بالكر كندی عالمه نه
 شیل اولش اولسه نه چقار. قالدی كه ضابط كندی عالمه نه
 سفاتدن وقایه نی مقصدیه صرف وجوددن احتیاز ایدنجهك
 اولور برنه بالاخره قازوشه جنی اولاد وعیاللك سفاتی
 كورمكدن بشقه بر نتیجه تحصیل ایدمه چكده بدیدر.
 ضابط منفعت عمومیه بی دوشون اك بیوك بر موجودیت
 اوللیدر. جامعلرك كلیسایه تجویل اولدیتقی، اسلام قیزلرمك

Sayfa : 29

وقیر قردا شلر منک دشمن قوجاقلرند. دولاشدیرلدیقنی، یقیملرک
 واختیارلرک دشمن چیزمه لری آلتدیلان وردیککی، یوردیکلرجه
 مهاجرک آج، چپلاق ویاغور، قار آلتد. یولردن بریشان
 اولدیقنی کورمک اذیاده یزی، ضابطی آجی آجی دوشوندیرماید.
 زیرا بونلرک بویله اولماسی ایچون دشمنه کورله چک سیریم،
 کورکلمزد. (نونلری کورن ضابط بحاربه ده اولدیکنه نادم. او اولسه بریدر. آدنه یازیلد
 بو فلاکتلر بزهیمز میدان حربده سرله دن کورله ملی ایدی. نونلر!
 نه قدر مکمل سلاحلر اولورسه اولسون نه قدر ائی تعلیم اولور.
 سبقی اولم و ایدربک ایدلم یوکک درجه ده فداکارلق.
 حیایله شعل اولماز سبق بوندن سوکره کی قیجه بوندن
 اولکندن ورق اولیه جقدر

* Okunamadi

Sayfa 29

Subayın şehitlik rütbesine erişmesinden sonra, diyelim ki hükümet ailesine yardım elini uzatmayacaktır, böyle olsa bile bütün bir ülke halkının sıkıntı ve tutsaklığı yerine yalnız kendi ailesi acı ve sıkıntılara düşse ne çıkar? Kaldı ki subay, kendi ailesinin acı ve sıkıntıya düşeceğinden korkarak can ve tenini fedadan çekinirse sonradan edineceği çocuk ve torunlarının acı ve sıkıntılarını görmekten başka bir sonuca ulaşamayacağı da ortadadır. Subay, toplumun yararını düşünen en büyük varlık olmalıdır. Camilerin kiliseye döndürüldüğünü, İslâm kızlarımızın ve kız kardeşlerimizin, düşman kucaklarında dolaştığını, yetimlerin ve yaşlıların düşman çizmeleri altında can

verdiğini, yüzbinlerce göçmenin aç ve çıplak, yağmur ve kar altında yollarda perişan olduğunu görmek en çok bizi, subayı acı acı düşün-
dürmelidir. Bunların böyle olmaması için düşmana gerilecek siper
bizim göğüslerimizdir.

Bunları görecek olan subay, savaşta ölmediğine yansa yeridir.
Bu işlemler, biz hepimiz savaş alanlarına serilmeden görülme-
melidir. Ne kadar gelişmiş silahlarımız olursa olsun, ne kadar iyi eği-
tilmiş olursak olalım, yüksek derecede özveri duygusuyla donatıl-
mamış olursak bundan sonraki sonuç bundan öncesinden farklı ol-
mayacaktır.

Sayfa : 30

استانبولدن قالقوب بالقانلری طونه لری ، دقما به آشان ، طمخر سقا

Sayfa : 31

٢١

میتلند مشعب و متفق اهل خلیف اودولری نارومار و بوتلره
مدافعه اولسان زملاک الا متین قلملری قوای کشیمیلریت
وام ایدن .. ویا بهلری محاسره آیلین [] مجارستان اودولری
ساتر قلمیلریت بهورین قوجیه قهرمانلرک نه فداکار
نه جسور ، نه طالمت ، نه قدر متین الطبع البانلر اولدولری
روجر قوتیه نصیب اولمیلان موقیلاک انجیق بو خواص مالیه
ایله ممکن الاستصال بولدیمی اکلایقه تأخر ایجیز . وقتا که
اختلافلر یوزولدی فداکارلیق و مهادتک طسالریمزک کوته سنی
فرمن فکولریمزک سونقی ، قمالی شانمیت غایبه مقدمه سوریه
نظمی نفقت تأمین و تنه و روتک و دیلریت سقوط ایتمیز
اوزریت مفلویتدن مفلویت ، فلا کندن فلا که کر فتلر اولدی ،

Sayfa : 32

انواع سفاته و محرومیته دوچار ایدلرک .

* Okunamadı

Sayfa 30

İstanbul'dan kalkıp Balkanları, Tunalı birçok defa aşan, Hristiyan [sayfa 31] dünyasının, tutucu ve birleşik Haçlı Ordularını yenen ve bunları koruyan, zamanın dayanıklı kalelerini gücüyle kendine bağlayan, Viyanalı kuşatan, Macaristan ovalarını manevi eğitim yerine çeviren, koca yiğitlerin ne şerefli, ne cesur, ne yardımsever, ne güvenilir insanlar olduklarını ve bu her ulusa nasip olmayan başarıların ancak bu çok yüksek duyguyla elde edilebileceğini anlamakta geç kalmayız.

Ne zaman ki ahlâkımız bazılarak özveri ve mertlik damarlarımız gevşedi, fetih düşüncelerimiz söndü, devlet çıkar yerine kişisel çıkar sağlama ve kendi rahatımızı düşünmeye başladık, yenilgiden yenilgiye felâketten felâkete düştük, [sayfa 32] türlü acı ve sıkıntılarla yokluklara uğradık.

Sayfa : 33

* استغاثی .

کلیساںدکی دشمن جزاوات حرمی آنک تاخی التدهلا
ایکلمکده اولال عیازه یکچیری بی فورتاره ازه ق دوم ایلمده
بوکون زورده یوردلریته وداغ ریتدیرین مصوملرک امدایته
بیشتم . و بو عزم وجزمدن آبرایم که عین فلاکتلی هیچ ادرده
اولازمه سرچ نهرندن بو طرفه کیرمش اولیم .

* Okunamadı

Sayfa 33

Stefanisky Kilisesi'ndeki düşman generalinin hırslı atının ayağı altında inlemekte olan çaresiz yeniçeriye kurtaramazsak da bugün Rumeli'de zorla yurtlarından atılanların yardımına yetişelim ve bu azim ve kesin karardan ayrılmayalım ki aynı felâketleri hiç olmazsa Meriç Nehri'nden bu yana getirmiş olmayalım.

Page : 14

ضابط عزت نفسی ہو قدر آجی مغلوبیتاری هضم ایتمیلیدر.
 حردیه یکلک اردوئک قبول ایتمیه چکی برلکه اولمیلیدر. فکر
 انتقام رهبر حرکاتغزی تشکیل ایتمیلیدر. داغما بوفکری بیلجهک
 حوموقع اجرایه قوبیلجهک صورتده چالشلی وچالیشدیرمیلیر.
 محاربه بی غالب ایتمیه بزم عدم جساتتمیز اولدن کری دونمکلکمز
 رکره دهاسب اولماملیدر.

Sayfa 34

Subay onuru, bu kadar acı yenilgilere katlanmamalıdır. Savaşta yenilmek ordunun kabul edemeyeceği bir leke olmalıdır. Öğ alma düşüncesi, hareketimize yol gösterici olmalıdır. Sürekli bu düşünceyi besleyecek ve uygulamaya koyabilecek biçimde çalışmalı ve çalıştırmalıyız. Savaşı yitirmemiz bizim cesaretsizliğimize, ölmeden geri dönmemize bir kere daha neden olmamalıdır.

Symptoms: 43

شیعی قوماندارلارک عماریلرله صورت حرکتلرینه داتر
تعلیمانه موادینی دیگیلم : ییاده تعلیمانه می -
نسم - ۶ - ماده - ۲۷۷ : ایلری یوردیسیه اناسره
دشمنه بر تاسی عسکرل قاتل اید قومانداره ممکن اولریقی قدر
ایلمهده دقاصه چشدر ارك ایلری اقالی زندره بر تاسیسه

Sayfa : 43

بنا علیه کتبیسی مرفوع معین بک تابع اولدیقه قمر قمر
 المریخی بو ساید قومانده مشاهیر زانیسی ایدر
 دشمک و مجاور قطعانک اعراف و اراضی برادر استصال معلومات
 ایدر که نه خریطه ، نه رایور و نه قریبر اعادیر استصال
 اولنامه معلومات بونک بینه قائم اولما
 بو مادهده مذکور اولان قوماندان قاعده الگ اشافی فرقه
 قوماندانی ایسهده مستقلاً حرکت ایدن هر هانکی بر مفرزدهک
 قوماندانی ویشدار قوماندانی کی دغا کوچوکلرده بالطبع عین
 سوده حرکت ایدرلر .

* Okunamadi

Sayfa 43

Şimdi komutanların savaşlardaki tutum ve davranışlarına ilişkin talimnamelerdeki maddeleri dinleyelim: Piyade Talimnamesi:

Kısım-2 Madde 277: İleri yürüyüş sırasında düşmanla bir karşılaşma olasılığı varsa komutan olabildiğince ileride ve kural olarak öncünün ileri kısmında bulunmalıdır... Böylece kendisi belirli bir yere bağlı kalmayarak aşama aşama ilerlemelidir. Bu sayede komutan kişisel araştırmasıyla düşmanın komşu kıtalarının durumuna ve araziye ilişkin bilgi elde eder ki ne harita, ne rapor ve ne de yazıkardan çıkan bilgiler bunun yerini tutar.

Bu maddede anılan komutan, kural olarak en aşağı tümen komutanı ise de, bağımsız hareket eden her hangi bir müfrezenin komutanı, öncü kuvvetler komutanı gibi daha küçükler de doğal olarak aynı şekilde hareket ederler.

Sayfa : 52

فصل ۲

ضابطانك نقرانك جلب قلوب و اعتمادیه نظر بریندی دتورۇ

مقرر لرینى نقره سی

نقره خدمت عسکرده بولدجه ضابطانك حقیق اولاداری
 کیدر . برسان کندى اولادینك آدم اوله بیلمسی ایچون
 تحصیل تربیه ، احوال هجیه عمومیه ، اطوار و معاملات
 اصل نظارت و قید داتیده بولیورسه ضابط بالارد قراولار
 لریك همت و عاقبت ، و خینه و صنعتی کوزل اوکرسه ، اخلاقك
 دور کوزلکنه خلاصه هر نیت عین قید و اعتمام ایله سامی و مترصد
 اوله چقلرد . برنجی فصلده بیان ایدیلن واولومله نجه کیشیلن
 احوال حرییده نقره حاکم و آمر اوله بیلمك ، بحرانی دمرد
 نقره اقلای حیات ایجاب ایتدیرن شائلی و موفقیتلی وظیفه
 کورد بره بیلمك ایچون ضابط روح و موجودیتك نقر نظرند
 ثابت بیوک طامش اولسی ، فرق بوروح و موجودیتی طابیدی
 دقیقه دئیری بوندن بر جوق بیوکلنکر ، انواع آثار شفقت و علو
 جناب کوروش اولسی و بناء علیه بوروح و موجودیتی برستش
 درجه سنده محرم و شاهان امن و اعتماد بیلمسی شرط اولدر .
 عکس حالده هیچ برشی پایله ماز .

نقره - باره - ۳ - عسکرک ایقا ایدر بکل خدمت انك
 بره قائم اولسی انجی آمرک اندر و مراند کوره ادره

Sayfa : 53

وامبرابر ايسرمكن اوليولور. بوردن انهي ضبط وربط عسكري
ايئر تاثير اولور.

ضبط وربط عسكري اردونك تيلي وهربر موفيتك برنجي شرتلي
اولر بقتريده اهر حالده كمال شرتنر تايس رادار ايرلك لازمدر.
وقت مضورده مدت مديره صرف مساعي اير قطعات
عسكر بوردن تايس ايرليوب يالكز قاهري اولورده استعمال
ايراش اولورده ارتباط عريك تهرقدي زمانلرندره و غير منتظر
دنايلك تحت تاثيرندره نمره سز قالور.

اولا شوراسي بيان ايدم كه اردونك تيلي وهربر موفيتك
برنجي شرتلي اولانلا ضبط وربط | عسكري بي يني مادونلري
اسرك اريزو و سمانه كورمايغاي خدمت ايتد برك ايچون وجودي
اساس اولان امنيت واعبادي تحصيل ايتك مقصديله توفصلده
بربده سي بسط ايديله جك اولان طرق و وسائل فصلاك سرلوجه
سندره بازديني كي يالكز قهرله ضابط آواننده جاري اوليوب
بالعموم مافوق و مادونلر يتنده واجب الرعايدور.

Sayfa 52

[Bölüm 2]

Subaylar, erlerin kalplerini ve güvenlerini kazanmaları ve moral güçlerini desteklemeleri.

Erler, askeri hizmetlerde bulundukça subayların gerçek ço-

cuklan gibidir. Bir insan kendi çocuğunun adam olabilmesi için eğitim ve öğretimini, genel sağlık durumunu, tutum ve davranışını nasıl gözetir ve onlara özen gösterirse, subay babalar da, er olan çocuklarının sağlık ve esenliğini, görev ve mesleğini, iyi öğrenmesini, ahlâkının düzgünlüğünü özetle her şeyini, aynı kayıf, özen ve çabayla çalıştırarak gözetecektir. Birinci bölümde açıklanan ve ölümle pençelesen savaş alanlarında ere hâkim ve amir olabilmek, bunalmış zamanlarda ere ölümü gerektiren şanlı ve başarılı görevler gördürebilmek için, subay ruhsal varlığının, erin gözünde oldukça büyük tanınmış olması gerekir. Erin, bu ruhsal varlığı tanıdığı andan sonra bundan bir çok büyüklükler, türlü şefkat ve cömerlikler görmüş olması ve böylece bu ruh ve varlığı tapınırcasına gizli ve güvene layık bilmesi ilk şarttır. Yoksa hiçbir şey yapamaz.

Seferiye madde-3: "Askerin yapacağı görevlerin hakkıyla yararlı olması ancak **amirin isteğine ve amacına göre yönetme ve** [sayfa 53] uygulamasıyla mümkün olabilir. Bu da ancak askeri disiplinle sağlanır.

Askerî disiplin, ordunun temeli ve başarının birinci şartı olduğundan, her halde tam bir sertlikle kurulmalı ve sürdürülmelidir. Banışta, çoğu zaman gayret göstererek katalarda sağlanamayıp yalnız görüşte elde edilmiş olan disiplin, savaşın tehlikeli anlarında ve beklenmeyen olaylar karşısında verimsiz ve yararsız kalır.

Önce şunu söyleyelim ki, ordunun temeli ve **her başarının ilk şartı disiplindir**. Astlara emrin istek ve anlamına göre hizmet gördürmek için esas olan insani ve güveni elde edebilmek amacıyla bu bölümde bir kısımdan söz edilecek olan çeşitli yollar bölümünün başında yazıldığı gibi, disiplin yalnız erle subay arasında geçerli olmayıp bütün üst ve astlar arasında uyulması gereken zorunluluktur.

Sayfa : 54

عسكرىك تدوير ماملاّت دكل،
انسانلرك سوق وادارەسى صنعتيدر

Sayfa 54

Askerlik bir işlem yapmak değil, insanların sevk ve idaresi sanattır.

Sayfa : 55

بوندن هر مافوقك حائر اولسى لازمكمن اوصاف عمدوجه
وقدرت علميهك درجهسى قولايجه تقدير اوله بيلير. عسكرىك
قوماندا نلق صنعتيدر . فقط امر وقوماندا ايده بيلمك ايجون
بمافوقك مادونلرينك اولامريسى و عين زمانده معلمى اولقى
ضروريدر . تربيه و اخلاق و تجربه و علم و عرفانجه مادونلرته
احراز تقوى و رجحان ايدن بمافوق آتقيق اولنلر قوماندان اوله
بيلير . سفره قانوننامه نك ضبط و ربط عسكرى ماده نندن سوكر
كلن دردنجى مادهسى [ضابط و ضائف عسكرى نك هر قسمند
افرادك سريسى برآمر بدير . بونك ايجرد معلومات و خبر
و حديث اتموده زمانت لبم جهنلريد افراده قائم بولنلير]

Sayfa 55

Bundan her üstün taşıması gerekli olan üstün nitelik ve bilimsel gücün derecesi kolayca anlaşılabilir. Askerlik komutanlık sanattır.

Fakat emir ve komuta edebilmek için, her üst, aslının önce eğitici, yetiştiricisi ve aynı zamanda öğretmeni olmak zorundadır. Eğitim, ahlâk, deneyim, bilgi ve kültür bakımından asılanna üstün olan bir komutan ancak o zaman onlara komutan olabilir. Seferiye Kanunnamesinin askeri disiplin maddesinden sonra gelen dördüncü maddesi: [Subay, askerlik görevinin her kesiminde erlerin eğitici ve amiridir. Bunun için bilgi, deneyim, ciddiyet, kişisel dayanıklılık yönlerinden erlerden üstün bulunmalıdır... Üstler, komutaları altındaki subayların yiğitlik duygularını harekete getirme ve pekiştirmeye çalışmalıdır.]

Sayfa : 56

ضبط و ربط و اساسی حقیقه بو قدر ایضاحی کافی
کوردەرك امنیت و اعتماد متقابل بختده مطالعاته دوام ایدەم ،

Sayfa 56

Disiplinin temel ilkeleri konusunda bu kadar açıklamayı yeterli görerek karşılıklı güven ve bağlılık konularını da araştırmamızı sürdürüelim.

Sayfa : 59

مەلکەتمزدە سىجاڭك اهميت و قدسيىتى بك غىرەمەروف ،
بك مەھمەدر. سىجاڭغە حرمت و محبت مەرفەرك بوشك بورجيدە.
بىتون اھالى دھا كوچوكدن بونى طائىل ، بوکا تعظيم و تەكرىم

Sayfa : 60

شجرهٔ جلاله

ایغلیدر . بعضی آیلارک سنجاقلریله برابر شهر داخلدن
کجککلری انسانده افراد ملکیت بوکا قارشى بک لایقید و غیر
منجس کورویمکدهدر .

سنجاعت منا و معروفیت لایقسی هر کجه طاعتلیدر
و هر کس بونی اوکندن کچرکن حرمت و تعظیمه سلاملاملیدر .
چونکه هر کس برکون بو علامت مقدسه اتحادک زیر جناح
شاهتمده طولانله جقدرد . سنجاق ، هر آلیک مثال شان
و شریفیدر .

دشمن چنانجه قبولیت قدر دایاندینی دملرده استابول حیانتک
هیچ حرب یوقش کی گذاری . استابوله بر جوق کنجکلرک
بو انسانده باستون ساللامسی وجه یلندیرمسی کی انار غفلت
و ترانی ملت اسلامیهده بر دعا کورولهملیدر . مدافعه وطن
قیفوسی هر کسک روخنده بیوک بر بر طوتلیدر . دفع سائل
ایچون هر کس وقتده حاضر تملیدر .

* Okunamadi

Sayfa 59

Ülkemizde sancağın önemi ve kutsallığı pek yaygınlaşmamış ve çok savsaklanmıştır. Sancağa saygı ve sevgi herkesin bayınınun barcudur. Bütün halk daha küçükten bunu tanımalı, buna saygı gös-

termeli ve [sayfa 60] ululmalıdır. Bazı alayların sancaklarıyla birlikte kentten geçerken, halk buna karşı pek ilgisiz ve duygusuz görünmektedir.

Sancağın anlamı ve lâyik olduğu yücelik herkesçe bilinmeli ve önünden geçerken saygı ile ve ululuğuna inanarak selâmlanmalıdır. Çünkü, herkes bir gün, bu kutsal birlik ve beraberlik simgesinin yâğitlik kanadı altında toplanacaktır. Sancak her alayın ün ve şerefının göstergesidir.

Düşman Çatalca kapılarına dayandığı anlarda, İstanbul hayatının hiç savaş yokmuşçasına geçtiği, İstanbul'da bir çok gençlerin bu sırada baston sallaması ve cübbe yellendirmesi gibi **aymazlık belirtileri** İslâm mîlletinin gevşemesi bir daha görülmemelidir. Ülkenin savunulması kaygısı herkesin ruhunda büyük bir yer tutmalıdır. Saldırını yok etmek için herkes zamanında hazır olmalıdır.

Sayfa : 67

حرب دیک تعرض دیکدر .

Sayfa 67

Savaş demek saldırı demektir.

Sayfa : 68

عرض ایدن مدافعه بی ذاتاً تأمین ایشدر فقط
مدافع تعرضك بی امان ضربه سندن بقی کوچ قودنادر
وا کتوا بالکز بونکه قالیر اما تعرض موفق اولسه بیه
ضروی بالکز بود . اردو تعرض اردوسی اولمیدر، مدافعه بی
اشکال حربه سندن چیقاردق بالکز براسول حرب، تعرض

Sayfa : 69

۶۹

طابعليدير . تعرض اردونك بمضاً اختيار مدافعه به مجبورنى
مستاً ومحدود زمانلره منحصر وتعرضنى مؤثر صورته اجرا
امكانى تحصيل امله مبنى اولمليدير .

Sayfa 68

Saldını yapan zaten savunmayı sağlamıştır. Ancak savunun, saldırının her zaman amansız vuruşlarından yakasını güç kurtarır ve çoğu kez yalnız bununla yetinir. Ama saldırını yapan başarılı olmasa bile zarar yalnız budur. Ordu saldırı ordusu olmalıdır. **Savunmayı bir savaşma biçimi dışında görüp, yalnız saldırını bir savaş yöntemi olarak [sayfa 69] tanımalıdır.** Saldırı ordusunun savunma zorunluluğu dışında savunma sınırı zamanlarda ve saldırının etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamak amacını gütmelidir.

Sayfa : 69

اردونمك صوك بالقان حريندهكى حركانه بر باقهجق
اولورساق يالكز اشقودره ويانيه قلعهلرله چنالجه اردونمك

Sayfa : 70

۷۰

وادرنه مدافعلر مئك بزى منلى ايدمك حركلرى كودولور .
حالوكه محاربمك نورالردم مدافعه مطلقه صورته جريان
اينديكى واتحق مانوره وحركت قدرت وفاقيله قزايه بيلهك

Sayfa : 73

وار دونك وجودندن انتظار اولان قايه عسكرك كندېنى
ميانت اجسى اولوب عموم وطن وملك محافضة موجوديدىر.

Sayfa 73

Bilelim ve askerimize bildirelim ki elimizdeki silâh kendimizi düşmandan korumak için değil, belki düşmanı bizden korunmaya zorlamak içindir. Yalnız kendimizi korumak için çalışırsak, buna ulaşmak belki mümkün olur. Fakat askerden istenilen görev ve ordunun varlığından beklenen amaç, askerin kendisini şahsen koruması olmayıp bütün ülke ve ulusun varlığının korunmasıdır.

Sayfa : 74

قدرت و قابليت تعرضه مزى تحصيل و تزويد اينديگىز
صرمده تعلقنامهك آيندهكى مادهلرني اوقومق قاندهايدىر :

يارد تعلقنامهسى - ماده - ۳۲۶ - تعلیم

وزیرسى مکمل يارد عسکرده حق مزهه سزاراضيه ييد

آتش آجى وسطى مسافنده باشغوس انتظار اولور. ۱۰

يارد تعلقنامهسى - ماده - ۳۲۷ - "مقاربا" ييدىمك

ميل دهرسى دبر خصرمده بدار قطعا قدرم اينك غيرى

نصره قطعاك قانق افسانده مكفور اوليدىر.

يارد تعلقنامهسى - ماده - ۳۴۵ - "آرمى وسطى

تير" تعلقنامهك سيرة كمال اولر يلقى مس ايرره جمهور قانقنده

امراز اجملى دبر قرائنى اشارت ايل كرى. تبليغ ايليدىر.

Sayfa : 74

کریه‌دهک قطعات ابد در حال حرکت ایشار بد قطار
 هجرت و بریدن ان قبضه یولردن بپیشبردل .
 پیاده قطعاتی - ماره - ۳۴۷ -
 آتش خطتک هنوز کرده قاتله اقسامی سرعت نمک اید ان

Sayfa : 75

۷۰

یعنی مسافه قدر دشمن تقرب ایشکد جایبیرلر کریه بولانه
 قطعاتک قارشی ایدی بستانا ایلرلر .
 پیاده قطعاتی - ماره - ۳۴۸ - آوجی خطی
 هجرت قاتله خطی وقت بویونلردن بپیش مناربا هجرت بوردی
 جالده بایندورده بالیور اقسام کمال عزم ابد دشمن اوزرد
 آیلرلر . دشمن موضع کیرمزدده اول استادلرک بپیش
 میده برانجی دجهه آوجیلرک سرعت و شکر حرکت
 ایلرلر صرف و ناموس منقباضند . دشمن اولک یقینده
 سونکو داورا بیدر الله الله صدای نصرت ایشارلر دشمن
 موضع کیریلر .

مدافعه بولانلر کندیلرینه تعرض ایدنلر قارشی دها
 اوزاق مسافلرلر آتش اید چکلرد . زیرا مدافعه تک مقصدی
 متعرضی ممکن اولدی فی قدر اوزاقده طوق کندینه یا قلاشد برماقی
 آتی بودوق و آکا وقت غالب ایدرک بوسودنله وقت قرانیق

Sayfa : 75

ودشمنك نمرضنى عقيم برافقدرد . نمرض ايدنلر تائيرى بك
آز اولان بو اوزاق مسافه آتشلرته اهميت ويرهك مدافعتك
آزوسته نېعا طوردرل و محاربه پاشلارلرله بالاده محرر ۳۲۶ نجى
ماده به مخالف حركت ايتش اولورلر . زيراهان بوش يره جيهانه
صرف ايديله چكى كېي وقت غائب ايديلر و عسكر يورغون
دوشوريلور . اونك ايجون آنجق وسطى مسافتدن آتته

Sayfa : 76

۷۶

باشلامه يي تعليمنامه تعليم و تربيه سى مكمل اولان يياده عسكردن
انتظار ايديلور . فقط تمام و تربيه سى مكمل اولان بو يياده
عسكرك . روحى ۱ كرماده - ۳۲۷ موجبنجه نهاديا ابلرلك
ميل و هوس ايله و محاور قطمانه تقدم ايتك غيرتى ايله پرورده
ايديله چك اولور . ماده - ۳۴۸ وجهله آوجيلرك دشمن
موضعنه كيرمزدن اول استقادرلك كنديلرته يقشملرته ميدان
ورميه چك صورتده سريع و شديد حركت ايتلرلك شرف
و ناموس مقتضاسى اولدينى تربيه عاليه سيله يياده عسكى تربيه
ايدلش اولمازسه عجا . وسطى مسافاه قدر آتتسز اولدق
تقرب ايديله يليرى ؟

۱ ماده - ۳۴۵ موجبنجه كرده كى قطمان در حال حركت
ايتدار ايله تلفاه اهميت و برميه رك اك قيصه بولدن يتيه ييليرى ؟
و كذا عين ماده ده بحرر اولدينى كنى آوجى خطى قيجة

Sayfa : 76

قطيعه نك رسيده حد كال اولديني حسي ايدنجه هجومه قالمقدن
اقتراز ايتجه ييلير مي ؟

الته خير ! او حاليده بو عسكرك تعليم و تربيسي مكمل
دككت . و حرك شاه حركانندن اولان تعرض قلملي بوماده لرك
طلب و آرزو اينديكي وجهله اجرا اتمك ايجون بته بوماده لرك
توصيه اولان نقطه كال تربيه ييتيشيله جك صورتده تربيه
و تعليم ايدلكه مجبور ايمش . شمدى يه قدر تعليم و تربيه يه صرف
ايتديكيز ماسي و عياليك و بربكي نتايج صوك محاربه لرك

Sayfa : 77

۷۷

ظالم اولكدر . بوني قاضيله لزوم كوريم . بالكلر بو ماسي
ماضييك استخصال مقصددن نه قدر اوزاق بر اصابقنرك
داخلنده جريان ايتش اولديني سونككه اكتفا ايدم جكم .
اعتراف ايتلي زك بو ماسي عسكرمزه ميخانيكي بعض حركاتك
تعليم و تكرار ايتديرلندن عبارت قالمشدر . بويله ماسايك
نتيجه سيده بالطبع بويله اولور . حال بو ك ماده - ۳۲۷ و ۳۱۵
و ۳۱۸ مؤدالرينه مطيع بر عسكر يتشديره ييلمك ايجون
عسكرك اولار روحياتك تربيه و تقويه سندن ايتش باشلامق يني
تربيه يي تعليمه تقديم و ترجيح ايتمككه اوله جني بو ماده لرك
مخالله لوندن سهولته مستعان اولمقددر .

Sayfa 74

Saldırımızın gücünü ve yeteneğini öğreteceğimiz ve arttıracığımız sırada talimnamenin aşağıdaki maddelerini okumak yararlıdır:

Piyade Talimnamesi – Madde 326: "İyi eğitilmiş ve öğrenilmiş piyade askerinden açık arazide bile ateşe ancak ortalama uzaklıklarda başlaması beklenir"

Piyade Talimnamesi –Madde 327: "Aralıksız ilerlemek eğilim ve isteği ve bu konuda komşu birliklerden önde olmak çabası, saldıran birliklerin bütün kesimlerinde var olmalıdır."

Piyade Talimnamesi –Madde 345: "Avcı hattı kesin sonucun alınışını anlırsa hücumu kalkmakta geç kalmamalı ve bu kararını işaretle geriye bildirmelidir."

Gerideki birlikler ise hemen harekete başlamalı, kayıplara önem vermeyerek en kısa yoldan yetişmelidirler"

Piyade Talimnamesi –Madde 347: "... ateş hattının henüz geride kalan kısımları, elden geldiğince hızlı olarak (sayfa 75) en yakın uzaklığa kadar düşmana yaklaşmaya çalışırlar ve geride bulunan destekleme birliklerinin hepsi ileriye koşarlar."

Piyade Talimnamesi –Madde 348: "Avcı hattı hücumu kalkacağı zaman boru ve trampetler süratli olarak hücum borusu çalmaya başlayarak tüm kısımlar tam bir istekle düşman üzerine atılırlar. Düşman mevziine girmezden önce yedeklerin yetişmesine yer bırakmayacak biçimde avcılardan çabuk ve sert hareket etmeleri şeref ve namus gereğidir. Düşman önü yakınında süngü takılarak Allah Allah sesleriyle düşman mevzilerine girilir."

Savunmada bulunanlar kendilerine saldıranlara karşı daha uzak mesafelerden ateş edeceklerdir. Çünkü savunmanın amacı, saldırganı elden geldiğince uzaktan tutmak, kendine yaklaştırmamak, onu yormak ve ona vakit kaybettirmek, böylece vakit kazanmak, düşmanın saldırısını boşa çıkarmaktır. Saldıranlar et-

kisi çok az olan bu uzak mesafe ateşlerine aldırmayarak savunmaların isteğine uyarak dururlar ve savaşa başlarsa yukarıda yazılı 326.maddeye aykırı davranmış olurlar. Çünkü hem boş yere cephane tüketileceği gibi vakit de kaybedilir. Ve asker de yaralı düşürülür. Onun için ancak orta mesafelerden [sayfa 76] ateşe başlamayı, Talimname, eğitim ve öğretimi üstün olan piyade erlerinden bekliyor. Fakat eğitim ve öğretimi üstün olan bu piyade erlerinin ruhu, eğer 327. madde gereğince sürekli olarak ilerlemek eğilim ve isteği ile ve komşu birliklere öncelik çabası ile beslenmeyecek olursa ve 348. maddeye göre avcılardan düşman mevzilerine girmeden önce yedeklerin kendilerine yetişmelerine meydan veremeyecek biçimde çabuk ve şiddetli hareket etmelerinin şeref ve namus gereği olduğu inancıyla piyade eri eğitilmiş olmazsa, acaba orta mesafelere kadar ateş-açmadan saldırı yapılabilir mi?

Madde -345 gereğince gerideki kılalar hemen harekete başlayıp kayıplara önem vermeyerek en kısa yoldan yetişebilirler mi?

Elbette hayır. O halde bu erin eğitim ve öğretimi üst düzeyde değilmiş ve savaşın baş hareketi olan saldırı eylemini bu maddenin amacına uygun olarak yapmak için yine bu maddelerde öğütlenen eğitimin doruk noktasına ulaşabilecek şekilde eğitilmek zorunluluğu varmış. Şimdiye kadar eğitim ve öğretimi için yaptığımız çalışma ve verdiğimiz emeklerin sonucu son savaşlarda [sayfa 77] görülmüştür. Bunun ayrıntılarına girmeye gerek görmem. Yalnız bu geçmiş çalışmalardan elde edilmesi gereken amaçları ne kadar uzak bir isabetsizlik içinde olduğunu söylemekle yetineceğim. Açıkça söylemeliyiz ki bu çalışma erlerimize mekanik bazı hareketleri göstermek ve tekrar ettirmekten başka bir şey değildir. Böyle çalışmanın sonucu da tabii olarak böyle olur. Oysa talimnamenin 322, 345, ve 348. maddelerine bağlı bir er yetiştirebilmek için, önce erin ruhunu eğitmek ve güçlendirmekle işe başlamak gerekir. Yani, eğitim ve öğretimi ruhi eğitimden sonra ele almak gerekeceği bu maddelerdeki açıklamalardan kolayca anlaşılmaktadır.

Sayfa : 78

فصل ٤

کندیلکنده ایس کورمک (برعت زانیه)

دستورینی درعمره اینک

برضابطک اذ بیوک مزین ، مزینت علمیه و اجراییه
 کندی کندینه ایش کورمک هوسکار و عاشق اولسیدر. بدعت
 ذاتیه و صلاحیت حرکت (ایضاییو) دنیلن بوخاصه ضابط
 و قوماندانک نقطه تمیز و تفردده اذ بیوک علامت فارغی
 و مابعدالافتخاریدر. اردونک سلامت و سعادتی ده آنجق هیئت
 قوماندانک بوخصت عالییه مبدولاً صاحب اولسیه ممکندر.
 اردو ، وظیفه سنی ایضا امرنده مطابقا امر بکلمین امر او ضابطان
 و ارکانه کمال شدله محتاج و مفترقددر. درجهان مختلفهده قوماندان
 ارکانی استحصال مقصد خصوصنده نه قدر کندیلکرندن ایشه
 کیرشمک ، کندی قرار و دوشونجه لرله ایش پامق اقتدار

Sayfa : 79

۷۶

و ملکته مالک بولورسه اردونک جوابیت و فعالیت اوفقدر
 متعالی اولور. اردونک تأمین ظفر و غلبه سی ایچون اذ کوچو کدن
 اذ بیوک قدر بتون قوماندانلرک تشبث شخصیلرله حال اجرا اته
 کچمکه آلتش بولغلی شرت اول و اعظمدر. بولک ایچون
 هیئت قوماندانک مقصد مشترک تأمین عین نقطه نظرندن
 تدقیق و محاکمه و تفرس ایدوبیلرک بر شکل معینده مقدر

307/2 : 79

و معلم بولغاڭىزىڭىزدە دىخلى كلىسى وارسەدە قىرار قىلىپ ايله متحرىك بولغىچە ، ، تولىت دىلىن اندىتە قاقىدىن غامما وارسە قالىق باشى باشە موجود مستقل بولغىچە سىر قىرارىدۇ . و بولمە يىلىمىك كىزك اولان بوشىمە عىكرانىة خصوصى صورتىدە تحصيل وىلىم اولىجىق درجەدە اىمىت و عظمت مخصوصىيە مال كىدر . اجرا آندە جرات و سىرىتىيە ملك اوليان بىر قومىدان ، بىر ضابط صنعتىدە نەقدىر واقىف و معلوماتلى بولمە بوسىر مابەسندىن استفاده ايدىمىك و اردوسى نافع اولىجىق همان بىتون فرصتىرى قاجىيرىر ، خالىب و خاسر قالىر | بدعت قالىب بىتون سىر مابە علم و عىرقاقە ، بىتون تىجاربى صنعتى غالب و حا كىدر | ۱۸۷۰ سەندە فرانسىز اردوسى اسارت آلود بىر مظلومىت مدەنىيە كىرقار و پاوسى ياغىتى اسىلا ايله فرانسىز قومى محكوم و بىراد ايلىن پارلاق آلمان غالىبى آلمان قىلم و تىرىيە عىكرىمىك كىالات علم و قىندىن زىيادە بوسىمىدە الا بوىكك و متبايز بىر موقع شرف اخذ ايدىن استقلال و سىرىتىيە حر كانه محقق صورتىدە استاد اىتمىدۇ .

Seite 78

[Bolum 4]

[Kendiliğinden işgörmeye ve sorumluluğu yüklenme]

Bir subayın en büyük üstün niteliği, bilimsel niteliği ve uygulama yeteneği, kendi kendine işgörmeye istekli ve işgörmeye tutkunu olmasıdır. Kendi kendine işgörmeye ve davranışlarında özgürlük demek olan (insiyatif) bu özellik, subay ve komutanı yücelten, üstün kılan, belirleyen, güven ve gurur kaynağıdır. Ordunun esenliği ve mutlulu-

ğu, komuta kurulunun bu yüksek niteliğe fazlasıyla sahip olmasına bağlıdır. Ordu, görevini yerine getirirken mutlaka yukardan emir beklemeyen amirler subay ve subaylar heyetinin varlığına gereksinim duyar. Her rütbedeki komutanlarda amaca ulaşmak konusunda ne kadar kendiliklerinden iş görme, bağımsız karar verme, düşünme ve iş yapmak, işe girişmek kudret ve alışkanlığı ve yatkınlığı olursa, [sayfa 79] ordunun çevikliği ve uygulaması da o kadar yüksek olur.

Ordunun zafer elde etmesi ve üstün gelmesi için, en küçükten en büyüğüne kadar bütün komutanların şahsî teşebbüsleriyle kendiliklerinden uygulamaya geçmeye alışmış bulunmaları önde gelen en büyük koşuldur. Bunun için komuta heyeti, ortak amaçn gerçekleştirilmesi için aynı görüş açısından araştırma, değerlendirme yapabilmeli; sezebilmeli ve karar verebilmelidir. Bu gibi durumlarda komutanların üst seviyede eğitilmiş ve öğretilmiş olmasının büyük bir önemi ve etkisi vardır.

Uygulamalarında yürekli ve serbest olmayan bir komutan, askerlik sanatını ne kadar bilirse bilsin, ne kadar bilgili olursa olsun bu bilgi ve yeteneğinden yararlanarak ordusuna faydalı olma fırsatını kaçırmaz ve emeği boşa gider. **Kendiliğinden iş görme, bilim, kültür ve bütün askerlik sanatı tecrübelerinden üstündür.** 1870 yılında Fransız ordusu acı bir yenilgiye ve futsaklığa uğradı. Başkentleri Paris düştü. Fransız halkını kötü ve acıklı duruma düşüren Almanların üstünlüğü Alman askerî eğitiminin, bilim ve teknik yönden aşırı gelişmiş olmasından çok, kendiliklerinden iş görme konusunda yüksek bir düzeye ulaşmış olmalarına, bağımsız ve hür davranışlara yatkın bulunmalarına dayanır.

Sayfa : 81

پياده تعليمنامهسى - ماده - ۳۰۴ - "مسئوليتى و ذممه
 انگهده يگنرلىك بىر قوماندانلىك منصب اولسى لازم كلى
 ان عالى برىزىدر

پياده تعليمنامهسى - ماده - ۲۵۱ - تعليم و تربيتلىك
 هيئت عمومىيتمده كرك قوماندانلىك و كرك منفرد آويچلىك
 كىرلرلىكلىرىده ايسى كورملىرى مخصوصه صرف ماحصل غيرت
 اولمليدور

پياده تعليمنامهسى - ماده ۲ - "عرب مصفى و انضباطلىك
 دىيورلى و بشوره لوى مادي و معنويلىك صرف و استعمالى
 مستلزمده مخصوصهده تداريده تفصيل قفرد و غاييت باجمود
 ضابطهده و افراد عسكريلىك قوماندانده افرى عمومى اولوده
 ذات حضرت پادشاهى ايد وطن دولت اوغورنده شوره ايد
 فرامى جايده ايچلىرىك دان كويچر ك قىر باجمود بىب اصمانلىك
 بالذات اصمال فكر ايد اقتضاي حال كويده كىرى كىرى
 نه ايسر افانزى آلبشور اولملىرىك و قفردانلىك دىلى امران قفرد
 عزم قطبىست ماللىك و مافوقلىك بىر دىيت و بىا شهادتلىك حالده
 ايد بوزلى قىلدار ايد ايدملىك اوصلاتى حان بولملىرىك متوقفدر ."

+ Okunamadi

Sayfa 81

Piyade Talimnamesi - Madde 304: "Sorumluluğu üzerine almak-
 tan çekinmemek, bir komutanın kendisinde olması gereken en yük-
 sek nitelikler."

Piyade Talimnamesi –Madde 251: "Talimat ve eğitimin tümünde gerek komutanların ve gerek tek avarın kendiliklerinden iş görmele-ri konusunda ortak çaba harcanmalıdır."

Piyade Talimnamesi – Madde 2: Savaş sıkı bir disiplinin varolma-sını ve bütün maddi ve manevî güçlerin kullanılmasını gerektirir. Özellikle savaşta zaferin elde edilmesi ve üstün gelinmesi, bütün su-bay ve erlerin yurt ve ulus uğrunda büyük bir istekle canlarını feda et-melerine ve en küçüğüne kadar bütün rütbe sahiplerinin kendilik-lerinden düşünerek, duruma uygun hale göre kendiliklerinden ön-lemeler almaya alışmış olmalarına ve erlerin zafer kazanma kesin is-teklerine ve üstlerine yarananmaları veya şehit olmaları halinde bile bu isteği yitirmemek niteliklerini kazanmış bulunmalarına bağlıdır.

Sayfa : 82

سؤاری تعلیماتسی - ماده ۴۷ - "برکت واپاک

بیرو قومانده‌ای سزق اولوب قرائت طریلو بولمیر لمسه

* Okunamadı

ان قطعی واسطه قفردر *

Sayfa 82

Süvari Talimnamesi –Madde 47: "Kendiliğinden iş görme en bü-yük komutanlık erdemliliği olup, güçlerin toplu bulundurulması da en kesin zafer aracıdır."

Sayfa : 82

دخمن مفترده‌ک تقصاتی معلومات قبیج بر وقیره برکت

واپیری رک باعث اولاملیر *

Sayfa 82

"Düşmana ilişkin eksik bilgi, hiçbir zaman kendiliğinden işgör-
meyi bırakmaya neden olmamalıdır."

Sayfa : 83

تلکتمزده آلی سنه اوله قدر
مکتمزده اولان اداره معلومه تک باطامه اردودده کی صلاحیت
ذاتیه حسن وقوتی ابطال واحیا ایش ، هیچ کیمده حصول
قرار شخصی اوله رق استفال حرکت برافتمش ، اک اوفق
واهمیتیزنه واربعجه قدو هریشی او زمان بولیقته کوره
الزم اولان بالادن استیدان ایشک اصول سقیم و عقیمه اقامه
و تحکیم ایش اولسک بونده مؤثر مجبر کی اولدیتی قبول ایشک
لازمدر .

* Okunamadı

Sayfa 83

Ölkemizde altı yıl öncesine kadar süregelenmiş olan bilinen yöne-
tim, özellikle ordudaki kişisel yetki, duygu ve gücü geçersiz sayarak
yok etmiştir. Hiç kimsede kişisel karar ürünü olarak, hareket
bağımsızlığı bırakmamış, en ufak ve önemsizine varıncaya kadar
her şey, o zamanın politikasına göre lüzumlu görülen yukandan sor-
mak gibi sakat ve sonuç vermeyen bir usule bağlanmış, bu durum
ise komutan ve subayların yetişmemiş olmasında zorlayıcı bir etken
olmuştur, bunu kabul etmek gerekir.

Sayfa : 84

ماضي به قائد اغيادات مضر من اولق اوزده گندی
 گندمه بایجتمز ریجوق ایشلری الآن مافوقدن استلام
 وصورت حرکت حقدہ مافوق امر تحریرینه عرض اقتار
 اینجکده اولدینمزی بیلیر واعتراف ایدرسک و بونکده حربده
 نه بیوک ضرورله وعدم موقیتلره سبب اولدینتی و اولجینی
 دونونودرسک آرتق بو بجرکسزک و بجز محکومتدن تریه
 نفس ایتک زمانک چوقدن کتشی اولدینت قولایجه حکم ایدوز.
 حربنه حاجنه گندی جددوسلاچینی داخلده سربیتی اجرا
 بخش اولتشدور .
 پیاده تعلیماتسی - ماده - 101 -

فقط بلوک دار پیاده در هر جزه تا ملک تعیین ابرین و قبضه
 و تحریک ابرین دایره داخلندہ قائلی شرطید صومعتی بیکر ده

Sayfa 84

Geçmişe ait kötü alışkanlıklardan olmak üzere kendi kendimize yapacağımız bir çok işleri, hâlâ üst kademedен bekler ve davranışımız hakkında üstün yazılı emrini almak ister ve bunu açıkça söylersek, bunun da muharebede ne kadar büyük kötülüklere ve başarısızlıklara sebep olduğunu ve olacağını görürüz. Artık bu beceriksizlik ve iş görmemeye mahkûm olmaktan kurtulma zamanının çoktan gelmiş olduğunu kolayca anlarız. Her rütbe sahibine kendi yetki sınıfının içinde serbest davranma ve uygulama yetkisi verilmiştir.

Piyade Talimnamesi - Madde 454: "... fakat, bölüğe varncaya kadar her tam birliğin; belirtilen görev ve sınırlandırılan çember içinde kalmak koşuluyla yetkisi büyüktür."

کتابخانه اجتهاد عدد 55

دوکتور عبدالله جووت

7/10

192

عقل سلیم

J. MESLIER

LE

BON SENS

آدل مشیور کتابخانه ترجمه کامله و ساده میدور

طابع و ناشری

دوکتور عبدالمجید خانی

طبع و نشر

143

ایستانبول

شرکت مرتبه و طبه سی

1928

Akl-ı Selim

Yazar: J. Meslier
Çeviren: Dr. Abdullah Cevdet

Çankaya Atatürk Kütüphanesi Bilgileri

Envanter No : 143

Yazar : Jean Meslier [Çev. Dr. Abdullah Cevdet]

Cild : Yeşil

Ebadı :

En : 11 cm.

Boy : 18 cm.

Sayfa Adedi : 536

Önsöz

(Özet)

İnsanların görüşlerini, ilimli bir biçimde incelemek istediğimiz zaman, şu durumu öğrenmekte büyük bir hayrete düşeriz: En esaslı saydıkları görüşlerinde bile, en sade gerçekleri tanımak, en açık, boş, gereksiz şeyleri, abesleri reddetmek, en açık çelişkilerden tiksilmek için sağduyuyu, yani muhakeme yetisini, insanlar pek ender olarak kullanır. Bu durumun bir örneğini her zaman, her ülkede, insanların büyük çoğunluğunca saygı duyulan "ilâhiyat"la, toplumların mutluluğu için en önemli, en yararlı ve en gerekli saydıkları konuda buluruz. Gerçekten, bu adı geçen bilimin dayandığı ilkeler biraz incelenecek olursa, teslim edilir ki itiraz kabul etmez olduklarına hükmedilmiş olan bu ilkeler gelişigüzel varsayımlardır. Ve bu varsayımlar cehaletin hayal ürünüdür, heyecan ya da ikiyezlülük yaymıştır. Utangaç safdililik, bunu kabul etmiştir. Asla muhakeme etmeyen alışkanlıklar tarafından korunmuş ve kendisinden hiçbir şey anlaşılmadığı için saygıdeğer tutulmuştur.

Montaigne şöyle der: "Bazıları inanmadıkları şeylere inandıklarına, halkı inandırır; sayılan daha çok olan bazıları da, inanmanın içeriğine nüfuz etmeyi bilmediklerinden inanmadıkları şeye kendi kendilerini inandırır, yani nefislerini aldatırlar"

Sözün kısası, dini görüşler hakkında sağduyusuna danışan herkes ve bu inceleme ve araştırmada halk arasında dikkate değer var-

sayılan şeylere özenle eğilen herkes, kolayca görür ki bu görüşlerin hiçbir sağlam temeli yoktur, her din temelsiz bir bînadır; teoloji, tabiat bilgisi; nedenlerinin sistemleştirilmiş cehaletinden ve kocaman bir ham hayal ve çelişkiler yumağından başka bir şey değildir. Her ülkede ilâhiyat, dünya kavimlerine, bir kahramanda birleştirilmesi mümkün olmayan sıfatlardan ibaret olan ve gerçeğe benzeyen hiçbir yanı bulunmayan bir romandan başka bir şey sunmaz. Bu romanın, her kalbe saygı ve korku ilham etmek yeteneğinde olan kahramanının adı, belirsiz bir kelimedir. İnsanlar bu kelimeye, hiçbir zaman hiçbir sıfat ekleyemezler; ki önceki olaylar onu yalankamasın.

Bu fikirsiz mevcut kavramı ya da daha doğrusu bu mevcudu (İt-re'yi) ifade eden kelime, yani "Allah", yeryüzüne sayısız zarar vermemiş olsaydı, ihmal edilebilir, ilgilenilmezdi.

İnsanlar, bu hayalin, yani tanrısallığın kendileri için çok önemli bir gerçek varlık olduğu düşüncesiyle hazırlanmışlardır. Bu nedenle anlaşılmasından, onu düşünmelerine ihtiyaçları olmadığı sonucunu çıkaracakları yerde, insanlar tersine, onunla ne kadar ilgilen-seler az olduğu, onu aralıksız düşünmek, sonsuza kadar onu iyice düşünmek gözden bir an kaybetmemek gerektiği sonucunu çıkarırlar. Bu konuda kuşatılmış bulundukları yenilmez cehalet, insanları bu imkânsız endişelerden uzaklaştırmak şöyle dursun, fikri meraklarına zarar vermekten başka bir şey yapmaz. Hayal gücünün etkisinden sakındıracağı yerde, bu cehalet onları yobaz, inanç düşkünü ve zorba yapar. Dimağlarının doğurduğu kuruntu ve hayallere biraz kuşku ve tereddüt telkin edenlerin tümüne karşı hiddetlenmelerine neden olur.

Çözülmeyen bir sorunu çözmek gündeme geldiğinde ne büyük şaşkınlık görülür! Anlaşılabilir, bununla birlikte, kendisi için pek önemli saydığı bir şey hakkında rahatsızlık veren bir düşünce, işin sonunda insanı oldukça huysuzlaştırır ve kanı beynine toplanması-

na neden olabilir. Bu sıkıntılı ruhsal durumlara; çıkar, büyüklük taslama hırısı da eklendiğinde, toplumda kanşıklık kaçınılmaz olur. İşte bunun içindir ki boş düşüncelerini sonsuz gerçekler sayan ya da o suretle satan birkaç ahmak hayalcinin garabetlerine nice milletler sahne olmuş ve bu hayalciler, hükümdarların ve kavımlerin heyecanlarını alevlendirmişler ve tannısalığın şanı ve ülkelerin mutluluğunun temeli dedikleri görüşler doğrultusunda hükümdarları silâhlandırarak birbirlerinin üstüne sürmüşlerdir. Yeryüzünün her yerinde sarhoş bağınazların birbirlerini boğazladıkları, diri diri yaktıkları, hiç-bir üzüntü ve acıma duymaksızın, görev adına en büyük cinayetleri işledikleri, insan kanını sel gibi akıttıkları bin kez görülmüştür. Niçin? Birkaç meczubun küstah zanlarını vb. sonuna kadar korumak ve yaymak için; ya da birkaç madrabazın oyunlarını, yalnız hayallerinde var olan, ancak yeryüzünde yapmış olduğu yıkımlar, çekişmeler, deliliklerle kendini tanıtan bir zatın hesabına geçirmek için. "Yani kendi arzu ve hilelerini, Allah'ın işleri ve eylemleri olarak halka sürmek için"

Eskiden, vahşî, zalim, hep savaşçı olan milletler çeşitli adlar altında kendi düşüncelerine uygun, yani zalim, yırtıcı, çıkarcı düşünen, kana susamış bir Allah'a tapmışlardır. Yeryüzünün bütün dinlerinde bir ordular Allah'ı, kışkırtıcı bir Allah, bir intikamcı Allah, bir öldürücü, yok edici Allah, öldürmekten vuruşmaktan hoşlanan bir Allah, insanları kendi zevkine göre ibadet ettiren bir Allah vardır. Ona kuzular, tosunlar, çocuklar, insanlar, dinden dönenler, iman etmeyen krallar, tümüyle milletler kurban edilir. Bu kadar barbar olan bu Allah'ın işgüzar kulları, doğrudan doğruya nefislerini de ona kurban olarak sunmaya ve teslim etmeye kendilerini zorunlu görmeye kadar varmıyorlar mı? Korkunç Allahlarını sefilce düşündükten sonra, gözüne girmek için kendilerine mümkün olan her eziyetli yapmak ve akla hayale gelmez acılar çekirmek gerektiğini sanan bu deliler her yerde görülür. Sözün kısası, her tarafta tannısalığın uğursuz düşün-

celeri, insanları karşılaştıkları zorluklar konusunda teselli etmek şöyle dursun, yüreklere kargaşa sokmuş ve insanlık için yıkıcı delillikler doğurmuştur.

Korkunç hayalet görüntüleriyle berbat edilen, cehaletin ve korkuların sürmesinde çıkan olan insanların kendisine yol gösterdiği insan düşüncesi nasıl ilerleyebildi? İnsanı, başlangıçtaki alıkkık döneminde sürünmeye, ot gibi yaşamaya zorladılar. Ona, alın yazısının elinde olduğu varsayılan görünmeyen kuvvetlerden başka bir şeyden söz edilmedi.

Yalnızca endişeleri ve anlaşılmaz hayalleriyle uğraşan insan, hep rahiplerin oyuncacı oldu; bu rahipler, başkaları adına düşünme ve onları tutum ve davranışlarını, yani yaratılışını düzenleme hakkını kendileri için korudular.

Bundan dolayı, insan, hep tecrübesiz bir çocuk, cesaretsiz bir esir, düşünmekten korkan ve ecdadının bıraktığı dehlizlerden, dalaııbaşı çıkmaz yollardan kendisini asla kurtaramamış bir alık oldu ve öylece kaldı. Zavallı insan, kendisini, ancak peygamberlerin efsanevi hikâyeleriyle tanımış olduğu tanrıların boyunduruğu altında inlemeye zorunlu sandı. Bu peygamberler, bu rahipler, bu din babaları insanı inanç bağlarıyla sınıksız bağladıktan sonra, onların yol göstericileri (hüdaventleri) oldular. Ya da onu, yeryüzünde, yol göstericileri oldukları tanrılarından daha az korkunç olmayan zorbalara mutlak saltanatına teslim ettiler.

Ruhanî ve maddî kuvvetin çifte boyunduruğu altında ezilen kavimler, aydınlanmak ve refah ve mutlulukları için çalışmak imkânsızlıklar içinde kaldılar. Din gibi, siyaset ve ahlâk da namahremlerin dahil olmasına asla izin verilmeyen, kodınlara mahsus haremler oldular. İnsanlar, şeriat koyanların ve rahiplerin göklerin en yüksek kadından, bilinmeyen diyarlardan indirdikleri ahlâktan başka ahlâk tanımadılar. İnsan düşüncesi, teolojik görüşler içinde şaşkınlıştı, ken-

disine yabancılaştı, kendi gücünden kuşkuya düştü, tecrübeye güvensizlik duydu, gerçeklerden korktu, akıl ve muhakemeyi aşağıladı. Ve ruhanî ya da maddî otoriteyi körü körüne izlemek için, akıl ve muhakemeyi terk etti. Hareketlerini düzenlemede tek yetkili olan zorbalının ve rahiplerin ellerinde, insan, tümüyle bir makine oldu. Hep esir gibi kullanıldı ve hemen her zaman, her yerde esirlerin ahlâkî suçlarına ve karakterlerine sahip oldu.

İşte ahlâk bozukluğunun gerçek kaynakları. Bu ahlâk bozukluğuna ise, din, hiçbir zaman yararsız, boş ve etkisiz engellerden başka bir şeyle karşı durmaz. Cehalet ve esaret insanları kötü ve mutsuz kalmaya mahsustur. İnsanları köreltmeye çalışır ve doğrudan yoldan sapıklarında onları o yola daha çok iter. Rahipler insanları aldatır, zorbalar, daha çok esirleştirmek için onları bozar. Zorbalık her zaman hem ahlâk bozukluğunun, hem kavimlerin bilinen felâketlerinin gerçek kaynağı olmuştur ve olacaktır. Dini kavramlar ya da metafizik hayallerle gözleri kamaşmış olan bu kavimler, sefaletlerin doğul ve gözle görülebilir nedenlerine göz atacakları yerde, kötü durumlarını yaratılışlarının olgunlaşmamış olmasına ve felâketlerini tanrıların öfkesine mal ederler.

Gerçekte, kendi ihmallerine, cehaletlerine, yol gösterenlerini bozuk ahlâklarına, sağduyuya uygun olmayışlarına, anlamsız alışkanlıklarına yanlış görüşlerine, makul ve insafli olmayan yasalarna bakacakları yerde, nur eksikliğinden doğan felâketlerinin sona ermesi için Allah'a yalvarırlar, kurbanlar, hediyeler sunarlar.

Ruhlar zaman geçmeden doğru fikirlerle doldurulsun, insanların aklı eğitilsin, insanları adalet yönetsin; o zaman ihtiraslara karşı ilâhlardan korkulmaz, zayıf engeller kaymaya gerek görülmez. İyi eğitim ve öğretim gördükleri, iyi hükümetle yönetildikleri, vatandaşlarına yaptıkları kötülükten dolayı cezalandırıldıkları ya da hor gördükleri ve bunlara yaptıkları iyilikten dolayı son derece hak ve ada-

lete uygun olarak ödüllendirildikleri zaman, insanlar iyi olacaktırlar.

Batıl düşüncelerden uzaklaştırılmadıkça insanları kötü durumlarından kurtarmak için yapılacak şeyler başına olacaktır. Kendilerine gerçek gösterilecektir ki ve ancak bu sayededir ki insanlar en yüce çıkarlarını ve kendilerini iyiliğe yöneltmesi gerekli olan gerçek nedenleri öğreneceklerdir. Çok zamandan beri, kavimlerin öğretmenleri gözlerini semaya diktiler. Artık bakışlarını yeryüzüne indirsinler.

Anlaşılmaz bir ilâhiyattan, gülünç efsanelerden, çocukça tören ve protokollerden yorulan insan düşüncesi, doğal şeylerle, akıl edilebilecek konularla, duygularımızla, incelenmesi mümkün gerçeklerle, yararlı bilgilerle uğraşsın. Aradan çok geçmeden, alın yazıların hep sapkınlık olduğunu sanan kafalara, doğru görüşlerin kendiliğinden yerleştiği görülecektir.

Batıl din düşüncesini yok etmek ya da sarsmak için, anlaşılması mümkün olmayan şeyin insan için uygunsuz ve yararsız olduğunu göstermek yetmez mi? En açık ve kesin bilgilerle birleştirilmesi mümkün olmayan bir zata, kendisine atfedilen eserlerle sürekli çelişme halinde bulunan bir eser sahibinin, çelişkiye düşmeksizin hakkında bir kelime söylenilemeyen bir zata, evrenin muammalanını açıklamayı beklenemez. Açıklamak şöyle dursun, bu muammalanın açıklanmasını daha çok imkânsız kılan, mutluluklarını elde etmek ve acıların sana erdiğini görmek için insanların yüzyıllardan beri bu kadar yararsızca kendisine başvurduğu bir zat hakkında edinilen bir düşüncenin emsalsiz bir düşünce olduğunu anlamak ve böylece bir zata kendisinin de açıkca akıl hastası olmadığını onaylamak için, yalnızca sağduyudan başka bir şey gerekli midir?

Kısacası, peygamberleri ve tercümanları tarafından, her ülke için zorbalanın en acımasızı, en adaletsizi, en zalimi, ve bununla birlikte yeryüzü sakinlerinin sözde kural ve yasaları olması gereken bir güçlü Allah olarak tanımlanan bir tanrı kavramıyla, ahlâk ve erdem

birleştirilmesinin olanaksız olduğunu, her şey kanıtlamıyor mu?

Gerçek ahlâk ilkelerini görmek ve seçmek için insanlar ne teolojye, ne vahye, ne tanrılara muhtaçtır. İhtiyaçları yalnız ve yalnız sağduyudur. Yalnızca kendilerine gelmeleri, kendi tabiat ve içeriklerini düşünmeleri, özel yararlarını incelemeleri, toplumun ve toplumu oluşturan üyelerden her birinin amacını göz önünde bulundurmaları yeterlidir. O zaman insanlar şunu kolayca onaylar: Erdem oğulların kân ve kötü ahlâk oğulların zarardır. İnsanlara, tanrılar öyle istediği için değil, insanların sevgilisi olmak için, adil, iyiliksever, anlayışlı, geçimli olmalarını söyleyelim. Ahrette cezaya uğrayacakları için değil, sonucuna bu dünyada katlanacakları için kötülükten ve cinayetten çekinmelerini söyleyelim. Montesquieu der ki "Cinayetlere engel olmak için çafeler vardır, bu çareler cezalardır; ahlâkı değiştirmek için çareler vardır, bu çareler güzel örneklerdir."

Gerçek sadedir. Doğru yoldan sapma karnakışıktır; seyir ve hareketinde güvenilir değildir, dolambaçları çoktur. Gerçeğin doğal sesi kolay anlaşılır; yalanın sesi cinaslı, içinden çıkmaz ve esrarlıdır. Gerçeğin yolu doğrudur, hilenin yolu eğri bögürü ve karanlıktır. İnsana her zaman gerekli olan bu gerçek, adil ruhlara aittir, onlar tarafından hissedilir. Aklın öğütleri bütün temiz ruhlar tarafından izlenir, onlara özgüdür. İnsanların mutsuz olması, ancak cahil olmalarındandır. İnsanların cahil olması ise aydınlanmalarını yasaklamak için aleyhlerinde gizli, fesat her şeyin çevrilmekte olmasındandır. İnsanların bu kadar yaramaz olması, akıl ve muhakemelerinin henüz yeteri kadar gelişmemiş olmasındandır.

میت — 112

وحی ک ردی .

کرم ارضک یتون خطه لرده الهک، وحی ایندیکی،
 کندینی وحی والهام ایله اظهار ایندیکی بزه تأمین اولوتور.
 الله انسانلره نه او کړندی؟ کندینک موجود اولدینی
 بدیهی بر صورتده انسانلره انبات ایدیورمی؟ بزه
 مقیم اولدینی انسانلره سویورمی؟ کندینک نه اولدینی
 یاخود جوهر ذاتینک نه عن عبارت بولوندینی تعلیم
 ایدیورمی؟ بو خصوصده سویله دیکی، کوردیکمز آمارنه
 توافق ایدیورمی؟ شه سز، خیر؛ یالکمز نه ایسه او
 اولدینی، بر کیزلی الله اولدینی، طریقلرینک نا قابل
 افاده بولوندینی، ارادتق تدقیق و تعمیق ایتک و یاخود
 کندیمی و اثرلری حقتده عقل و محاکمه ایله استشاره ایتک
 کستاخلقنده بولونولور بولونولماز غضبه کلدیکنی او کره تیر.
 الهک بزه تبلیغ اولونان مشیت [سیرتی] عارفلیکی،
 ایلکی، عدالتی، قدرت کلیه سی حقتده بزه و بریک ایسته نیلن
 بارلاق فکرلره توافق ایدرمی؟ اصلا

Sayfa 295

Vahyin Reddi

Yerkürenin bütün hatalarında Allah'ın, vahyettiği kendisini vahy ve ilham ile açıkladığı bize garanti edilir. Allah insanlara ne öğretti. Kendisinin mevcut olduğunu açık bir şekilde insanlara kanıtlıyor mu? Nerede oturduğunu insanlara söylüyor mu? Kendisinin ne olduğunu yahut kişisel yapısının neden ibaret bulunduğunu öğretiyor mu? Bu konuda söylediği, gördüğümüz eserlerine uygun düşüyor mu? Şüphesiz hayır. Yalnız ne ise o olduğunu "bir gizli Allah" olduğunu yollarının ifadesinin imkânsız bulunduğunu, iradesini incelemek veya hut kendisi ve eserleri hakkında akıl ve yargılama küstahlığında bulunulur bulunulmaz gazaba geldiğini öğretir. Allah'ın bize tebliğ olunan arzusu (sireti), arifliği, iyiliği, adaleti, bütün gücü hakkında bize verilmek istenilen parlak fikirlere uygun düşer mi? Asla!

Sayfa : 300

اینها یلاماز معجزه لر بزی اینان دیرماق ایچون

Sayfa : 301

— 301 —

هانکی شاهدلر ذکر ایدیلبور ؟ بونلر بزی اینان دیرماق ایچون بیکلرجه سنه دنبری موجود اولمایان و (موضوع بحث معجزه لر حقه شهادت ایدم بیلر بیله) کندی غیبه لرینک منبونی اومالرنده و بونلرک کوزلری اوکنده ماهر ساخته کارلرک یابدقلری حقه بازلقلره آلدانیش اولدوقلر . نده شبهه ایدیه بیلیردی ؛ فقط دییه چککیز که بومعجزه لر بر حفضه منمره ایله بزه قادار کلش اولان کتابلرده یازیلر . بو کتابلری کیم یازمشدر ؟ بونلری نقل

Sayfa : 301

وتأييد ايدين انسانلر كيملردر ؟ يادىنلرى تأسيس ايدنلر
 باخود دين مؤسلىرىنىڭ ايتلىرى باخود علاقه دارلريدور .
 دىنىڭ اولوردى كىموردى نيه ده علاقه دارلرىنىڭ شهادتى ناقابل
 استئناف وتميزدور ، قابل اعتراض دىكلدر .

Sayfa 300

İnanılmaz mucizelere bizi inandırmak için [sayfa 301] hangi şahitlerden bahsediliyor? Bunlara bizi inandırmak için binlerce seneden beri var olmayan ve (söz konusu mucizeler hakkında tanıklık edebilseler bile) kendi hayal güçlerinin aldanmış olmalarında ve bunların gözleri önünde mahir sahtekârların yapıldıkları hokkabazlıklara aldanmış olduklarında şüphe edilebilirdi. Fakat bu mucizeler, bir devamlı geleneği bize kadar gelmiş olan kitaplar da yazıdır. Bu kitapları kim yazmıştır? Bunları nakleden ve destekleyen insanlar kimlerdir? Ya dinleri kuranlar yahut din kurucularının ümmetleri yahut alâkadarlarıdır. Demek olur ki din işlerinde alâkadarlarının tanıklığı itiraza açık değildir.

Sayfa : 307

معجزه لر الله چوق شرف و یرمىك ،
 دىنىڭ آلى التشاء اولدىقى انبان ايتىك شويە دورسون ،
 الله حقندە ، لايىخولتىق ، باشقاتىقل ايدىلەمەن صفلىرى
 وحى قادر كل لىكى [Toute-Puissance ى] حقندە بزه
 و یرىلەن فكىرى بدىيى برصورتدە محو ايدور .

Sayfa 307

Mucizeler Allah'a çok şeref vermek, dinin ilâhî kökenli olduğunu kanıtlamak şöyle dursun, Allah hakkında değiştirilemeyen, başkasına nakl edilemeyen softaları hakkında bize verilen fikri açık bir şekilde mahveder.

Sayfa : 310

رمجزء اثبات ابدیتش بر حقیقتک بداهتی محتاجیه
 صالحه میدرد؟ بر آدم بتون خستاری ابی ایتک، بتون
 طوبالری دوزلتک، بر شهرک بتون اولو لری دیریتک،
 هوالره یوکسلک، کونشک و آیک سیرو حرکتی
 دوردورماق سرب مالک اولان بر آدم بونک دلائله ایکی
 کره ایکیک اصلا دورت ایتدیکه، برک اوج اولدیفه،
 اوجک آنجاق بر اولدیفه، وسعت وعظمتیه کائناتی دولدوران
 بر اللهک بره و دینک وجودیه کیردیکه، ابدی، نک
 بر فانی آدم کبی اولدیلدیکه، لایحول، بصیر، علم
 و فطین اولدینی سوبله ن بر اللهک، دینی حقتیه تبدیل
 نظر اید، بیلش و کندی آرنی یکی بر وحی و ابیات ایل
 اصلاحه مجبور اولایبیلش اولامه نجا قاع اید، بیلر می؟

Sayfa 310

Bir mucize, kanıtlanmış bir gerçeğin açıklığını mahvetmeye yetkin midir? Bir adam bütün hastaları iyi etmek, bütün topalları düzeltmek, bir şehrin bütün ölülerini diriltmek, havalara yükselmek, güneşin ve ayın seyir ve hareketini durdurmak sımna sahip

olan bir adam, bunun delaletiyle iki kere ikinin asla dört etmediğine, birin üç olduğuna, üçün ancak bir olduğuna, genişlik ve büyüklüğüyle evreni dolduran bir Allah'ın, bir Yahudî'nin vücuduna girdiğine, ebedinin bir ölümlü adam gibi olabildiğine, değiştirilemez, her şeyi gören ve yüce olduğu söylenen bir Allah'ın dini hakkında bakış açısını değiştirebilmiş ve kendi eserini yeni bir vahy ile islahı mecbur olabilmış olmasına beni ikna edebilir mi?

Sayfa : 491

حکمدارلر ! راهبرلر کزک آحق مبارزانه اشتراك
ایده جککیزه، شون تبعه گیزی یک شکل اجتماعه وام اجتمک
ادامانده بولولماجاغکیزه اونلرک بو دنیاده کی سعادتلریله

Sayfa : 492

— 492 —

مشغول اولکیز . دیگر بر دنیاده اونلری بکله بن طالع
ایله کندیکیزی واجتسز اجتماعیکیز . اونلری عادلانه اداره
ایدیکیز ، کندیلریه این قانونلر ویریکیز ، خریتلریه
ومالریه دوقونمایکیز ، تربیه لریه نظارت ایدیکیز ،
مساعیلرله اونلری تشجیع ایدیکیز ، استعداد و فضیلتلری
مکافانلاندیریکیز ؛ اده مخالف حرکتی تشکیل ایدیکیز .
هم اسزک هم کندیلری ایچون قانده سز بی معنا شیلر
حقده کی طرز تفکرلریله مشغول اولمایکیز . اوزمان کند
یکیزی مطاع قیلماق ایچون محافظ فرق [Fiction] لره

Sayfa 491

Hükümdarlar! Rahiplerinizin ahmak düşüncelerine iştirak edeceğinize, bütün halkınızı tek bir şekle uydurmak iddiasında bulunacağınıza, onların bu dünyadaki mutluluklarıyla [sayfa 492] meşgul olunuz. Diğer bir dünyada onları bekleyen talih ile kendinizi rahatsız etmeyiniz. Onları adaklele idare ediniz, kendilerine iyi kanunlar veriniz, hürriyetlerine ve mallarına dokunmayınız. Terbiyelerine dikkat ediniz, sorunlarında onlara yardımcı olunuz, yetenek ve erdemlerini ödüllendiriniz, edebe aykırı hareketi cezalandırınız. Hem sizin, hem kendileri için yararsız ve anlamsız şeyler hakkındaki düşünme biçimleri ile meşgul olmayınız. O zaman kendinize bağlı kalmak için partilere (fiction) muhtaç olmazsınız. Halkınızın yegane rehberleri olursunuz. Size borçlu bulunulacak sevgi ve saygı hakkında fikirleri tek şekil olur, birlik olur. İlahiyat efsaneleri ancak akıl ve yargılamaya üzerine hükümdan olmak sanatını bilmemezlikten gelen baskılar için yararlıdır.

Sayfa : 492

آلہان انسانی

آنجاق عقل و محاسبہ احوال و ذمہ داری حکمران اولیٰ

منقہ بیلمازکدن کلن مستقبل ایمون مفیدور.

Sayfa 492

Kutsallık söylenceleri ancak akıl ve yargı sahipleri üzerinde egemen olmak sanatını bilmemezlikten gelen müstebitler (dikta-törler) için yararlıdır, anlamlıdır.

Sayfa : 493

آلہانخیلر، آکلاشیلماسی غیر ممکن اولدیغنی بالقات
 تسام ایندیگرلی موضوعلر اوز، وندہ، آرالرندہ، منازعہ
 ایدہ جک قادار دلی ایسلر، شو حالہ، جمیعت اولرک
 مجنوناہ نزاعلریت اشتراک ایتہ لیمیدر؛ بر قاج منذ خیابریستک
 نخیلان قیت ویرمک ایچون اقوامک قانلری آقافی کرکدر؛
 آلہانخیلری مانیالرندن واقوامک باطل فکرلرندن شغایب
 ایتک بک کوچ ایسه، هر حالہ بر طرفک آتیریلقلریستک،
 دیگر طرفک بدلاتقلریستک خیت تاثیرات حصولہ کتیرمسنہ
 مانع اولماق بک قولاید. هر که، ایستہ دیکی کچی دوشونہ
 مساعده اولونسون، فقط طرز اجتهادی یوزدن اخیری
 اضر او ایتک مساعده سی هیچ برکسہ ویریلرسین

Sayfa 493

İlahiyatçılar anlaşılması mümkün olmadığını bizzat teslim ettikleri konular üzerinde, aralarında tartışacak kadar deli iseler, şu halde, toplum onların delice kavgalarına katılmak mıdır? Birkaç inatçı hayalperestlin hayallerine kıymet vermek için milletlerin kanlarının akması mı gerekir? İlahiyatçıların maniyalarından ve milletlerin sapkın fikirlerinden yarar ummak pek güç ise, herhalde bir tarafın aykırılıklarının, diğer tarafın budalalıklarının pis etkiler meydana getirmesine engel olmak pek kolaydır. Herkese istediği gibi düşünmeye izin verilsin, fakat yorum biçimi yüzünden başkasına zarar vermek hakkı hiçbir kimseye verilmesin.

Sayfa : 494

کومورچی

ایمانی La foi du charbonnier دینین باصمافایانجا

مالکدولر . باباسلری اونلرک نامت اینانیر ، اعتقاد

ایدولر . اونلردہ دھبرلرینک مجھول اعتقادلریت قول

اشتراک ایدولر :

Sayfa 494

Kömürcü inanca "La foi du charbonnier" denilen basmakalıp inanca sahiptirler. Papazları onların adına inanırlar. Onlar da kladuzlarının bilinmeyen inançlarına sözlü olarak katılırlar.

Sayfa : 494

حکمدارلر الہیاء قاریشماقدن فارغ اولونجه الہیاتیلرک
منازعہلرندہ قوزقولاجاق برشی قالماز .

Sayfa 494

Hükümdarlar ilâhiyata kanşmaktan uzak kalınca ilâhiyatçıların tartışmalarında korkulacak bir şey kalmaz.

Sayfa : 495

حقیقت حالہ دینلری حقندہ خلقک هیچ بر فکری
یوقدر ؛ دین تصبیہ ابتدکی شی غیر معلوم اجتہادلره و
اسرار آلود اعماله کور بر مربوطیتدن باشقا بر شی
دکادر. فملاء خلقدن دینی نزع ایتک، اوندن هیچ بر
شی نزع ایتمه مکدر.

Sayfa 495

Gerçek halde dinleri hakkında halkın hiçbir fikri yoktur. Dinin düzelttiği şey bilinmeyen ve esrarlı fiillere kör bir bağlılıktan başka bir şey değildir. **Filen halktan, dinini almak, ondan hiçbir şey almamaktır.**

Sayfa : 498

بیت - 186

تاریخ بزه او گره تیر، که بتون دینلر مللک
جهاتلرینک یاردیمله، اوتانماقسن بن الوخت طرفندن
گوندریلدیکن شی سوله بن آداملر طرفندن
تأسیس اولونمشدر.

Sayfa 498

Tarih bize öğretir ki bütün dinler milletlerin cehaletlerinin yardımıyla utanmaksızın tann tarafından gönderildiklerini söyleyen adamlar tarafından kurulmuştur.

Sayfa : 512

— 512 —

بیتون دورلده افکار عامه ک مقدس قیلش اولدینی
 باطل فکرلرده، بلاتلکه قطیعه آبر یئاق ممکن اولماشدور.
 [*] هیچ رنوعدن کنفایده بولونماه اسلاماعده اولونماهی

Sayfa 512

Bütün devirlerde kamu düşüncelerinin kutsal kılınmış olduğu sapkın fikirlerden, tehlikeden uzak bir şekilde ayrılmak mümkün olmamıştır.

Sayfa : 515

دین امورنده یا کلمایه گلز؛ دیگر هر موضوعده
 جزایه چار بیلماقسزین خطا ایدیه بیلیر؛ بولنی غائب ایدنلر
 آجینیر، بعضی یکی حقیقتلر کشف ایدن کیمسلر
 بعضی مرتبه نوجه کوسته و بیلیر؛ کرک دوشولن خطالرده
 کرک پاییلان کنفلرده آیهات ک علاقه دارلن حکم اولوبور
 اولونماز مقدس بر غیرت آلله نیر، حکمدارلر احما ایدرلر
 [*] اهالی چیلدیر بر؛ ملت لره نایمچون اولدینی بیلیمکسزین،
 خوموردامانه باشلارلر.

عمومی و خصوصی حضور و سعادتك.. بوش، بره نسیلرلرلن
 حاری، خست غیله دن باشقا هیچ رزمان بر ناله مالک اولمایان
 وه ذکایه، معاندن خالی کله رلرلن باشقا برشی عرض ایتمه یل
 بر علمه معاق اولدینی کورمک قادار کدر انکییز هیچ
 برنی وارمیدر؟

Sayfa 515

Din işlerinde yanılmaya gelmez. Diğer her konuda cezaya çarp-
tırılmaksızın hata edebiliriz; yolunu kaybedenlere acır, bazı yeni
gerçekler keşfeden kimselere bazı üst görevler verilir; gerek düşülen
hatalarda, gerek yapılan keşiflerde ilâhiyatın alakadarlığına hüküm
olunur olunmaz kutsal bir gayret alevlenir, hükümdarlar imha eder-
ler*. Ahali çıldırır, milletler ne için olduğunu bilmeksizin homur-
danmağa başlarlar.

Genel ve özel huzur ve mutluluğun boş, prensiplerden uzak,
hasta hayallerden başka hiçbir zaman bir temeli olmayan ve ze-
kâya, anlamsız kelimelerden başka bir şey sunmayan bir bilime
dayanmadığını görmek kadar keder verici hiçbir şey var mıdır?

Sayfa : 535

راغب مدینه نك وصیتنامه سی حقیقه

(مقتل سلیم) که آتشنازه حرری راغب مدینه نك مشهور
وصیتنامه سی تحلیل واجال ابدن بو کتابی حرارتی توبیه ایدره ز.
افاده مترجه شوسطرارله ختام وریلدیور : (زان مدینه) نك
بو کتبه پاتمان عشق حقیقت و شوق حریت قابل اشتغال یوره کلری
استیلا باشغال ایدم چکدور ! حقیقت مینا نك برکان اشدنیاق
و عیبماندن برشراره اولان بو آریجکی ای کونش حقیقت،
ای کونش محبت من حابه ایدم چکدور

ر دکای فاض

Sayfa 535

Rahib Melye'nin Vasiyetnamesi Hakkında

Sağlam Akıl'ın ateşli yazarı Rahip Melye'nin meşhur vasiyetnamesini değiştiren ve bir araya toplayan bu kitabı hararetle tavsiye ederiz. Çevirenin Önsözü şu satırlarla son buluyor: Jan Melye'nin yüreğinde yanan gerçek aşkı ve hüsnüyet sevgisi yürekleri istilâ ve işgal edecektir! Gerçek yemininin heyecanından bir kıvılcım olan bu eserciği gerçek güneşi, ey muhabbet güneşi sen koruyacaksın.

تعلیم و ترقیہ فیقہی طرفندہ مظہر معاونت اولشدہ

نہ دہشتہ کلاہی

حرف

مترجمی :
عبدین جاہر

مردی :
چوہہ شولہت میل

(فرانسیزہ سندن ترجمہ ایدیلشدہ)

۱۱۱۱

۹۶

استانبول

کتابم مطبعہ - ۱۹۱۲

Eğitim ve Öğretim Komisyonunun katkılarıyla
hazırlanmıştır

*Gazi Mustafa Kemal
Paşa Hazretlerine
hürmet ve saygıyla
Hüseyin Cahit
(İmza)*

Hürriyet

Yazan
John Stuart Mill

Çeviren
Hüseyin Cahit

(Fransızca'dan Çevrilmiştir)
İstanbul

Akşam Gazetesi 1927

Çankaya Atatürk Kütüphanesi Bilgileri

Envanter No : 96

Yazar : John Stuart Mill [Çev: Hüseyin Cahit (Yalçın)]

Cild : Gri

Ebadı :

En : 14 cm.

Boy : 19.2 cm.

Sayfa Adedi : 349

Ön Söz [Özet]

Başlangıç

Bu denemenin konusu, yanlış bir adlandırmayla Felsefi Zorunluluk Doktrini denen doktrinin –yersiz olarak da olsa- karşıtı olarak gösterilen, İstenc Özgürlüğü dedikleri özgürlük değildir. Uygarlık ya da Toplumsal Özgürlüktür. Toplum tarafından birey üzerinde meşru bir surette kullanılabilen iktidarın içeriği ve sınırlarıdır. Bu konudan söz edilmesi ve tartışılması çok ender olmakla birlikte daha çok genel bir içerikte olarak yürütülür. Ancak güçle varoluşu ile bu yüzyılın eylemli savaşımına derin bir biçimde etki eden ve daha sonra da kendini geleceğin hayati sorunu olarak benimsetmesi muhtemel olan bir takım konulardır. Yeni olmaktan oldukça uzaktır. Bir bakımdan hemen hemen en eski devirlerden beri insanları ayıklara sürüklemiştir. Ancak insanoğlunun daha uygar bölümlerinin şu anda bulundukları gelişmişlik aşamasında yeni koşullar altında yeniden ortaya çıkmakta, değişik açılardan ve daha derinliğine olarak bir incelenmeyi gerektirmektedir.

Özgürlük ile Otorite arasındaki mücadele, tarihin bizlerce bilinen en eski dönemlerinin, özellikle Eski Yunanistan, Roma ve İngiltere tarihlerinin en göze çarpan özelliklerindendir. Ancak eski zamanlarda bu mücadele uyruk ile ya da uyruğun bazı sınıfları ile yönetimler arasında olurdu. Özgürlük denince, bundan iş başındakilerin baskısına karşı korunma anlaşılması. Eski Yunanistan'ın bazı halk yönetimleri dışındaki, yöneticiler, yönettikleri halk ile zorunlu olarak hasım bir durumda düşünülürdü. Bunlar yetkilerini miras yoluyla ya da fetihle alan ve her durumda da o yetkilerini yönettikleri kimselerin isteği dışında elde etmiş bulunan bir tek yönetici kişiden ya da yönetici bir kabile veya sınıftan oluşurdu. Yetkilerin bir zulüm aracı olarak kullanılmasına karşı ne gibi önlemler alınırsa alınsın, yönetenlerin

üstünlüğüne insanlar karşı çıkmak cesaretini gösteremezlerdi, büyük bir olasılıkla bunu istemezlerdi de. Onların gücü, zorunlu ancak, son derece de tehlikeli sayılırdı. Çünkü bu güç, onların dış düşmanlara olduğu kadar kendi uyruklarına karşı da kullanabilecekleri bir silâhtı. Topluluğun zayıf üyelerini sayısız yırtıcı kuşların pençesine düşmekten korumak için, öbürlerinden daha zorlu ve bunlara baş kaldırtmamakla görevli bir yırtıcı hayvanın var olması zorunlu idi. Ancak akbabalanın en büyüğü de sürünün üzerine çullanmaya, küçük çaylakların herhangi birinden daha az heveslenir olamayacağı düşünülünce, onun gagasına ve pençelerine karşı da savunma halinde bulunmak kesinlikle gerekiyordu. Onun için yurtseverlerin hedefi, yönetenin toplum üzerinde kullanmasına izin verilecek iradesine belli sınırlar koymaktı. Onların özgürlükle anlatmak istedikleri şey, işte bu sınırlama idi. Buna iki yoldan yeltenilirdi. Birincisi, siyasî haklar ya da özgürlükler denen bazı ayrıcalıklarla yönetene benimsetmek yolu idi ki bunların onun tarafından bozulması bir görevi kötüye kullanma sayılacağı gibi, onun bunları doğrudan doğruya zedelediği takdirde, artık ya belli bir direnmeyle ya da genel bir isyanla karşılaşılması da doğru görülürdü. Bir ikinci –ve çoğunlukla daha sonra ortaya çıkan- çözüm de anayasa engellerinin kurulmasıydı. Böylece yöneten gücün daha önemli bazı tasarımlar için, topluluğun ya da onun çıkarlarının temsil ettiği düşünülen her hangi bir heyetin onayını almak gerekli bir koşul oldu. Avrupa ülkelerinin çoğunda, yöneten güç, bu sınırlama biçimlerinden birincisine, az çok boyun eğmek zorunda bırakılmıştı. İkincisi için durum böyle değişti. Buna ulaşmak ya da bir dereceye kadar zaten elde edilmiş bulunduğu durumlar da, bunu daha tam bir biçimde ele geçirmek, her yerde özgürlük sevenlerin başlıca amacı oldu. İnsanlar ise bir düşmanı diğer bir düşmanla çarpıştırmaktan memnun oldukları ve yöneticinin baskısına karşı az çok etkili bir güvencenin verilmesi koşuluyla, bir elendi tara-

findan yönetilmekten hoşnut oldukları sürece isteklerini bu noktadan öteye götürmediler.

Böyle olmakla birlikte insanların işlerinin yürüyüşünde öyle bir zaman geldi ki artık insanlar kendilerini idare edenlerin mutlaka ayn ve çıkan kendilerinkine karşı bir güç olmasını, doğanın bir vergisi gibi düşünmekten vazgeçtiler. Onlara, devletteki çeşitli makam sahiplerini, diledikleri zaman azledebilecekleri birer ücretli memur veya vekil haline getirmek çok daha uygun göründü. Halk tarafından kurulmuş bir partinin var olduğu her yerde yavaş yavaş yönetenlerin seçimle iş başına gelmeleri ve onay istemeleri yolundaki bu yeni istek, parti çabalarının en açık hedefi oldu ve yönetenlerin yetkilerini sınırlama konusunda önceki çabaların büyük ölçüde yerini aldı.

Bu denemenin amacı, toplumun birey ile olan zorlama ve denetim yöntemindeki işlemlerini ve bu konuda kullanılan araçları ister yasa cezaları şeklinde maddî kuvvet olsun, isterse kamuoyunun manevî baskısı olsun, kesin bir biçimde yönetmeye elverişli basit bir ilke ortaya koymaktır. Bu ilke, insanların, birey olarak ve toplu olarak, aralarında herhangi birinin hareket özgürlüğüne kışılmasına onay veren biricik amacın "nefsi korumak" olduğudur.

Sayfa : 134

بشرك خط حرکت قاعدہ لری حقدہ کی
فکر لرمزدہ بڑہ وغیرہ اولان عمل پر نیب حرکت ذمت
برکشت بر فکر دن عبارتدر کہ اودہ باشقہ لری کتبہ ک
و کندیبہ ہم افکار بولونانلر کایستدک لری کی حرکت حیوور
ایستدک .

Sayfa 134

İnsan davranış, kuralları hakkındaki düşüncelerimizde bize kılavuz olan bilimsellik, herkesin zihnine yerleşmiş bir düşünceden ibarettir ki o da başkalarını kendisinin ve kendisiyle düşündüğü bulunanları istedikleri gibi harekete zorlamaktadır.

Sayfa : 138

دنيانك

حریت دینیہ نامہ مالک اولدینی شیری مدیون بولوندینی برونک
محررلر ، حریت وجدانی غیر قابل نزع و ترک برحق اولق

Sayfa : 139

— ۱۳۹ —

اوزره دعوا ایتمیشلر و برائسانک ، اعتقادات دینیہ سندن دولایی
باشقہ لرینه حجاب و یرمکه بورجلی اولماسنی صورت قطعیه ده
رد ایلمیشلردر . معافیہ ، قلیله جدآ مربوط اولدینی بوتون
شیلرده نوع بشر ایچون مساعده سزلك حسی اوقدر طبعیدر که
حریت دینیہ همان همان هیچ بریده موجود اولامیشدر . بالکثر
صلح و سکونک علم کلامه عائد مناقشہ لرله اخلاص ایدیلدیکنی
کورمکدن خوشلانمایان لاقیدی دیندارانمک ایشه قاریشدینی
برتر بوندن مستأذر .

Sayfa : 139

حتى انك مساعده كار مملكتلره بيله بوتون ديندار كيسه لرك
 ذهتده مساعده كارلق روحى ضىنى بر طاقم قيود احترازيه ايله
 قبول اولونمشدر . برىسى ، كليسا حكومتى مسته سنده معتزلرك
 سربستجه لاقيردى سوله مهنه مساعده ايله جك ، فقط
 عقيدة خصوصده بوكا جواز ورمه جكدرك .

. راولنجيسى ، وحى ايدىلش دينلره اعتقاد
 ايدىلرك كافه سنى نظر مساعده ايله كورور . يك آزى ده طريق
 مرحنده بر آز ده ايلرى كيدرلرسده برالله و بر حيات آخرون
 اعتقادنده دورورل .

Sayfa 138

Dünyanın din özgürlüğü adına sahip olduğu pek çok şeyi borçlu olduğu büyük yazarlar, vicdan özgürlüğünün ortadan kaldırılması-
 nın kabul edilemez bir hak olduğunu (sayfa 139) savunmuşlar ve bir
 insanın dinî inancından dolayı kendisini başkalarına hesap ver-
 mek durumunda kalmasını kesinlikle reddetmişlerdir. Böyle ol-
 makla birlikte insanların içten bağlı oldukları şeylere karşı müda-
 hale ettirmemek yönündeki duygulan o kadar doğaldır ki din öz-
 gürlüğü hemen hemen hiçbir yerde var olmamıştır. Yalnız başı
 ve esenliğin bilimsel düşüncelere ilişkin tartışmalarla bozulduğu-

nu görmekten hoşlanmayan dine ilgisiz kimselerin bu tartışmalara katışığı yerler hariç. Hoşgörü ruhu bütün dindar insanların kafalarında.

Hatta en hoşgörülü ülkelerde bile ancak bir takım çekincelerle benimsenmiştir. Birisi kilise yönetimi konusunda konupulmasını hoşgörüyü karşılar, inançlar söz konusu olduğunda buna izin vermez. Bir üçüncüsü, vahiy dinlerine inananların tümüne hoşgörüyle bakarken, çok azı ise acıma duygusuyla biraz daha ileri gitmekle birlikte, tek Allah ve öbür dünya inancı söz konusu olunca dururlar.

Sayfa : 142

تام عادلانه دوشونولورسه ، بر انسان ، کندیس ایچون
دها ای اولاجندن یاخود بو طرز حرکت کندیس دهامسمود
قیلاجندن یاخود سائرلرینک افکارینه کوره دهامنفول یاخود
عادل بولوندیندن دولایی بر شی یاغنه یاخود او شیئی یاغندن
واز کچمکه اجبار ایدیه من . بونلر ، اوکا اخطاراند . بولونق ،
اونکه محاکمه و مناقشه کیریشمک ، اون اقناع ویا اوکا رحا
ایتمک ایچون بکایی سیلردر . فقط ، اهمیت ورمزه کندیس
زورلامق یاخود اضرار ایتمک ایچون دکل . بویه بریشی حق
کوسره بیامک ایچون او آدمک اوزاقلاشدیرلق ایستندیک
خط حرکتک باشه برینه ضرر ورمک کی برناتیری اولماسی
لازم کلیر . بر فردک خط حرکتک هیت اجناعیه فارشی
حساب ورمک مجبوریتده بولوندی بکانه بارچهسی سائرلرینه

Sayfa : 143

— ۱۲۳ —

تعلق ایدن قسدر . يالکز كنديسى علاقه دار قيلان شيلردە ،
استقلال ، بحق ، مطلقدر . كنديسى ، بدنى ، مفكرسى
اوزرنده فرد حكمداردر .

احتمالکه تصریحہ بیلہ حاجت اولادینى اوزره ، بومسلك
ملكانه كاملاً صاحب انسانلر حقندہ قابل تطيق اولق اوزره
درميان ايدیلپور . جوجوقلردن ، قانونك رشيدك ایچون
تعیین ابتدکی باشه واصل اولماش دلیقانی وقیرلردن بحث
ایته بورز . هنوز باشقه لرینك اعتناسه احتیاج کوسترمه جك بر
باشده بولونانلر خارجی هر ضرره قارشى حایه ایدیلدکلری قدر
کندی افعال و حرکاتلرینه قارشى ده مدافعه اولونمق لازمدر .

Sayfa 142

Tarafsızca düşünülürse bir insan kendisi için daha iyi olacağı ya da bu şekilde davranmanın kendisini daha mutlu kılacağı düşüncesiyle ya da başkalarının düşüncesine göre daha geçerli ve daha doğru olduğu yargısıyla bir şeyi yapmaya ya da o şeyi yapmaktan vazgeçmeye zorlanamaz. Bütün bunlar ona uyanda bulunmak, onunla tartışmaya girişmek, onu ikna etmeye çalışmak ya da ona ricada bulunmak için iyi nedenler olabilir, ancak önemsemediği zaman onu zorlamak ya da ona ısrarda bulunmak için değildir. Böyle bir zorlama ya da ısrar kendinde bir hak olarak görebilmesi için, söz konusu kişinin vazgeçirilmek istenilen

davranışının başka birine zarar verici bir etkisinin olması gerekir. Bir kişinin davranışları nedeniyle topluma karşı sorumluluk duymak durumunda olduğu kısım, bu davranışların başkalarını da [sayfa 143] kapsayan kısımdır. Yalnız kendisini ilgilendiren alanlarda bağımsızlığa bir hak olarak görebilir. Kişi, ancak kendi, bedeni ve düşüncesi üzerinde başına buyruktur.

Açıkça söylemeye bile gerek olmadığı gibi, olasıdır ki bu görüş yetişkin insanlara yönelik olarak uygulanmak üzere ileri sürülüyor. Çocuklardan, olgunluk çağına gelmemiş delikanlı veya kızlardan söz etmiyoruz. Henüz başkalarının bakımına gereksinim duyacak yaşta olanların, dışardan gelecek her zarara karşı korundukları gibi, kendi yanlışlarına ve davranışlarına karşı da korunmaları gerekir.

Sayfa : 144

. فقط ، نوع بشر قناعت باخود اقناع صورتيه .
 رقيه كينمكه قابليت كسب ايدرايتمز (بوراده مشغول اولاجنمز
 ملترك كافهسي چوقدن بري بوقطهيه واصل اولشدري) ،
 انسانلره ايبلك ايتمك واسطهسي اولقى اوزره كرك بلا واسطه
 شكل آلتده كرك عدم رعايتدن دولايي جزا شكلى آلتده
 اجبار وتضييق آرتقى شايدان قبول اولماز . آرتقى بو طرز حر ك
 يالكز بررلرینه قارشى تامين مصونيتدى ايجون محق كوروله بيلير .

Sayfa 144

Fakat insanlık, kanılan yada inandırılmalan yöntemiyle kendi başına hareket edecek çağa gelince (burada ilgileneceğimiz ulusların tümü uzun zamandır bu aşamaya ulaşmıştır). İnsanların iyiliğine diye gerek doğrudan doğruya, gerekse yasalara uymamaktan dolayı bir ceza olarak zor kullanmak ve eziyet etmek yararlı kabul edilemez. Bu tür davranışlar, artık yalnızca birbirlerine yönelik olarak bir kötülük karşısında bir hak olarak görülebilir.

Sayfa : 145

ر آدم سائر لرینه بالکذا افعال وحرکاتی ایله دکل حرکتیزلکی ایله ده
ضرر ویریدیلیر . هر حالده اونلره قارشى ضرر و زیان دن مسئولدر .

Sayfa 145

Bir adam başkalarına yalnızca yanlışlıca tavır ve davranışlarıyla değil eylemsizliğiyle de zarar verebilir. Dolayısıyla karşı tarafın uğramış olduğu zarar ve kayıplardan sorumludur.

Sayfa : 147

فقط بوده بالذات حریت
تفکر قدر حائر اهمیت اولدیغندن و بویوک قسمی عینی سبیلره
استاد ایتدیگندن بوانکی حریت فعلیآده یکدیگرندن غیر قابل
قرر قدرلر . نانیاً ، حریت بشره برنسیبی ذوقلرک واملرک

Sayfa : 147

حررتی ، جانتیزی طبیعت و نتیجه منزه کوره تنظیم ایتمک ،
 کندیلرینه ضرر و برمه دیکمز مدتیجه ، خط حرکتیزی بودالاجه
 باخودفا تلقی ایتمه لر بیه هم جنس لر من طرفدن ثمانت سروض
 قالمق سرن هر چه باد آباد جانتیزک ایستدیکنی باحق حررتی استلزام

الدر

Sayfa 147

Fakat düşünce özgürlüğü kadar önemli olduğundan ve çoğunlukla aynı nedenlere dayandığından, bu iki özgürlük uygulamada birbirinden ayrılmazlar. İkinci olarak insanın özgürlüğü ilkesi, eğlence ve amaç özgürlüğünü, yaşamımıza doğamıza ve karakterimize göre düzenlemekle davranış sınırlarımız aptalca ya da kötü düşünülse bile, kimseye zarar vermediğimiz sürece türdeşlerimizin engellemesiyle karşılaşmaksızın ne olursa olsun canımızın istediğini yapmak özgürlüğünü gerektirir.

Sayfa : 170

— ۱۷۰ —

نوع بشره نه قدر جوق خاطر لائله به آزدرکه بودنیابه
 سوقرات اسنده بر آدم کلشدر و بر طرفدن بو آدم ایله دیگر
 طرفدن قانونی سلطه لر وافکار عمومی آراسنده شایان نخطر
 ر تصادم وقوع بولشد

Sayfa 170

Baskıcı kanunlar ve kamuoyu ile aralarında sürüp giden çatışmalar yaşanmış Sokrat adında bir adamın bu dünyaya gelmiş olduğu insanoğluna ne kadar hatırlatılsa yine de azdır.

Sayfa : 176

. دنيایه

کندیسنی درین صورتده علاقه دار ایدن و اوزمانه قدر بجهولی
بولونان شیلری بیلدیرمک ، روحانی یاخود . جسانی منفعتک
بعض حیاتی نقطه لریده آلداتش اولدیغنی اوکا ائبات اتمک :
ایشت بر انسانک ، هم جنس لرینه ایضا ایدیه یلجکی اک مهم
خدمت . بعض احواله ، مثلاً ایلك خرسیتانلر یاخود اصلا -
حاجیلر مسئله نده ، دوقوز جونسونک فکرلرینک طرفدارلری
غن ایدیورلرکه بشرته قدیم ایدیه یلجک اک قیمتدار هدیه
بو ایدی . حالبوکه ، بونظریه کوره ، بوقدر بویوک نعمت لک
بادیلرینه اک آشاغی جانلر کی معامله ده بولونق واونلری
شهادت ایله مکافاتلاندیرمق ، بشرتک طوردا وکول ایله کفارت
ایدجکی شایان اسف برخطا وقلانک دکلدر ؟ وقلمک طیبی
ومعذور شکلیدر .

Sayfa 176

Kendisini derin bir biçimde ilgilendiren ve o zamana kadar bilinmeyen şeyleri dünyaya bildirmek, manevî ya da maddî çıkarlarının bazı hayati noktalarda aldandmış olduğunu ona kanıtlamak: İşte bir insanın türdeşlerine verebileceği en önemli hizmet. Kimi durumlarda, örneğin ilk Hristiyanlar ya da reformcular konusunda Doktor Conson'un taraftarları insanlığa sunulabilecek en değerli armağanın bu olduğuna inanıyorlardı. Oysa bu görüşe göre bu kadar büyük iyiliklerin taşıyıcılara en aşağı canlılar gibi davranmak ve onları şehitlikle ödüllendirmek insanlığın pişmanlıkla karşılaşacağı açık bir hayıflanma ve felâket değil, doğal ve kabul edilir bir davranıştır.

Sayfa : 177

فقط ، شہ سز کہ ، حقیقتک دانما جبر و قضیقہ غالب کلدیکی
سوزی ، انسانلرک ، باصمہ قالب بر حالہ کتجہ بہ قدر بر لر بہ
نکرار ایلدکلری ، فقط مردورلو تجربہ مک جرح ابتدی طانی
بالانلردن بریدر .

تاریخ بڑہ دائمی صورتدہ ، حقیقتک جبر و قضیقہ نتیجہ سندہ
سکوٹہ محبور قالدیغنی کوستریور . بومؤبدآ اورتہ دن قالدیر ملا .
مازہ بیلہ عصر لر جہ مدت کری براقیلیور .

Sayfa 177

Ancak, gerçeğin her zaman baskı ve zorlamaya galip geldiği sözü, kuşkusuz, insanların basma kalıp bir hale gelinceye kadar birbirlerine yinededikleri, ancak her türlü deneyimin çürütmüş olduğu tathı yalanlardan biridir.

Tarih bize gerçeğin her zaman zorlama ve baskı karşısında susmak zorunda kaldığını gösteriyor. Gerçek sonsuza kadar yok edilemese bile yüzyıllar boyunca geri (planda) bırakılıyor.

Sayfa : 179

بو جزالرك تطيقى ، آرتق بوتون قوتلرله تكرر
جانلانمايه چتقلىرىه قطعيله اعتقادىنى ويره جك درجهءه مثالدىن
محروم دكلدر . ۱۸۵۷ سنده ، قورنوال قونلقى محكمه
جنايىتك بازموسى اجتماعده ، روايه كوره بوتون مناسبات
جايىنده هر دورلو قباختدن آزاده برآم ، برقانىك اوزرىه
خرىناتلق حقده محقرانه برقاج سوز يازديغىدن وسوله ديگىدن
دولايى بكرى برآي جبه محكوم اولشدر

Sayfa 179

Bu ceza uygulamaları, gelecekte bütün güçleriyle yeniden canlanmayacaklarına kesin bir güven duygusu verecek kadar konudan yoksun değildir. 1875 yılında Comawall Konfluşu ceza mahkemesi, yaz dönemi toplantısında, söylentiye göre bütün yaşam ilişkilerinde her türlü suçtan an bir adam, bir kapının üzeri-ne Hristiyanlıkla ilgili olarak aşağılayıcı birkaç söz yazdığı ve söyledüğinden dolayı yirmi bir ay hapis cezasına mahkûm olmuştur.

Sayfa : 180

— ۱۸۰ —

دعوانك ردی ، الله (هانكى الله اولورسه اولسون)
و حيان آخرته . اينانمايان بر آدمك حضور عدالتده شهادتي
مقبول اولاماياچني حقهده كي مسلك قانونيه توفيقاً وقوعه
كشدي .

Sayfa 180

Allaha (hangi Allah olursa olsun) ve öbür dünyaya inanmayan bir adamın adalet karşısında tanıklığının kabul olamayacağına ilişkin yasa görüşü uyarınca dava reddedilmiştir.

Sayfa : 182

بر قومك حياينده ، ملكتمزك
اورته صفرلنده من القديم تقرر اجتناس بولونان اودانمي وقوتل
مساعده سزك مابيسي موجود اولورسه ، از ملكك لايق كي تلق
اجتمكدر بر آن خالي قالماديني كيسه لره فعال صورتده اجراي مظالمه
اوني سوق اجمك ايجون بك آز برشيته احتياج حس اولونور

Sayfa 182

Bir halan duygulannda, ülkemizin orta sınıflarında öledenberi kesinleşmiş bulunan, o sürekli ve güçlü yardımseverlik mayası bulunursa, ezilmeye değer gibi düşünmekten uzak kalmadığı kim-selere etkin biçimde zulümlere onu yöneltmek için pek az bir şeye gereksinme duyulur.

Sayfa : 184

. تونلری کندیلری

ساتلریك كیفندن مستقل بولوندىران ذوات مستقا اولق
 اوزده ، هر كى ایچون بو نقطهده افكار عمویمه قانون قدر
 قوتلیدر. حیه کیمك احتمالی قدر اگكئی قازانق واسطهسندن
 محروم اولقده واردر . افكارلى تامین ایدیلش اولانلر ،
 نه موقع اقتدارده کی کیمهلردن ، نه بر هیئتدن ، نه خلقتدن بر
 لطف بکلمه یئرلر ، آتقیق بونلر فکرلری سربسته اعتزادن
 قودقازلر . بالکیز باشقهلریك ذهنلرند و سوزلرند سوه مامله
 کوردورلر ، بوکامعمل ایچوند بربوک رقهرمانلنه لزوم یوقدر.
 بوقیل کیمهلر ایچون هیچ جلب مرجه تثبیت ایتمه عمل
 اولماز . فقط بزم کی دوشونمه یئرلر قارشى اسکیس قدر
 شدتلی مصائب تحمیل ایتمهکجه برابر اولنر حقتده کوسزدیکمز
 معامله ایلر بربریزه یه هر زمانکی قدر ایقاع ضرر ایتمکده یز.
 سقورات اعدام ایدیلدی . فقط فلسفه سی ساده کوش کی
 یوکسلدی و حیاسی بوتون فکر فضائیه ایدی . خرستیانلر
 آرسلاتلرک پنجه آتیلدی . فقط خرستیان کلیساسی محترم
 بر آناچ اولدی ، دعا اسکی ، دعا قونلر آناچلری یکدی و کولکاسی
 ایلر اوللری یوغدی . بزم صرف اجنهای اولان مساعد سزلکمز
 کیمه یی اولد برمیور ، هیچ بر فکری کو کندن سوکه یور .
 فقط السانلری فکرلری صاقلامنه یاخود فکرلری وایق ایچون
 فعال برجهد و غیرتدن محنت بولونمه سوق ایدیور . بزمه ،

Sayfa : 185

سزلا نه فکرلر هر اون سنهده یاخود هر نسلده نه بربوک برشی
 غایب ایدیورلر نه قزاسیورلر . هیچ بر زمان جانق بر شعله ایلر
 بارلامایورلر ، وجود بولملری متفکرلرک و عالمرک دار محقق

Sayfa : 185

ایچنده کیزلی کیزلی موجود اولقده دوام ایدیورلر ویشرئک
عمومی ایشلرینه کرک دوشور کرک پاکلش بر آیدینلق سره -
میورلر - ایشته بو صورتکه ، بعض کیمسلر ایچون بک شایان
نمونیت برحالت فکریه دوام ایدوب کیدیور . بونلرک نمون
اوللاری بوتون حاکم فکر و مطالعہلری ، کیمسہی جزای
تقدیرہ یاخود جیسہ محکوم ایتک کی جان صیقیجی مراسه
حاجت قالمسزن و دوشونمک عتہ مبتلا معترلاری عفتلرخ
استمالدن هیچ منع ایتکسزن ظاهری برسکون ایچنده محافظه
وادامه ایتمسنند . بو ، عالم فکریه صلح و سکونی محافظه
وهریشی همان همان اولکی حالده دوام ایتک براقهیه نایت
مساعد بر بلان . فقط بو دورلو صلح و سکون مفکره بشرک
بونون معنوی جبارئک تماماً فدا ایدیللمسی بهانه مال اولور .
بواویه بروضیتدرکه بویوزدن فعال و متخصص مفکرلردن چونی
قاعتلرئک حقیقی سیلیرلی کیزلهمه یی فائدهلی کورورلر و خلقه سوز
سویلرکن کندی طرز تلقیلرئدن قابل اولانلری قطعاً انکار
ایتدکلری اساسانه تألیف ایتککه جالبشیرلر . بوایه موقبله عالم فکری
تزیین ایدن او آجیق وجور سجیلری ، اوصلابتلی و منطق
ذکالری تولید ایدهمز .

Sayfa 184

Servetleri kendilerini diğerlerinden ayrı kılan kesim dışındaki her-
kes için karnuoyu, bu noktada, kanun kadar güçlüdür. Hapse gir-
mek olasılığı kadar ekmeğini kazanmaktan yoksun olmak da
vardır. Ekmekleri güvence altında olanlar ne iktidar makamların-

daki kimselerden, ne de bir başka kurumdan ya da halktan iyilik beklemezler. Ancak bunlar düşüncelerini serbestçe söylemekten korkmazlar. Fakat sözlerinden dolayı, başkalarının düşüncelerinde kötü davranış görürler. Buna katlanmak için de büyük bir kahramanlığa gerek yoktur. Bu gibi kimseler için merhamet dileğinde bulunmanın yeri olamaz. Ancak bizim gibi düşünmeyenlere karşı eskisi kadar şiddetli kötülük istememekle birlikte, onlara yönelik gösterdiğimiz davranış ile birbirimize yine her zamanki kadar zarar vermekteyiz. Sokrat idam edildi. Fakat felsefesi gökyüzünde bir güneş gibi yükseldi ve ışıklarını bütün düşünce evrenine yaydı. Hristiyanlar arslanların pençesine atıldı. Fakat Hristiyan kilisesi görkemli bir ağaç oldu. Daha eski daha güçsüz ağaçları geçti. Ve gölgesi ile onları boğdu. Bizim salt toplumsal hoşgörü-süzlüğümüz kimseyi öldürmüyor. Hiçbir düşüncüyü kökünden sökmüyor. Fakat insanların düşüncelerini saklamaya ya da düşüncelerini ortaya koymak için etkin bir çalışmadan ve çabadan sakınmaya yöneltiyor. Bize (sayfa 185) aykırı düşen düşünceler her on yılda ya da her kuşak boyunca ne büyük bir şey yitiriyorlar ne de kazanıyorlar. Hiçbir zaman canlı bir ışık parlamıyorlar. Somutlaştıkları düşünürlerin ve bilginlerin dar çevresi içinde gizli gizli var olmayı sürdürüyorlar. Ve insanlığın genel konularına gerek doğru gerekse yanlış bir aydınlık saçmıyorlar. İşte bu şekilde bazı kimseler için oldukça mutluluk verici bir düşünce ortamı sürüp gidiyor. Bunların mutlu olmalarının nederi, bütün egemen düşünce ve görüşleri, kimseye para cezası ya da hapis cezası vermek gibi can sıkıcı bir uygulamaya gerek duymadan düşüncelerine hastalığına yakalanmış olarak, aykırı düşünenlerin akıllarını kullanmalarına engel olmaksızın, görünüşte bir sessizlik içinde korunmaları ve sürdürmeleridir. Bu durum, bilimsel düşüncede barış ve sessizliğin korunmasına ve her şeyin hemen hemen önceki biçimiyle sürmesine oldukça uygun bir ortamdır. Fakat bu biçim-

deki barış ve sessizlik insan düşüncesinin bütünüyle manevî cesarettten kopartılması pahasına gerçekleşti. Bu öyle bir durumdur ki etkin ve olgun düşüncelerden çoğu bu yüzden inançlarının gerçek nedenlerini gizlemeyi ilkelik olarak görürler ve halkı, ona söz söylerken kendi düşünüş biçimlerinden geçerli olanlarını kesinlikle benimsemedikleri temelinden uzlaştırmaya çalışırlar. Bu da bir zamanlar bilimsel düşünceyi süsleyen o açık ve cesur karakterleri yerine koyma ve devretme zekâlarını ortaya çıkaramaz.

Sayfa : 187

کیم ، بر مفکر صفتیه ، ذکاسنی ، کندیشنی ز به کوتو-
رورسه کوتورسون ، تعقیب ایتجی اک بریحی وظیفهسی عد
ایتزسه بوبوک بر مفکر اولاماز . ایجاب ایدن تدقیقات
واحضار ایدن سوکره کندی کندیلکندن دوشون بر آدمک
خطا لرندن ، بر حیث اجتماعی ، فکره جارت ایتدکلری
ایچون قبول ایتش اولدقلری فکلری نشر ایدن کیمه لره
دوغرو فکلر لرندن ده زبده مستفید اولور . مع مافیة ، حریت
فکر بالکتر باخود باشلیجه بوبوک متفکرلر یئتدیرمک ایچون
ایزم دکلدر . بالمکس ، انسانلرک وسطی درجهده بولونانلری

Sayfa : 188

استعدادلرینک تضمن ایتدیکی فکری یوکسلکله واصل اولمه
قادر برحاله کتیرمک ایچوند لازمدیر ، حتی ده لازمدیر .
فکری براسارت هوای عمومینسی ایچنده بوبوک فردی متفکرلر
یئتشمندر وینعه ییشه ییلر . فقط ، هیچ بر زمان ، بوله
بر هوا ایچنده فکراً فعال بر قوم کوروله مشدرو کوروله یجکدر .

Sayfa 187

Kendisini nereye götürürse götürsün, kim bir düşünür sıfatıyla zekâsını izlemeyi en birinci görev saymazsa büyük bir düşünür olamaz. Bir toplum, düşünmeye cesaret edemedikleri için benimsemiş oldukları düşünceleri yayan kimselerin doğrularından, gerekli inceleme ve sorgulamalardan sonra bile kendi kendilerine düşünen bir adamın yanlışlarından daha çok yarar görür. Bununla birlikte düşünce özgürlüğü salt büyük düşünürler yetiştirmek için değil, tam tersine sıradan insanları [sayfa 188] yeteneklerinin ortaya koyduğu düşünsel yükseklığe eristirecek bir duruma getirmek için gereklidir. Hatta daha da gereklidir. Düşünce yasaklarının olduğu genel bir hava içinde büyük bireysel düşünürler yetişmiştir. Ve yine de yetişebilir. Ancak hiçbir zaman böyle bir hava içinde düşünsel olarak etkin olan bir kavim görülmemiştir ve görülmeyecektir.

Sayfa : 225

صورت عمومیده ، اولجوسز برماقنه ، تجاوز ، استهزاء
 شخصیات الخ . تعیرلریله قصد ایدیلان شیره کلنجه ، بو طرز لر
 حقده کی شکایت عینی ممنوعیت هرایکی طرفده تبشیل ایدیلک
 شرطیه ده حاسن قبول کورمکلا یقدر . فقط بونک استعمالی
 آنحق موجود فکر حاکم لهنه تحدید ایدیلک ایستیلیر

Sayfa 225

Genel olarak ölçüsüz bir tartışma, tecavüz, kişiyle alay etme vb. deyimlerle anlatılmak istenen şikayet konusu tavırlara gelince, aynı yasaklama durumu her iki tarafı da kapsadığı ölçüde kabul görmeye layıktır. Fakat bunun kullanımı, yalnızca var olan geçerli düşünce karşısında sınırlanabilir.

Sayfa : 226

مثلا ، ايکين بري

اتخاب اتمک لازم کيرسه ، دولتک دقتدن زياته حراعتدارله

قارشى وقوع بولاجق محقرانه تجاوزلري منع اتمک دها لازمدور.

Sayfa : 227

فقط معارضلرمزه صرف معارضمز اولدقلرئدن دولاي
 بوفزالنى عطف اتمک قالتماليدر . هانكى فرقده تصادف
 ايديليرسه ايديلين ، بر آدمک معارضلرينک وفکرلرينک
 حقيقه کيمر ونلر اولدتلرينى کورمک سکيت و تسليم اتمک
 ناموسکارلنه مالک اولدئينى ، اونلره ايرات ضرر ايدمبله جک
 شيلده هيچ افراطه وارمادئينى ، اونلره مساعد اولامبله جک
 شيلرک هيچ برى صافلامادئينى آکلاشيلاجق اولورسه کندينى
 سريته قارشيلاماليدر. ايشه عمومى مناقشهده حقيق اخلاقيلق .

Sayfa 226

Örneğin ikisinden birini seçmek gerekirse, devletin dininden çok, her tür inanca karşı ortaya çıkabilecek aşağılamaya yönelik saldırıların yasaklanması gerekir. [sayfa 227] Bununla birlikte karşıt düşüncelerimize sırf karşıt düşüncede olduklarından dolayı bu kötülüğü mal etmeye kalkılmamalıdır. Hangi görüşte olursa olsun, bir adamın karşıtlığının kime ve düşüncelerinin ne olduğunu gerçekten görmek gönül rahatlığına ve hakkını vermek dürüstlüğüne sahip olduğu, başkalarına zarar verebilecek konularda hiç aşırına kaçmadığı ve onlara göre doğru olabilecek şeylerin hiç birini saklamadığı anlaşılacak olursa bu kişiyi saygıyla karşılamalıdır. İşte genel bir tartışmada gerçek ahlaklılık budur.

Sayfa : 248

داهیلر ، محجوبیت واحتراسوقیله بوقالبلردن بیرنه کیرمهیه
ووارلقلربنک بویه برتضیق آلتده انکشاف ایدمهیه یق قسمنی
انکشاف ایتمهش براقایه رضا کوستربدرلرسه هیئت اجتماعیه
اونلرک دهاسندن همان هیچ استفاده ایتیه جکدر. فقط کندیلرته
بویوک بر سجه قوتی وارسه و باغلربی قویارلرلرسه هیئت
اجتماعیه نك مطمح انظارى اولورلر .

Sayfa 248

Dâhiler skılganlık ve çekingenlik dürtüsüyle bu kalıplardan birine girmeye ve varlıklarının böyle bir baskı altında gelişemeyen kısmını gelişmemiş olarak bırakmayı kabul ederlerse, kamuoyu onların dehalatından hiçbir zaman yararlanamayacaktır. Ancak kendilerinde güçlü bir karakter varsa ve bağlarını koparırlarsa kamuoyunun dikkatleri üzerlerinde olur.

Sayfa : 250

— ۲۵۰ —

حقیقت شودرکه ، فاقیت فکریه یه قارشى نه قدر اترحمت
کوستربدیکی ادما اولو نورسه اولونسون، حتی نه قدر کوستربلیرسه
کوستربلسون ، بالده احوال ووقایعک تمایل عمومیبسی ، عادیلکی
واققدارسزلنی حاکم قوت و قدرت حاله کنیرمک جهته در .

Sayfa 250

Gerçek şu ki düşünsel üstünlüğe karşı ne kadar büyük saygı gösterildiği iddia edilirse edilsin, hatta ne kadar saygı gösterilirse gösterilsin kamuoyunda durum ve olayların genel gidişatı, bayağılığı ve iktidarsızlığı egemen güç ve kuvvet haline getirmek yönündedir.

Sayfa : 251

خلق افكارى همان همان كندىله عىنى سوده كىملر
ياپورلر . بولر ، غزتلر واسطه سيله خلقه توجه خطاب
ايدىورلر ياخود خلق نامه زمانك مسئله حقده سوز
سوله بورلر .

Sayfa 251

Halkın düşüncesini hemen hemen kendileriyle aynı düzeye getiriyorlar. Bunlar, gazeteler aracılığıyla halka yönelik hitap ediyorlar. Ya da halk adına zamanın konularına ilişkin fikir ileri sürüyorlar.

Sayfa : 252

چونكه افكار عموميه نك استبدادى غرابجى برجات عد

Sayfa : 253

— ۲۵۳ —

ايدمك درجهء شدتلى اولديغندن دولايديركه بو استبدادى
قىرمق اوزره انسانلرك غريب احوال وطورلى اولمالايه لزوم

Sayfa : 253

وارد . غراب ابله سجه قوتى بو كون آن باشى برار
 بوربورلر . برهئت اجتماعيه اينجده موجود غرابلارك مجموع
 بكونى عموميتله احتوا اينديكى دهالك ، فكرى قوتك ، منوى
 جبارك بكونيله مبسوطاً مناسب بولونور . زمانك اكبائل
 تهلكسى بيليرن شى ، يك آز آدمك اظهار غراب اجمكه
 كنديلرنده جبارت بولمقلىرى كورمكدور .

Sayfa 252

Çünkü kamuoyunun baskısı ve sıradışılığı bir tür cinayet sayılabilecek [sayfa 253] derecede sert olduğundan dolayı bu baskıyı kırmak için insanların sıradışı bir durumda ve davranışta olmalarına gerek vardır. Sıradışılık ve karakter gücü bugün birbirine paralel yürüyor. Bir toplum içinde var olan sıradışılıkların toplamı, genellikle içerdiği deha, düşünce gücü ve manevî cesaretin toplamıyla orantılı bir yaygınlıktadır. Günümüzün belli başlı tehlikesini gösteren şey pek az adamın sıradışılıklarını açıklamak cesaretine sahip olduklarını görmektir.

Sayfa : 259

مع مافيه ، ترقى برنسيبي ، كرك حریت عشق شكلده كرك
 صلاح عشق شكلده ، عادتك حكمرانيسك دشمنيدر . چونكه ،
 هيچ اولمازسه بو بويوندوروقدن آزاد قاللاي تضمن ايدر . بو
 ايكي قوت آراسنده كي مجادله بشریت تاريخك اك اساسلى صورتده
 شايدان علاقه جهتنى تشكيل ايلر . دنياك بويوك قسى تام معناسيله

Sayfa : 260

— ۲۶۰ —

تاریخین عزومدر . چونکه تادیک استبدادی نام برشکدهدر .
 ایسته بوقون شرق بوضعیده بولونیور . عادت اوراده مرضی
 ایچون مطلق بر حکمدن . عدالت و حقوق ، عاده نوافق
 مناسنی افاده ایدر . تادیک دلائل و محاکمه مقاومت ایجایی
 قنود و قدرتین سرخوش اولش بر حکمدار مطلقدن باشقه
 کیسه عقله کنیره من . بونک نتیجهسنیده کورپورز . بو
 مللرده وقتله بر شخصیت و خصوصیت بولوغتی اقتضا ایدردی .
 بونلر یرک آلتدن بویه غلبهتی ، اوقوش و بعضی صنایع حیا
 درین صورتده وافف برحاله چیقماشلردر . بونون بوخصر
 صائده اونلر کندی وارقللری کندیلری پامشلردر . اووقلر
 دیانک اک بونک ، اک ذی قدرت مللری ایدیلر . حالوکه
 شیمدی نادر ؟ اجدادی اورمانلرمزده سرسرایه دولاشان
 قیلرک تبعسی باخود قابی . کندیلرینک اجدادی ایسه
 اوزمانلر معظم سرایلره ، محشم معبدلره مالک ایدیلر . فقط
 اورمانلرده دولاشان اوپارلار اوزرنده عادت حریت و رفی
 ایله برلکده یاری یاریه حکمران ایدی . کورولورکه برقوم
 بر مدت ترقیدور اولابیلور و سوکره دوریور . نه زمان
 دورلیور ؟ نوقت ندرت مالک اولمقدن خالی قایلرسه .

Sayfa 259

Bununla birlikte ilerleme ilkesi, gerek özgürlük aşkı şeklinde olsun, gerekse başı aşkı şeklinde olsun, geleneklerin egemenliğinin düşmanıdır. Çünkü, hiç olmazsa bu egemenlikten kurtulmayı sağlar. Bu iki güç arasındaki mücadele, insanlık tarihinin en

esaslı biçimde ilgi çeken yönünü oluşturur. Dünyanın büyük bir kısmı tam anlamıyla [sayfa 260] tarihten yoksundur. Çünkü bütünüyle geleneklerin baskısı vardır. İşte tüm doğu bu durumda bulunuyor. Gelenek orada her şeyin bağlı olduğu bir kuraldır. Adalet ve hukuk tam anlamıyla tek bir şeyi anlatır. Adaletin kanıt ve yargılamasına direnmeyi kimse düşünmez. Bunun sonucu görüyoruz. Bu uluslarda bir zamanlar belli bir kişiliğin ve özelliğin bulunması gerekir. Bunlar böyle kalabalık, okumuş ve bazı sanayi hayatına derin bir biçimde sahip olarak yerin altından çıkmamışlardır. Bütün bu özellikleri bakımından onlar kendi varlıklarını kendileri yaratmışlardır. O zamanlar dünyanın en büyük ve en güçlü uluslarıydılar. Oysa şimdi nedirler ki? Atalan ormanlarımızda serseri bir biçimde dolaşan kabilelerin uynuğu ya da onların doğal ataları o zamanlar büyük saraylara, görkemli tapınklara sahiptiler. Fakat ormanlarda dolaşan o barbarlar üzerinde birey özgürlüğü, ilerleme ile birlikte yan yana egemendi. Görülüyor ki bir kavim bir süre ilerlemedi olabiliyor. Ve sonra duruyor. Ne zaman duruyor? Ne zaman bireyliğini yitirirse.

Sayfa : 261

سیاست ، تربیه و حتی عادات و اخلاق خصوصاً بک جانبی
صلاح کتب است که مستعد بولوئیورز . مع مافیہ ، بوجوہ
تقیہ . بسہ دیکمز صلاح فکری ، بالخاصہ ، دیکر لریجہ
طوعاً و یا کرہاً بزم قدر ابی باعقدن عبارتند .

Sayfa 261

Siyaset, eğitim ve hatta gelenekler ve ahlâk konusuna çok çabuk başı elde temeye eğilimliyiz. Bununla birlikte bu son noktada başladığımız başı düşüncesi özellikle diğerlerinden isteyerek veya istemeyerek de olsa bizim kadar iyi yapmaktan ibarettir.

Sayfa : 262

بو قطعه قارشیمزده بر مثال و اخطار کوریورز که اوده
چندر . چینلیر پک هنری بر ملدولر .

Sayfa 262

Bu noktada karşımızda bir örnek ve bir uyarıcı görüyoruz ki o da Çin'dir. Çinliler oldukça hızlı bir ulusturlar.

Sayfa : 262

هیچ شبهه یوق که بون
یایان قوم ، بشرک قابلیت تکمیل سرخی کشف ایتمدر . ظن
اولونابیلیر که او قوم عمومی ترقی حرکتک باشندد حاکمه
یورویوب کیدیور . حالبوکه ، خایر ا چینلیر اولدقلری برده
صایمقدهدرلر . بیکرجه سندن بری ، کندیلیرنی کوردیکمز
حالدهدرلر .

Sayfa 262

Kuşkusuz bunu yapan kavim, insanlığın gelişme yeteneğinin gizemini ortaya çıkarmıştır. O kavimin, genel ilerleme hareketinin başında egemen bir biçimde yürüyüp gittiği sanılır. Oysaki, hayır! Çinliler oldukları yerde saymaktadırlar. Binlerce yıldan beri şu an gördüğümüz gibidirler.

کتابخانه انجمن اهداد ۲۵ ۱۳۲۸

مجله ادبیات

فنون و فنون

مجله ادبیات - فنون - ادبیات - ادبیات و فنون

• ۱۳۲۸

کتابخانه انجمن اهداد ۲۵ ۱۳۲۸

مجله ادبیات

۱۳۲۸

مجله ادبیات

مجله انجمن اهداد

۱۳۱۱

۸۲

FENN-İ RUH

Kraft und Stoff

Kitabı meşhurunun üç mebhas-ı tammiyle
diğer tefahhusât-ı fenniyyeyi havidir.

(Büchner), Ludwig (1824 - 1899)

Mütercimi: Dr. Abdullah Cevdet

İstanbul
Matbaa-ı İctihad
1911

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 82

Yazar : Ludwig Büchner

Cild : Kirmızı

Ebadı :

En : 12.6 cm.

Boy : 19.1 cm.

Sayfa Adedi : 136

Sayfa : 29

• دماغ •

سج عضلینک محتوی اولدیی فوسفورک ایکی مثل مقدارنی
 حاوی در . دماغک رمادند فوسفورک وقلوی فوسفاتلرک
 کثرنی ایسته بوندن در . شدید بر کوشش عقلی متعاقب
 ادرار لوده مقدارعظیم قلوی فوسفات . وقلوی سولفاتلرک
 ظهورنی انباتایدن دوکتوریاسون Dr.Byasson ک تدقیقانی

Sayfa 29

Beyin, dış dokuların taşıdığı fosforun iki katını taşır. Beyinin küllerinde fosforun, [alkali] katevi fosfatların çokluğu bundandır. Yoğun bir düşünsel çalışmadan sonra idrarlarda, alkali fosfat ve alkali sulfatların belirdiği Dr.Byasson'un yaptığı çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

Sayfa : 31

کوت دربر . خلاصه کلام فی معلومات متجمله من شوحقیقت
 مهمه نتیجه نیر ، که له سینین معلولتکلی شکلنی آتده
 فوسفوری محتوی اولان کافه اغذیه کوشش دماغی دن منبت
 خایات دماغی نی تمیز و تکالیف اجتهیه صورت مخصوصه ده
 آلوریشل در . وه برغیانک تقویه اعصاب قطعه نظرندن
 فوت واهمنی بوجوامر اصلیه آروتیه نک فوسفورجه درجه
 روتیه تمیز آخر محتوی اولدیی سفورک مقدارله متاسب در .

Sayfa 31

Sonuç olarak: Lesitin (Léicithine) şekli altında fosfor içeren tüm besin (ağdiye), yoğun beyin çalışmasının neden olduğu beyin kayıplarının onarılmasına ve yerine getirilmesine yarar. Bir besinin sinir takviyesi yönünden güç ve önemi, bu azotlu cevherlerin fosforca zenginliğinin derecesiyle orantılıdır.

Sayfa : 32

بو استعدادی
ترتیبه کلمات ایه اهتمام اید - بر آدم، این مشکل و متعدد
استعدادی بر دماغه مالک اولان و فقط بو استعدادی موقع
استفاده به قوت یافته و ترتیب و حزن ایتمکده احوال ایدن دیگر
بر کسیه دن دأها زیاده ذی کور و نور .

Sayfa 32

Terbiye'nin, idman ve irfanın ruh üzerindeki etki ve değerinden bahsetmek istiyoruz. Bu etki o kadar büyüktür ki sınırlı zekâdaki bir kişi özenle yetiştirilince, yetenekli ve zeki bir insandan daha zeki görünür.

Sayfa : 38

دوقتور ویدلر .

۴۲ یاشینده بیر آبدال قادینک وزن دماغی ۳۳۰ غرام
بولشد. باشلرینک محیط دایرلری اون آلتی بوس = یارماق.
کله بن اشخاص دایما یا آبدال یا خود ضیف الفل درلر ..

Sayfa 38

Dr. Wilder, 42 yaşında aptal bir kadının beyin ağırlığını 330 gr. bulmuştur. Başlarının daire çemberleri (16) parmak gelmeyen kişiler her zaman ya aptal yahut kıt akıllıdılar.

Sayfa : 50

دموی المزاج اولان آدملر، دیکرلرندن داها آز
وداها چابوق یاشارلر .

Sayfa 50

Sinirli bir mizaca sahip insanlar, diğerlerinden daha az ve daha çabuk yaşarlar.

Sayfa : 88

- وعدم دقت، بود -

غولق، فعالیت ذهنیه ملک عطلات ویا اختلالی کبی احوالک
سیله انتقالک ویا عکس عملک سرعته حصوله کلن ازاله ایله
بو مدت زیاده مانده بیلر .

Sayfa 88

Dikkatsizlik, yorgunluk, zihin etkinliğinin durgunluğu veya ka-
rışıklığı gibi nedenler; kavrama ve tepkinin süresinde etkilidir.

Sayfa : 93

اودونحره ویا یان دولاشاه عضله لری واسطه سیله

سرف ایندیکی قوای تدارک ایندیکی کبی طایفه، متفکر لر،

شاعر لر ده تفکر ابداع ایدن قوفور لر:

Sayfa 93

Oduncuya ve yaya dolaşana kasılan aracılığıyla harcadığı gü-
cü sağladığı gibi bilginlere, düşünürlere, şairlere de düşünce gü-
cü verir.

توک
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

A - 340

روح القوانین

برآمدہ : ترجمہ ، مابلی ، اوقایہ و سائر مشافیر حکما و علما طرف سے
اسکے احباب ایدہ و جاہل حق سے ہر طرح سے ہائے اری جانے سے۔

مترجم :
میرزا محمد علی شاہ

حسین خان

مترجم

58

تالیف و ترجمہ : میرزا محمد علی شاہ و میرزا محمد علی شاہ

استنبول - مطبعہ عامرہ

۱۳۳۹

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti
Eğitim Bakanlığı Yayını
Sayı: 8

RUHÜ'L KAVANİN

Yazarı: Montesque

Çeviren: Hüseyin Nazım

İstanbul- Matbaa-i Amire
1923

Çankaya Atatürk Kütüphanesi Bilgileri

Envanter No : 60

Yazar : Montesque [Çev: Hüseyin Nâzım]

Cild : Kırkız

Ebadı :

En : 17.2 cm.

Boy : 23.5 cm.

Sayfa Adedi : 445 + 18 + 1

Sayfa 1

Ön Söz (Özet)

Bu kitabın konusunu oluşturan konular arasında bazı kişileri gücendirecek olan yerler çıkabilir. Fakat eserin hiçbir zaman kötü bir niyet taşımadığını söylemeliyim. Eflatun, Sokrat'ın zamanında Dünya'ya geldiği için Allah'a şükretmiştir. Ben de hayatımı emniyette bulunduran ve bana sevdirmiş olduğu kişilere bağlılık göstermemi arzu eden bir hükümet zamanında doğduğum için şükrediyorum.

Şunu söylemek istiyorum ki; yirmi senelik bir çalışmanın ürünü olan bu eser için birkaç dakikalık bir okuma ile yetinerek hüküm veremeyiniz. Karara varmak için, içinden birkaç kelimeyi değil bütün kitabı dikkate alınız. Çünkü, yazarın fikrini öğrenmek için eserin tamamını okumak gereklidir.

Öncelikle insanları inceledim ve şunu gördüm ki kanunların ve ahlâkın çeşitliliği içinde insanlar yönlendiren şey özellikle kendi keyif ve arzuları değildir.

Esaslar koydum: bütün milletlerin tarihi, güçlerinin derecesi ve kapladıkları alanlar karşısında özel durumları önemden ayıran, bu esaslar sonucudur ve özel olan her kanun başka bir kanunla ilişkili veya daha genel bir kanuna bağlıdır.

Hiç bir milletin durum ve adetlerini eleştiren yazı yazmadım. Her millet burada kendi kuralları bütününe bulacaktır.

Bu kitabımla ben herkese görevini, vatanını, kanununu sevdirmeye, bulunduğu herhangi bir memleket, hükümet ve mevkisinin mutluluğunu daha iyi hissettirmeği başarırsam kendimi ölümlü olan insanların en mutlusu kabul ederim.

Kanun koyma yetkisine sahip olanların bu kanunlar için gerekli olan bilgilerinin çoğaltılmasında ve bu kanunlara uyacak olanların

bunu zevkle yapmalarını sağlayacakсам çok mutlu olurum.

Bu kitabı bir çok kez yazmaya başladım ve yarım bıraktım. Yazdığım sayfaları belki binlerce defa rûzgâra savurdum. Amacımı plânsızca takip ediyor, ne kuralları ne de istisnaları tanımıyordum. Gerçekleri tekrar kaybetmek için buluyordum. Fakat esaslanımı bir defa keşfettiğim zaman artık aradığım her şey bana kaştı ve yirmi senelik bir zaman içinde eserimin başladığını, geliştiğini ve sonunda bittiğini gördüm.

Bu eserin eğer bir başansı varsa, bu başanın büyük bir kısmını eserin konusuna borçluyum. Bununla birlikte kitabımın başansını hiç bir eser daha gösterememiş olduğunu zannetmem. Fransa'da, İngiltere'de, Almanya'da o kadar büyük adamların bu yolda benden önce yazı yazdıklarını görünce hayrette düştüm ve onlara karşı takdirden kendimi alamamakta beraber cesaretimi de asla kaybetmedim.

Sayfa : 10

یوایتائی جعیده مر فرد کذیمسی افراد سارمک دوشند بولور ! کندی قدری
بکرار نکجه مساوی کوردمکر اندردر . بونک ایچون و باشقاره نجاووز وارد خاطر اولار
وصلح و مسالت ایلک قانون طیبی حکمنی آلیر .

Sayfa 10

Bu ilkel toplumlarda herkes kendisini diğer kişilerden daha aşağıda bulur. Kendi gücünü diğerlerinininkiyle eşit görenler enderdir. Bunun için başkalarına saldırın akla gelmez. **Baş ve dostluk ilk doğa kanun halini alır.**

Sayfa : 11

الناسك حى عجزه حى احتياج الضياء ابدى : بوصوله اليكنى قانون طبي .

الناسك غدا تحسبه سوق ابدى قانون اولور .

اول يرش فارسيه ايك الناسك نيزهوب قاجارلى يولارده سوله مشدم :

لكن قورقلر كندى كى باشداركده قورقلرلى آكلارلى و تدريجاً ، بربريه

ترب ابدى : هر هائى بر جوك و غنونه ياقين بولوتقده حى ابدى قورق

جبلرلى كنى ايرجه قولايلاشديرى كى دارك و ديشيك اختلاف چشده بولقلر

نقشه سداركده بورا . يك بويك تايلى وار . اركك و قاوريك هر كون بربريه ابدى كلى

اول طبي نياز باشلاه اوچن بر قانون طبي شكلده مشيدور .

وحسب اولدين موكر . الناسك وقوف و معلومات ساحى اولنه باشلارلى حيوانات

سازده بولوتايان بو مهم دايمة و دوائت حيث تشكيلده يك بر سائق حكمتدور .

نقشه و حيداً باشلاه ابدى و دريجى قانون طبيلى تشكيل ابدى .

Sayfa 11

İnsanın acizlik duygusuna ihtiyaç duygusu eklenir. Böylece ikinci doğa kanunu, insanları yiyecek bulma hirsına yönelten kanun olur.

Ani bir şey karşısında ilk insanların titreyip kaçışlarını yukarıda söylemiştik; fakat korkanlar kendileri gibi başkalarının da korktuklarını anlayarak, yavaş yavaş, birbirlerine yakınlaşarak; her hangi bir hayvanın, hemcinsine yakın bulunmakta hissettiği zevk, toplumların oluşmasını ayrıca kolaylaştırdığı gibi, erkek ve dişilerin karşı cinslerinde buldukları burada pek büyük etkisi var. Erkek ve kadının her gün birbirine etikleri o doğal aşk ihtiyacı üçüncü bir doğa kanunu halinde ortaya çıkar.

Bu ilk duygudan sonra insanlar bilgi sahibi olmaya başlarlar. Diğer hayvanlarda bulunmayan bu önemli bağlılık ve toplumun oluşumunda yeni bir sebep hükmündedir. Nihayet yaşamak arzusu dördüncü doğa kanununu oluşturur.

There are several reasons why this is so.

First, the data are often incomplete. For example, many countries do not have reliable data on air quality, or on the amount of waste generated. Second, the data are often outdated. Many countries do not have up-to-date data on environmental quality. Third, the data are often inconsistent. Different countries use different methods to collect and analyze data, which makes it difficult to compare results across countries.

Despite these limitations, there are still many ways in which environmental statistics can be used to improve environmental quality. For example, governments can use data to identify areas where pollution is most severe, and then take steps to reduce pollution in those areas. They can also use data to monitor the effectiveness of environmental policies, and make adjustments as needed.

One of the most important uses of environmental statistics is to provide information to the public. By making data on environmental quality available to the public, governments can help people make informed decisions about how to live and work. For example, people can use data on air quality to decide whether to go outside on a particular day, or to buy a car with a clean engine.

Environmental statistics are also used by scientists and policymakers to study the causes and effects of environmental problems. For example, scientists can use data on climate change to study the impact of greenhouse gases on the Earth's climate. Policymakers can use data on environmental quality to develop policies to protect the environment and improve public health.

رئيس جمهور غازی مصطفی کمال پاشا حضرت
مذبحك برقعہ عارفانہ سب ۱۵ ایدلہ

مجلس

A.381

قرآن کریم
ترجمہ

184

ترجم و طبع :

جیل سعید

Reis-i Cümhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine mütercimim bir
takdime-i acizanesidir.

15 Eylül 1340

Cemil Said

KUR'ANIKERİM TERCÜMESİ

Mütercim ve tabi: Cemil Said

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 184

Yazar : [Çev: Cemil Said]

Cild : Bordo

Ebadı :

En : 14 cm.

Boy : 20 cm.

Sayfa Adedi : 720

Sayfa : 3

تورکجه قرآن کریم

بر یوزنده تورکجه آکلایان میلیونلرجه مسلمانلره یادگار

(مقدمه شوم)

آشکار بر حقیقتدرکه بر یوزنده موجود اوچپوز میلیون متجاوز مسلمانلر میانده صرف عربجه تکلم ایدیلر اقلیت تشکیل ایشکدهدو . آسیانک الجزیره ایله سوریه و عازدن ماعدا بالجله مالکیتده یینده ، هندستانده ، چاواده ، ابراهده ، افغانستانده ، بلوچستانده ، بخاراده قفقاسیهده فریده بولان یوزلرجه میلیون مسلمانلر شپهسز عربجهدن زیاده تورکجهیه آشنادرلر و قرآن عظیم الثانی عربجه اولوبوب آسکن مقدرن کلیاً عاجزدرلر . حال بولمه ایکن شایان تأسفدرکه شمدیه قدر قرآن کرم حرفیاً بوگونکی تورکجهیه ترجمه ایلمیشدر . بوکاده باشلو . چه سبب دنیادهکی کافه مسلمینک باشه کهرک بو آکه قدر بو دین حیثک کال ششمه ایله یادلار اولسته خدمت ایلمش اولان تورکلرک دین اسلامه فرط محبتلرندن تورکجهیه ترجمهسینده بلکه خطا اولور خورفوسه دوچار اولمیشدر .

حالبوکه زمان حاضرک آرتیق بو ملاحظانه تمیل یوقدر . چونکه دنیاده خطادن کلیاً سالم هیچ بر شی بایلهه یینی بر حلیت علییه . در . بولمه محمل بر خطا ایدیشسندن ناشی قرآنی آکلامدی عربجه لسانیه کلاملاً حفظ ایدمه چک مرتبهده دینه عاشق اولان تورک ملتی کتاب الالهک معنای علویسی ایستدیکی کی آکلامه بیلک لستدن محروم باشک طوغری دکلدو .

قرآن کرم السنة عربیه دن جان کلاهسته متعدد دیغیلر ترجمه ایلمش

Sayfa : 4

• مقدمه •

تولیدی چالده تورکجه ده بالکیز تفسیرلر ایله اکتفا اوتوش اولوب بو
تفسیرلرک اکت یکنلرندن بریده سلطان عبد العزیز زماننده معروف
نظارتنده بولوش اولان بیوک یدرم کمال پاشا طرفندن طبع ایتدیرلن
« کتاب التفسیر » در . مع مایه تفسیر ایله ترجمه پشنده بیوک بفرقه
ولوردر .

تفسیر بازایلر ولورک معروف علما و مجتهدینک قولرینه استناد
ایغیش دخی اولسالر قرآنک متنی عیناً بزه بیلدیرمیوب طوهری
استخراج ایله کلامی طشنده بولندیلری معنای بزه بیلدیرمیورلر . حالوکه
بعضاً یازدیلری عبارلره دائر متن قرآنده بر ایا بیله موجود بونیور .
تاریخ ادیان و علوم دینییه واقف اولیلایلر ایچون قرآن عظیم الشانک
بر چول عظیمی آکلامه بیلک جدأ مشکل اولدینه نظرأ تفسیر شیخ
سیر فاکمدن حالی دکلدرد . لکن اول امرده عیناً مأل آکلامی و
سوزکده تفسیره مرابحت ایکنک التضا ایدر . بولسه مأل مجهول فالان
بر عبارلرک تفسیری بالطبع قشاییش اولدمن . بعضلرینک ادعاسنه
کودره قرآن کریمی ترجمه ایچون لافیل اون بش کشفیدن سرکب
و عربجه ای بیلن تفسیر و حدیث ، فقه کلام و ادبیات عربیه ، طب ،
علوم طبیعی ، فلسفه ، حیث ، حقوق ، روحیات ، اجتماعیات و اسلا .
قیات حالقنر معنوی اولان بر حیث لازم ایمل ا بولر بر حیثک
سه ترجمه چالیشه بیلسی ایچون تقدیر باره تدارک ایجاب ایتدیکی دوشو .
نیلور و حکومتک بالذات تشکیل ایله یکی اصطلاحات علیه حیثی بیل
اولمه ایتدیرمندیکی تأمل اولنور ایسه بوکی ادعالرک تقدیر واهی
اولدنی و قرآن کریمی آتجن مقشیت و صاحب عرم و جبارت آدملرک
ترجمه ایدمه بیلکی آکلاشیلور .

ایشته ملاطعات سرودمه منی بالجله غرب مستغفرلری قرآن
عظیم الشانی عربیأ ترجمه ایکنک لزومی حس ایغیشلر و بر ترجمه ایله
اکتفا ایتدیرک دغلاک و قضیماً ترجمه ایشلردر .

عبد جابز بر بوزنده تورکجه تکلم ایدن میلونلرجه مسلمانلره
بر یادکالر بولوش اولوق اوزده قرآن عظیم الشانی کرک عربجه سندن
و کرک متعدد تورکجه تفسیرلردن تبع ایدرک عیناً ترجمه و تورکجه

Sayfa : 5

• مقدمه •

شیوه‌سیله ممتازك حرفياً عافطه‌سنه غیرت ایلدم . تورکجه شیوه‌سنه موافق بر طرزده ترجمه ایلدیم. لیک ایچون علاوه‌سی ضروری اولان کله‌لری لغتده علاوه ایلدم . چونکه بشفه دزلو معنای افاده ائتك ممکن دکلدر .

لاغظیلک جناب حقه مخصوص بر صفت الهی اولدیغندن قرآن ترجمه‌سندن خطا ایلدیگی و یا معنا افاده‌سندنه هیچ بر نقصان بو . لغتدهنی بالطبع ادعا ایلدم . لکن سنه ترجمه دوام ایسن برسی منادی نتیجه‌سی اولهرق هر کله ایچون متعدد ترجمه‌لر و تفسیرلر قاریشدرلری صورتیه میدانه کتوردیکم بو ترجمه‌ک منی اصله مطابق اولدیغنه قائم . مزج‌لک وظیفه‌سندن سرمو انحراف ایلدم . فقط تفسیرده لزوم کوردم . زیرا مختلف تفسیرلردن بری انتخاب ایچون صلا . حیتدار دکل . بو باده آرزو ایدئر ایستکلری تفسیرلره مراجعت ایلدیلرلر . من وظیفهم عربجه‌نی عیناً تورکجه اولهرق بیلدیرمکدن عبارتدر . بونی محکمه‌ده بر شاهدک افاده‌سنی عیناً ترجمه‌یه مجبور اولان محلف بر ترجمه‌ک وظیفه‌سی کی تلق ایلدم . معلومدرکه مترجمک مطلق و یا مبهم قاطعی ایضاح ائتمک صلاحیتی یوقدر . او وظیفه مفسرینه عائددر .

جیل سعید

Sayfa 3

Açık bir gerçektir ki yer yüzündeki üç yüz milyonu bulan müslümanlar arasında sırf Arapça konuşanlar çoğunluk oluşturmaktadır. Asya'nın Mezopotamya, Suriye ve Hicaz'dan başka bütün ülkelerinde, Çin'de, Hindistan'da, Cava'da, İran'da, Afganistan'da, Belucistan'da, Buhara'da, Kafkasya'da, Kırım'da bulunan yüzlerce milyon Müslüman kuşkusuz Arapça'dan çok Türkçe konuşuyorlardı.

Kur'an'ı Arapça okuyamazlar. Oysa şimdiye kadar Kur'anıkerim Türkçe'ye çevrilmemiştir. Bunun başlıca nedeni, dünyadaki bütün müslümanların başına geçerek bu ana kadar bu dinin inanlarının büyük bir görkemle ilibar kazanmasına hizmet etmiş olan Türklerin, İslâm dinine duydukları özel yakınlıklarından dolayı Türkçe'ye çevirisiinde olabilecek hatalardan korkmalarıdır.

Oysa, zamanımızda bu gibi görüşlere tahammül yoktur. Çünkü dünyada hatadan tamamen yoksun bir şey yapılamayacağı bilimsel bir gerçektir. Böyle olası bir hata endişesinden dolayı, Kuran'ı anlamadığı bu Arapça diliyle tamamen ezberleyecek düzeyde dinine aşık olan Türk Milleti'ni, Kutsal Kitab'ın bu yüce anlamını istediği gibi anlayabilmekten yoksun bırakmak doğru değildir.

Kur'anıkerim, Arapça dilinden hemen hemen bütün dillere bir çok kereler çevrilmiş [sayfa 4] olduğu halde, Türkçesi için yalnızca tefsirlerle yetinilmiştir. Bu yorumların en iyi örneklerinden biri de, Sultan Abdülaziz zamanında Eğitim Bakanlığında bulunmuş olan, dedem Kemal Paşa tarafından basılan "Kitab'ül Tefsir"dir. Ancak tefsir ile çeviri arasında büyük bir fark vardır.

Tefsir yazarlar, bilinen hocalar ve İslâm bilginlerinin sözlerine dayandırılmış bile olsalar, Kuran'ın metnini aynı şekilde bize bildirmeyip, doğru çıkarımlar yaptıkları kanısında oldukları anlamı bize bildiriyorlar. Oysa ki bazen yazdıkları cümlelere ilişkin olarak Kur'anıkerim'de bir işaret bile yoktur. Dinler tarihi ve din bilimine hâkim olmayanlar için Kuran'ın bir çok yerlerini anlayabilmek gerçekten zor olduğundan dolayı tefsir kuşkusuz gereklidir. Ancak, her şeyden önce aynı şekilde anlamı anlamak ve sonra tefsire başvurmak gerekir. Yoksa anlamı bilinmeyen bir cümlemin tefsiri doğal olarak bir yargı ifade edemez. Bazılarının iddiasına göre Kur'anıkerim'i çevirmek için on beş kişiden oluşan ve Arapçayı iyi bilen, Tefsir, Hâdis, Fıkah, Kelâm, Arap Edebiyatı, Felsefe, Psikoloji, Toplum bilimi ve Ahlâk bilimlerinde uzman olan bir kurul gereklidir. Böyle bir heyetin senelerce çalışabilmesi için ne kadar para gerektiğini düşünülürse

ve hükümetin bizzat oluşturduğu dil bilimcileri heyetinin bile sürdürmediği bilinirse de bu gibi iddiaların ne kadar anlamsız olduğu ve Kur'anıkerim'i ancak girişkenlik ve kararlılık sahibi cesaretlilerle ancak çevireceği anlaşılıyor.

Bütün Arap Doğu bilimcileri Kur'anıkerim'i harfiyen çevirmek gereğini duymuşlar ve tek bir çeviriyle yetinmemişlerdir.

Bu aciz kul, yeryüzünde Türkçe konuşan milyonlarca Müslümanlara bir hediye bırakmış olmak üzere Kur'anıkerim'i gerek Arapçasından, gerekse değişik Türkçe tefsirlerinden araştırarak aynen çeviri ve Türkçe [sayfa 5] şivesiyle anlamlarını birebir korumaya çalıştı. Türkçe'ye uygun bir biçimde çevirebilmek için eklenmesi gerekli olan sözcükleri ekledim. Çünkü başka türlü anlamı vermek olası değildi.

Hatasızlık Allah'a özgü olduğundan Kur'an çevirisinde hata yapmadığımı ya da anlam vermede hiç bir eksiklik göstermediğimi iddia edemem. Ancak yıllarca süren bir inceleme sonucu olarak her sözcük için değişik çeviriler ve tefsirleri karıştırarak oluşturduğum bu çevirinin orijinal metnine bağlı kaldığıma inanıyorum.

Çevirmenlik görevinden kaçınmadım, ancak tefsire de gerek duymadım. Çünkü değişik tefsirlerden birini seçmek için yetkin değilim. Bu bakımdan isteyenler istedikleri tefsirlere başvurabilirler. Benim görevim Arapça'yı aynı şekilde çeviri olarak Türkçe'ye aktarmaktır. Bunu, mahkemede bir şahidin ifadesini aynı şekilde çevirmeye zorunlu olan bir çevirmenin görevi gibi aldım. Bilindiği üzere çevirmenin belirsiz ve kuşku noktalara açıklamak yetkisi yoktur. O görev yorumcusuna aittir.

Cemil Said

Sayfa : 10

۱۰ — آنچه کره ارضی فساد و بریکز دنیایی زمان

خیر از اصلاح ایدیورز دیرلر .

۱۱ — فساد افق ایدرلر و لکن آکلانلر

۱۲ — کندیلر نه هر کس کی ایمان ایدیگز دنیایی

زمان از ابدالر کی می ایناهجیز دیرلر . حالوکه کندیلری

آبدالر و لکن بیلنلر

Sayfa 10

(Bakara Suresi)

10- Onlara yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiği zaman, hayır biz islâh ediyoruz derler.

11- Bozgunculuk yaparlar, fakat anlamazlar.

12- Kendilerine herkes gibi iman ediniz denildiği zaman, biz abdallar gibi mi inanacağız derler. Hâlbuki kendileri abdaldır ve fakat bilmezler.

Sayfa : 254

۸۰ — « ملڪر لوط عليہ السلامه ڪڏڪري وقت قومندن
پر جوقلری زديته ڪڏيلر پر جوق سياڻده بوليودل ایدی .
انلره دیدی که « اشته قیزارم بوللری زورج ایدیکنز لکن
مسافرلره تجاوزه بنی رذیل ایچکنز ایچکنزده مرد بر آدم
بوقیدر ؟ »

Sayfa 254

(Hud Suresi)

80- "Melekler Lut Aleyhisselam'a geldikleri zaman, kavmin-
den bir çokları yanına geldiler, birçok siyaatte bulunuyorlar idi.
Onlara dedi ki "işte kızlarım bunlarla evlenin, fakat misafirlerime
tecavüzle beni rezil etmeyiniz, içinizde مرد bir adam yokmu-
dur?"

1917

1917

1. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
2. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
3. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
4. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
5. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
6. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
7. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
8. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
9. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
10. Atatürk'ün okuduğu kitaplar

1917

1. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
2. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
3. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
4. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
5. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
6. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
7. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
8. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
9. Atatürk'ün okuduğu kitaplar
10. Atatürk'ün okuduğu kitaplar

Atatürk'ün okuduğu kitaplar

Atatürk'ün okuduğu kitaplar

دین یوق ملیت وار

بنم دینم بنم نور خلقکم

رحمہ اللہ

Din Yok Milliyet Var

Benim Dinim Benim Türklüğümdür

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 2

Yazar : Rüşenî

Cild : Kırmızı

Ebadı :

En : 21.9 cm.

Boy : 34.1 cm.

Sayfa Adedi : IV + 247

Sayfa : 3

bayrak

1929 [1913]

.

.

Sayfa : 4

- ٤ -

فرمانی بفرموده اند که باید از کتب جدید و دینی که در دین ما جایز است
استنباط باید در دسترس و قیافه کتب که در کتب قدیم و کتب قدیم

Sayfa 2

Birinci Kısım

Dinlerin Tahlili

Bir Kaç Söz

Bu kitabı, dinlerin iç yüzünü millete göstermek ve milletimi bu belâdan kurtarmak için yazdım. Eskiden ben de dindar idim. Dinin beyne ve vicdana yüklemiş olduğu kötü yönünü uzun seneler taşıdım. Memleketimin en yüksek eğitimi gördüğüm halde tabiat ve ilim karşısında bu yanlışlığı çok geç anladım.

Beynimin en taşkın sorgulama çağında dine karşı baş kaldırmadığımı ve ona "sen! kimsin ? nesin?" demeğe cüret etmediğime çok yananım. Eğer eğitim öğrenim görürken her şeye yapıştırdığım soru işaretini dinin de esrarlı maskesine yapıştırmış olabilsem, şüphesiz daha o zaman o fesat, o korkunç maskeyi yırtar ve onun arkasında bir şey bulunmadığını görürdüm. Yazık ki [sayfa 3] binlerce seneden beri insanların beynini ve vicdanını ezen bu kara kabus benim de asi ruhumu mağlup etti. Beni de senelerce kendisine bağladı. Bununla

beraber şükrederim ki bu kabusun ağırlığı nihayet ruhumda ters etki yaptı ve beni dine karşı şüphe ve savaşa yöneltti.

1912 senesinde ilk defa İran'a gittiğim zaman orada yüzlerce ve yüz binlerce **İranlı** ile karşılaştım. Dünyanın en rezil, en ahlâksız ruhbanları olan İran bilginleri hemen ruhumda ters bir etki yaptı. Bundan dolayı dinî kabusa karşı vicdanımda ilk isyan ortaya çıktı. O zamandan beri araştırmaya ve dinleri incelemeye başladım. On sene bağımsız bir vicdanla din adına ne buldumsa didikledim.

Sonunda, bunların içinde hayal ve ifsattan başka bir şey bulamadım. Ne mutlu milletime ki büyük Mustafa Kemal'in büyük mücadelesi, bazguncu ve gerici olan insanları milletin başından uzaklaştırdı. Bundan dolayı büyük inkılâpçıyı bende minnetle anarım. Bununla birlikte açık söylemeliyim ki bu korkunç kabus, hâlâ dünyanın her yerinde kutsallık gömleğini taşımakta ve hâlâ Müslümanları geriye götürmektedir.

Bunun için her düşünür, dinin maskesini düşürmek ve kutsal gömleğini yırtmak için olanca kuvvetiyle çalışmalıdır. Bu maske düşükten ve bu gömlek yırtıldıktan sonra milletim, iğrenç bir hayal göremeyecek ve o zaman bunun uğrunda verdiği **[sayfa 4]** sayısız kurbanları büyük acı ile anacak ve bundan dolayı çok üzülecektir.

İşte ben payıma düşen vazifeyi görmek için bu kitabı milletime takdim ederim.

Sayfa : 135

R

زینت به قدرت
 ملکوتی اوزن ، دینی طایان ، سعادت قیامتیه
 قریبیکه ترکله ن دوتون قریبیکه بلسیده ن . بلیتر ...
 اوله قیامتیه . دن . کله بیک نام قیامتیه . بلیتر ...
 ملتی ... دن . ملتی ترکله ن دوتون استار ایدن
 انسان به دین قریبیکه دینا سزله برانسان ...
 ترکله بیک شیمی اوزن به آله کونه مسود ، قاز کونه
 قیامتیه دوتون قیامتیه .

** ملتی قیامتیه بلیتر . به دن ایدن . دوتون قیامتیه . به دن ایدن .

* Aferin, alkışlar

** Milliyetin yalnız dünya için faydalı bir din olduğunu ve şhiiret varamadığını iddia edecek ...

Sayfa 135

Bizim kutsal kitabımız, bilgiyi esirgeyen, varlığı taşıyan, mutluluğu kucaklayan, Türklüğü yükselten ve bütün Türkleri birleştiren "ulusalılığımız"dır. O halde felsefemizde "din" sözcüğünün tam karşılığı "ulusalcılık"tır. Ulusunu seven, ulusunu yükselten ve ulusuna dayanan insan, her zaman güçlü, her zaman namuslu ve her zaman onurlu bir insandır.

Yüksek bir ulusun, ulusalcı bireyleri, ak günde mutlu, kara günde dayanıklı ve kanlı günde ezicidir.

Sayfa : 136

تأملوا
منازلهم في يومئذ
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم

Sayfa 136

En çok din maskarası olan Doğu ulusları, eski çağlardan bu yana, sürekli yalan söylemeği ve bunun için sözlerini birçok andlarla güçlendirmeyi gelenek haline getirmişlerdir. Bu gün de Araplar çok yalan söylerler ve andıçerler. Hele Acemler....

Sayfa : 136

تأملوا
منازلهم في يومئذ
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم
فإنهم كانوا
فيها من قبلهم

Sayfa 136

Ulusun egemenliğini simgeleyen insanları söylence kitabıyla çok doğrudur diye bağlılığa çağırmak ve dahası, bir ulusun en saygın kişisi olan Cumhurbaşkanını yine din törenleriyle söylence kitabı önünde eğilmeye çağırmak ve söylenceye ant içirmek insanlık için ne alçak bir durum ve ağır bir aşağılamadır.

Sayfa : 137

هاتون منظره ای، فریاد منظره ای، تا بگذرد بهر آنکه بهر آنکه بهر آنکه
 از آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که
 در آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که
 در آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که هرگز از آنجا که

* Aferin, aferin

میان در سوزاری

** خدا، اینده ایست که تأخیر است
 *** خدا، اینده ایست که تأخیر است

** Birey isterse ölümsüz olur

*** Birey ister istemez ölümlüdür; ama ulus isterse ölümsüz olur.

Sayfa 137

Hangi ulusun yüceliği, Türklüğün ululuğu kadar tarihin bilinmeyen enginlerine uzanmıştır? Ve en nihayet hangi ulus ölürken azraili tepeleyerek dirilmiştir? Dünyada Türk olmak kadar onur mu var? Ve Türk olmak kadar "din" mi var?....

IN SENATE
January 10, 1894

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 1, 1893

ALBANY:

1894

THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE have the honor to acknowledge the receipt of a resolution passed by the Senate on May 1, 1893, relative to the report of the Commissioners of the Land Office, and in response to the same have the honor to submit herewith a report on the subject.

1894

1894

THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE have the honor to acknowledge the receipt of a resolution passed by the Senate on May 1, 1893, relative to the report of the Commissioners of the Land Office, and in response to the same have the honor to submit herewith a report on the subject.

1894

THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE have the honor to acknowledge the receipt of a resolution passed by the Senate on May 1, 1893, relative to the report of the Commissioners of the Land Office, and in response to the same have the honor to submit herewith a report on the subject.

Büyük kütüphanemiz
mübâccel gazimiz Mustafa Kemal
Hayatlarına tahdim
Diyarbakır
Nispetiye

صحیح بخاری

فخری

تَحْمِيلُ صَدِيقِ

تَحْمِيلُ

مردم
دولت‌العلوم مطبعه
احمد صبح

مؤلف :
ابن الدین احمد بن احمد بن عبدالمطوف
الریس

جلد

۲

۱۳۶

مطبعه
شیراز، قزوین : اولاد مطبعه
۱۹۶۸ - ۱۹۶۶

SAHİH-İ BUHARİ

Muhtasan
Tecrid-i Sarih
Tercümesi

Rübneddin Ahmet bin Ahmet bin Abdüllatif e-Rubeydi

Mütercim

Darülfünun Müderrislerinden Ahmet Nacim

Cilt
2

İstanbul

Şehzade Başı Evkaf Matbaası
1926-1928

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 194

Yazar : Rübneddin A. bin A. bin Abdüllatif e-Rubeydi

Cild : Kırmızı (Kadife)

Ebadı :

En : 16 cm,

Boy : 23 cm.

Sayfa Adedi : 761 + 5

Surf : 260

1998

وہ جات و غیرت قبائل :

شوله دېشنه: (بروفه) نبي اکرم صلی الله علیه و سآله اوستده دافغان
بولون برخيصة [۱] ايغهده ناز قبول (آساي صلايه) اوستده دافغانه بر
نظر (عطف) پروړمشاردي. نازدين چيغه: «بم شو خيصة نبي اوجهه [۲]
(کري) کونړده اوجهه آغايه نبي [۳] بکا کيږک. زرا دمعن نازمه (دکي
مضرون) آزالون) نبي آلفو (پاچه) دي «نوردي [۴].

[۱] خُصْبَه برف، یاخود سوغدن دورت کوشه، ایکی طرف زنگنه بونوع سیاه
 سیاه دیردی که بک بوسوقاق و دورنجه بک آزار طونجهی ایچون بوساسی و برستردی.
 بوضعه شام فاعلن اولوب رسالاق اقدنزه اوجوم لریش طرفدن اعدا ایلنیر.

[۲] ابو جهم حاتم ، باقر بن عیسیٰ بن حنیفۃ القرظی القنوی رضی اللہ عنہ کہ حج تک کوئی دائرہ منجیہ اسلامہ کبھی نہ ہو ، فرشتہ عطا نہ ہو ، فرشتہ ایمنہ نہ آجائے کمال و خوف اللہ موقوف اولادِ نبوتِ مآلین ہو ۔

[illegible]

Savita 260

Yine Aise Rodivallahū Anha'dan:

Şöyle demiştir: Bir defa beni Ekrem SAV, üstünde damlalar bulunan bir hamisa(1) içinde namaz kılıp (namaz sırasında) üstündeki damlalara bir bakmışlardı. Namazdan çıkınca "benim şu hamisamı Ebu Cehm'e (2) geri götürün de Ebu Cehm'in encicanıy-yesini (3) bana getirin, zira demin namazımdaki huzurdan az kal-sın beni alkıvacaktır" buyurdu. (3)

(1) Hamisa, yün yahut softan dört köşeli, iki tarafın zencefri bir tür siyah abaya denirdi ki pek yumuşak ve durunca pek az yer tuttuğu için bu ismi vermişlerdi. Bu hamisa Şam kumaşlarından olup Peygamber efendimize Ebu Cehm-i Kureyşî tarafından hediye edilmişti.

(2) Ebu Cehm Amir yahut Ubeyd bin Huzeyfetü'l-Kureyşîyyü'l-Adevî RA'dır ki Mekke'nin fethi sırasında islâm'ı kabul etmişti. Kureyş'in ileri gelenlerinden olup, Kureyş içinde say-sop hakkında en çok bilgiye sahip olan dört kişiden biri olarak tanınmaktadır.

(3) Bu garip kelimenin benzerliği hakkındaki dedikodular bizim için gereksizdir. Bu süslü ve güzel olmayan yumuşak, fakat kalın sof abaya denir ki hamisa kadar ünlü kumaşlardan sayılmazmış. Peygamber efendimiz hamisayı iade ederek, Ebu Cehm'in Encicaniyyesini istemekle reddinden dolayı gönlünün karılacağı düşüncesiyle, hediyein kabulünden dolayı yapmış olduğu iltifatı ikinci defa yaparak tekrar gönlünü almayı amaçlamışlardır.

Sayfa : 275

٢٧٥

بُحْرَانُ نَوَاحِي

تَرْجُمَةُ

(بِه) اَللّٰهُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ : نَبِيّ الْاَكْرَم صَلَواتُ عَلَیْهِ وَسَلَام ، نَعْلَمُ اَنَّهُ
تَاْز قِيْلَ اَمِيْدِي : دِيَه صَوْرُوْلُوْب [١] • اَوْت • جَوَانِي وَرَبْرَبِي (سند متصل
اَبِه) رَوَايَتِ اَوْلُوْنُوْر [٢] .

[١] صَوْرَانِ ذَات ، رَوَايِ اَبُوْصَلَّة سَيِّد بِنِ يَزِيْد اَوْدِيْ .
[٢] بُوْحَدِيْثِ شَرِيْفِ نَعْلَمُ اَنَّهُ قِيْلَ اَمِيْدِي تَاْز قِيْلَ اَمِيْدِي رَوَايَتُهُ دَلِيْلُ اَوْلُوْدِيْ كِيْ اَنَبِيْدِي
سَيِّدِي اَسْتَبَايَةِ يَه دَلَالَتِ اَمِيْدِي

Sayfa 275

Yine Enes RA'dan: Hz. Muhammed SAV nâlini ayağında namaz kılar mıydı? diye sorulup (1), evet cevabını verdiği güçlü bir senet ile rivayet olunuyor (2).

(1) Soran kişi, rivayette bulunan Ebu Mesleme Sait bin Yezid Ezdi dir.

(2) Bu hadis-i şerif nâlini çıkarmakızın namaz kılmanın uygulanışına kanıt olduğu gibi, gelecekteki hadislerin buna uygun düğüğüne bile delalet eder.

Sayfa : 287

287

تحریر زحمی

مقام ابراهیمی مصلی (یعنی نازکاء) [۱] انخاذاً منک «دیدم». «وَأَخَذُوا مِنْ قَتَامٍ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى [۲]» آیت کریمه سی نازل اولدی. برده آیت حجاب : «یا رسول الله! امر آیت الله ازواج طاهرانک حجاب ایجن کیرسلر». چونکه بر وقاجر اولترله قونوشاییلور «دیدم [۳]». درکن آیت حجاب نازل اولیوردی. (کذا) «یا کریم [۱] مصلی انخاذاً منک مراد بعدالطواف اولده ایکن رکعت ناز قیلدیکده یوناز». بر انجاهه کوره واجب ایسه دیگرنجه مستحبدر

[۲] مآل شری : «مقام ابراهیمی مصلی انخاذاً ایدیگر». «له». «و الله اعلم».

[۳] آیت حجاب نزولدن اول عیةالصلاة والسلام اقدمن حضرتلری قابیلرک عدم احتیاجی خصوصته حرکت عادتچارهسه ایلتیشیورلردی. مع هذا اولرک داخل برده اولمالی دعا خیل اولاجنرده معلوم نیولری ایدی. فقط کندیلکدن تشریفدن ایسه وجبه منتظر اولای زنجیر برورورلردی. حق - قرطبی تک بیانه کوره - حضرت فاروق پورانی سوالی مرض ابتدکی وقت مواظت رسالتی حاصل اولامشدی. آیت حجاب. بر فوله کوره بشنی. دیگرنه کوره اوچنی. اوچنی کوله کورده دورونجی سده نازل اولمشدر. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ام المؤمنین زینب بنت جحش و خواتمه عیسا حضرتلری زوج بروردرلرند بر ولیه ترتیب ایلمش اولدالرندن خانم سادنده بنش ایلمش. بر مساعدته گرانجانی ایدوب اورده مکت وصحنی اوزاشش. ام المؤمنین حضرتلری حب پوری دیواره طوغرو. اولرک دیدی فودلرندن حضور اولورلرمن. آدیجزلر بیقنایه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم. بلکه آکلارل دیه طشازییه بوشلر. مودتکرده. الا اولوروب قونوشیورلرمن. آنکه سبب نزولده یو اولس.

Sayfa : 288

بخاری مختصری

TAA

صلاته علیه وسلمك ازواج مطهره سی (بر دفعه) کندیسنه قارش قیصناجیق
(کوسمك) اوزره اتقاق ایستدیلدی . اولره : «غنی زینة این طلقکین ان
یقینة ازواجاً خیراً وینکین» دیم . (دبرکن) بو ایت نازل اولدی [۱]

[۱] بوضعک اصلي بخاری شاری عیون اولدی کی نقل ایدم :
رسول الله صلی الله علیه وسلم اقدیز هرگون صبح تازی قیلدیردن سوکرا ایهات
مومنی بر پر جرمه قیوب چولاقی عادت - یتهای ایدی . حقه پت عمر دخیاته
مهاپه پر طولوم بال عده ایدیش . اوده عریاح رسول الله صلی الله علیه وسلم سلام
ورمک زیدت کیدرکده کندیلرین برآز آلیقوب بال شری ایچیریش . عائشه دخیاته
عیا ایه - قیرت لویه حید - بولدیجی اولسون اوزده توفلرین خوش کوردیکندن
خیزره استدیجی جلیه جیشیه نه : «رسول الله صلی الله علیه وسلم حاضهک زیدیه
کیدیجی وقت سنده کیت . یقینایدی بکا خبر ور» دیه تیه ایش . خیزره کوردیکن
بال قصص آتلاش . اهل المؤمن عائشه بولدن طولای قیرت کلوب دیگر ایهات مومیه
رسول الله صلی الله علیه وسلم زیدیکره تیرت بوزدرکده «یا رسول الله ، سندن مظاهر
قوروسی کلور دیکر» دیه خبر کوردی . «مظاهر ، غرضیل دییان عربستان
میشلرینک بال کی طالی ، لکن تاغوش زانعل برسییدر . رسول الله صلی الله علیه وسلم
ایسه کاه واکاه ملکه ملال اولملری ایچون اوزلرکده قش بر قولو چولاقی بک زیدیه
کوجریه کیددی . علیه الصلاة والسلام اقدیز سوزده پت زینتک جرمه کیدیلر .
سوزده دیرکدن اوسوزی پتده سولمک ایسته یوردیم ، اما سوکرا دن عائشه دن قورقدیم .
سولیم . دیمک بارسول الله ، سندن طویدیم شو قولو نعدو ؟ بوقه مظاهرین بیلا ؟
بورودیلرک خبر ، لکن حقه بکا بال ایچیردی . سوکرا ایهات مومینک زیدیه پر پر
اوغرا دیلر . هریتندن او سوزی طویدیلر . ائ نهایت عائشهک زیدیه کیدکده شادالیا
- ایته دعا زیده احببت وریش اولقی ایچون - بورتی طیفادی . «یا اولوروزک»
بوروزلویکده : «یا رسول الله ، سندن مظاهر قوروسی طویدیم . بوقه پکلی» دیدی . «خیر
حقه کال شری ایچیردی» بوروزلویکده : «دیک ، اولک آقیری مرط اولاس» دیدی .
بولک اوزده بی علیه الصلاة والسلام : «الله بردها آزمه قورام» دیه دم بوروزوب
بال شریقی قس مبارکریه کرم بورودیلر . بولک اوزده : «یا ایها النبی لم تحرم ما
أحل الله لك تبخني من شأنه أزواجك» ایه باشلاان سوزده کرم نازل اولدی .
ساک شری : «ای نی کرم» . اوزاچکده وحاشی بولقی ایچون ائلهک سکا حلال ایستیکنی
ایچون کرم ایدرسک ؟ دور .

Sayfa 287

İbrahim'in makamını musalla (yani namazgah) (1) olarak kabul etsek dedim. "Ve't-tehizu Makamı İbrahim'e musalla" (2) ayet-i kerimesi indi. Bir de örtünme ayeti "Ey Allah'ın Peygamberr'i, emretsen de tertemiz olan eşlerin örtünüp saklansalar. Çünkü, kötü ve günahkâr insanlar onlarla konuşabiliyor" dedim (3). Derken örtünme ayeti iniverdi. Aynı şekilde Hz. Muhammed (sayfa 288) SAV'in tertemiz olan eşleri bir defa kendisine karşı kışkırtıcı göstermek üzere birleşmişlerdi. Onlara "Asa rabbühü in-tallekakünne en-yübeddilehu ezvacen hayra min- küne" dedim. Derken bu ayet indi (4).

(1) Namaz kılmak için yön belirlemekten amaç, tavaftan sonra orada iki rekat namaz kalmaktır ki bu namaz bir içtihadı göre vacib ise de diğerlerince müstehaptır.

(2) Anlamı: İbrahim'in makamını musalla kabul ediniz.

(7) Örtünme Ayeti'nin inişinden önce, efendimiz hazretleri kadınların erkeklerden kaçması konusunda Arapların halen var olan idetlerine ilişmiyorlardı. Bununla beraber onların perde içinde olmalarının daha hayırlı olacağı da Peygamber tarafından bilinmekte idi. Fakat kendileri söylemektense vahiy ile değiştirilmesini tercih ediyordu. Hatta Kurtubi'nin açıklamasına göre Hazreti Faruk bu görüntü sunduğunda Hz. Muhammed'in onayı henüz gerçekleşmemişti. Örtünme ayeti bir görüntü göre beşinci, diğerine göre üçüncü, başka bir görüntü göre de dördüncü sene içinde inmiştir. Hz. Muhammed, inanşların annesi Zeyneb binti Cahz hazretleri ile evlendiklerinde bir düğün ziyafeti düzenlemiş olduklarından kendi evinde yenilmiş içilmiş, o sırada bir topluluk muhabbet ve sohbeti uzatmış. İnanşların Annesi hazretleri hep yüzü duvara doğru onların dedikodularından huzursuz olurlarmış. Adamcağızlar çıkmayınca, Hz Muhammed belki onlar diye dışarıya çıkmışlar. Döndüklerinde hâlâ oturup konuşuyorlarmış. Ayetin iniş nedeni de bu olmuş.

(4) Bu hikayenin aslını Buhari yorumcusu Ayni'den olduğu gibi aktaralım: *Sevde binti Zübeyrden Hafsâ binti Ömer'e namazdan önce aldıkları*

Allahın elçisi efendimiz her gün sabah namazını kıldırdıktan sonra İnsanların Annelerini birer birer hücrelerine girip yoklamak her zaman yaptığı güzel âdetlerinden idi. Hafsa binti Ömer'e bir tulum bal hediye edilmiş, o da her sabah Allah'ın Elçisi'ne selâm vererek odasına girdiklerinde kendilerini biraz alıkoyup bal şerbeti içirmiş. Aişe ise kadınlık gayreti nedeniyle, bu kadarlık olsun orada durmalarına hoş görmediğinden Hazira isimindeki Habeşli cariyesine "Allahın elçisi, Hamsa'nın yanına girdiği vakit sen de git bak ne yapıyor buna haber ver" diye tenbih etmiş. Hazira gördüğünü, bal kassasını anlatmış. İnananların Annesi Aişe bundan dolayı gayrete gelip Peygamber'in diğer eşlerine, Allah'ın Elçisi yanına gelip sizleri şereflendirdiklerinde: "Ey Allahın elçisi senden meğafir kokusu geliyor deyiniz " diye haber gönderdi. Meğafir, urfud denilen Arabistan meşelerinin bal gibi tatlı ancak kötü kokulu bir sıvıdır. Allahın Elçisi ise zaman zaman melekle görüştükleri için, üst-başında fena bir kokunun bulunması çok fazla güçlerine giderdi. Peygamber efendimiz, Sevde binti Zem'a'nın hücrelerine girdiler. Sevde der ki ben o sözü pek de söylemek istemiyordum. Ama sonradan Aişe'den korktum da söyledim. Dedim ki "Ey Allahın elçisi senden duyduğum şu koku nedir? Yoksa meğafir mi yedin?" Buyurdular ki "hayır ancak Hafsa bana bal içirdi." Sonra İnananların Annelerinin yanlarına birer birer uğradılar. Her birinden de o sözü duyular. En sonunda Aişe'nin yanına gidince o -işe daha fazla önem vermiş olmak için- burnunu tıkadı. "Ne oluyorsun" diye buyurunca "Ey Allahın elçisi senden meğafir kokusu duyuyorum. Yoksa yedin mi?" dedi. "Hayır Hafsa bana bal şerbeti içirdi" buyurulunca da "Demek o balın arıları urfud otlanmış" dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz de "Vallahi bir daha ağzıma koymam" diye yemin edip bal şerbetini kendilerine haram kıldılar. Bunun üzerine "Ya eyyühennebiyyü ilme tuharrimü ma-ehallallahü leke tebtagi merzate ez-vacike" ile başlayan Tahrim Suresi indi. Kutsal anlamı : "Ey Peygamber, hanımların gönlünü almak için Allah'ın sana helâl ettiğini niçin kendine haram edersin" dir.

Sayfa : 292

تَرْجُمَه

النسابة (بن مالك) در ائمه عهده :

شوط دیشدو : بنی اکرم صلی الله علیه وسلم (برکون) قبله (دیوار) دین
توکورونک بولدی [۲] . بو ، کندیس اوقدو کران کادی که اوزولدیکی دینار
مبارکندن بس بلی اولدی [۳] . قالدی و مبارک الیه حک ایندی . سوکرا
بوروردی که هر ریگیز نعلینه طوردانی وقت شهریز دین الیه مناجات ایدو .
دین کندیس الیه قبلهسی آراسندودو . او حلقه هیچ برکیز قبلهسه قادی
توکورومسون [۴] . مضطر قالیشده با صول طرفه ، با (صول) آبانک آتیه

[۲] بخاریک ابن عمر در ائمه عهده روایت نظر ، بو ، نالوده ایکن واقع اولمشدو .
اوراده شوط دیشلور : بنی اکرم صلی الله علیه وسلم جانک اوکده ، نال دیشدو
مشول ایکن مسجد قبلهسی چتته (بنی عرابه) برکانه بولدی . نال ایچنمایدیکن
اولی قازیدی . نالون چلهسی وقلده بوروردی که هرمانکیکن نالوده ایکن افشال وقلدی
حضرتری یوزلک کادیکی طرفه دودو . هیچ برکیز نالوده ایکن اوکده طورلو توکورومسون .

[۳] نسابة روایتده ، « فَتَقَبَّلَ حَتَّى أَشْرَفَ وَبَنَاهُ » = اوقدو غیب بوروردی که
حاجن مبارکسی قیام لغیری اولدی « دیشلشودو .

[۴] توکورونک ، ابراهیم کیردن باشلشده کوره عی طاهر ایسده مسجد ، بانصوص
قبله چتته توکورونک مقام وجهه قادی هل ادب و حرمت اولدی ایچون شیدو . سن
ای داودده روایت ایدیلشده کوره بری که دیگرک روایتل انصارون بر دلت اولدی
آکاشیلور . بر قومه لمانت اینش . آدیچن نالوده ایکن قبله طورلو توکورومش .
رسول الله صلی الله علیه وسلمده کورومش و نالوزی ختام بولشدن سوکرا : « بو آدم سزه
ایام اولمسون » بورومش . او ذات ، بر دعا هراجه یکیک ایستدیکنده کندیس منج
ورسول الله صلی الله علیه وسلمک بره بورومش انبار اینش . اوده عیبه العلاء و السلام
اندیزدن استعاره کیت ایدیکنده : « آت ، سن آتیه ورسوله ائذا ایتدک بورومش .
دیگر بر روایتده ، بو آدمک زوجیسی ، زوجک طرفه نال ورسایلیشدن سبب عزای اوکده تبه
مان خلق (که عریک زعفرانن ترتیب ایندی بر طیدو) آلوب هراجه سوومش .

Sayfa : 293

۲۹۳

تحریر نوحی

توکورسون [۱]. سوکرا وداى شریک کناوندن طوئوب وایچه توکوروب دورورک : « باخود ایسته بویک یاپسون » بورودی [۲].

ترجمه

ابوهریره ایله ابوسعید (خدری) رضی الله عنہما دده اولک (۳۶۲ نعی) حدیث روایت ایدیلور . آنجق بوند « وَلَا تَنْ يَحِيْرُ » صانع طرفده توکورمسون « زادهسده واردر [۳] .

عبدالصلاة اقدیر اومسجده تکرار اولغادلرند : « بویکیم یادی ؟ » دیه سورمشلر . « امانک قریسی » وئش . « امانک کناهن قارینه بائیشلادم و امانی اعاده ایدم » بوروشلر .

[۱] ذررا صاع طرفده کاتب حسنت اولان مک واردر . یتهکیم بخاریک دیکر روایتده « قَانَ عَنْ يَحْيَى مَسْكًا » دیشلشدر . ابن ابی شیه سنه صحیح ایله بوی روایت ایدور . صاع طرفه توکورمک حاتمک نیک نازه غلوس اولدیت وپواید . داخل مسجد ایله خارج مسجد ی اولدیت شیخ نووی جزم ایشدر . یتهکیم ابن مسود رضی الله عنه نازده مک ایکن یه صاع طرفه توکورمهی مکروه کورمشدر . عمر بن عبدالعزیز رضی الله عنه اولغی بوند سورت مطلقه نی ایشدر . شکار بن جبل رضی الله عنه : « دائرة اسلامه کیردم کیرمک صاع طرفه توکورمهی مک » دیبور . امامک ایسه ناز خارجدورنده بئس کورمیشدر . [۲] بائیل تیلیک ، قولاً تربدن اقوی اولدیت دلیلد .

Sayfa 292

Enes bin Malik RA'dan

Şöyle demiştir: Hz. Muhammed birgün kible duvarında tükürük buldu (1). Bu Muhammed'i o kadar üzdü ki üzüldüğü mübarek yüzünden belli oldu (2). Kalkış ve mübarek elyle üstünü kapattı. Sonra buyurdu ki her biriniz namazına durduğu vakit şüphesiz Tanrı'ya yakınışta bulunur. Tanrı kendisi ile kiblesi arasın-

dadır. O halde hiçbiriniz kiblesine karşı tükürmesin (3). Çok zor durumda kaldığında ya solu tarafına ya, sol ayağının altına (sayfa 293) tükürsün (4). Sonra kutsal şalının kenarından tutup ve içine tükürüp durarak: "Yahut işte böyle yapsın" buyurdu (5).

Ebu Hureyre ile Ebu Salî'den de önceki (262.) hadis rivayet ediliyor. Ancak burada "ve la an yeminihi" sağ tarafına da tükürsün anlamına gelen fazladan bir cümle daha vardır.

(1) Buhari'nin, İbn Ömer'in rivayetine dayanarak söylediğine göre bu namazda iken gerçekleşmiştir. Orada şöyle deniliyor: Hz. Muhammed cemaatin önünde namaz kılmakla meşgul iken mescidin kiblesi yönünde (yani mihrapta) bir tükürük buldu. Namaz içindeyken onu kazdı. Namazdan çıktığı vakit de buyurdu ki herhanginiz namazda iken Allahu Teala ve Tekaddes hazretleri yüzünün geldiği tarafındadır. Hiçbiriniz namazda iken önüne doğru tükürmesin.

(2) Nesai'nin rivayetinde "o kadar kızdılar ki o mübarek güzel yüzü kıpkırmızı oldu" denilmiştir.

(3) Tükürük, İbrahim Nah'i'den başkasına göre hep temiz ise de mescide özellikle kible yönüne tükürmek makam ve yöne karşı terbiyesizlik ve saygısızlık olduğu için yasaktır. Sünen-i Ebi Davud'da rivayet edildiğine göre biri bir topluluğa imamlık yapmış. Adamcağız namazda iken kibleye doğru tükürmüş. Allahın elçisi de görmüşler ve namazları bittikten sonra "bu adam size imam olmasın" buyurmuşlar. O zat bir daha mihraba geçmek istediğinde kendisini alkoymuşlar ve Allah'ın elçisinin böyle buyurdıklarını bildirmişler. O da Peygamber efendimizden bu durumun nedenini sorduğunda "evet sen Allah'a ve Resulü'ne zulmettin" buyurmuşlar. Diğer bir rivayette bu adamın karısı, kocasının Hz. Peygamber tarafından azledildiğini öğrenince hemen Haluk (ki Arapların zaifirandan ürettikleri bir tıbbi ilaçtır) alıp mihraba sürmüş. Peygamberimiz o mescide tekrar uğradıklarında: "Bunu kim yaptı" diye sormuşlar. İmam'ın karısı demiş. İmam'ın günahını karısına bağışladım ve imamlığı da tekrar verdim buyurmuşlar.

(4) Zira sağ tarafta yapılan iyilikleri yazan melek vardır. Nitekim Buhari'nin diğer rivayetinde "feinne an yeminihi meleken" denilmiştir. İbn Ebu Şîbe sağlam senet ile bunu rivayet ediyor. Sağ tarafa tükürmek hakkındaki yasaklamanın sadece namaza özel olmadığına ve bu konuda mescidin içi ile mescidin dışının bir olduğuna Şeyh Nuri iddia etmiştir. Nitekim İbn Mesud namazda değil iken bile sağ tarafa tükürmeyi mekruh görmüştür. Ömer bin Abdülaziz, oğluna bunu kesin bir şekilde yasaklamıştır. Muaz bin Cebel de "İslâm'a girdim gireli sağ tarafıma tükürmüş değilim" diyor. İmam Malik ise namaz dışında bunda bir sakınca görmemiştir.

(5) Pratiğin sözle tanımlamadan daha kuvvetli olduğuna kanıttır.

Sayfa : 294

بخاری مختصر

۲۹۴

ترجمہ سن

اسی وضوئے حین :

شویہ دیشد : رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم جو بودی کہ مسجد نو کورک
و کتاعد . گذارندہ اون کو کتعد [۱] .

ترجمہ سن

اچھروہ وضوئے حین :

شویہ دیشد : (بر کون) رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم جو بودی کہ سز
بم قیام (بالکنز) شویہ دیشد (و نازدہ او کتد باشقہ بر بری کورم)
صایورسکز : اللہ قسم ایدرم کہ سز نہ خوشو کتد [۲] بکا کزل قالور
دہ و کتکسز . (قسم ایدرم کہ) سزی آوقمیدن (دہ) کورجورم [۳] .

[۱] مست احمدہ سد بن ابی وقاس وضوئے حین : « مَن تَطَهَّرَ فِي الْمَسْجِدِ

فَلْيَتَوَضَّأْ ثَلَاثَةً اَوْ يَتَوَضَّأْ جَدَّةً فَوَاحِدَةً اَوْ ثَلَاثَةً فَوَاحِدَةً = ایکنزدن مرکب مسجد

توکورداب . نام بیتاوا بن اولادہ توکوردکی بر سز کتد وایادہ طوفونوب اما ورمک

(2) Müslim'in rivayetinde "bi's-sucudi" denilmiş ki sizin secdedeki kendinizden geçişiniz demek olur.

Sayfa : 509

تحریر محمد زکی

ترجمہ حسن

« اذہ » فیستہ منسوب کیں اور ان عبادہ بن مالک ابن نجیحہ [۱] رضی اللہ عنہما :

شوبہ دیکھو: رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم (بر صباغ) تاز اقامہ ایدیش
ایک دن برکت [۲] ایک رکعت (سات) قبلہ کی گوردی. رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
تازدن چیتجہ اور لوبہ کبر اطرافنی [۳] سار دیر . - رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
(توبیخ اولادنی) اوکا : « صباغی (دہ) می دورت قبلہ ورسک : صباغی (دہ) می
دورت قبلہ ورسک ۱ « بروردی [۴] .

[۱] عبادہ بن مالک ابن نجیحہ رضی اللہ عنہما (۲۰۱) بھی اولادنی پر روایت دعا
کندیش. بخاری بخاری. ایک سند « عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَجِيحَةَ » ، دیگر ایک سند «
» سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْأَزْدِ يَقُولُ لَعَنَ مَالِكُ بْنُ نَجِيحَةَ » سورتہ سوق ایدین - دورت
سد ایہ روایت ایدورک داورک استندکی اختلاف بیان وروایت عبادہ مالک اولادینک
صحت اثبات ایدند .

[۲] اوسورده ایک رکعتی فلان . داورک کندیشد . نہ کیم سد احمد . برچہ
صرح ایدند . ابن خزیمہ . ابن حبانہ . ڈالوک . مالک و دیگر لک ابن عباس
رضی اللہ عنہما روایت ایتکری : « كُنْتُ أَسْلَى وَأَخَذَ لَوْزْنٌ فِي الْأَفْتَةِ فَبَجَدَ بِي
الَّذِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ أَسْلَى الشَّيْخَ أَرَبًا ؟ » انوار طوتمہ
مؤذدہ اقامہ ایتلشد . نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بن چکوب صباغ غازی دورت
رکعتی قبلہ ورسک : بروردی « حدیث ایہ احسان خلیک روایتی یتلہ تارنی بولند .
چونکہ بول آری آری ایک مصدر .

[۳] کیلک اطرافنی سار دیر : روایتک بروردنہ کوردطعماً جامع و اوبامند اوسنی
فلان کیںسد . رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی اطرافنی سارمنی طرف «لانی» نیردن اویکسہ
توبیخ واقع اولش اولور . لکن بخاریک ابراہیم بن سعد طریقت اولان روایتہ :

Sayfa : 509

« مَنْ رَجُلٌ وَقَدْ أَقْبَتِ الْعَلَّةُ » دینارش اولدیت کوره جماعت اوکیسهک اطرائی
 آلوب نه عازی بلدین اسفاح ایدولرکن نویخ طایه دوچار اولش بونیور .
 [۱] سئک به ابراهیم بن سعد طریقتدن اولان روایتی باشه دورلور .

Sayfa 509

Ezd kabilesine mensup kimselerden olan Abdullah bin Malik ibn Buhayne (1)'den :

Şöyle demiştir : Allahın elçisi bir sabah namazında farz için kamet getirildiği sırada, birinin (2) iki rekat sünnet kıldığını gördü. Allahın elçisi, namazdan çıkınca oradakiler etrafını (3) sardılar. Allah'ın elçisi, azarlayarak ona : "Sabahı da mı dört kılıyorsun, sabahı da mı dört kılıyorsun?" buyurdu (4).

(1) Abdullah bin Malik ibn Buhayne'den 254. olarak bir rivayeti daha geçmişti. Buhari bu hadisi dört senet ile rivayet ederek, rivayet edenin ismindeki anlaşmazlığı belirtmiş ve rivayetin Abdullah'a ait olduğunun doğruluğuna işaret etmiştir.

(2) O sırada iki rekatı kalan, rivayet edenin kendisidir. Nitekim Mesned-i Ahmed'de işin bu yönü açıklanmıştır. İbn Huzeyme'nin, İbn Habbâ'nın, Bezâr'ın, Hakim'in ve diğerlerinin İbn Abbas RA'dan rivayet ettikleri : "Namaza durmuştum, müezzîn de kamete başlamıştı. Hz. Muhammed SAV beni çekip sabah namazını dört rekat mı kılıyorsun? buyurdu." Hadisi ile Ahmed bin Hambel'in rivayetleri arasında herhangi bir çelişki yoktur. Çünkü bunlar aynı aynı anlatımlardır.

(3) Kimin etrafını sardılar? Rivayetin bu şekline göre açıkça cemaat ve o bağlamda o şimneti kılan kimse de Allah'ın Elçisi'nin etrafını sarmış ve Hz. Peygamber tarafından o kimse azarlanmış olmaktadır. Ancak Buhari'nin İbrahim bin Sad tarafından olan rivayetinde : "Merre biraculin ve kad ukimetü's-salatü" denilmiş olduğuna göre cemaat o kimsenin etrafını alıp ne namazı kaldığına sorarlarken azarlanmıştır.

(4) Müslim'in yine İbrahim bin Saîd yoluyla olan rivayeti başka türdür.

Sayfa : 522

ترجمہ

یہ اس (بن مالک) رضی اللہ عنہ :
 شویہ دہشدر : رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم جووردی کہ آفتام یمکنز
 اوکنز۔ قوندی وقت آفتام نمازی قبلادن یمکا باشلاکنز . عجب ایدوبده یمکنزی
 برافاکنز (۳) .

(۳) بوراده موضوع بحث اولان نماز آفتام نمازیدر .

Sayfa 522

Yine Enes bin Malik'den :

Şöyle demiştir : Allahın Elçisi buyurdu ki "akşam yemeğiniz önünüze konduğu vakit, akşam namazını kulmadan yemeğe başlayınız. Acele edip de yemeğinizi bırakmayınız (3)."

(3) Burada söz konusu olan namaz akşam namazıdır.

Sayfa : 541

ترجمہ

ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ :
 شویہ دہشید : نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم جو روئے کہ امامدن اول باشی
 (سجدہ دن) قالدیران حر حاتیکیز، عیبا شوندن قودقازمی کہ افق قعال باشی اشک
 بات - باخود صورتی، اشک صورتہ [۲] - چورسون [۳] .

[۳] داریطی/بوہرہ رضی اللہ عنہ : «أَلْقَى رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ وَخَفَضَ
 قَبْلَ الْإِمَامِ قَائِمًا نَائِبَةً يَدُ شَيْطَانٍ = امامدن اول باشی قالدیران . امامدن اول باشی
 ایسترن (په نوای) کیسه که نایبی آتقن شیطان آتده بولورده . حدیثی روایت
 ایسترن کی طبرانی آتده کی حدیث «اوسط» تده ابوسید خدری رضی اللہ عنہ روایت
 ایسترن : بوی نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم آتده تارقیلی . امام التتین ایسترن اول
 رکوعه واروب رکوعدن باشی قالدیرنه باشلاوی . نبی علیہ الصلاۃ والسلام آتدیز تاروی
 یستردکن سورکا : «بوی طبرانی کی حدیث» دیه سوردیله اوکیسه : «بیم» برسول الله
 دبدی . بولک اوزرته : «إِثْمُوا خِدَاجَ الْمَلَأَةِ . إِذَا رَسَخَ الْإِمَامُ فَارْكُضُوا أَوَّلَ خَارِجِ
 فَارْكُضُوا = نازک گودوک اولاندن اقا ایسترن . امام رکوعه وارودنده رکوعه وارپکر
 باشی قالدیرنده باشکری قالدیرکیز» بوردیلر .

Sayfa 541

Ebu Hureyre'den :

Şöyle demiştir : Hz. Muhammed buyurdu ki "İmamdən önce başını secdeden kaldıran herhangi biriniz, acaba şundan korkmaz mı ki Allahü teala başını eşek başına -yahut şeklini eşek şekline-çevirsin? (3).

(3) Ebu Hureyre'den : "İmam'dan önce başını kaldıran, imamdən önce başını indiren (yere koyan) kimsenin alını ancak şeytanın elinde bulunur." Hadisini rivayet ettiği gibi Teberani de ilerideki hadiste, Ebu Sait Hadri'den rivayet ediyor : Biri Hz. Muhammed'in ardında namaz kıldı. Efendimizden önce rükuya varıp, rükudan başını kaldırmağa başladı. Efendimiz namazı bitirdikten sonra: "Bunu yapan kim idi?" diye sordular. O kimse "Benim ey Allah'ın Elçisi" dedi. Bunu üzerine: "Namazın güdük olanından sakınmaz. İmam rükuya vardığında rükuya varınız, başını kaldırdığında başınızı kaldırınız" buyurdular.

(2) Hadisin burada tekrarından amaç, İbn Abbas hazretleri çocukluk haliyle yalnız başına imama uyduğu zaman, imamın neresinde durulacağını bilmeyerek sola geçmişken sağ tarafına geçirilmiş olduğunu açıklamak içindir. 141. hadise bakınız. Namaz kılan tek olursa imamın hizasında ve sağ tarafında durması lazımdır. Bu Amr ile İbn Ömer, Enes, İbn Abbas ile Ebu Hanife Malik'in kullarıdır. Muhammed bin el-Hasan ayaklarının parmaklarını imamın ökçesi yanına kor diyor. Şafii'ye göre imam ile aynı olan hizasından biraz gerilemesi müstehaptır. İbrahim Nahi'ye göre rükuya varıncaya kadar imamın arkasında durur o vakte kadar biri daha gelmezse imamın sağına geçer. Ahmed İbn Hanbel imama uyan kimse imamın solunda durursa namazı bozular, der.

Sayfa : 548

جاوید عبادت (اماری) و فراق عبادت :
 شویید بشود : معاذ بن جبل رضی الله عنه (مردمده) نبی اکرم صلی الله علیه و سلم
 آواز شده (نسی) غازی قیلقدن صو کراد، توب قومه (یعنی بنو سلمه) او غازی
 ایچون (امامت ایدودی [۴] - (ردمده سنده) یا قیلدی ردی [۵]

Sayfa 548

Cabir bin Abdullah Ensari'den:

Şöyle demiştir: Muaz bin Cebel her defa Hz. Muhammed'in arkasında yatısı namazını kıldıktan sonra dönüp milletine yani Seleme Oğulları'na o namaz için imamlik ederdi (4). Bir defasında yatısını kaldırdı (5).

Sayfa : 552

بخاری مختصر

۴۴۶

ترجمه

ابوسعبد (بدری اصاری) رضی الله عنہ :

تسویه دیتند : (رسول الله صلی الله علیہ وسلم پر وہ) ہی [۶] کلوب :
 « یا رسول الله ، غلابہ [۷] بڑا (غلابہ برکن) اوفد اوزابورک ولف صیاح
 غلابہ کینکدن (جانا) کری قابورم « بدری . رسول الله صلی الله علیہ وسلم
 هیچ برمو عطا نہ او کو نکند غضب کوردم . سو کرا بوروری کہ (ای ہاس)
 ایچکزدن ہن کیمسہ لردہ جاعتی نخب (غصاتی) وارد . مرحتیککزدن غصا
 قیلدراجی اولورسہ غلیف طونسون . چونکہ (جابک) ایچندہ ضیف اولانی
 وار ، ہنلی اولانی ، لیش کوچ ساحی اولانی وار . » [۳]

[۱] اسی سورہ میں ملند . ہنلرکہ پہ اولکی حدیثہ شکایتی ذکر اولونان حرم
 بن ابی کبیر .

[۲] شکایت اولونان ہولاکہ ہذا بن جیل ابی ابی کب رضی الله عنہان پرید .

[۳] وحدت شریف ہولاردہ ہماہوسود اصاری رضی الله عنہان [۶] ہی اولانی
 یکشدی . ایچروایت چندہ اختلاف ہسہ وارد . ہن روایتہ ہنر ، حل ، صریح .
 حارسیل - کہ جولی دیکند - نظرہادہ سولی ایدیتند . ہولرک ہسہ ذوی الحلیف
 سیرانہ کیمہیلر . ہنلرکہ اہورورہ رضی الله عنہان اولان روایتہدہ رسول الله صلی الله
 علیہ وسلم : « اِنَّا مَثَلُ امْرِئٍ مُّسْتَقِیْمٍ قَدْ قَامَ فِیْہِمْ الضَّمِیْمُ وَالضَّمِیْمُ
 وَالْکَیْمُ . وَ اِنَّا مَثَلُ امْرِئٍ مُّسْتَقِیْمٍ قَدْ قَامَ فِیْہِمْ الضَّمِیْمُ وَالضَّمِیْمُ وَالْکَیْمُ . »

اولورسہ غلیف طونسون . چونکہ ایچلردہ ضیف اولانی وار ، غسہ اولانی وار .
 ہنلی اولانی وار . کندی کندیہ غلابہ چندہ ایہ (غلابہ) ایہ دیکر لرد اوزانسون «
 ہورومش اولوقری ذکر ایدیلور . ہولردن ، امام ایچون کتیب صلاک مندوب اولوقری
 آکاتیلر . حق ہنلرکہ ہوسروایدہ یلہ . طویہ دانی اولان عدی ہصوریکسہ لرد
 ہولردن کیمسہ کہ اوزون سودل اولوماسدہ و ذکر و وسجودہ تسبیحی جوفالکسدہ
 ایہ ہاس ہولرد . نہیکم علیہ الصلاۃ والسلام اقدیر حضرتلری صحابہ کرانکہ ہولردن
 دنا و دینلری ہیکری ایچون جوقرہ ہولردہ ہولردن . ہولردن غلابہ کتیب ایدیکم
 دیہ اولان صلاک هیچ بری احلال ایدمک کرکد . چونکہ علیہ الصلاۃ والسلام اقدیر
 حضرتلری و ذکر وسجودن تام اولانی و تالای کیمسہ : « اِرْجِعْ فَضْلُو نَا ثَمَّ لَمْ تُفْضَرْ »
 دوندہ غلابی قیل ، چونکہ سن غلابی اولادک « کلفک : « لَأَنْجِیْ نَا صُلَٰتًا

Sayfa 552

Ebu Mes'ud ve Bedri-i Ensari'den:

Şöyle demiştir: Allah'ın Elçisi'ne bir defa biri (1) gelip: "Ey Allah'ın Elçisi filanca (2) bize namaz kıldırırken o kadar uzatıyor ki vallahi sabah namazına gitmekten âdeta geri kaldım" dedi. Allah'ın Elçisi'ni hiçbir konuda o günkü kadar kızgın görmedim. Sonra buyurdu ki "Ey insanlar, içinizden bazı kimselerde cemaat kendinden nefret ettirme eğilimi vardır. Herhangi biriniz namaz kıldırarak olursa hafif tutsun. Çünkü cemaatin içinde zayıf olanı var, yaşlı olanı var, iş gücü sahibi olanı var (3).

(1) İsmi söylenilmemiştir. Bazılarınca yine önceki hadiste şikâyet edildiğinden bahsedilen Hazrî bin Ebi Ka'b'dır.

(2) Şikâyet olunan bu filanca Musaz bin Cebel ile Übbi bin Kab'dan biridir.

(3) Bu hadis-i şerif yukarıda yine Ebu Mes'ud-ı Ensari'den 79. Hadis olarak geçmişti. İki rivayet arasında bir miktar anlaşmazlık vardır. Bazı rivayette küçük, hamile, çocuk emziren, abir-i sebül-ki yolcu demektir- tabirlerinden bahsedilmektedir. Bunların hepsi de ihtiyaç sahibi sırasına girebilir. Buhari'nin Ebu Hureyre'den olan rivayetinde de Allah'ın Elçisi'nin "Biriniz insanlara namaz kıldırarak olursa hafif tutsun. Çünkü, içlerinde zayıf olanı var, hasta olanı var, yaşlı olanı var. Kendi kendine namaz kıldığında ise, istediği kadar namazını uzatsın" buyurmuş oldukları söyleniyor. Bunlardan imam için namazı hafiflettiğinden mendup olduğu anlaşılır. Hatta bazılarınca bu emir vacibdir bile. Namazı uzatmaya razı olan kimselere, kıldırarak kimsenin uzun süreler okumasında rûku ve secdeleri uzun tutmasında ise bir sakınca yoktur. Nitekim Peygamber efendimiz hazretleri, sahabenin bu konudaki rıza ve tercihlerini bildikleri için çok kere böyle de yaptılar. Herhalde namazı hafiflettiğime diye namazda uyulması gereken kuralların hiçbirini ihlâl etmemek gerekir. Çünkü Peygamber efendimiz hazretleri rûku ve secdelerini tam olarak yapmayan kimseye: "Dön de namazını kıl çünkü sen namaz kılmış olmadın" demiştir.

کتاب مقدس

یعنی

عهد عتیق و عهد جدید

عن اصل محمد ربولندی

عبرانی و کلدانی و یونانی لسانلرندن بالترجمه

معارف عمومی نظارت چایک سانس ۱۶ حرم الحرام ۱۳۰۶ و ۳
تشرین ثانی ۱۲۹۹ تاریخ میل ۲۰۲۲ نومبرول رخصتنامه سید

واکتیر و آمرقان چیل شرکتلی نصابی

۱۸۹

استنبولده

یو یاجیان آغوب مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۸۸۶

Kitab-ı Mukaddes

[Tevrat ve İncil]

Yani

Ahd-i Atik ve Ahd-i Cedid

An Asıl Muharrem bulunduğ u İbrani ve Keldâni ve
Yunanî lisanlarından bil-tercümedir.

Boyacıyan Agop Matbaası

İstanbul

1886

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 189

Yazar : Tercüme

Cild : Siyah

Ebadı :

En : 15 cm.

Boy : 21 cm.

Sayfa Adedi : 2 + 1023 + 2

Şayfa : 562

بدنجی باب

۱۸ ای امیرك قزی باپوشلرله یورویشك نه كوزلردن
اویلقنركك ییغی هنزلو بر استاد الیه ایشلتش
کردنلق کیدر.

۲۱ کوبنك شربله طواو مدور طاسه بکزر قارتك
سوسنه قوشانش بغدادی یغنی کیدر.

۳ ایی ممدك بر چغت ایکیز جیران یلوریسی کیدر.

۴ بونك فیل دیشی قله کیدر کوزلك حبشونده

بترابیم قیوسی یاننده واقع حوضلر برونك دمشق

طوغری باقان لبنان قلعهسی کیدر.

۵ سنك باشك كرمل کیدر باشك صاجلری ارغوان

کیدر ملاك سنك كاكلركه بند اولتدر.

۶ ای محبوبه ای لذایذ قزی سن نه قدر كوزل

ونه قدر شیرین سین.

۷ قانتك خرما اغاجنه و ممدك صاقملره بکزر.

۸ دیدمكه خرما اغاجنه چیقیدیم انك دالترینه

پاشیدیم و ممدك اوزوم صاقملری کی و برونك

قوقوسی اما قوقوسی کی اولسون.

۹ دماغك اعلا شراب کیدر كه محبوب ایحسون

کوزلجه افار و او بو یانلرك دوداقلرینی سویلد.

۱۰ بن محبوبك ایم وانك اشتیاق بکادر.

۱۱ کل ای محبوب صحرايه چیقیدم و کجیدی کویلد.

بکورهلم.

Sayfa 562

YEDİNCİ BAB

1- Ey emirin kızı, papuçlarla yürüyüşün ne güzeldir. Kalçaların (ayakların) usta eliyle işlenmiş bir mücevher gibidir.

2- Göbeğin şerbetle dolu yuvarlak tase benzer. Kamin zam-baklarla kuşanmış buğday yığını gibidir.

3- İki memen sanki bir çift ikiz ceylan yavrusu gibidir.

4- Boynun lüdişi kulesi gibidir. Gözlerin Bat-rabbim kapısı yanın-daki Heşbon havuzları gibidir. Burnun Şam'a doğru bakan Lübnan kulesi gibidir.

5- Senin başın Karmel gibidir. Başında saçların sanki erguvan. Kral senin kaküllerine kul oldu.

6- Ey sevgilim, ey zevkler içindeki kız, sen ne kadar güzelsin ve ne kadar şirinsin.

7- Boynun hurma ağacı, memelerin de salkımlarına benziyor.

8- Dedim ki hurma ağacına çıkayım, dallanna yapışayım ve me-melerin üzüm salkımları gibi olsun, soluğunun kokusu, elma koku-su gibi olsun.

9- Ağzın kırmızı şarap gibidir ki sevgilim için güzeke akar ve uyu-yanların dudaklarını söyletir.

10- Ben sevgilimin özlediğiyim, benim özlediğim de o.

11- Gel ey sevgilim kirlara çıkalım ve geceyi köylerde geçirelim.

